
ZPRÁVA O VÝVOJI FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2018

červen 2019

OBSAH

Shrnutí vývoje v roce 2018.....	3
1 Makroekonomická situace a vnější vztahy	6
1.1 Makroekonomická situace	6
1.2 Měnová politika a devizový trh	7
2 Umístění prostředků na finančním trhu	10
3 Struktura úspor domácností.....	12
4 Institucionální pohled na finanční trh	13
4.1 Počty subjektů na finančním trhu	13
4.2 Garanční schémata.....	14
4.3 Finanční arbitr	16
4.4 Hospodaření a počet zaměstnanců finančních institucí.....	17
5 Úvěrové instituce a ostatní poskytovatelé financování aktiv	19
5.1 Hlavní vývojové tendence bankovního sektoru	19
5.2 Aktiva bankovního sektoru a kvalita úvěrového portfolia	21
5.3 Hospodářské výsledky a rentabilita bankovního sektoru.....	23
5.4 Vývoj úrokových sazeb	24
5.5 Vklady a úvěry klientů bank	26
5.6 Hypoteční trh	27
5.7 Stavební spořitelny.....	31
5.8 Družstevní záložny.....	35
5.9 Nebankovní poskytovatelé financování	36
5.10 Zadluženost domácností	38
6 Kapitálový trh	40
6.1 Vývoj na světových kapitálových trzích	40
6.2 Regulovaný a mimoburzovní trh v ČR	41
6.3 Financování nefinančních podniků dlouhodobými dluhopisy.....	44
6.4 Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv	44
6.5 Investiční fondy	46
7 Pojišťovnictví	49
7.1 Vývoj neživotního a životního pojištění	51
7.2 Hospodaření pojišťoven	52
7.3 Zprostředkování pojištění	52
8 Soukromý penzijní systém.....	54
8.1 Penzijní společnosti.....	54
8.2 Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření.....	55
9 Aktivity MF a legislativa v oblasti finančního trhu.....	62
9.1 Aktivity na evropské úrovni.....	62
9.2 Aktivity na globální úrovni.....	68
9.3 Evropská legislativa v oblasti finančního trhu	70
9.4 Domácí legislativa v oblasti finančního trhu	78
9.5 Nelegislativní aktivity MF v oblasti finančního trhu	81
Seznam tabulek.....	83
Seznam grafů.....	84
Seznam schémat	84
Seznam zkratk	85
Příloha 1: Legislativa finančního trhu.....	89
P1.1 Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu	89
P1.2 Legislativa v oblasti kapitálového trhu	90
P1.3 Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních záložen	93
P1.4 Legislativa platebního styku a tržní infrastruktury.....	94
P1.5 Legislativa v oblasti pojišťovnictví a soukromých penzijních systémů	95
Příloha 2: Doplňující tabulky	97

Data uvedená v této zprávě byla z uvedených pramenů stažena v dubnu a květnu 2019.

SHRNUTÍ VÝVOJE V ROCE 2018

Makroekonomická situace	Hrubý domácí produkt pokračoval pátým rokem v růstu, ovšem s mírným snížením meziroční dynamiky na 2,9 %, což bylo 1 p.b. nad průměrem v EU. Hlavními prorůstovými faktory byly investice do fixního kapitálu a také výdaje na konečnou spotřebu. Z hlediska cenového vývoje došlo k návratu tempa růstu průměrné výše spotřebitelských cen blíže k 2% inflačnímu cíli ČNB, a to na hodnotu 2,1 %. Míra nezaměstnanosti činila 2,3 %, a byla tak opět nejnižší v celé EU, navíc hluboko pod unijním průměrem (6,6 %).
Měnová politika a devizový trh	ČNB přistoupila celkem k pěti zvýšením měnověpolitických sazeb. Dvoutýdenní reposazba ke konci roku činila 1,75 % p.a. Česká koruna vůči euru udržela tempo apreciacie jako v roce 2017 (o 2,6 %) a posílila na průměrných 25,6 CZK/EUR.
Umístění prostředků na finančním trhu	Celkový objem prostředků umístěných na finančním trhu vzrostl o 5,3 % na 6,45 bil. Kč, což v horizontu posledních 5 let představovalo mírně podprůměrné tempo růstu. Nejvyšší relativní nárůst objemu prostředků, a to o 8,0 %, zaznamenaly penzijní fondy. V absolutním vyjádření se meziročně nejvíce zvýšily opět vklady u úvěrových institucí (o 273,4 mld. Kč) a zůstaly nejvýznamnější položkou s podílem 69,2 %.
Struktura úspor domácností	Úspory domácností umístěné v rámci produktů zprostředkovatelského finančního trhu vzrostly o 6,5 % a dosáhly 3,72 bil. Kč. Největší meziroční absolutní nárůst vykázaly opět netermínované vklady, které tak pokračovaly v dlouhodobém navšňování svého podílu na celkových úsporách domácností (na 51,8 %). Naopak setrvale klesalo zastoupení stavebního spoření (na 9,5 %).
Zadlužení domácností	Zadlužení domácností třetí rok za sebou meziročně vzrostlo o přibližně 7 %, a to na téměř 1,7 bil. Kč. Dlouhodobě nejvýznamnější podíl (73 %) zaujímaly úvěry na bydlení. Navzdory růstu zůstalo zadlužení tuzemských domácností vztažené k HDP ve srovnání se zbytkem EU stále relativně nízké (31,0 % HDP).
Subjekty finančního trhu	V počtech subjektů na finančním trhu došlo pouze k dílčím změnám, které neměly vliv na jeho celkovou strukturu. V hlavním sektoru úvěrových institucí došlo k transformaci Moravského peněžního Ústavu – spořitelní družstvo na TRINITY BANK a.s. a činnost zahájily čtyři pobočky zahraničních bank, z toho jedna z jiného než členského státu EU (Bank of Communications Co., Ltd., Prague Branch odštěpný závod). V sektoru pojišťoven byla ke konci roku završena fúze dvou subjektů z holdingu Vienna Insurance Group AG. V závěru roku byl zahájen proces tzv. přelicencování zprostředkovatelů pojištění, který by měl po dokončení výrazně redukovat jejich počty i strukturu.
Bankovní sektor	Bankovní sektor opět zaznamenal růst a potvrdil svoje dominantní postavení a stabilitu. Celkový objem aktiv bankovního sektoru včetně stavebních spořitelů snížil dynamiku růstu, když vzrostl o 3,8 % na 7,33 bil. Kč. Celkový kapitálový poměr mírně vzrostl na 19,6 %, a je tak nadále vysoko nad regulačním minimem, přičemž za posledních 6 let vzrostl o 3,2 p.b. Naopak podíl úvěrů v selhání opět klesl, a to na nejnižší hodnotu (3,2 %) za posledních 10 let. Hospodářský výsledek sektoru před zdaněním se zvýšil o 9,1 % a také vykázal rekordní hodnotu, a to 98,5 mld. Kč.
Úrokové sazby	Postupné zvyšování měnověpolitické sazby ČNB se podstatněji neprojevovalo v nárůstu průměrných tržních úrokových sazeb u klientských vkladů ani úvěrů, a tyto sazby tak i nadále vykazovaly dlouhodobě nízké hodnoty. U vkladů přetrvávalo nižší průměrné úročení u nefinančních podniků (0,1 % p.a.) ve srovnání s domácnostmi (0,3 % p.a.). Průměrné úročení úvěrů domácnostem pokleslo na 3,8 % p.a., naopak u nefinančních podniků mírně vzrostlo na 3,1 % p.a.
Vklady a úvěry	Objem klientských bankovních vkladů vzrostl o 6,6 % na 4,4 bil. Kč. Klientské bankovní úvěry rostly podobným tempem (o 7,2 %) a na konci roku dosáhly objemu 3,3 bil. Kč. Ve střednědobém pohledu (od konce roku 2013) pak klientské vklady vzrostly o 32 % a úvěry o 33 %. Poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům v bankovním sektoru

činil 134,5 %, přičemž od konce roku 2009 se udržoval nad úrovní 120 % a v rámci EU patřila k nejvyšším.

Hypoteční trh

Hypoteční trh zažil z pohledu zájmu klientů další silný rok. Objem nových úvěrů na bytové nemovitosti poskytnutých obyvatelstvu dosáhl rekordních 278,7 mld. Kč, z toho čistě nové úvěry tvořily 167,5 mld. Kč. Meziročně došlo k poklesu podílu nových úvěrů s fixací od 1 roku do 5 let ve prospěch delších fixací. Domácnosti ke konci roku dlužily na hypotečních úvěrech na bytové nemovitosti 1,13 bil. Kč, což znamenalo pokračování tempa silného 9% růstu již tři roky za sebou.

Stavební spořitelny

Stavební spořitelny uzavřely 422 tis. smluv o stavebním spoření (nárůst o 13,8 %) a poskytly 67,4 mld. Kč nových úvěrů (nárůst o 21,9 %), což bylo nejvíce za 10 let. Mezi nově poskytnutými úvěry opět zcela dominovaly překlenovací úvěry. Celkový objem úvěrů od stavebních spořitelen dosáhl své nejvyšší hodnoty za posledních 6 let, a to 262,9 mld. Kč, když meziročně vzrostl o 7,0 %. Celková naspořená částka účastníků stavebního spoření se snížila o 1,1 % na 355,0 mld. Kč. Státní podpora setrvala na hodnotě 3,9 mld. Kč z předešlého roku.

Družstevní záložny

Celková bilanční suma sektoru spořitelních a úvěrních družstev meziročně poklesla o 12,3 % na 20,2 mld. Kč a tvořila jen 0,3 % aktiv všech úvěrových institucí. Nabytím účinnosti dříve přijatých regulatorních opatření došlo k poklesu členů družstevních záložn o 9 tis. na cca 22 tis. osob a ke snížení objemu vkladů o 16,1 % na 15,9 mld. Kč. Ukazatel celkového kapitálového poměru dosáhl své historicky nejvyšší hodnoty 21,4 %. Podíl nevýkonných úvěrů k celkovým úvěrům se zvýšil o 3,1 p.b. na 22,8 %.

Nebankovní poskytovatelé financování

Sektor nebankovních poskytovatelů financování vykázal třetí rok po sobě růst bilanční sumy, meziročně o 3,5 %, na konečných 426,5 mld. Kč, což však byla nižší dynamika než v bankovním sektoru. Objem poskytnutých půjček rostl obdobným tempem jako bilanční suma (o 4,0 %) a dosáhl 318,6 mld. Kč, přičemž podíl půjček vůči celkovým aktivům přesáhl 70 % a v posledních čtyřech letech se téměř nezměnil.

Regulovaný a mimoburzovní trh

Hlavní český akciový index PX během roku klesl o 8,5 % na 987 bodů, když se v něm na konci roku odrazil pokles akciových trhů ve světě. Naproti tomu objem burzovních obchodů mírně vzrostl o 6,7 % na 152,0 mld. Kč.

Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv

Pokles cen aktiv na světových finančních trzích ke konci roku se projevil i v sektoru obchodníků s cennými papíry. Mírně klesl objem zákaznického majetku o 7,6 % na 4,3 bil. Kč i obhospodařovaných prostředků o 13,9 % na 770,6 mld. Kč. Z hlediska struktury alokace tvořily nejvýznamnější část i nadále dluhové cenné papíry a cenné papíry kolektivního investování. Objem majetku svěřený správcům aktiv mírně klesl o 0,7 % na celkových 1,37 bil. Kč.

Investiční fondy

Objem obhospodařovaného majetku ve fondech vzrostl o 10,1 mld. Kč (1,7 %) na 596,8 mld. Kč, a to díky růstu fondů kvalifikovaných investorů o 20,6 mld. Kč (20,0 %) na 123,8 mld. Kč. Objem prostředků ve fondech kolektivního investování naopak klesl o 10,6 mld. Kč (o 2,2 %) na 472,9 mld. Kč. Z hlediska umístění prostředků do jednotlivých druhů podílových fondů dominovaly opět smíšené fondy, a to jak u domácích (cca 41 %), tak zahraničních fondů (cca 35 %).

Pojišťovny

Hrubé předepsané pojistné vzrostlo o 2,8 % na 155,0 mld. Kč, když veškerý růst připadl na neživotní pojištění (o 6,0 %). Naopak u životního pojištění pokračoval šestiletý sestupný trend, s meziročním poklesem o 2,4 %. V celém sektoru došlo k úbytku počtu celkových (o 1,6 %), ale i nově uzavřených pojistných smluv (o 1,0 %). Příznivé klimatické podmínky přispěly k poklesu hrubé výše nákladů na pojistná plnění o 4,4 %, což se promítlo do ekonomických výsledků pojistného sektoru. Celková tvorba zisku před zdaněním dosáhla 18,0 mld. Kč, přičemž se jednalo o nejlepší výsledek ve sledovaném období od roku 2013.

Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

Prostředky účastníků v transformovaných a účastnických fondech ve III. penzijním pilíři dosáhly celkové výše 447,1 mld. Kč poté, co vzrostly o 8,0 %. Počet účastníků sice meziročně poklesl o cca 16 tis. na 4,45 mil. osob, ale ve 4. čtvrtletí 2018 došlo k prvnímu, i když pouze velmi drobnému mezičtvrtletnímu růstu celkového počtu účastníků od začátku roku 2013. Průměrný měsíční účastnický příspěvek vzrostl v rámci penzijního připojištění na 680 Kč a v případě doplňkového penzijního spoření na 790 Kč. Podíl účastníků s příspěvkem zaměstnavatele dosáhl úrovně před finanční krizí (21,9 %) a zvýšil se i průměrný měsíční příspěvek zaměstnavatele, a to jak u transformovaných fondů (na 877 Kč), tak u účastnických fondů (na 973 Kč). Celková přímá státní podpora vyplacená účastníkům III. penzijního pilíře mírně vzrostla na 7,0 mld. Kč.

Legislativa finančního trhu

Byl přijat nový zákon o distribuci pojištění a zajištění, novela zákona o ČNB, novela zákona o dluhopisech a novela zákona o směnářské činnosti. Na evropské úrovni zůstaly prioritními tématy snižování rizik v bankovním sektoru EU, revize Evropského systému dohledu nad finančním trhem a vytváření unie kapitálových trhů, kde byly předloženy návrhy zejména k revizi právní úpravy obchodníků s cennými papíry, udržitelnému financování a krytým dluhopisům. Byly též přijaty legislativní akty v souvislosti s Brexitem, zejména rozhodnutí ve vztahu k ústředním protistranám.

Přehled vývoje vybraných ukazatelů sektoru úvěrových institucí, nebankovních poskytovatelů, kapitálového trhu a pojišťovnictví obsahuje tabulka P2.1 v příloze 2.

1 MAKROEKONOMICKÁ SITUACE A VNĚJŠÍ VZTAHY

1.1 Makroekonomická situace

Ekonomický růst ČR měřený meziroční změnou reálného hrubého domácího produktu snížil v roce 2018 tempo na 2,9 %. I tak ale výkonnost české ekonomiky převyšovala průměr EU, a to o 1,0 p.b. Z hlediska dílčích složek tvořících tuzemský HDP byl nejdynamičtější růst investic do fixního kapitálu, a to díky pozitivnímu vývoji jak vládních, tak i soukromých investic. Významný byl také kladný příspěvek výdajů na konečnou spotřebu.

Ke zpomalení tempa růstu HDP došlo nejen v ČR, ale také u řady dalších sledovaných ekonomik (tabulka 1.1). EU, Čína a Japonsko zaznamenaly meziroční pokles tempa růstu (o 0,2 až 0,8 p.b.). Naopak mírné zrychlení dynamiky růstu vykázaly USA (o 0,7 p.b.) a státy regionu střední Evropy a Rusko (o 0,1 až 0,9 p.b.).

Tabulka 1.1: Meziroční růst reálného HDP¹

Sledované ekonomiky (%)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna (p.b.)
USA	1,8	2,5	2,9	1,6	2,2	2,9	0,7
Evropská unie (28)	0,3	1,8	2,3	2,0	2,4	1,9	-0,5
Eurozóna (19)	-0,2	1,4	2,1	2,0	2,4	1,8	-0,6
Čína	7,8	7,3	6,9	6,7	6,8	6,6	-0,2
Japonsko	2,0	0,4	1,4	0,9	1,7	0,9	-0,8
Německo	0,5	2,2	1,7	2,2	2,2	1,4	-0,8
Spojené království	2,0	2,9	2,3	1,8	1,8	1,4	-0,4
Rusko	1,8	0,7	-2,8	-0,2	1,5	1,6	0,1
Polsko	1,4	3,3	3,8	3,1	4,8	5,1	0,3
Rakousko	0,0	0,7	1,1	2,0	2,6	2,7	0,1
Česká republika	-0,5	2,7	5,3	2,5	4,4	2,9	-1,5
Maďarsko	2,1	4,2	3,5	2,3	4,1	4,9	0,8
Slovensko	1,5	2,8	4,2	3,1	3,2	4,1	0,9

Pramen: MF, OECD

Dlouhodobě přetrvávající růst domácí ekonomiky se projevoval na tuzemském trhu práce (tabulka 1.2). Od roku 2013 docházelo k pozvolnému poklesu obecné míry nezaměstnanosti až na hodnotu 2,3 % za rok 2018. Nedostatek zaměstnanců byl primární bariérou pro další extenzivní růst produkce, což převážně větší firmy motivovalo k investicím zvyšujícím produktivitu práce. Z hlediska mezinárodního srovnání pak ČR vykázala i nadále nejnižší míru nezaměstnanosti v EU, a to hluboko pod průměrem EU, který činil 6,6 %.

Tabulka 1.2: Základní makroekonomické a fiskální ukazatele ČR

Ukazatele	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hrubý domácí produkt (změna, %, stálé ceny)	-0,5	2,7	5,3	2,5	4,4	2,9
z toho tvorba hrubého kapitálu (p.b.)	-1,3	2,1	3,4	-1,2	1,0	1,4
z toho konečná spotřeba (p.b.)	0,8	1,1	2,2	2,2	2,3	2,2
z toho čisté vývozy (p.b.)	0,1	-0,5	-0,2	1,4	1,1	-0,7
Míra nezaměstnanosti ² (průměr období, %)	7,0	6,2	5,1	4,0	2,9	2,3
Saldo sektoru vládních institucí (% HDP)	-1,3	-2,1	-0,6	0,7	1,6	0,9
Dluh sektoru vládních institucí (% HDP)	44,9	42,2	40,0	36,8	34,7	32,7

Pramen: MF

¹ Vzhledem k nezveřejnění finálních údajů o výši HDP v roce 2018 jsou sledované ekonomiky řazeny v rámci celé kapitoly dle nominální výše HDP v roce 2017.

² Měřeno metodou výběrového šetření pracovních sil.

Hospodaření sektoru vládních institucí v roce 2018 dosáhlo přebytku ve výši 0,9 % HDP (viz tabulka 1.2). Přebytek hospodaření se odrazil i ve výši celkového zadlužení, které meziročně pokleslo o 2,0 p.b. na 32,7 % HDP.

Nejen v oblasti hospodaření sektoru vládních institucí, ale i v případě hlavních sledovaných poměrových ukazatelů platební bilance, tedy vnějších vztahů (tabulka 1.3) dosáhla ČR v roce 2018 kladného salda. Přebytek běžného účtu platební bilance sice meziročně klesl, ale zůstal na kladné hodnotě 0,3 % HDP. Z hlediska faktorů, které ovlivňovaly jeho vývoj, se postupně snižovalo kladné saldo bilance zboží v důsledku vyšší tuzemské poptávky po dovozech ovlivněné růstem domácích investic i spotřeby. K tomu se přidával i vliv nejistot ve světovém obchodě. I přes tento meziroční pokles však saldo zboží a služeb již pátým rokem převyšovalo schodek prvotních a druhotných důchodů, a saldo běžného účtu tak bylo kladné. Další poměrové ukazatele platební bilance zaznamenaly meziroční pokles, ale přesto byl i v jejich případě stejně jako u běžného účtu dosažen přebytek – saldo kapitálového účtu skončilo na hodnotě 0,3 % HDP, finanční účet pak na 0,2 % HDP.

Tabulka 1.3: Základní ukazatele vnějších vztahů ČR

Ukazatele	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Běžný účet (mld. Kč)	-21,8	7,9	11,3	74,2	83,5	15,5
z toho bilance zboží a služeb (mld. Kč)	237,3	275,6	266,1	353,3	386,8	337,9
z toho bilance prvot. a druh. důchodů (mld. Kč)	-259,1	-267,7	-254,8	-279,1	-303,4	-322,4
Kapitálový účet (mld. Kč)	82,4	32,3	101,9	53,5	40,6	14,0
Finanční účet (mld. Kč)	68,3	63,6	175,3	116,9	120,5	12,2
Poměr běžného účtu k HDP (% , běžné ceny)	-0,5	0,2	0,2	1,6	1,7	0,3
Poměr kapitálového účtu k HDP (% , běžné ceny)	2,0	0,7	2,2	1,1	0,8	0,3
Poměr finančního účtu k HDP (% , běžné ceny)	1,7	1,5	3,8	2,4	2,4	0,2

Pramen: ČNB-ARAD, MF

Meziroční růst spotřebitelských cen se od počátku roku 2017 povětšinou pohyboval v horní polovině tolerančního pásma 2% inflačního cíle ČNB. Roční průměr indexu spotřebitelských cen (tabulka 1.4) v roce 2018 nepatrně klesl na 2,1 %. Hlavní příčinou bylo přerušení růstového trendu cen potravin od počátku 2. čtvrtletí 2018, což mírně převýšilo proinflační faktory nárůstu mezd a ceny ropy. V mezinárodním srovnání se inflace v ČR opět nacházela mírně nad hodnotami EU i eurozóny, které činily 1,9 %, resp. 1,8 %.

Tabulka 1.4: Indexy spotřebitelských cen sledovaných ekonomik

Roční průměr (%)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
USA	1,5	1,6	0,1	1,3	2,1	2,4
Evropská unie (28)	1,5	0,6	0,1	0,2	1,7	1,9
Eurozóna (19)	1,3	0,4	0,2	0,2	1,5	1,8
Čína	2,6	2,0	1,4	2,0	1,6	2,1
Japonsko	0,4	2,8	0,8	-0,1	0,5	1,0
Německo	1,5	0,9	0,5	0,5	1,5	1,7
Spojené království	2,3	1,5	0,4	1,0	2,6	2,3
Rusko	6,8	7,8	15,5	7,0	3,7	2,9
Polsko	0,9	0,0	-0,9	-0,6	2,0	1,7
Rakousko	2,0	1,6	0,9	0,9	2,1	2,0
Česká republika	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5	2,1
Maďarsko	1,7	-0,2	-0,1	0,4	2,4	2,9
Slovensko	1,4	-0,1	-0,3	-0,5	1,3	2,5

Pramen: ČSÚ, OECD

1.2 Měnová politika a devizový trh

Měnová politika v ČR se v roce 2018 nesla ve znamení dalšího utahování (tabulka 1.5). ČNB navázala na dvojí zvýšení měnověpolitických sazeb v druhé polovině roku 2017, když v roce 2018 pětkrát odhlasovala změnu své

klíčové sazby – 2T repo sazby. Repo sazba tak z 0,50 % vzrostla dvakrát v prvním a třikrát v druhém pololetí, vždy o 0,25 p.b. až na konečných 1,75 %. Diskontní sazba zůstala až do srpnového hlasování na 0,05 %, ale rok 2018 po trojím navýšení zakončila na úrovni 0,75 %. Tyto změny se následně promítly do mezibankovních úrokových sazeb (viz kapitola 5).

Zatímco v roce 2017 některé velké světové centrální banky teprve začínaly se zvyšováním sazeb, rok 2018 byl po 10 letech uvolněné měnové politiky už zřetelně ovlivněn zpřísněním měnových podmínek. Nejvíce patrné to pak bylo v případě americké centrální banky (Fed), kde došlo ke čtyřem zvýšením měnověpolitické sazby celkem o 1,00 p.b., a to v březnu, červnu, září a prosinci. Fed ke zvýšení sazeb přistoupil opakovaně z důvodu zvýšení odhadů růstu americké ekonomiky a příznivého vývoje nezaměstnanosti. Ke konci roku 2018 se tak klíčová úroková sazba v USA pohybovala v intervalu 2,25–2,50 %. Obdobně zvýšením úrokových sazeb omezovala rostoucí inflaci i centrální banka Spojeného království (BoE). Ta v srpnu 2018 zvýšila hlavní úrokovou sazbu o 0,25 p.b. na úroveň 0,75 %, a to při zachování programu nákupu firemních dluhopisů v objemu 10 mld. GBP a státních dluhopisů v objemu 435 mld. GBP.

Naopak Evropská centrální banka (ECB) své klíčové úrokové sazby ponechala nezměněné již od roku 2016. Zásadní změnou však bylo dlouho očekávané ukončení programu nákupů cenných papírů (tzv. Asset Purchase Programme, APP). Ten od dubna 2017 do konce roku 2018 stále probíhal, avšak ve sníženém objemu 60 mld. EUR měsíčně. V prosinci pak rada guvernérů ECB rozhodla o ukončení čistých nákupů v rámci APP a nadále hodlá již pouze reinvestovat jistiny ze splatných cenných papírů, které v rámci programu zakoupila. Také japonská centrální banka (BoJ) pokračovala ve svém programu kvalitativního a kvantitativního uvolňování (Qualitative and Quantitative Easing, QQE) za účelem dosažení inflačního cíle ve výši 2 %. BoJ v průběhu roku 2018 nezměnila ani svou klíčovou sazbu, která činila -0,1 %.

Ze zemí Visegrádské čtyřky pouze v ČR docházelo k dalšímu zvyšování měnověpolitických sazeb, zatímco ostatní centrální banky v regionu (včetně ECB pro Slovensko) ke zpřísnění nastavení měnové politiky v tomto ohledu nepřistoupily. Polská a maďarská centrální banka udržovaly v posledních letech hlavní úrokové sazby na vyšších úrovních než ČR a poslední čtyři, resp. tři, je neměnily.

Tabulka 1.5: Hlavní měnověpolitické úrokové sazby vybraných centrálních bank³

K 31. 12. (% p.a.)		2013	2014	2015	2016	2017	2018
USA	Fed	0,00–0,25	0,00–0,25	0,25–0,50	0,50–0,75	1,25–1,50	2,25–2,50
Eurozóna	ECB	0,25	0,05	0,05	0,00	0,00	0,00
Japonsko	BoJ	0,00	0,00	0,00	-0,10	-0,10	-0,10
Spojené království	BoE	0,50	0,50	0,50	0,25	0,50	0,75
Polsko	NBP	2,50	2,00	1,50	1,50	1,50	1,50
Česká republika	ČNB	0,05	0,05	0,05	0,05	0,50	1,75
Maďarsko	MNB	3,00	2,10	1,35	0,90	0,90	0,90

Pramen: Fed, ECB, BoJ, BoE, NBP, ČNB, MNB

Vývoj měnových kurzů české koruny vůči zahraničním měnám (vybrané měny užívané v mezinárodním obchodu ČR nebo v regionu, tabulka 1.6) byl významně ovlivněn silnou domácí ekonomikou a zvyšováním měnověpolitických sazeb ČNB, ale i dalšími činiteli. U všech sledovaných měnových párů došlo k posílení. V případě měnového kurzu vůči euru bylo udrženo stejné tempo posilování koruny jako v roce 2017, a to o 2,6 % na průměrných 25,6 CZK/EUR.

Americký dolar vůči euru v průběhu roku 2018 pozvolna posiloval, což se projevilo i na vývoji kurzu české koruny, která vůči dolaru nejprve oslabil kvůli nejistotě na tzv. rozvíjejících se trzích způsobené obavami z amerického protekcionismu, ale poté korigovala své ztráty a posílila na průměrných 21,7 CZK/USD. K nejvýraznějšímu posílení české koruny však v rámci sledovaných měn došlo vůči ruskému rublu (o 13,5 % na průměrných 34,7 CZK/100 RUB).

³ V případě Fedu se jedná o hodnoty O/N sazeb na mezibankovním trhu (tzv. federal funds rate); v případě ECB o hodnoty fixní sazby pro hlavní refinanční operace (tzv. fixed rate of main refinancing operations). U BoJ představují úrokové sazby pro doplňkovou depozitní facilitu (tzv. complementary deposit facility). V případě BoE se jedná o depozitní sazby (tzv. base rate). U zemí Visegrádské čtyřky se pak v případě NBP jedná o sazby operací na peněžním trhu s centrální bankou (tzv. minimum money market intervention rate), v případě ČNB o hodnoty dvoutýdenní reposazby a u MNB pak o tříměsíční depozitní sazby (tzv. three-month deposit rate).

Téměř shodně posilovala (o cca 5 až 6 %) koruna vůči japonskému jenu (na průměrných 19,7 CZK/100 JPY), maďarskému forintu (na průměrných 8,0 CZK/100 HUF) a čínskému renminbi (na průměrných 3,3 CZK/CNY). K mírnějšímu posílení české koruny došlo ve vztahu k britské libře (o 3,6 % na průměrných 29,0 CZK/GBP) a vůči polskému zlotému (2,7 % na průměrných 6,0 CZK/PLN).

Tabulka 1.6: Průměrný kurz koruny k hlavním a regionálním měnám

Průměrný kurz		2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna (%)
vůči americkému dolaru	CZK/USD	19,6	20,7	24,6	24,4	23,4	21,7	-7,0
vůči euru	CZK/EUR	26,0	27,5	27,3	27,0	26,3	25,6	-2,6
vůči čínskému renminbi	CZK/CNY	3,2	3,4	3,9	3,7	3,5	3,3	-5,0
vůči japonskému jenu	CZK/100 JPY	20,1	19,6	20,3	22,5	20,8	19,7	-5,6
vůči britské libře	CZK/GBP	30,6	34,2	37,6	33,1	30,1	29,0	-3,6
vůči ruskému rublu	CZK/100 RUB	61,4	54,9	40,6	36,6	40,1	34,7	-13,5
vůči polskému zlotému	CZK/PLN	6,2	6,6	6,5	6,2	6,2	6,0	-2,7
vůči maďarskému forintu	CZK/100 HUF	8,7	8,9	8,8	8,7	8,5	8,0	-5,5

Pramen: ČNB

2 UMÍSTĚNÍ PROSTŘEDKŮ NA FINANČNÍM TRHU

Objem prostředků umístěných na finančním trhu⁴ (tabulka 2.1) pokračoval během roku 2018 v dlouhodobém růstu, když se zvýšil o 327,3 mld. Kč (5,3 %) na 6,45 bil. Kč. To představovalo nižší absolutní nárůst než v letech 2016 a 2017 a mírně podprůměrné tempo růstu ve sledovaném období od roku 2013, kdy se roční přírůstky pohybovaly v rozmezí přibližně od 4 % do 10 %.

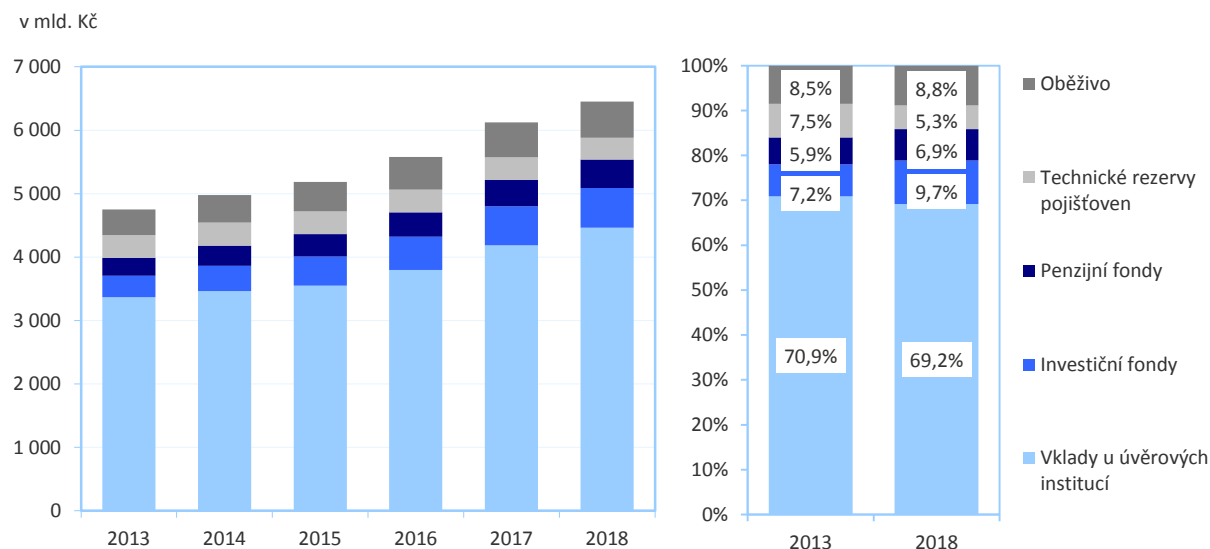
Tabulka 2.1: Umístění prostředků na finančním trhu

K 31. 12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Vklady u úvěrových institucí ⁵	3 367,6	3 462,5	3 548,5	3 796,4	4 188,1	4 461,5	273,4	6,5
z toho stavební spoření	429,1	413,6	384,2	362,6	358,9	355,0	-3,9	-1,1
Investiční fondy	339,9	400,6	459,4	528,4	614,2	627,7	13,6	2,2
Penzijní fondy	282,3	318,7	352,6	381,6	413,9	447,1	33,1	8,0
Technické rezervy pojišťoven	356,1	363,4	359,5	358,6	359,5	344,3	-15,2	-4,2
Oběživo	405,4	432,2	467,1	514,3	548,3	570,8	22,4	4,1
Celkem	4 751,4	4 977,3	5 187,1	5 579,3	6 124,0	6 451,4	327,3	5,3

Pramen: AKAT, APS ČR, ČNB – ARAD, MF, výpočty MF

Přestože se z pohledu relativních změn v jednotlivých sektorech dynamika růstu prostředků umístěných v penzijních fondech během sledovaného období postupně snižovala, dosáhly penzijní fondy v roce 2018 nejvyššího relativního nárůstu prostředků, a to o 8,0 %. Tím došlo k přerušení dlouhodobého trendu, kdy od roku 2012 každoročně vykazovaly nejvyšší relativní přírůstek prostředků investiční fondy. Ty v roce 2018 zaznamenaly růst objemu prostředků pouze o 2,2 %, a to zásluhou nárůstu jedné jejich dílčí složky – prostředků ve fondech kvalifikovaných investorů. Objem prostředků ve fondech kolektivního investování se totiž meziročně snížil kvůli přecenění majetku spojenému s výrazným poklesem cen akcií i dluhopisů v rámci posledního čtvrtletí roku 2018. Oproti roku 2017 došlo ke snížení tempa růstu jak u vkladů, tak oběživa. Technické rezervy pojišťoven se snížily o 4,2 %, a vykazovaly tak svůj největší pokles během sledovaného období.

Graf 2.1: Umístění prostředků na finančním trhu

Pramen: AKAT, APS ČR, ČNB – ARAD, MF, výpočty MF

Pozn.: Pravá část grafu zobrazuje rozdíly ve struktuře v letech 2013 a 2018.

⁴ Tento agregátní ukazatel je jedním ze způsobů vyjádření velikosti finančního trhu s tím, že se zaměřuje na tzv. zprostředkovatelský finanční trh. Zahrnuje prostředky klientů finančních institucí (fyzických i právnických osob), které jsou umístěny na finančním trhu prostřednictvím finančních produktů úvěrových institucí, pojišťoven, penzijních společností (dříve penzijních fondů) a nástrojů kolektivního investování, a prostředky držené v hotovosti (bez hotovosti na pokladnách bank). Naopak nezahrnuje přímé investice do cenných papírů.

⁵ Zahrnují korunové a cizoměnové vklady klientů (rezidentů a nerezidentů) u bank (vč. stavebních spořitelén, bez ČNB) a družstevních záložen.

Nejvyšší nárůst absolutní úrovně prostředků opět nastal u objemově nejvýznamnější položky, tj. vkladů u úvěrových institucí, stejně jako tomu bylo během celého sledovaného období. V roce 2018 se však jednalo oproti předchozímu roku o nižší přírůstek. Mírně vyšší absolutní nárůst objemu prostředků oproti roku 2017 zaznamenaly pouze penzijní fondy.

Vývoj objemu prostředků v jednotlivých kategoriích vykazoval mezi roky 2013 až 2018 různé tendence. Při pohledu na pravou část grafu 2.1 lze konstatovat, že i přes nepříznivý závěr roku 2018 vzrostl během sledovaného období nejvíce podíl prostředků umístěných v investičních fondech (o 2,6 p.b.) a v penzijních fondech (o 1,0 p.b.). V případě podílu vkladů u úvěrových institucí sice došlo k celkovému poklesu jejich podílu o 1,7 p.b., ale setrvalý pokles zastoupení vkladů trvající od roku 2013 byl přerušen v roce 2017. V roce 2018 se podíl vkladů zvýšil o 0,8 p.b., tedy dvakrát více než v předchozím roce.

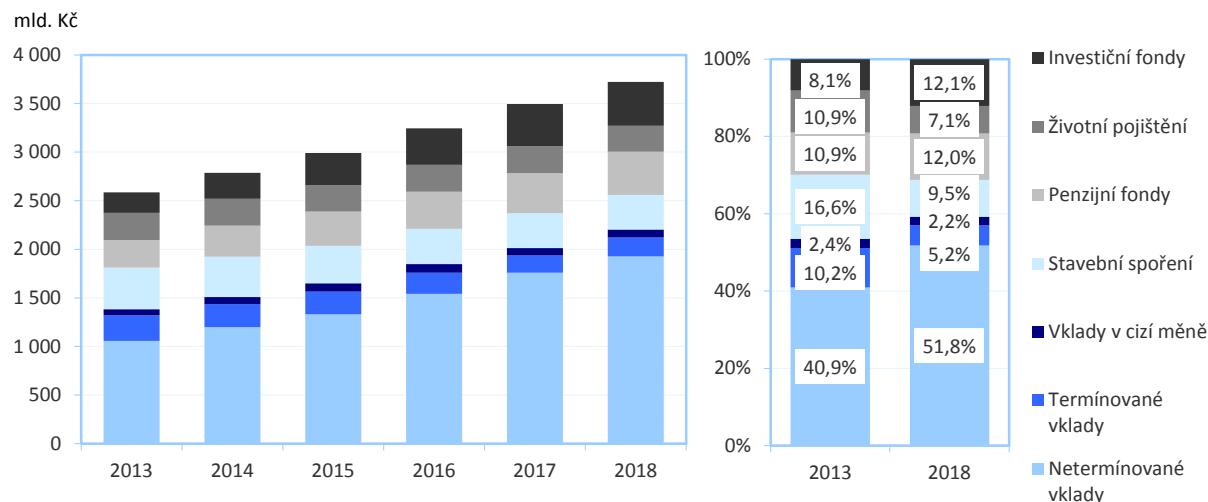
Podíl oběživa na celkových prostředcích se během sledovaného období pohyboval v rozmezí 8,5 % až 9,2 %, přičemž po dosažení svého vrcholu v roce 2016 se postupně snižoval. Podíl kategorie technických rezerv pojišťoven poklesl za sledované období o 2,2 p.b., což představovalo největší dosažený úbytek ze sledovaných kategorií prostředků umístěných na finančním trhu.

Přestože byl rok 2018 z hlediska výnosů pro investiční fondy nepříznivý, silný růst na kapitálových trzích z počátku roku 2019 by se mohl v případě nepřerušení tohoto vývoje pozitivně projevit na celoročním zhodnocení jejich prostředků. Investiční fondy by tak mohly opět zaznamenat nejvyšší relativní nárůst objemu prostředků. Nejvyšší nárůst absolutní úrovně prostředků lze očekávat jako v předchozích letech v případě vkladů u úvěrových institucí. Pokud nedojde k výraznějšímu výkyvu na akciových a dluhopisových trzích, mohl by objem prostředků umístěných na finančním trhu i přes očekávané zpomalení hospodářského růstu v roce 2019 vzrůst vyšším tempem než v roce 2018.

3 STRUKTURA ÚSPOR DOMÁCNOSTÍ

Objem úspor⁶ domácností držených v rámci produktů zprostředkovatelského finančního trhu⁷ se ve sledovaném období od roku 2013 postupně zvyšoval (graf 3.1), i když v posledních 2 letech se snižující se dynamikou. V roce 2018 dosáhly úspory celkového objemu 3,72 bil. Kč, když meziročně vzrostly o 6,5 %, tj. o 1,2 p.b. méně než v roce 2017.

Graf 3.1: Struktura úspor domácností

Pramen: APS ČR, ČNB – ARAD, MF, výpočty MF

Pozn.: Pravá část grafu zobrazuje rozdíly ve struktuře v letech 2013 a 2018.

Ze sledovaných produktů vykazovaly během období 2013 až 2018 nejvyšší meziroční absolutní nárůsty netermínované vklady. V roce 2018 vzrostly o 170,1 mld. Kč (9,7 %) na 1,93 bil. Kč. To dále posílilo jejich zastoupení ve struktuře úspor domácností o 1,5 p.b. na 51,8 %. Netermínované vklady zároveň byly produktem, který během sledovaného období nejvíce navýšil svůj podíl na celkových úsporách domácností, a to o 10,9 p.b. Po 6 letech setrvalého poklesu se v roce 2018 zvýšil také objem termínovaných vkladů (bez stavebního spoření), a to o 14,7 mld. Kč (8,2 %) na 194,0 mld. Kč. Důvodem mohla být skutečnost, že některé banky během roku 2018 výrazněji navýšily úrokové sazby právě u termínovaných vkladů.

Položkou, která dlouhodobě ztrácela na významu, a to z absolutního i relativního hlediska, jsou úspory v rámci sektoru stavebního spoření. Během sledovaného období došlo k poklesu jejich podílu na celkových úsporách o 7,1 p.b., což je nejvíce z uvedených produktů. Vklady v cizí měně se po svém poklesu v roce 2017 vrátili opět k růstu, a dokonce vykázaly nejvyšší relativní nárůst (o 9,9 %) ze sledovaných produktů. V jejich případě však má také vliv přepočítací efekt vývoje devizového kurzu domácí měny. Zvýšení objemu termínovaných vkladů a vkladů v cizí měně tak přispělo ke zřetelnému přerušení dlouhodobého trendu poklesu zastoupení produktů bankovních institucí (jednotlivé kategorie vkladů a stavební spoření) na celkové struktuře úspor domácností. Podíl zastoupení bankovních produktů vzrostl v roce 2018 o 0,9 p.b. na 68,7 %.

Úspory domácností v investičních fondech zaznamenaly v rámci sledovaného období svůj nejnižší absolutní (17,9 mld. Kč) i relativní (4,1 %) nárůst. Na tomto vývoji se však do značné míry podílel pokles hodnoty investovaných prostředků v souvislosti s výrazným poklesem cen akcií i dluhopisů během posledního čtvrtletí roku 2018. Podíl alokace úspor domácností do nástrojů kolektivního investování v roce 2018 tak mírně klesl na 12,1 %. Po tříleté stagnaci se naopak mírně zvýšil podíl prostředků umístěných domácnostmi v penzijních produktech, a to na 12,0 %. V případě úspor v rámci rezervotvorných produktů životního pojištění pokračoval pokles jejich významu, když došlo ke snížení jejich zastoupení na celkových úsporách o 0,8 p.b. na 7,1 %.

Co se týče budoucích změn ve struktuře úspor, lze v roce 2019 očekávat růst objemu netermínovaných vkladů kvůli převažujícímu konzervativnímu chování českých domácností. Kromě toho by se v případě nepřerušení pozitivního vývoje na kapitálových trzích ze začátku roku 2019 mohlo výrazněji zvýšit i tempo růstu prostředků umístěných v investičních fondech. Podrobnější rozbor jednotlivých sektorů přináší kapitoly 5 až 8.

⁶ Termín úspory je v rámci kapitoly používán ve smyslu stavové finanční veličiny označující finanční majetek domácností.

⁷ Zahrnuje prostředky domácností, které jsou umístěny na finančním trhu v rámci finančních produktů bankovních institucí, pojišťoven, penzijních a investičních společností. Nejsou sledovány přímé investice domácností do cenných papírů, komodit či nemovitostí.

4 INSTITUCIONÁLNÍ POHLED NA FINANČNÍ TRH

4.1 Počty subjektů na finančním trhu

Rok 2018 nevybočoval z předchozích tendencí ve vývoji počtu subjektů na českém finančním trhu (tabulka 4.1). Lze ho charakterizovat jen menšími početními změnami v jednotlivých sektorech, což je možné zprostředkovaně pokládat za odraz relativně uspokojivého pokrytí poptávky po finančních službách. Drobné meziroční rozdíly v počtech subjektů mají spíše přirozený vývojový charakter a nepředstavují změny, které by zásadním způsobem měnily institucionální strukturu finančního trhu ČR.

Tabulka 4.1: Počty subjektů poskytujících služby na finančním trhu

K 31. 12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Úvěrové instituce						
Banky	44	45	46	45	47	50
z toho pobočky zahraničních bank	21	22	23	23	24	27
z toho stavební spořitelny	5	5	5	5	5	5
Družstevní záložny	12	11	11	11	10	10
Kapitálový trh						
Obchodníci s CP a pobočky zahr. obchodníků s CP	64	58	62	65	67	79
Investiční fondy s právní osobností	88	83	92	108	125	138
Investiční společnosti	24	26	28	27	29	30
Podílové fondy	176	191	195	201	227	242
Fondy kvalifikovaných investorů	56	53	55	60	79	89
Fondy kolektivního investování	120	138	140	141	148	153
Investiční zprostředkovatelé	7 667	7 551	7 459	7 335	7 043	6 847
Vázaní zástupci ⁸	25 821	26 056	26 659	26 612	26 448	21 409
Penzijní společnosti	10	9	8	8	8	8
Pojišťovnictví						
Pojišťovny	52	53	55	54	49	48
z toho pobočky zahraničních pojišťoven	18	20	23	24	21	20
Zajišťovny	1	1	1	1	1	1
Pojišťovací zprostředkovatelé ⁹	156 217	163 204	169 024	174 092	181 121	185 125

Pramen: ČNB

Českému finančnímu trhu historicky dominuje rozvinutý bankovní sektor, který ke konci roku 2018 obhospodařoval cca čtyři pětiny celkových aktiv. Bankovní sektor je značně diverzifikovaný se zastoupením jak univerzálních, tak specializovaných bank. Skupina 4 největších bank – Československá obchodní banka, a.s., Česká spořitelna, a.s., Komerční banka, a.s. a UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. – svými komplexními aktivitami pokrývají převážnou většinu hlavních finančních služeb pro nejširší retailovou i korporátní klientelu. Skupina středních a malých bank včetně poboček zahraničních bank kompletují celkovou nabídku bankovních služeb na domácím trhu.

Napříč celým bankovním sektorem se v roce 2018 začala intenzivně prohlubovat spolupráce s rychle rozvíjejícími se technologickými společnostmi, které ovlivňují bankovní služby v tradičním bankovním sektoru.

Drobné změny v počtech subjektů u **úvěrových institucí** představovalo např. zahájení činnosti 4 nových poboček zahraničních bank, a to Bank of Communications Co., Ltd., Prague Branch odštěpný závod, HSBC France – pobočka Praha, PARTNER BANK AKTIENGESELLSCHAFT, odštěpný závod a SMBC Bank EU AG Prague Branch. Naopak jedna pobočka ukončila činnost (BNP Paribas Fortis SA/NV, pobočka Česká republika).

⁸ Bez vázaných zástupců penzijních společností.

⁹ V případě pojišťovacích zprostředkovatelů jde o počty vydaných licencí.

V sektoru družstevních záložen ke konci roku 2018 zanikl největší subjekt Moravský peněžní Ústav – spořitelní družstvo, který se od 1. 1. 2019 transformoval na TRINITY BANK a.s.

V 2. polovině 2018 se připravovalo spojení Monety Money bank, a.s. a Air Bank a.s. s českým Home Creditem a.s. a slovenským Home Credit Slovakia a.s. Mělo jít o jednu z největších transakcí v historii českého bankovního trhu. V případě jejího dokončení by vznikla 2. největší banka na českém trhu ve spotřebitelských půjčkách, resp. 3. co do velikosti bankovní sítě. Plánovaná fúze však nebyla dokončena z důvodu rozdílné představy jednotlivých účastníků o ceně transakce. Přestože k dokončení transakce nedošlo, ukazuje se, že možný budoucí vývoj finančního trhu se bude zřejmě ubírat i směrem k dalším fúzím a akvizicím mezi stávajícími subjekty za účelem využití synergií a úspor z rozsahu při zvyšování jeho koncentrace.

Počty u většiny institucionálních subjektů v oblasti **kapitálového trhu** mírně vzrostly. Příčinu lze spatřovat v pokračující konjunktuře (nejenom) české ekonomiky a s tím spojené vyšší poptávce po investičních produktech a službách. Stagnace úročení bankovních vkladů mohla zapříčinit i částečný příklon investorů ke snaze zhodnocovat své finanční prostředky pomocí produktů kapitálového trhu, zejména ve fondech kolektivního investování. Nárůst počtu subjektů zaznamenaly podílové fondy (o 15 subjektů), a to zejména v kategorii fondů kvalifikovaných investorů (o 10 subjektů) zaměřených na zkušenější a movitější klientelu, podmiňující vstup určitou minimální investicí. Mírný vzestup počtu obchodníků s cennými papíry (o 12 subjektů) byl zejména v kategorii nebankovních obchodníků, která se rozšířila o 8 subjektů. U bankovních obchodníků s cennými papíry došlo k rozšíření o 4 subjekty.

Počty zprostředkovatelů investičních služeb se dostaly na nižší úroveň, která může představovat další konsolidaci tohoto segmentu trhu. Předchozí tendence přelivu subjektů od investičních zprostředkovatelů k vázaným zástupcům, zapříčiněná legislativním redefinováním kategorií zprostředkovatelů, ustala. U penzijních společností byla situace stabilizovaná, v počtu společností nedošlo za poslední 4 roky ke změně.

V **sektoru pojišťoven** ukončily činnost 2 zahraniční pobočky – AIG Europe Limited, organizační složka pro Českou republiku a Steward Title Limited, organizační složka. Naopak jedna pobočka zahraniční pojišťovny vznikla (ASPEKTA Assurance International AG, pobočka pro Českou republiku). Na pojistném trhu se v závěru roku uskutečnilo významné spojení mezi dvěma samostatně působícími subjekty vlastněnými Vienna Insurance Group AG. Fúzí Kooperativa Pojišťovny, a. s., Vienna Insurance Group s Pojišťovnou České spořitelny, a. s., Vienna Insurance Group od ledna 2019 vznikl největší subjekt na pojistném trhu z hlediska upsaného hrubého předepsaného pojistného, který vystřídal na této pozici Českou pojišťovnu a. s. Počty pojišťovacích zprostředkovatelů pokračovaly v dlouhodobém mírném růstu.

Subjekty působící na finančním trhu ČR v rámci volného pohybu služeb na základě tzv. jednotného evropského pasu doplňují a rozšiřují finanční produkty nabízené subjekty licencovanými ČNB. Jejich počty v rámci sektorů úvěrových institucí, pojišťoven a investičních fondů ve sledovaném období od roku 2013 plynule rostly, s výjimkou investičních společností, které ve sledovaném období spíše stagnovaly. Vývoj počtu subjektů ve vybraných sektorech je uveden v následující tabulce 4.2.

Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu

K 31. 12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Úvěrové instituce	335	351	383	406	432	443
Pojišťovny	744	790	825	864	890	966
Investiční fondy	1 059	1 131	1 192	1 270	1 370	1 666
Investiční společnosti	42	42	41	43	41	43

Pramen: ČNB

4.2 Garanční schémata

Součástí finančního trhu ČR jsou dva garanční systémy - Garanční systém finančního trhu a Garanční fond obchodníků s cennými papíry, které mají za úkol posilovat jak ochranu klientů, tak trhu jako celku.

Garanční systém finančního trhu (GSFT) je vzhledem k objemu a rozsahu užití záchranných prostředků významnější. Vznikl na počátku roku 2016 na základě zákona o ozdravných postupech a řešení krize na

finančním trhu¹⁰, a to transformací Fondu pojištění vkladů (FPV). GSFT tak spravuje prostředky, které mohou být použity nejen pro výplatu náhrad vkladů, a zároveň i prostředky pro řešení případných problémů úvěrových institucí a některých obchodníků s cennými papíry za účelem odvrácení jejich úpadku. Z tohoto důvodu byl nově založen Fond pro řešení krize (FŘK). Původní FPV se stal k datu vzniku GSFT jeho vnitřní majetkově a účetně oddělenou jednotkou, stejně tak jako nově vzniklý FŘK.

GSFT spravuje a rozhoduje o použití finančních prostředků určených pro zabezpečení a udržení stability celého finančního trhu ČR. Za tímto účelem spolupracuje zejména s MF, ČNB a v případě potřeby i s podobnými systémy v ostatních členských zemích EU. Vznik GSFT představuje komplexnější systém ochrany vkladatelů a podpory stability na finančním trhu, než jaký zajišťoval původně samostatný FPV. Změny v nastavení zabezpečení finančního trhu, které reflektují požadavky evropských právních předpisů, mají zajistit stabilní a silnou záchranou síť, která minimalizuje případné problémy finančních trhů jednotlivých zemí i celé EU.

GSFT zajišťuje výplatu náhrad vkladů v případě, že by některá z bank, stavebních spořitelen nebo družstevních záložen byla označena ČNB za insolventní, nebo v případě, že by soud rozhodl o úpadku takové instituce. Systém pojištění vkladů garantuje náhrady za vklady vedené u bank, stavebních spořitelen a družstevních záložen se sídlem v ČR ve výši 100 % vkladu vč. úroků, maximálně však do výše odpovídající částce 100 000 EUR na jednoho klienta v jedné instituci. V určitých zákonem stanovených případech dochází ke zvýšení uvedené maximální výše náhrady až do výše odpovídající částce 200 000 EUR¹¹.

Vklady klientů v pobočkách zahraničních bank, jejichž mateřská společnost má sídlo v zemi EU, jsou pojištěny systémem pojištění vkladů působícího v členském státě, kde sídlí mateřská společnost. Případnou náhradu za vklady klientům těchto poboček by prováděl GSFT na základě pokynů a na účet zahraničního systému pojištění vkladů. Vývoj základních ukazatelů FPV charakterizující jeho hlavní příjmovou a výdajovou stránku za předchozí šestileté období ukazuje tabulka 4.3.

Tabulka 4.3: Základní ukazatele FPV

K 31. 12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Příspěvky (mld. Kč) ¹²	3,7	4,3	4,4	2,1	0,9	1,0
Výplaty náhrad (mil. Kč)	30	14 526	235	3 291	261	25
Finanční rezervy (mld. Kč)	28,6	18,9	28,8	27,9	30,3	31,7

Pramen: GSFT

Na struktuře příspěvků do FPV se největší měrou podílely banky (81,0 %), stavební spořitelny přispěly necelými 18 % a příspěvek družstevních záložen přesáhl 1 %. Částka výplat náhrad souvisela s výplatou náhrad vkladů ERB bank, a. s.

FŘK slouží k financování řešení krizových situací bank a některých obchodníků s cennými papíry. Ve FŘK se shromažďují prostředky, které mohou být použity v případě ohrožení stability některé z finančních institucí tak, aby nebylo nutné vzhledem k možným zásadním funkcím, které vykonává v rámci finančního sektoru i celé ekonomiky, ukončit její existenci a případně zahájit výplatu náhrad vkladů jejím klientům. Celkový příspěvek finančních institucí do FŘK za jeho tříletou existenci dosáhl 9,2 mld. Kč (tabulka 4.4).

Tabulka 4.4: Základní ukazatele FŘK

K 31. 12.	2016	2017	2018
Příspěvky do FŘK (mld. Kč)	3,0	3,0	3,1
Finanční rezervy (mld. Kč)	3,0	6,0	9,2

Pramen: GSFT

Druhý garanční systém na finančním trhu v ČR představuje **Garanční fond obchodníků s cennými papíry** (GFOCP). Jeho funkcí je zabezpečit výplatu náhrad zákazníkům obchodníka s cennými papíry, který není

¹⁰ Zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Zvýšená náhrada se vztahuje na vklady plynoucí z příjmů ve specifických životních situacích, např. z prodeje soukromého nemovitého majetku sloužícího k bydlení, rozvodového vyrovnání, inkasa pojistného plnění pro případ úrazu, nemoci, invalidity nebo smrti, dědictví, výplaty jednorázové důchodové dávky, odstupného při propuštění ze zaměstnání, náhrady újmy způsobené trestným činem aj.

¹² Příspěvky pojištěných institucí hrazené do FPV podle jednotlivých let dle roku úhrady. V období 2011 až 2015 se jedná o příspěvky odvedené za 1. až 3. čtvrtletí daného roku a 4. čtvrtletí předchozího roku. V roce 2016 se jedná o příspěvek odvedený za 4. čtvrtletí roku 2015 a roční příspěvek za rok 2016 ve výši 879,4 mil. Kč vypočtený dle nové metodiky.

schopen plnit své závazky vůči svým zákazníkům. Tento fond tedy nekryje riziko ztráty hodnoty investice do cenných papírů. Náhrada se zákazníkovi poskytne ve výši 90 % částky vypočtené v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o podnikání na kapitálovém trhu¹³, nejvýše však do hodnoty odpovídající částce 20 000 EUR, a to do 3 měsíců od ověření uplatněného nároku.

Hlavním zdrojem majetku GFOCP jsou příspěvky zapojených subjektů, tedy obchodníků s cennými papíry a investičních společností obhospodařujících majetek klientů. Vzhledem k tomu, že krytý zákaznický majetek zůstává (na rozdíl od vkladů krytých FPV) v rukou obchodníka jen po relativně krátkou dobu, zato však opakovaně, je roční příspěvek stanoven odlišně, a to ve výši 2 % z objemu přijatých poplatků a provizí za poskytnuté investiční služby za uplynulý rok. GFOCP obdržel v roce 2018 příspěvky od obchodníků s cennými papíry ve výši 191,8 mil. Kč. Za stejné období vyplatil zákazníkům bývalých obchodníků s cennými papíry na náhradách 54 tis. Kč.

4.3 Finanční arbitr

Finanční arbitr (FA) jako orgán mimosoudního řešení některých sporů mezi spotřebiteli a finančními institucemi působí na finančním trhu již 17. rokem. Jeho působnost se postupně stále více rozšiřovala, přičemž v roce 2018, kdy byla naposledy jeho kompetence nově rozšířena i na spory vzniklé při poskytování investičních služeb na území ČR zahraniční osobou, která má povolení orgánu dohledu jiného členského státu EU, byl již oprávněn řešit spotřebitelské spory téměř napříč celým finančním trhem.

Do působnosti FA aktuálně spadá mimosoudní řešení spotřebitelských sporů z oblasti platebního styku, neplatebních účtů a vkladních knížek, elektronických peněz, úvěrů, včetně hypoték a úvěrů ze stavebního spoření, z kolektivního investování a investičních služeb, ze směnářských obchodů a životního pojištění. V působnosti FA tak z finančních služeb nejsou jen produkty a služby III. penzijního pilíře (penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření), oblast produktů neživotního pojištění, spory akcionářů a držitelů dluhopisů nebo spory ze směnec.

FA je bezplatný státem zřízený orgán mimosoudního řešení spotřebitelských sporů. Spotřebitel nemusí být v řízeních před FA právně zastoupen. FA je rovněž povinen spotřebiteli poskytnout pomoc při sepsání návrhu na zahájení řízení, popř. i v jeho průběhu, aby spotřebitel mohl svůj nárok, pokud je odůvodněný, náležitě uplatnit. FA nemůže upřednostňovat žádnou ze stran sporu, ani spotřebitele, protože je povinen rozhodovat na základě shromážděných podkladů a podle práva. Rozhodnutí FA podléhají soudnímu přezkumu.

Primárním cílem FA je dosáhnout smírného řešení sporu. Za smírné řešení sporu je zapotřebí považovat i takový postup, kdy spotřebitel vezme svůj návrh zpět, protože ho FA svými argumenty přesvědčí o neoprávněnosti jeho návrhu (sporu). Tento cíl se ve většině projednávaných a oprávněných sporů FA daří dosahovat. Výjimkou jsou spory ze životního pojištění, kde názory protistran jsou natolik odlišné, že rozhodnutí FA zpravidla neuspokojí žádnou z protistran. Spory ze životního pojištění jsou pak předmětem soudního přezkumu.

FA v roce 2018 přijal 1 399 návrhů na zahájení řízení a projednával celkem 3 619 sporů (běžících nebo přerušovaných řízení). Počet vyřízených dotazů ze strany veřejnosti přesáhl 5 tis. Celkový přehled o počtu zahájených řízení je uveden v tabulce 4.5.

Tabulka 4.5: Počet zahájených řízení v jednotlivých letech

K 31. 12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Počet přijatých návrhů na zahájení řízení	706	629	962	1 951	1 337	1 399	62	4,6
Z toho: platební služby	187	67	110	117	138	130	- 8	-5,8
spotřebitelský úvěr	502	317	190	233	338	514	176	52,1
životní pojištění	13	224	639	1 132	734	626	-108	-14,7

Pramen: Výroční zprávy FA

Pozn.: V roce 2013 FA současně řešil i 93 139 hromadně podaných sporů o poplatek za správu úvěru.

¹³ Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

Nejčastějším předmětem sporů i vyřizovaných dotazů v roce 2018 zůstalo, stejně jako v předešlých letech, životní pojištění a spotřebitelský úvěr. Spory z oblasti životního pojištění měly společného jmenovatele, tím jsou poplatky (provize zprostředkovatelů), které pojišťovny účtují v prvních letech životního pojištění k tíži zaplaceného pojistného. Klienty zaplacené pojistné v prvních 2–3 letech po uzavření smlouvy životního pojištění obvykle nepokryje jednorázově záúčtované poplatky na začátku sjednání životního pojištění.

Z důvodu zvýšení informování široké veřejnosti o řešených případech zpřístupňuje FA ve Sbírce rozhodnutí na svých internetových stránkách svá zásadní rozhodnutí v plném znění (bez uvedení osobních údajů navrhovatelů). Současně zveřejňování napomáhá k předvídatelnosti rozhodovací činnosti FA. Aktuálně obsahuje Sbírka rozhodnutí téměř 500 anonymizovaných rozhodnutí FA vydaných od roku 2012. Neuveřejňují se rozhodnutí procesní povahy, ani rozhodnutí o zastavení řízení pro nesoučinnost spotřebitele nebo o zastavení řízení, kdy spotřebitel vzal svůj návrh zpět.

Počty zahájených řízení a zodpovězených dotazů ukazují, že veřejnost má zájem o možnost řešení sporů pomocí FA. Reklamační řízení u finanční instituce vyvolané s odkazem na povinnost spotřebitele splnit nezbytnou podmínku pro zahájení řízení před FA v mnoha případech postačí ke smírnému řešení sporu. K tomu napomáhá pouhá existence FA, dosavadní zkušenost finančních institucí s řízením před FA a bezpochyby i Sbírka rozhodnutí FA. Délka jednoduššího řízení při součinnosti obou stran a existence použitelné soudní judikatury trvá při dodržení všech procesních práv a povinností minimálně 4 měsíce. Ve složitějších případech se pohybuje délka řízení okolo 10 až 12 měsíců. Ve zvláště složitých případech může trvat řízení i déle, kdy FA primárně usiluje o smírné řešení sporu, případně FA nebo samotní spotřebitelé vyčkávají výsledku soudního přezkumu obdobné věci.

4.4 Hospodaření a počet zaměstnanců finančních institucí

Ve všech sledovaných sektorech finančního trhu bylo dosaženo kladného hospodářského výsledku před zdaněním (tabulka 4.6). Jeho výše u bank, pojišťoven, penzijních společností a investičních společností byla v roce 2018 rekordní za celé sledované období. U těchto 4 sektorů lze charakter vývoje zisku označit za rostoucí trend, s výjimkou roku 2017 u pojišťoven. Pouze obchodníci s cennými papíry vykazovali zisk v přibližně stejné výši. Nejvyšší relativní meziroční nárůst zisku byl dosažen u pojišťoven (téměř 70 %) a největší objem zisku dlouhodobě vytvořily banky (cca 82 %). V rozhodujícím bankovním sektoru měl na vývoj zisku vliv především růst čistých úrokových výnosů (viz tabulka 5.2).

Podrobnější rozbor vývoje jednotlivých sektorů, který se promítal v dosaženém výsledku hospodaření, lze nalézt v kapitolách 5 až 8.

Tabulka 4.6: Výsledek hospodaření finančních institucí před zdaněním

K 31. 12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Banky	73,3	76,1	80,5	87,9	90,8	98,5	7,7	8,5
Pojišťovny	13,2	8,7	10,0	13,2	10,6	18,0	7,4	69,8
Penzijní společnosti	-0,3	0,5	0,8	1,4	1,6	1,7	0,1	6,2
Investiční společnosti	0,6	0,7	0,8	1,1	1,3	1,4	0,1	7,7
Obchodníci s cennými papíry	1,1	0,9	1,0	0,8	1,0	0,9	-0,1	-10,0

Pramen: ČNB – ARAD

Celková zaměstnanost v sektorech finančního trhu v roce 2018 mírně vzrostla, když průměrný přepočtený stav pracovníků dosáhl téměř 75 tis., což představuje meziroční zvýšení o 2,2 % (tabulka 4.7). Téměř veškerý růst zaměstnanců finančního sektoru byl zapříčiněn vzestupem počtu pracovníků u nebankovních peněžních institucí (o téměř 2 tis. osob). Mírný vzestup byl rovněž zaznamenán i v bankovním sektoru (246 osob). V ostatních sektorech došlo k úsporám pracovních sil, které lze připsat racionalizaci procesů zejména v administrativních oblastech vlivem rozšiřování nových technologií.

Tabulka 4.7: Průměrný přepočtený počet zaměstnanců finančních institucí

Průměr za období	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bankovní peněžní instituce	39 375	39 105	39 216	40 006	40 553	40 799
Nebankovní peněžní instituce ¹⁴	14 598	15 272	15 689	16 278	17 237	19 110
Pojišťovny	14 213	13 993	13 768	13 724	13 099	12 611
Finanční leasingové společnosti	2 277	2 064	2 020	2 060	2 071	2 055
Penzijní společnosti	629	550	521	514	484	364
Celkem	71 092	70 984	71 214	72 582	73 444	74 939

Pramen: ČSÚ

¹⁴ Do ukazatele ČSÚ zahrnuje úvěrní a spořitelní družstva, holdingové společnosti, investiční společnosti, investiční fondy, leasingové společnosti, zastavárny, nebankovní poskytovatele úvěrů, směnárny, makléře, faktoringové společnosti, obchodníky s cennými papíry, investiční poradce a zprostředkovatele a pojišťovací agenty a makléře.

5 ÚVĚROVÉ INSTITUCE A OSTATNÍ POSKYTOVATELÉ FINANCOVÁNÍ AKTIV

Tato kapitola se primárně věnuje problematice úvěrových institucí, tedy bank (většina částí kapitoly) včetně stavebních spořitelů (kapitola 5.7) a družstevních záložen (kapitola 5.8). Pozornost je věnována i dílčím tématům, jako jsou úrokové sazby (kapitola 5.4), vklady a úvěry (kapitola 5.5) a hypoteční úvěry (kapitola 5.6). Další kapitola (5.9) se pak zabývá vývojem segmentu nebankovních poskytovatelů financování. Tento dílčí sektor totiž nabízí produkty¹⁵, které jsou poměrně blízkým substitutem k bankovním úvěrům a v případě poskytnutí retailovým klientům vstupují do ukazatele celkového zadlužení domácností.

Vzhledem k významu domácností jako klíčového klientského sektoru je poslední kapitola (5.10) věnována vývoji jejich zadlužení, a to jak u bankovních, tak i nebankovních poskytovatelů financování.

5.1 Hlavní vývojové tendence bankovního sektoru

V roce 2018 navázal bankovní sektor na stabilní výsledky z předchozích let. V řadě indikátorů bylo možné pozorovat pokračující rostoucí trendy. Celkový objem aktiv sektoru sice zaznamenal zpomalení dynamiky růstu, přesto byla dosažena nová nejvyšší absolutní výše (tabulka 5.1). Stejně jako v předchozích třech letech přispívaly ke zlepšování hodnot některých ukazatelů příznivé ekonomické podmínky. To se projevilo jak v úvěrové aktivitě a v tendenci k poklesu podílu nevykonných úvěrů (viz kapitola 5.2), tak i v nárůstu celkového zisku sektoru (viz kapitola 5.3). Dále došlo k přerušení trendu poklesu úrokové marže k aktivům, resp. byl vykázan její růst o 0,15 p.b. na 1,7 % p.a., k čemuž přispěly rostoucí měnověpolitické sazby ČNB (graf 5.1 a kapitola 5.3).

Přetrvávalo také působení faktorů, které přispívaly k celkové odolnosti sektoru. Mezi ně patřila celkově vysoká a dlouhodobě rostoucí míra kapitálové přiměřenosti („polštář“ na krytí případných neočekávaných ztrát sektoru), nadprůměrná ziskovost (graf 5.3) jako zdroj pro potenciální zvyšování kapitálu z vnitřních zdrojů, dlouhodobě vysoký podíl krytí klientských úvěrů vklady, relativně nízký podíl nevykonných úvěrů a také nízký podíl úvěrů poskytnutých v cizích měnách u domácností.

Vývoj kapitálové přiměřenosti

Ukazatel celkové kapitálové přiměřenosti bankovního sektoru (tabulka 5.1) meziročně mírně vzrostl o 0,4 p.b. na 19,6 %¹⁶. Tento ukazatel tak od začátku roku 2013 významně a setrvale rostl, celkem o 3,2 p.b. (graf 5.1). Obecně však platí, že růst kapitálové přiměřenosti může být způsoben nejen růstem objemu kapitálu, ale i poklesem celkového objemu rizikových expozic. Ve sledovaném období od roku 2013 se zvyšovaly obě kategorie, přičemž objem kapitálu rostl rychleji než celkový objem rizikových expozic.

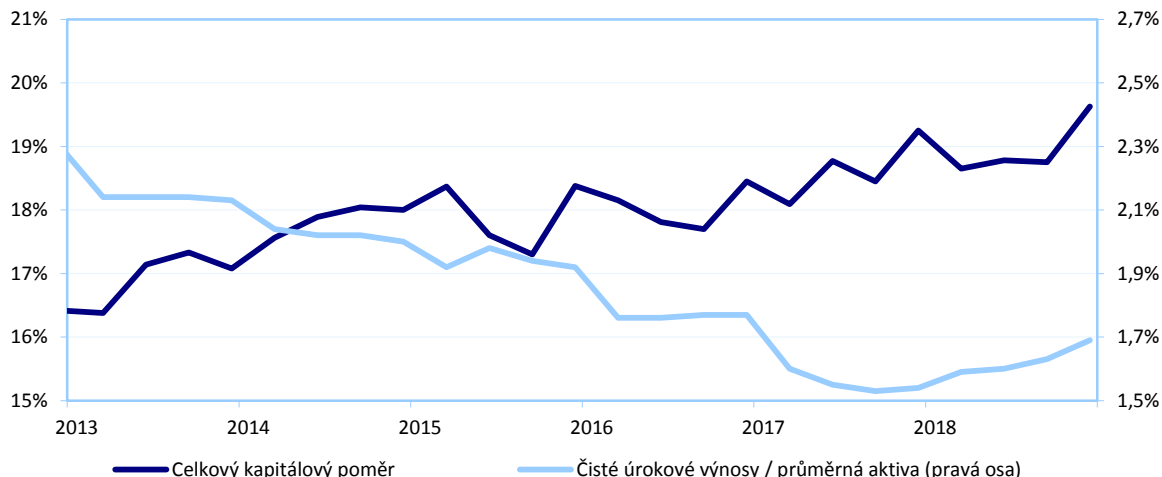
Napříč skupinami bank dle velikosti (resp. zaměření) dlouhodobě existují mírné rozdíly ve výši celkového kapitálového poměru. Hodnota ukazatele pro segment tzv. velkých bank¹⁷ ve výši 19,4 % se vzhledem k jeho dominanci v rámci sektoru pohybovala nejbližší hodnotám sektoru jako celku a vykážala v roce 2018 nárůst o 0,7 p.b. Segment středních bank i nadále dosahoval spíše nadprůměrné hodnoty 20,7 % (pokles o 0,7 p.b.). Tzv. malé banky zvýšily úroveň své kapitálové přiměřenosti o 0,8 p.b. na 19,8 %, a přiblížily se tak průměru. Oproti předchozímu roku klesla kapitálová přiměřenost stavebních spořitelů o 1,0 p.b. na 17,8 %. Současně je však třeba upozornit, že odlišná hodnota ukazatele kapitálového poměru nutně nemusí plně vypovídat o budoucí odolnosti, neboť na každý segment mohou v budoucnu působit jednotlivé kategorie rizik s odlišnou intenzitou.

¹⁵ Některé obdobné služby a produkty (např. v oblasti platebního styku nebo poskytování cizích zdrojů) nabízí subjekty na pomezí finančního sektoru a informačních technologií (FinTech) z oblastí jako je peer-to-peer lending, crowdfunding, aj.

¹⁶ Požadované základní regulatorní minimum činí 8 % celkového objemu rizikových expozic (total risk exposure amount, TREA). To však může být dále navyšováno zejm. v souvislosti s promítnutím změn regulatorních pravidel CRD/CRR provedených před několika lety. Mezi faktory ovlivňující celkovou míru kapitálového požadavku, kterou musí splňovat jednotlivé subjekty, patří mj. průběh makro-finančního cyklu, tzv. systémová významnost či důsledky dohledového procesu jednotlivých institucí.

¹⁷ Rozdělení bank podle bilanční sumy bylo ze strany ČNB průběžně upravováno, což má následně vliv na zařazení jednotlivých bank a vývoj indikátorů. Rozdělení bylo od roku 2012 (včetně) následující: velké banky s bilanční sumou nad 250 mld. Kč, střední banky s bilanční sumou 50 až 250 mld. Kč a malé banky s bilanční sumou nižší než 50 mld. Kč. Od roku 2016 byly za velké banky považovány banky s bilanční sumou větší než 10 % celkového objemu bilanční sumy sektoru, za střední pak banky s bilanční sumou 2 až 10 % sektoru a za malé banky bilanční sumou menší než 2 % sektoru.

Graf 5.1: Celkový kapitálový poměr a čisté úrokové výnosy z aktiv

Pramen: ČNB – ARAD

Vývoj poměru vkladů a úvěrů¹⁸

Jak vyplývá z tabulky 5.1, tuzemské banky byly dlouhodobě v dominantní míře financovány prostřednictvím vkladů klientů. Díky tomu byly méně závislé na financování klientských úvěrů zdroji z mezibankovního trhu, což přispívá k odolnosti bankovního sektoru jako celku. Obecně přitom platí, že v obdobích akutních problémů s likviditou se potíže projeví nejprve na mezibankovním trhu, na kterém si banky resp. finanční instituce půjčují navzájem. Naproti tomu vklady od klientů jsou v případě likviditní krize, pokud přetrvává důvěra veřejnosti in systém pojištění vkladů, obvykle spolehlivějším a stabilnějším zdrojem financování.

Tabulka 5.1: Základní ukazatele bankovního sektoru

K 31. 12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Aktiva celkem	5 200,6	5 388,0	5 549,7	6 019,4	7 064,5	7 331,6	267,1	3,8
Klientské úvěry	2 514,3	2 634,9	2 782,4	2 950,4	3 085,5	3 306,4	221,0	7,2
Klientské vklady	3 340,1	3 435,1	3 520,7	3 767,2	4 169,1	4 445,6	276,5	6,6
Poměr klientských vkladů k úvěrům (%)	132,8	130,4	126,5	127,7	135,1	134,5	-0,7	-0,5
Celkový kapitál. poměr (%)	17,1	18,0	18,4	18,5	19,3	19,6	0,4	2,0

Pramen: ČNB – ARAD

Ukazatel poměru vkladů k úvěrům byl dlouhodobě poměrně stabilní a ke konci roku 2018 činil 134,5 % (pokles o 0,7 p.b.). V rámci evropského kontextu patří tato hodnota dlouhodobě mezi nejvyšší. Naopak dlouhodobě podstatně méně příznivé hodnoty tohoto ukazatele vykazuje řada států EU, nejnižší pak Dánsko a Švédsko (méně než 50 %), které jsou tak v tomto ohledu struktury financování domácího bankovního sektoru více závislé na jiných zdrojích financování.

Tento poměrový ukazatel je vhodné vnímat i v kontextu skutečnosti, že po roce 2009 došlo v domácím bankovním sektoru celkově k významnému setrvalému nárůstu podílu netermínovaných vkladů.¹⁹ Na straně pasiv bank tak vzrostl podíl zdrojů financování s kratší dobou splatnosti (viz kapitola 5.5). Další změnou v posledních letech byl nárůst vkladů bank u centrální banky a růst vkladů od jiných úvěrových institucí, přičemž meziročně se podíl těchto dvou kategorií podstatněji nezměnil (viz kapitola 5.2).

Zátěžové testy bank

Značnou odolnost bankovního sektoru vůči případným negativním šokům opakovaně v minulosti potvrdily výsledky zátěžových testů, které pravidelně provádí ČNB. Ta analyzuje dopady tzv. základního a nepříznivého scénáře, tedy teoretického zhoršení hospodářského vývoje. ČNB odlišovala 2 typy zátěžových testů. Dohledový

¹⁸ Této problematice se dále věnuje také kapitola 5.5.

¹⁹ Podrobněji v kapitole 3. Struktura úspor domácností a kapitole 5.5 Vklady a úvěry klientů bank.

zátěžový test na horizontu 3 let předpokládal hospodářský pokles již na začátku testovaného období a pokrýval 76 % aktiv domácího sektoru. Naproti tomu makrozátěžový test na horizontu 5 let posuzoval v rámci negativního scénáře dopad hospodářského poklesu až od druhého roku.

Podle výsledků dohledového zátěžového testu z prosince 2018 by kapitálová vybavenost sektoru jako celku zůstala nad 8% regulačním minimem i v případě méně pravděpodobného, výrazně nepříznivého, zátěžového scénáře. V tomto modelovém scénáři by kapitálová přiměřenost klesla pouze mírně pod 13 %. V základním scénáři by dopad předpokládaného hospodářského vývoje vedl k růstu celkového kapitálového poměru o 1,0 p.b.

Makrozátěžový test by u teoretického negativního scénáře vedl k poklesu celkového kapitálového poměru na 9,9 %. Míra úvěrů v selhání by vzrostla v případě úvěrů na bydlení (5,6 %), na spotřebu (9,3 %) i nefinančním podnikům (5,1 %). Pro udržení kapitalizace bankovního sektoru jsou považovány za důležité dobrovolná držba kapitálového přebytku a také adekvátní úroveň kapitálových rezerv určených ke krytí cyklických rizik (proticyklická kapitálová rezerva a bezpečnostní kapitálová rezerva).

Nad rámec zátěžových testů je vhodné z obecnějšího hlediska poukázat na koncept tzv. paradoxu finanční stability. Ten upozorňuje na riziko, že právě v období vyšší stability a příznivého vývoje finančního sektoru mohou mít jednotlivé subjekty zvýšenou tendenci jednat méně obezřetně. Tuto situaci pak může ještě zesilovat působení nízkých výnosů na finančních trzích. V období finanční stability mohou vznikat nerovnováhy vedoucí v případě naplnění rizik k budoucímu poklesu odolnosti finančního systému. Na tato potenciální rizika klesající odolnosti je tedy vhodné reagovat s předstihem právě v období, kdy systém jako celek projevuje značnou míru stability.

5.2 Aktiva bankovního sektoru a kvalita úvěrového portfolia

Celkový objem aktiv bankovního sektoru včetně stavebních spořitelien (tabulka 5.1) dosáhl ke konci roku 2018 7,3 bil. Kč.^{20, 21} Tempo růstu bilanční sumy v roce 2018 činilo 3,8 %, což ve srovnání s rokem 2017 představovalo zpomalení dynamiky. Nicméně vzhledem k růstu v celém sledovaném období tak bilanční suma i přesto dosáhla nového maxima. Na přírůstku objemu aktiv se z více než 80 % podílel přírůstek úvěrů a ostatních pohledávek za klienty, který meziročně vzrostl o 7,2 %.

Z hlediska struktury byly tradičně dominantní složkou bankovních aktiv s nejvyšším podílem (45,1 %) úvěry a ostatní pohledávky za klienty. Podíl položky vklady a úvěry u centrálních bank²² na aktivech bank (31,4 %) se meziročně podstatněji nezměnil. Před 6 lety však činil jen cca 8 %. Příčiny nárůstu podílu této kategorie lze spatřovat ve změně alokace přebytečných zdrojů sektoru a v růstu měnověpolitických sazeb, kterými jsou tyto vklady úročeny. Naopak podíl investic do ostatních dluhových cenných papírů emitovaných domácími institucemi ústřední vlády zaznamenal ve stejném období pokles z 13,7 % na 6,7 %.

Na pasivech se meziroční růst projevili především ve zvýšení vkladů od klientů (o 6,6 %), ostatní kategorie neměly na změnu struktury pasiv podstatnější vliv s výjimkou mírného poklesu vkladů u jiných úvěrových institucí (o 4,0 %) a nárůstu položky kapitál a rezervy (o 4,6 %).

Jak je již uvedeno výše, klientské úvěry dlouhodobě představovaly klíčovou kategorii rozvahy bank. Je proto relevantní se blíže zaměřit nejen na jejich objem, ale i kvalitu. Jak ilustruje graf 5.2, podíl nevykonných úvěrů na celkových klientských úvěrech (poskytnutých rezidentům a nerezidentům) meziročně opět klesl, a to o 0,7 p.b. na 3,2 %, tedy nejnižší za posledních deset let²³. Tento ukazatel tak během 3 let klesl téměř o polovinu, neboť pokračující příznivé ekonomické podmínky a z nich vyplývající vyšší schopnost dlužníků splácet své závazky a dynamika růstu úvěrů tak vedly k poklesu podílu nevykonných úvěrů. Naproti tomu v předcházející části sledovaného období se podíl nevykonných úvěrů zásadněji neměnil a pohyboval se kolem

²⁰ Tyto hodnoty zveřejněné v rámci systému časových řad ARAD ČNB se liší od hodnot publikovaných ČNB, například v rámci Zprávy o výkonu dohledu z důvodu rozdílné metodiky. Tyto odlišnosti se pak také mohou projevovat například v případě podílových ukazatelů nevykonných úvěrů.

²¹ Dle informací ČNB prováděly banky od roku 2015 v souvislosti s nově platnými regulačními požadavky týkajícími se výpočtu příspěvků do Fondu pro řešení krize optimalizaci struktury bilancí. Tato skutečnost ovlivnila vývoj některých položek rozvahy i celkově bilanční sumy.

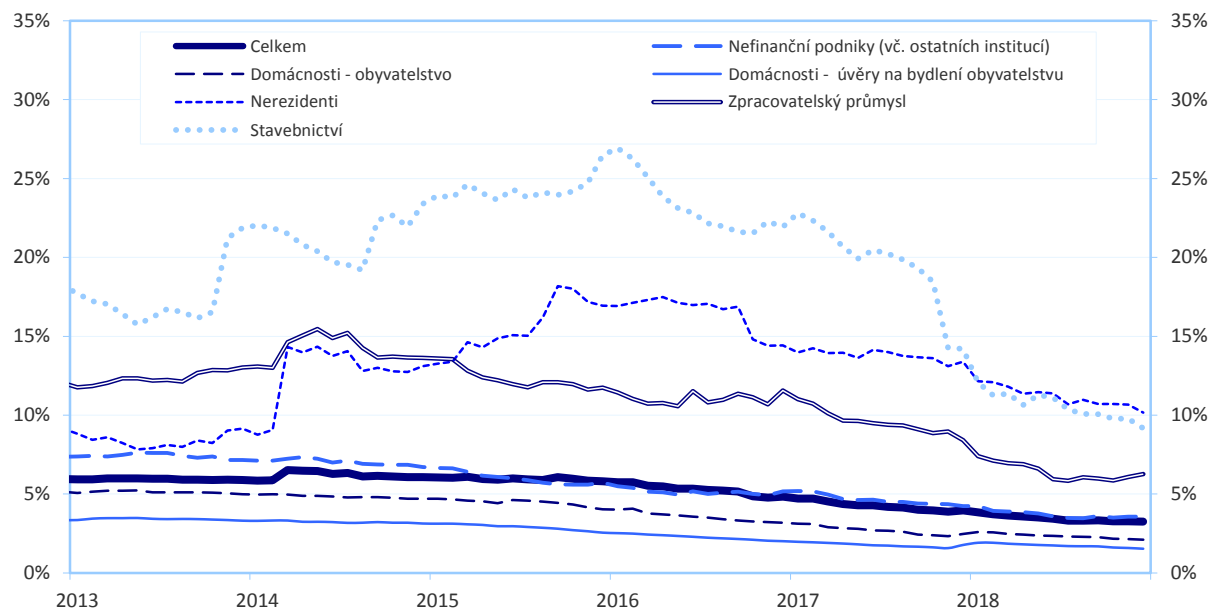
²² Typicky se jedná o repo operace.

²³ Metodika nevykonných pohledávek navazuje na pravidla obezřetného podnikání platná v příslušných letech, která se do jisté míry měnila.

6 %. Z hlediska budoucího vývoje lze pak při pokračování příznivého vývoje ekonomiky očekávat další mírný pokles tohoto ukazatele směrem k úrovni 3 %.

V případě nevýkonných úvěrů je vhodné sledovat také míru krytí tvorbou účetního znehodnocení a opravnými položkami. Ta je v ČR v rámci srovnání napříč členskými státy EU spíše vyšší, což se projevuje i v ukazateli kumulované hodnoty znehodnocení a hodnoty kumulovaných změn reálné hodnoty z titulu úvěrového rizika a rezerv vzhledem k nevýkonným expozicím, která činila 51,9 %, což znamenalo meziroční nárůst o 7,5 p.b.

Graf 5.2: Podíl nevýkonných úvěrů dle klientských sektorů a odvětví

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Dlouhodobé zlepšování kvality úvěrových portfolií se v roce 2018 projevilo nejen celkově, ale i v případě všech sledovaných klientských sektorů a odvětví (graf 5.2). Všechny dílčí sektory a odvětví rezidentů tak dosáhly nejnižší hodnoty za sledované období.

Podíl nevýkonných úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům klesl o 0,7 p.b. na 3,6 %. Obdobně i úvěry domácnostem (obyvatelstvu)²⁴ opětovně zaznamenaly meziroční snížení podílu nevýkonných úvěrů o 0,4 p.b. na 2,1 %. Druhý rok po sobě tak byla dosažena doposud nejnižší hodnota tohoto ukazatele. Domácnosti oproti nefinančním podnikům dlouhodobě vykazovaly nižší podíl nevýkonných úvěrů. K tomu přispívaly zejména úvěry na bydlení, kde došlo k opětovnému snížení o 0,2 p.b. na 1,5 %. K meziročnímu poklesu v případě celkových úvěrů domácnostem však podobně jako v roce 2017 přispělo i významné snížení ukazatele u nevýkonných úvěrů v případě spotřebitelských úvěrů (vč. debetních zůstatků na běžných účtech) o 0,9 p.b. na 5,1 %. Sektor nerezidentů sice výrazně klesl (o 3,2 p.b.), přesto byla výsledná hodnota v tomto sektoru i nadále nejvyšší z hlavních klientských sektorů (10,7 %).

Pro srovnání jsou v grafu 5.2 také uvedeny údaje za vybrané kategorie subjektů dle odvětví ekonomické činnosti. I v jejich případě došlo díky příznivé hospodářské situaci k dalšímu poklesu podílu nevýkonných úvěrů. Zpracovatelský průmysl zaznamenal snížení o 2,1 p.b. na 6,3 %, stavebnictví o 5,0 p.b. na 9,2 %.

Podíl úvěrů v cizí měně na celkových klientských úvěrech meziročně mírně vzrostl o 0,9 p.b. na 19,8 %. Tento ukazatel se pohyboval během sledovaného období v pásmu 18 – 20 % s výjimkou začátku roku 2013, kdy činil 15,3 %. V rámci sledovaného období se hodnoty napříč jednotlivými sektory lišily. Domácnosti si dlouhodobě udržovaly zanedbatelný podíl cizoměnových úvěrů (kolem 0,2 %), což mělo pozitivní vliv na jejich odolnost vůči pohybům měnového kurzu. Nefinanční podniky dlouhodobě vykazovaly podstatně vyšší podíl (31,1 %) a v roce 2018 došlo k meziročnímu růstu. Nicméně exportéři často splátky úvěrů kompenzovali cizoměnovými příjmy z vývozu, což přispívalo ke snížení měnového rizika. Další sektory také vzhledem k jejich specifické motivaci nebo aktivitám vykazovaly vyšší podíly – nerezidenti 77,0 % a finanční instituce 30,3 %.

²⁴ Obyvatelstvo představuje jeden z dílčích sub-sektorů sektoru domácností (tj. zaměstnanec, příjemce důchodů z vlastnictví, příjemce penzí, příjemce ostatních transferů) bez zahrnutí živnostníků a společenství vlastníků bytových jednotek.

5.3 Hospodářské výsledky a rentabilita bankovního sektoru

Hospodářský výsledek bankovního sektoru před zdaněním za rok 2018 dosáhl rekordních 98,5 mld. Kč (tabulka 5.2). To znamenalo meziroční relativní přírůstek zisku o 9,1 %. Tempo růstu hospodářského výsledku tak v podstatě dosáhlo stejné úrovně jako v roce 2016, kdy zisk rostl během sledovaného období nejrychleji (o 9,2 %).

Ke zvýšení celkového zisku přispěl růst čistých úrokových výnosů a čistých výnosů z poplatků a provizí. Opačným směrem na změnu zisku působil meziroční vývoj správních nákladů a některých dalších kategorií výkazu zisku a ztráty, souhrnně označených v následující tabulce jako tzv. ostatní čisté výnosy.

Tabulka 5.2: Vybrané položky výkazu zisku a ztráty bankovního sektoru

Ukazatel (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Čisté úrokové výnosy	105,5	110,4	110,9	109,9	112,1	129,8	17,7	15,8
úrokové výnosy	154,8	158,9	150,9	143,4	146,7	179,2	32,5	22,2
úrokové náklady	49,3	48,4	40,0	33,6	34,6	49,4	14,8	42,8
Čisté výnosy z poplatků a provizí	37,1	36,0	34,6	32,4	32,1	33,7	1,6	5,1
výnosy z poplatků a provizí	49,9	49,0	47,9	44,8	44,6	46,1	1,5	3,4
náklady na poplatky a provize	12,8	12,9	13,3	12,4	12,5	12,4	-0,1	-0,8
Správní náklady	65,8	70,2	70,7	71,7	73,6	76,7	3,1	4,2
Ostatní čisté výnosy	-3,4	-0,1	5,7	17,3	19,7	11,7	-8,0	-40,7
Zisk (ztráta) před zdaněním	73,3	76,1	80,5	87,9	90,3	98,5	8,2	9,1

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Čisté úrokové výnosy se zvýšily meziročně o 17,7 mld. Kč. Úrokové výnosy meziročně vzrostly dokonce o 32,5 mld. Kč (na 179,2 mld. Kč), a dosáhly tak nejvyšší hodnoty v rámci sledovaného období. Úrokové náklady sice vzrostly rychleji (o 42,8 %) než výnosy (o 22,2 %), v absolutním vyjádření však vzhledem ke své menší velikosti vykázaly nárůst o 14,8 mld. Kč. Ke zvýšení čistých úrokových výnosů významně přispěl růst úročení značného objemu prostředků alokovaných v rámci repo operací u centrální banky. Poprvé za sledované období došlo k nárůstu čisté úrokové marže (čistých úrokových výnosů vztahených k průměrným aktivům), která ke konci čtvrtého čtvrtletí vzrostla meziročně o 0,15 p.b. na 1,7 % p.a. (viz graf 5.1).

Čisté výnosy z poplatků a provizí poprvé v rámci sledovaného období mírně vzrostly (o 1,6 mld. Kč) na 33,7 mld. Kč. K růstu výsledné čisté hodnoty přispělo jak mírné zvýšení výnosů (o 3,4 %), tak pokles příslušných nákladů (o 0,8 %). V šestiletém sledovaném horizontu vykázaly čisté výnosy z poplatků pokles o 9,1 % navzdory růstu velikosti objemu rozvahy bankovního sektoru ve stejném období (o 41,0 %).

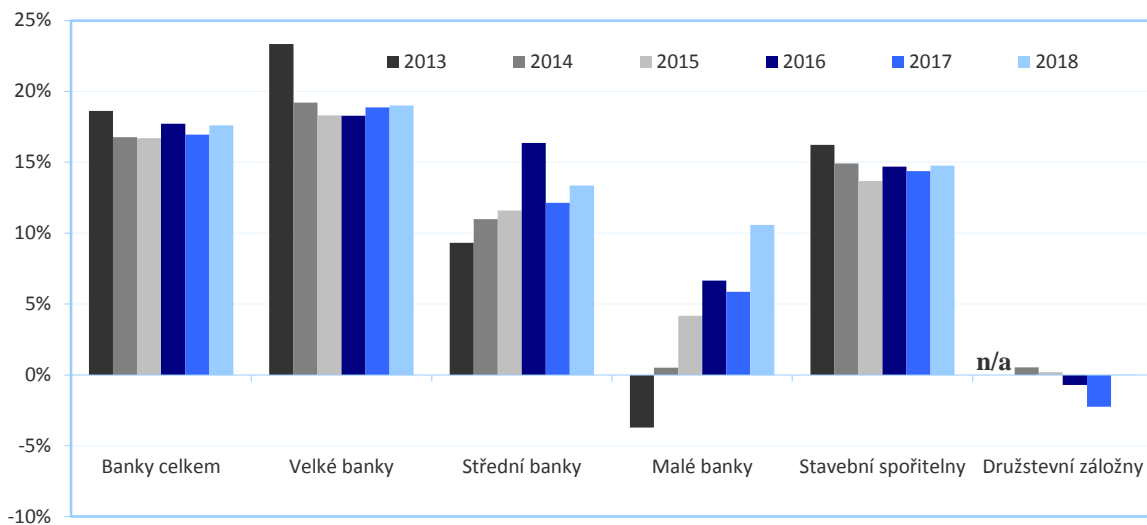
Správní náklady se v roce 2018 stejně jako v průběhu celého sledovaného období projeví na vývoji zisku mírně negativně, když meziročně vzrostly o 4,2 % na 76,7 mld. Kč. Nicméně výše těchto nákladů vyjádřená relativně vůči aktivům se vzhledem k rostoucí velikosti rozvahy meziročně téměř nezměnila a v rámci sledovaného období pak v relativním vyjádření klesla zhruba o pětinu. Negativní dopad na meziroční růst zisku měla i kategorie tzv. ostatních čistých výnosů, když došlo k jejímu meziročnímu poklesu o 8,0 mld. Kč. Tato souhrnná kategorie obsahuje řadu dílčích položek výkazu zisku a ztráty a její celkový vývoj proto ovlivnilo množství specifických faktorů. Negativně působil především pokles zisků z odúčtování finančních aktiv a závazků nevykázaných v reálné hodnotě, zisků z finančních aktiv a závazků k obchodování a zisků z kurzových rozdílů. Příznivě se naopak projevil pokles ztrát ze znehodnocení a nárůst zisku z finančních aktiv a závazků neurčených k obchodování. Nízká úroveň ztrát ze znehodnocení byla jedním z důležitých faktorů růstu ziskovosti ve sledovaném období a přispívalo k ní dlouhodobé zlepšování kvality aktiv v průběhu makrofinančního cyklu. Nízká úroveň ztrát ze znehodnocení je také jedním z důležitých činitelů pro udržení stávající ziskovosti bank do budoucna.

Ukazatele rentability

Jako celek vykázal bankovní sektor rentabilitu vlastního kapitálu Tier 1 na úrovni 17,6 %, což znamenalo zvýšení o 0,6 p.b. (graf 5.3). Po meziročním poklesu v roce 2014 se tato hodnota v rámci sledovaného období podstatněji nezměnila a pohybovala se v pásmu širokém 1 p.b. Podobnou vývojovou tendenci jako celý sektor zaznamenaly segmenty tzv. velkých bank (nárůst o 0,1 p.b. meziročně na 19,0 %) a stavebních spořitelů (o 0,4 p.b. na 14,8 %). Další sledované segmenty bank sice měly nižší hodnotu ukazatele, ale vyšší nárůst

meziročně i během sledovaného období. Segment středních bank dosáhl meziroční růst o 1,2 p.b. na 13,4 % a malé banky pak o 4,7 p.b. na 10,6 %. Pro srovnání je též uveden sektor družstevních záložen, který v roce 2018 také vykázal zlepšení, a to ze ztráty na tzv. černou nulu.²⁵

Graf 5.3: Rentabilita vlastního kapitálu Tier 1

Pramen: ČNB – ARAD

Do budoucna lze předpokládat, že by měly očekávané příznivé ekonomické podmínky pozitivně působit na zachování relativně vysoké rentability bankovního sektoru. V oblasti čistých výnosů z poplatků a provizí je v důsledku působení konkurence mezi bankami pravděpodobné pokračování dlouhodobé stagnace. Na vývoj čisté úrokové marže bank, a tím i jejich ziskovost bude mít zásadní vliv vývoj měnové politiky. Pokud by se udržely měnověpolitické úrokové sazby alespoň na dosavadní úrovni a konkurenční prostředí a dostatek likvidity by banky nenutily výrazněji zvyšovat úročení vkladů, mělo by to pozitivní dopad na vývoj zisku bank v této oblasti.

5.4 Vývoj úrokových sazeb

Pro vývoj tržních úrokových sazeb je zásadní především působení měnové politiky centrální banky. V průběhu roku 2018 zvýšila ČNB svoji základní měnověpolitickou sazbu celkem pětkrát, a to vždy o 0,25 p.b., až na konečných 1,75 % p.a. Navázala tak na dvojitý zvýšení sazeb v roce 2017 poté, co ukončila režim tzv. kurzového závazku (viz kapitola 1.2). Jak ilustruje tabulka 5.3, rozpětí dalších měnověpolitických sazeb vůči 2T repo sazbě se díky zvyšování sazeb navrátilo na hodnoty z období před tím, než se tyto sazby přiblížily nule. Lombardní sazba byla ke konci roku o 1 p.b. výše (2,75 % p.a.) a diskontní sazba naopak o 1 p.b. níže (0,75 % p.a.) než repo sazba.

Tabulka 5.3: Úrokové sazby ČNB

K 31. 12 (% p.a.)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
2T repo	0,05	0,05	0,05	0,05	0,50	1,75
Diskontní	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,75
Lombardní	0,25	0,25	0,25	0,25	1,00	2,75

Pramen: ČNB – ARAD

Průměrné úrokové sazby pro vklady a úvěry v korunách (tabulka 5.4) převážně pokračovaly v několik let trvajícím poklesu a byly tak v roce 2018 většinou poblíž dlouhodobých minim. Ve vývoji úročení některých kategorií bylo ale možné pozorovat dílčí rozdíly.

V případě úvěrů domácnostem průměrné úrokové sazby celkových, tj. nejen nových, klientských úvěrů klesly na nové nejnižší hodnoty. V meziročním vyjádření však byl pokles některých těchto sazeb slabší než v roce

²⁵ Pro rok 2013 není údaj pro rentabilitu družstevních záložen uveden, neboť v těchto letech byla vypovídací schopnost údajů z výkazu zisku nebo ztráty ovlivněna rozdílným účetním obdobím subjektů v sektoru družstevních záložen.

2017. Hodnoty úrokových sazeb celkového objemu úvěrů na bydlení klesly za 12 měsíců o 0,2 p.b., zatímco v předchozích letech sledovaného období byl vykazován pokles vždy dvojnásobný (o 0,4 p.b.). Pokračující růst úročení nových úvěrů poskytnutých domácnostem na bydlení (v roce 2018 o 0,5 p.b. na 2,9 % p.a.) tak zpomaloval pokles úročení celkového objemu této kategorie úvěrů. Úročení úvěrů domácnostem na spotřebu kleslo na 10,2 % p.a. Pokles pokračoval obdobným tempem jako v předchozích třech letech. Naproti tomu v případě nefinančních podniků se úročení úvěrů dostalo nejvýš za posledních pět let, tj. na 3,1 % p.a. Důležitým faktorem tohoto vývoje byl nárůst úročení nových úvěrů zejm. s kratší splatností.

Výnosy z celkového objemu vkladů se pohybovaly v případě domácností opačným směrem než u nefinančních podniků. U domácností mírně (o 0,1 p.b.) klesly na 0,3 % p.a., naopak vklady nefinančních podniků vykázaly mírný růst úročení (také o 0,1 p.b.) na 0,1 % p.a. Rozpětí mezi oběma sazbami se proto snížilo na polovinu (0,2 p.b.).

Tabulka 5.4: Průměrná úroková sazba

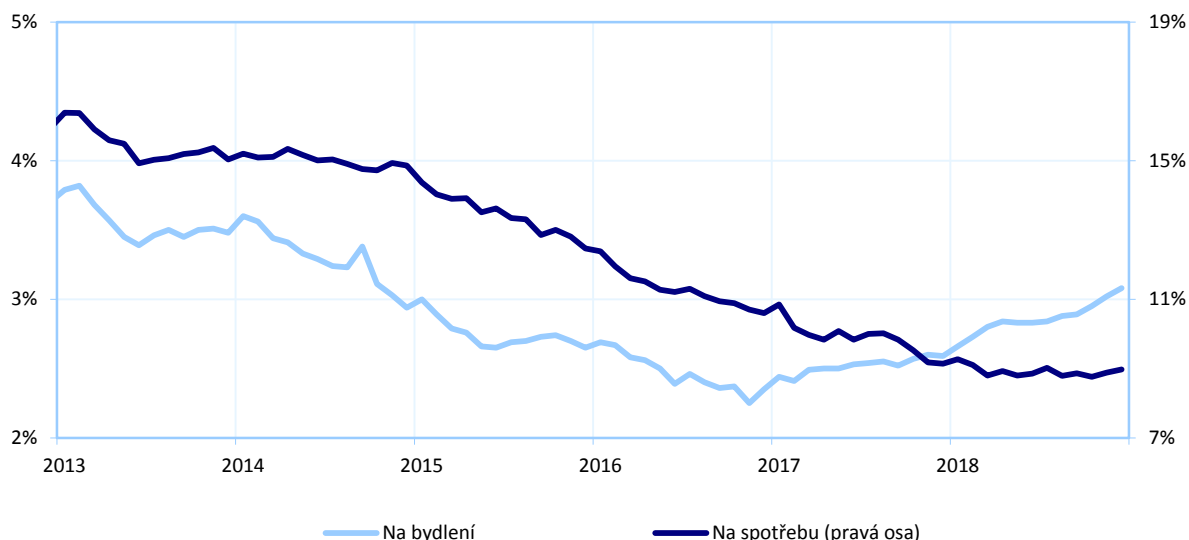
Průměr za období (% p.a.)		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vklady	domácností	1,0	0,8	0,6	0,5	0,4	0,3
	nefinančních podniků	0,4	0,3	0,2	0,1	0,0	0,1
Úvěry	domácnostem	6,0	5,6	5,1	4,6	4,1	3,8
	na spotřebu	14,6	14,5	13,9	12,8	11,4	10,2
	na bydlení	4,3	3,9	3,5	3,1	2,7	2,5
	nefinančním podnikům	3,2	3,0	2,8	2,6	2,6	3,1

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Pozn.: Průměrné sazby celkového objemu (tj. nejen nových) korunových vkladů a úvěrů.

V případě úvěrů domácnostem je vhodné sledovat kromě úrokové sazby, jako základního měřítka ceny těchto úvěrů, také komplexnější ukazatel zahrnující i další náklady na úvěr v podobě RPSN.²⁶ V rámci sledovaného období klesala RPSN do roku 2016 jak v případě nových úvěrů na bydlení, tak nových úvěrů na spotřebu (graf 5.4). Od roku 2017 se však tento ukazatel v obou kategoriích úvěrů vyvíjel odlišně. RPSN úvěrů na bydlení zrychlila v roce 2018 dynamiku a vzrostla o 0,5 p.b. na 3,1 %. V roce 2017 přitom její přírůstek činil jen 0,2 p.b. RPSN na spotřebu zaznamenala pokles o 0,2 p.b. Ve srovnání se snížením o 1,5 p.b. v roce 2017, však lze v tomto vývoji RPSN na spotřebu spatřovat náznak možného obrátu dosavadního trendu v rámci sledovaného období.

Graf 5.4: RPSN nových korunových úvěrů poskytnutých bankami

Pramen: ČNB – ARAD

²⁶ RPSN (roční procentní sazba nákladů) udává procentní podíl z dlužné částky, který musí klient zaplatit za období jednoho roku nad rámec úmoru, a to v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru.

5.5 Vklady a úvěry klientů bank

Objem klientských vkladů²⁷ vzrostl o 6,6 % a dosáhl 4,4 bil. Kč (tabulka 5.5). Meziroční tempo růstu tak kleslo (o 4,1 p.b.) a vrátilo se zpět k dynamice roku 2016. Všechny sledované sektory meziročně zaznamenaly absolutní přírůstek. Nejvyšší tempo růstu vykázal sektor finančních institucí (o 8,5 %) následován domácnostmi (o 7,9 %). Mírně podprůměrné tempo růstu zaznamenaly vládní instituce (o 5,3 %) a nefinanční podniky (o 4,4 %). Z hlediska dynamiky tempo růstu všech sektorů kleslo, s výjimkou domácností (nárůst o 0,6 p.b.).

Absolutní přírůstek celkových klientských vkladů (o 276,5 mld. Kč) byl druhý nejvyšší za sledované období. Rekordní nárůst z roku 2017 nebyl dosažen kvůli nižšímu absolutnímu přírůstku vkladů v sektorech finančních institucí, nefinančních podniků a nerezidentů. Naproti tomu domácnosti zaznamenaly nejvyšší absolutní přírůstek vkladů nejen ze všech sektorů, ale také za dobu vykazování (o 188,2 mld. Kč), a to zejména díky růstu ekonomiky a příjmů domácností jako potenciálu pro vytváření úspor.

Tabulka 5.5: Vklady u bank dle sektorového hlediska²⁸

K 31. 12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Domácnosti	1 812,2	1 923,2	2 034,7	2 209,3	2 370,2	2 558,5	188,2	7,9
Nefinanční podniky (vč. ostatních institucí)	776,7	838,3	921,6	916,1	996,9	1 041,2	44,3	4,4
Vládní instituce	428,1	339,3	214,3	234,1	264,7	278,8	14,0	5,3
Finanční instituce	164,6	146,7	150,3	161,7	260,4	282,5	22,2	8,5
Nerezidenti	132,1	156,9	167,9	209,5	237,2	244,9	7,7	3,2
Neziskové instituce	26,3	30,8	31,9	36,5	39,7	39,8	0,1	0,3
Celkem	3 340,1	3 435,1	3 520,7	3 767,2	4 169,1	4 445,7	276,5	6,6

Pramen: ČNB – ARAD

Z hlediska struktury vkladů²⁹ dle splatnosti bylo možné v minulých letech pozorovat dlouhodobý pokles zastoupení termínovaných vkladů ve prospěch netermínovaných. Rok 2018 byl však od roku 2008 prvním, kdy došlo k meziročnímu, byť mírnému nárůstu podílu termínovaných vkladů o 1,6 p.b. na 21,7 %. Přesto zůstává v dlouhodobém srovnání podíl termínovaných vkladů nízký, neboť před deseti lety byl dvojnásobný. Tento vývoj může mít zejména v případě jednotlivých bank potenciální dopad z hlediska struktury a odolnosti jejich financování.

Jak již bylo zmíněno výše, celkový objem klientských úvěrů v bankovním sektoru je dlouhodobě nižší než objem klientských vkladů. Objem úvěrů dosáhl 3,3 bil. Kč (tabulka 5.6), když meziročně vzrostl nejvyšším tempem za sledované období (o 7,2 %). V této celkové dynamice se v různé intenzitě napříč klientskými sektory odrážely hospodářský růst a optimismus na straně poptávky po úvěrech a také konkurence napříč bankami.

Tabulka 5.6: Úvěry u bank dle sektorového hlediska

K 31. 12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Domácnosti	1 180,7	1 228,4	1 321,4	1 417,4	1 527,2	1 642,7	115,4	7,6
Nefinanční podniky (vč. ostatních institucí)	867,1	874,7	920,9	975,6	1 022,0	1 080,3	58,3	5,7
Vládní instituce	57,5	59,1	58,2	48,1	44,4	48,8	4,4	10,0
Finanční instituce	119,7	148,7	158,7	188,3	193,3	206,3	13,0	6,7
Nerezidenti	287,1	322,0	320,9	318,6	296,0	325,2	29,2	9,9
Neziskové instituce	2,1	2,0	2,3	2,4	2,7	3,2	0,5	19,5
Celkem	2 514,3	2 634,9	2 782,4	2 950,4	3 085,5	3 306,4	221,0	7,2

Pramen: ČNB – ARAD

²⁷ Do údajů nejsou započteny vklady nebo úvěry vůči centrální bance a jiným úvěrovým institucím.

²⁸ V tabulce jsou uvedeny vklady u bank. Hodnoty se tedy liší od tabulky 2.1, kde jsou uvedena pouze korunová depozita u všech úvěrových institucí.

²⁹ Této problematice se věnuje z hlediska domácností také graf 3.1, jenž zachycuje samostatně vklady domácností alokované ve stavebním spoření a v cizí měně.

Z hlediska dynamiky vývoje zaznamenaly růst všechny sektory. Nejvyšší relativní přírůstek dosáhly úvěry poskytnuté dvěma nejmenšími sektorům – neziskovým institucím (o 19,5 %) a vládním institucím (o 10 %). Nadprůměrné tempo růstu ještě vykazaly úvěry nerezidentům (o 9,9 %) a domácnostem (o 7,6 %). Ze střednědobého pohledu dosahoval objem úvěrů poskytnutých domácnostem i nefinančním podnikům v posledních 4 letech poměrně stabilní tempo růstu, a to kolem 7 % u domácností, resp. 5 % u podniků.

Z hlediska absolutních změn byl stejně jako v předchozích letech dominantní meziroční přírůstek úvěrů domácnostem (o 115,4 mld. Kč). Stejně jako v případě nefinančních podniků (o 58,3 mld. Kč) se jednalo o nejvyšší přírůstek ve sledovaném období. Značné oživení objemu poskytnutých úvěrů zaznamenal sektor nerezidentů (nárůst o 29,2 mld. Kč), který přitom předchozí rok klesl o 22,6 mld. Kč.

Z hlediska budoucího vývoje lze za předpokladu příznivé makroekonomické situace očekávat pokračování trendu růstu objemu klientských úvěrů v jednotkách procent. Na straně poptávky by k tomu mělo přispět relativní zadlužení soukromého sektoru, které je v mezinárodním srovnání poměrně nízké a na straně poptávky dlouhodobý přebytek klientských vkladů nad úvěry v bankách. Určité zpomalení dynamiky růstu by však bylo možné očekávat v případě domácností při působení pravidel ČNB limitujících poskytování hypotečních úvěrů. Pokračování hospodářského růstu by mělo přispívat k navyšování úspor soukromého sektoru, které by se při tradičně konzervativním chování domácích střadatelů mělo v rámci finančního sektoru projevit zejména v růstu bankovních vkladů.

5.6 Hypoteční trh

Hypoteční trh v roce 2018 zažíval další silný rok z pohledu zájmu ze strany klientů. Do poptávky po hypotečních úvěrech se promítla příznivá ekonomická situace, rostoucí ceny nemovitostí, očekávání růstu úrokových sazeb a úprav podmínek poskytování hypotečních úvěrů ze strany ČNB. Ačkoli došlo k poklesu objemu i počtu nových smluv o cca 7 %, objem všech nově poskytnutých hypotečních úvěrů³⁰ (tj. nově poskytnutých, refinancovaných či s jinak změněnou úvěrovou smlouvou) dosáhl 383,8 mld. Kč (tabulka 5.7) a byl tak stále o 11,1 % vyšší než v roce 2015, kdy byl poskytnut srovnatelný počet úvěrů jako v roce 2018, tj. cca 180 tis.

Objem nově poskytnutých hypotečních úvěrů na pořízení bytové nemovitosti klesl o 4,9 % na 296,6 mld. Kč a počet nových smluv o 6,0 % na 161,2 tis., přičemž průměrná výše úvěru dosáhla historicky nejvyšších 1,84 mil. Kč. Oproti tomu nové hypoteční úvěry na nebytové nemovitosti a ostatní účely zaznamenaly ještě výraznější pokles jak v objemech (o 14,3 mld. Kč), tak počtech (pokles o 3,0 tis.), tj. v obou případech o cca 14 %. Podíl nově poskytnutých hypotečních úvěrů na pořízení bytové nemovitosti na nově poskytnutých úvěrech se tak zvýšil o další 2 p.b. na dosud nejvyšších 77,3 %.

Tabulka 5.7: Nově poskytnuté hypoteční úvěry podle účelu pořízení

K 31.12.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
								abs.	(%)
Bytové nemovitosti	počet (v tis. ks)	102,8	131,6	159,9	188,2	171,4	161,2	-10,2	-6,0
	objem (mld. Kč)	166,4	195,0	236,8	300,3	311,7	296,6	-15,1	-4,9
	podíl na objemu	68,6	62,0	68,6	71,6	75,4	77,3	1,9	2,5
Nebytové nemovitosti a ostatní účely	počet (v tis. ks)	13,3	19,2	21,3	23,5	21,2	18,2	-3,0	-14,2
	objem (mld. Kč)	76,3	119,3	108,6	119,3	101,5	87,2	-14,3	-14,1
	podíl na objemu	31,4	38,0	31,4	28,4	24,6	22,7	-1,9	-7,6
Celkem	počet (v tis. ks)	116,1	150,8	181,2	211,6	192,6	179,4	-13,2	-6,9
	objem (mld. Kč)	242,6	314,3	345,4	419,7	413,2	383,8	-29,4	-7,1

Pramen: ČNB – ARAD

Z hlediska užšího vymezení hypotečních úvěrů na bytové nemovitosti poskytnutých bankami (bez stavebních spořitelny) obyvatelstvu³¹ vykázal hypoteční trh z pohledu nových hypotečních úvěrů opět rekordní výsledek,

³⁰ Úvěry zajištěné nejméně ve výši 50 % nemovitostí poskytnuté na bytové a nebytové nemovitosti a ostatní hypoteční úvěry včetně tzv. amerických hypoték, bez rozlišení měny a za všemi ekonomickými sektory klientů. Dále se mezi ně řadí i úvěry poskytnuté stavebními spořitelny, pokud jsou plně zajištěny nemovitostí.

³¹ Dílčí sub-sektor sektoru domácností (tj. zaměstnanec, příjemce důchodů z vlastnictví, příjemce penzí, příjemce ostatních transferů) bez zahrnutí živnostníků a společností vlastníků bytových jednotek.

a to 278,7 mld. Kč (tabulka 5.8). Z toho tzv. čistě nové úvěry (tedy nové včetně navýšení, ovšem bez refinancování a jiných změn v úvěrové smlouvě) činily rekordních 167,5 mld. Kč. Pokračoval tak trend „mládnutí“ portfolia, kdy čistě nové hypoteční úvěry v roce 2018 tvořily 60,1 % celkového objemu nových úvěrů, zatímco v roce 2014 byl jejich podíl jen 50,5 %.

Tabulka 5.8: Nové hypoteční úvěry (HÚ) na bytové nemovitosti poskytnuté bankami obyvatelstvu³²

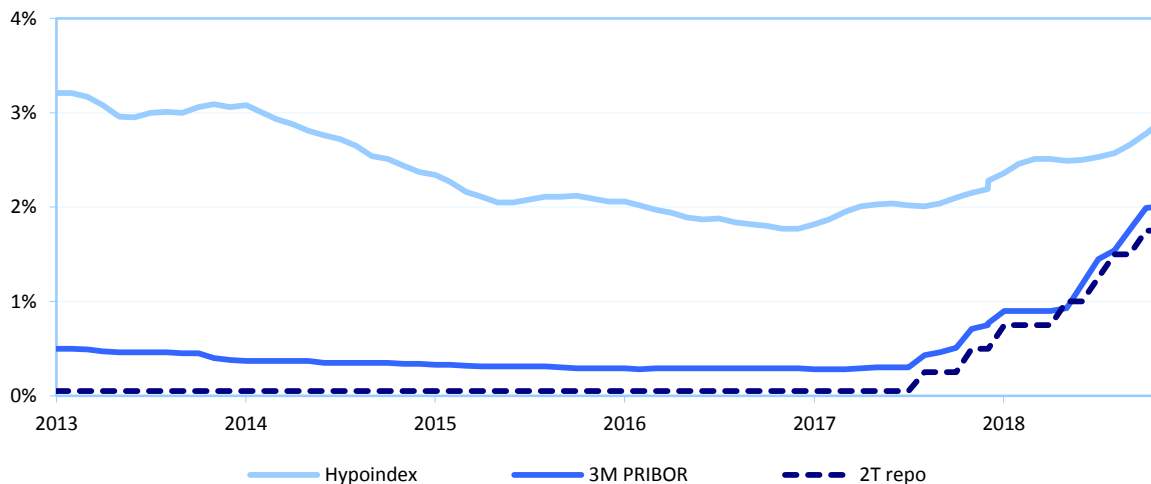
K 31. 12.	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
						abs.	(%)
Nové HÚ (mld. Kč)	171,8	209,1	261,5	274,9	278,7	3,8	1,4
z toho: čistě nové HÚ (mld. Kč)	86,5	113,5	148,2	159,4	167,5	8,1	5,1
Podíl čistě nových HÚ (%)	50,5	54,3	56,7	58,0	60,1	2,1	3,6

Pramen: ČNB – ARAD

Rostoucí poptávku domácností po hypotečních úvěrech na jedné straně podpořily příznivé ekonomické podmínky a situace na trhu práce, na straně druhé objem úvěrů zvyšovaly rostoucí ceny nemovitostí.³³ Do poptávky se také promítala nejistota ohledně budoucího vývoje. K ní přispělo očekávání růstu úrokových sazeb z úvěrů v reakci na zpřísnování měnové politiky ČNB a snižující se dostupnost vlastnického bydlení při růstu cen nemovitostí. ČNB rovněž oznámila další zpřísnění podmínek poskytování hypotečních úvěrů³⁴ od října 2018, které dále upravilo požadavky na podíl vlastních prostředků, výši příjmů a schopnost zájemců o hypoteční úvěr hradit závazky.

Úrokové sazby hypotečních úvěrů po celý rok 2018 rostly (graf 5.5). Sazby tzv. Hypoindexu³⁵ se k prosinci 2018 meziročně zvýšily o 0,72 p.b. na téměř 3 % p.a. Nicméně rozpětí mezi sazbou úročení nově poskytovaných hypotečních úvěrů a základní sazbou měnové politiky (tj. Hypoindexem a 2T repo sazbou) se během roku 2018 stále zužovalo s tím, jak ČNB pětkrát zvýšila repo sazbu z 0,5 % p.a. na 1,75 % p.a. a poskytovatelé hypotečních úvěrů zvyšovali úročení pomaleji patrně ve snaze udržet svůj tržní podíl. Rozpětí se tak v listopadu 2018 zúžilo na 1,03 p.b., tedy nejmenší rozestup za sledované období.

Graf 5.5: Vybrané úrokové sazby

Pramen: Fincentrum, ČNB – ARAD

³² Pětileté sledované období z důvodu nedostupnosti dat.

³³ Dle Eurostatu bylo v roce 2018 tempo růstu cen rezidenčních nemovitostí v ČR zakoupených domácnostmi 9,9 %, tedy třetí nejvyšší v EU a více než dvojnásobné než průměr EU (4,2 %). Tento vývoj přitom navazoval na již tak významný růst v roce 2017 (8,4 %).

³⁴ Od roku 2015 ČNB vydává Doporučení k řízení rizik spojených s poskytováním retailových úvěrů zajištěných rezidenční nemovitostí: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/makroobezretnostni-politika/doporuceni-k-rizeni-rizik-spojnych-s-poskytovanim-retailovych-uveru-zajistenych-rezidencni-nemovitosti/>.

³⁵ Ukazatel FINCENTRUM HYPOINDEX je vážená průměrná úroková sazba, za kterou jsou poskytovány v daném kalendářním měsíci nové hypoteční úvěry pro fyzické osoby. Vahami jsou objemy poskytnutých úvěrů. Vstupní data pro výpočty poskytují tyto banky: Air Bank, Česká spořitelna, Československá obchodní banka, Equa Bank, Moneta Money Bank, Hypoteční banka, Komerční banka, Raiffeisenbank, Sberbank CZ, UniCredit Bank a Wüstenrot hypoteční banka.

Tabulka 5.9: Hypoteční úvěry (HÚ) podle fixace úrokové sazby

K 31. 12.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
								abs.	%
Nové HÚ (mld. Kč)	Variabilní a fix. do 1 roku	82,9	123,3	106,4	109,2	84,6	73,1	-11,5	-13,6
	Fix. nad 1 do 5 let včetně	137,0	159,6	183,2	201,4	212,9	178,1	-34,8	-16,4
	Fix. nad 5 do 10 let včetně	10,7	25,4	47,4	96,3	103,2	113,8	10,6	10,2
	Fixace nad 10 let	12,1	6,0	8,4	12,8	12,4	18,9	6,5	52,1
	Celkem	242,6	314,3	345,4	419,7	413,2	383,8	-29,4	-7,1
Nesplacené HÚ celkem (mld. Kč)	Variabilní a fix. do 1 roku	273,0	307,6	302,5	300,4	285,7	300,4	14,4	5,0
	Fix. nad 1 do 5 let včetně	544,9	602,5	716,7	802,7	843,6	846,2	3,1	0,4
	Fix. nad 5 do 10 let včetně	116,4	122,9	117,9	219,4	304,2	417,1	112,9	37,1
	Fixace nad 10 let	142,4	139,6	120,0	66,0	65,0	73,5	8,8	13,6
	Celkem	1 076,7	1 172,5	1 257,1	1 388,5	1 498,5	1 637,3	139,3	9,3

Pramen: ČNB – ARAD

Kromě členění dle účelu pořízení lze u hypotečních úvěrů sledovat i jejich strukturu dle doby fixace úrokové sazby (tabulka 5.9). Klienti v roce 2018 opět čerpali nejvíce úvěrů s fixací od 1 roku do 5 let (178,1 mld. Kč, 46,4 % objemu nových úvěrů), nicméně celkový nesplacený objem úvěrů s touto dobou fixace meziročně vzrostl pouze o 3,1 mld. Kč (0,4%) na 846,2 mld. Kč. Patrně v souvislosti s očekávaným zvyšováním úrokových sazeb zaznamenaly nejvyšší nárůst úvěry s fixací od 5 do 10 let. Meziročně bylo poskytnuto o 10,6 mld. Kč (10,2 %) více nových úvěrů s touto dobou fixace a jejich nesplacený objem vzrostl o 112,9 mld. Kč (37,1 %). Úvěry s fixací od 5 do 10 let tak představovaly téměř třetinu (29,6 %) objemů nových úvěrů a čtvrtinu (25,5 %) celkového objemu úvěrů. Růst úrokových sazeb a předpoklad pokračování tohoto trendu byly patrně jednou z příčin výrazného cca 22% poklesu (o 11,5 mld. Kč) nových úvěrů s variabilní úrokovou sazbou a fixací do 1 roku. I přesto však nové úvěry s touto dobou fixace tvořily necelou pětinu (19,0 %) objemu nových hypotečních úvěrů (73,1 mld. Kč) a také necelou pětinu (18,3 %) z celkového objemu úvěrů (300,4 mld. Kč).

Z hlediska celkové dlužné částky (tj. nesplaceného objemu)³⁶ hypotečních úvěrů došlo v roce 2018 ke zrychlení meziročního růstu ze 7,9 % na 9,3 %, což je druhé nejvyšší tempo růstu za sledované období (tabulka 5.10). Nicméně tempo růstu celkového počtu úvěrů kleslo z 5,6 % na 3,7 %. Průměrná dlužná částka se za sledované období zvýšila o 20,1 % a v roce 2018 dosáhla 1,7 mil. Kč. Tento vývoj může souviset s vyššími nároky na výši úvěru vzhledem k růstu cen nemovitostí.

Tabulka 5.10: Celkový objem nesplacených hypotečních úvěrů podle účelu pořízení

K 31. 12.		2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
								abs.	(%)
Bytové nemovitosti	počet (v tis. ks)	687,0	711,0	757,8	779,3	824,3	858,3	34,0	4,1
	objem (mld. Kč)	790,4	844,7	913,1	996,4	1 088,3	1 185,8	97,5	9,0
	podíl na objemu	73,4	72,0	72,6	71,8	72,6	72,4	-0,2	-0,3
Nebytové nemovitosti a ostatní účely	počet (v tis. ks)	81,1	97,3	100,1	108,4	113,2	114,2	1,0	0,9
	objem (mld. Kč)	286,3	327,8	344,1	392,1	410,2	451,5	41,3	10,1
	podíl na objemu	26,6	28,0	27,4	28,2	27,4	27,6	0,2	0,7
Celkem	počet (v tis. ks)	768,0	808,3	857,9	887,7	937,4	972,5	35,1	3,7
	objem (mld. Kč)	1 076,7	1 172,5	1 257,1	1 388,5	1 498,5	1 637,3	138,8	9,3

Pramen: ČNB – ARAD

Z celkového objemu nesplacených hypotečních úvěrů ve výši 1,64 bil. Kč zaujímaly úvěry na bytové nemovitosti (1,19 bil. Kč) stabilní podíl kolem cca 72 % v rámci sledovaného období, když během posledních tří

³⁶ Nesplacený objem včetně refinancovaných hypotečních úvěrů, nárůst objemu tedy nelze interpretovat jen jako nárůst úvěrování ze strany bank či zvýšení jejich ochoty poskytovat úvěry, ale může odrážet i důsledek zhoršení schopnosti dlužníků splácet své závazky.

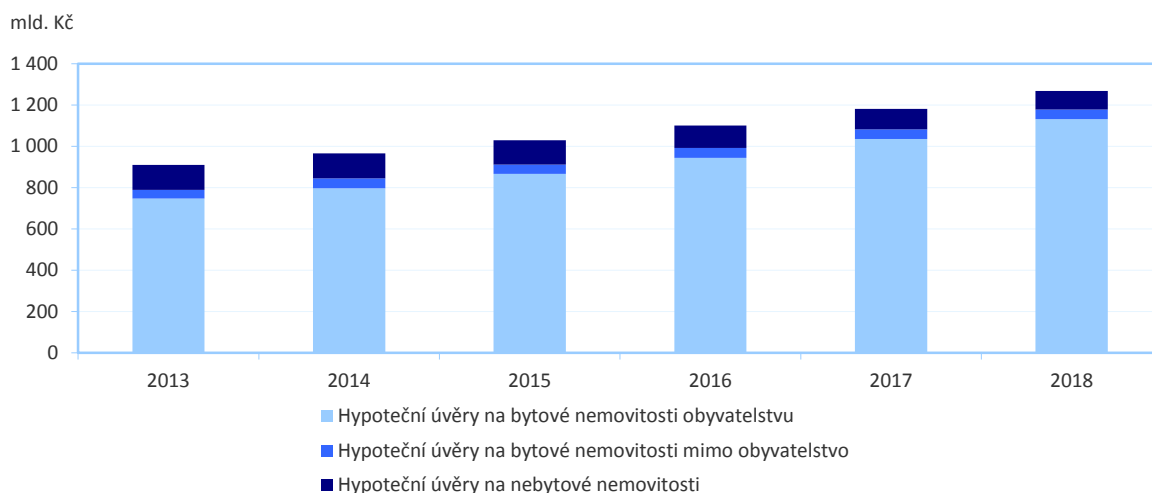

let rostly cca o 9% ročně. V případě objemu úvěrů poskytnutých na nebytové nemovitosti a ostatní účely se dynamika růstu více jak zdvojnásobila z 4,6 % na 10,1 %, objem těchto úvěrů vzrostl meziročně o 41,3 mld. Kč na 451,5 mld. Kč.

Hypoteční úvěry na bytové nemovitosti čerpalo z 96 % obyvatelstvo (graf 5.6). Meziročně v této kategorii vzrostlo jeho zadlužení o rekordních 95,9 mld. Kč (9,3 %) na 1,1 bil. Kč. Obdobné tempo růstu celkového objemu hypotečních úvěrů na bytové nemovitosti obyvatelstvu (cca 9 %) přetrvávalo již čtyři roky za sebou. Trhem byl přitom očekáván pokles i vzhledem k tomu, že ČNB již od června 2015 postupně zpříšňovala makroobezřetnostní opatření s úmyslem zmírnit podmínky pro možný rozvoj spirály mezi cenami nemovitostí a úvěry s nimi spojenými.

Oproti tomu nesplacený objem hypotečních úvěrů na nebytové nemovitosti čtvrtým rokem po sobě klesal (v roce 2018 na 90,6 mld. Kč), z toho tři roky za sebou přibližně 8% tempem (graf 5.6).

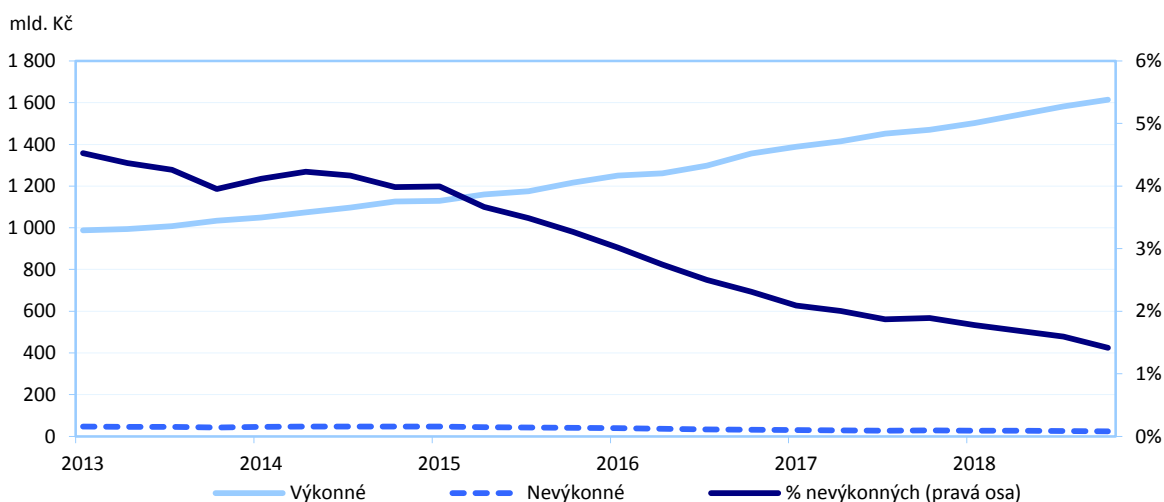
Graf 5.6: Struktura nesplacených hypotečních úvěrů na pořízení bytové a nebytové nemovitosti

Pramen: ČNB – ARAD

V roce 2018 podíl nevýkonných úvěrů³⁷ klesl na za sledované období nejnižší hodnotu 1,4 %, což souvisí nejen s příznivým vývojem ekonomiky, ale i se značným objemem nových úvěrů poskytnutých v tomto období, a tedy relativně mladým úvěrovým portfoliem (graf 5.7). K poklesu podílu nevýkonných úvěrů mohly přispívat i nízké úrokové sazby, které působily na pokles výše pravidelných splátek, tedy nákladů dluhové služby.

Graf 5.7: Struktura hypotečních úvěrů podle kategorizace

Pramen: ČNB – ARAD

³⁷ Objemy nesplacených hypotečních úvěrů podle kategorizace pohledávky (stanovené podle platné obezřetnostní vyhlášky) na výkonné a nevýkonné expozice.

Vzhledem k růstu cen nemovitostí a jejich zhoršující se dostupnosti, předpokládanému zpomalování ekonomického růstu, zpřísnování monetární politiky a makroobezřetnostním opatřením ze strany ČNB lze v roce 2019 očekávat oslabení poptávky po hypotečních úvěrech. Týká se to zejména vývoje tzv. čistě nových hypotečních úvěrů. Mezi novými hypotečními úvěry lze očekávat větší podíl refixace a refinancování, a to i vzhledem k přetrvávajícímu vysokému podílu úvěrů s dobou fixace do 5 let na celkovém objemu a také vzhledem ke zmírnění poplatků za předčasné splacení hypotečního úvěru.³⁸

5.7 Stavební spořitelny

Stavební spořitelny zaznamenaly v roce 2018 úspěšný rok, a to jak s ohledem na úvěrovou aktivitu, tak na počet nově uzavřených smluv o stavebním spoření. K oživení zájmu o produkty stavebních spořitelen mohlo přispět zavedení makroobezřetnostního opatření ČNB³⁹, vyžadujícího částečné financování nemovitosti vlastními prostředky při čerpání úvěru na bydlení. Toto opatření mohlo na jedné straně podpořit zájem o spoření a na straně druhé úvěry od stavebních spořitelen mohly být využívány k dofinancování ceny nemovitosti. Úspěch úvěrové aktivity stavebních spořitelen v roce 2018 tak byl důsledkem vývoje na trhu hypoték.

Tabulka 5.11: Hlavní ukazatele stavebního spoření

K 31.12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Nově uzavřené smlouvy (tis. ks)	449,6	481,4	373,1	403,3	370,7	422,0	51,3	13,8
Smlouvy ve fázi spoření (tis. ks)	4 066,7	3 825,4	3 503,3	3 312,1	3 212,4	3 166,8	-45,6	-1,4
Naspořená částka (mld. Kč)	429,1	413,6	384,2	362,6	358,9	355,0	-3,9	-1,1
Počty úvěrů celkem (tis. ks)	815,2	752,6	695,4	650,2	613,0	588,2	-24,8	-4,0
Objem úvěrů celkem (mld. Kč)	261,4	249,6	242,7	240,6	245,7	262,9	17,3	7,0
Podíl úvěrů k naspořené částce (%)	60,9	60,4	63,2	66,4	68,5	74,1	5,6	8,2
Vyplacená státní podpora (mld. Kč)	5,0	4,8	4,6	4,3	3,9	3,9	0,0	0,0

Pramen: stavební spořitelny

Stavební spořitelny uzavřely 422 tis. smluv o stavebním spoření, což představovalo meziroční nárůst o 13,8 %, a tedy nejvyšší hodnotu od roku 2015 (tabulka 5.11). Došlo tak k dalšímu snížení podílu smluv uzavřených za podmínek historicky vyšší státní podpory.⁴⁰ Téměř 16 % platných smluv ve fázi spoření bylo uzavřeno mezi roky 2004 a 2010 (tj. za podmínek maximální státní podpory ve výši 3 000 Kč) a přibližně 8 % před rokem 2004 (tj. za podmínek ve výši 4 500 Kč). Tři čtvrtiny všech smluv pak tvořily smlouvy uzavřené po roce 2011, tj. za aktuálních podmínek maximální státní podpory ve výši 2 000 Kč (graf 5.8). K tomuto stavu přispívala i skutečnost, že stavební spořitelny mohou za určitých zákonných omezení po vázací době⁴¹ snížit úrokovou sazbu z vkladů či jinak upravit podmínky poplatkové politiky, což také činí a tímto přístupem ovlivňují strukturu smluv.

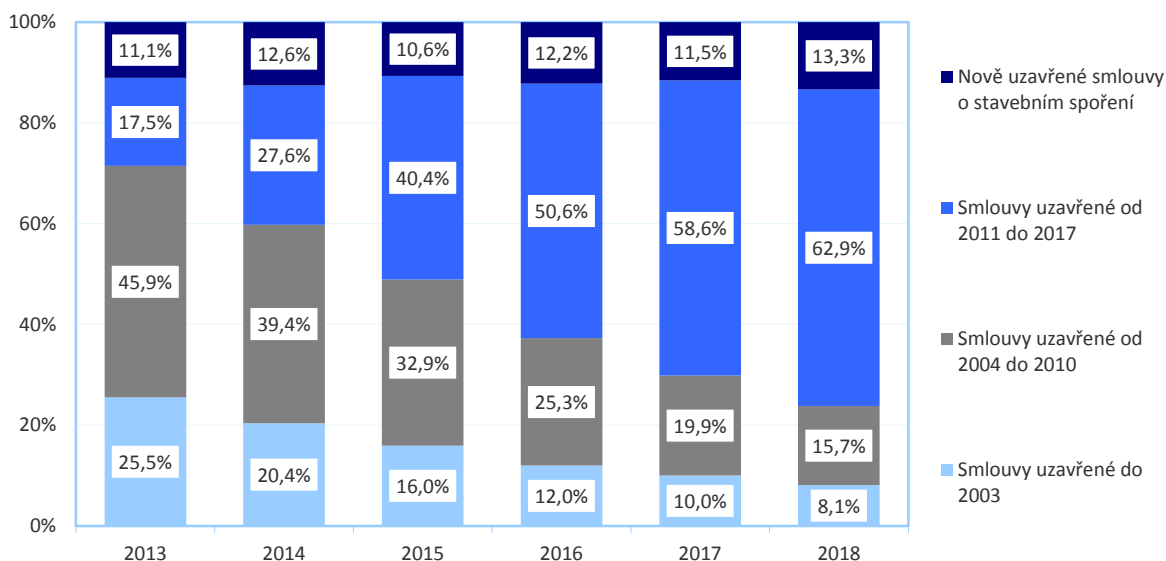
³⁸ Viz upřesnění ČNB ze dne 7. 3. 2019 k účelně vynaloženým nákladům, které lze po spotřebiteli požadovat v souvislosti s předčasným splacením spotřebitelského úvěru na bydlení podle zákona č. 257/2016 Sb. o spotřebitelském úvěru.

³⁹ Od dubna 2017 ČNB doporučuje omezení výše úvěru zajištěného nemovitostí na max. 90 % hodnoty pořizované nemovitosti, viz: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/makroobezretnostni-politika/doporuceni-k-rizeni-rizik-spojonych-s-poskytovanim-retailovych-uveru-zajistenych-rezidencni-nemovitosti/>.

⁴⁰ Za dobu existence stavebního spoření došlo k dvojímu snížení státní podpory. Po dobu prvních deseti let činila maximální státní podpora 4 500 Kč. S účinností od roku 2004 pak 3 000 Kč u nově uzavřených smluv. Druhé snížení v roce 2011 bylo aplikováno na všechny účastníky stavebního spoření. Od tohoto roku činí tedy maximální výše státní podpory 2 000 Kč na účastníka.

⁴¹ Vázací doba je jednou z podmínek pro splnění nároku na výplatu státní podpory a představuje povinnou dobu, po kterou klient musí spořit. Od roku 2004 je stanovena na 6 let, předtím činila 5 let.

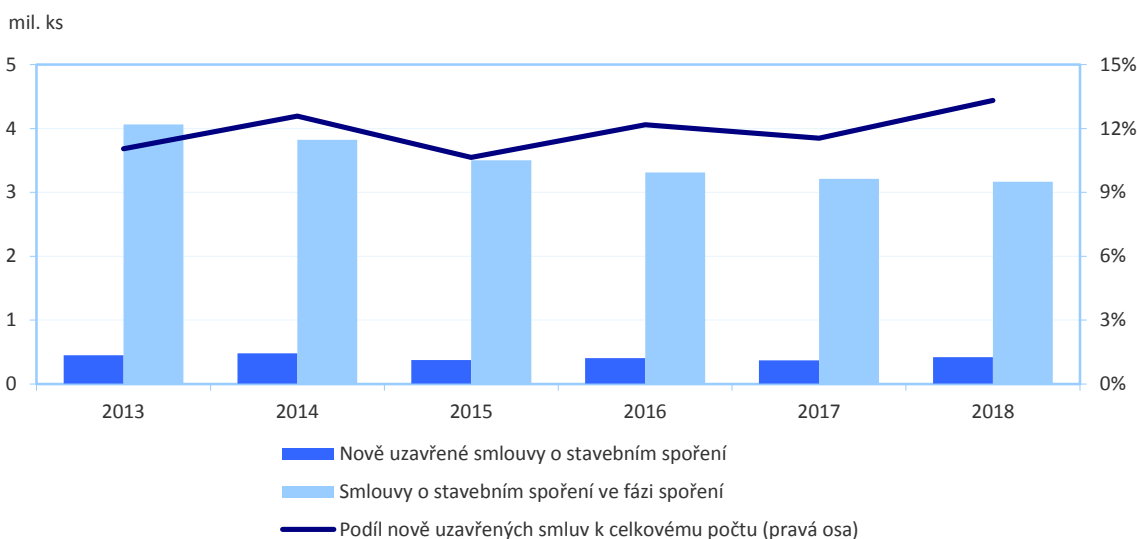
Graf 5.8: Smlouvy podle roku uzavření

Pramen: stavební spořitelny, ČNB – ARAD

Z hlediska roční obnovy celkového kmene smluv ve fázi spoření, tedy podílu nově uzavřených smluv na celkovém počtu smluv, došlo k největšímu nárůstu tohoto podílu, a to na 13,3 % oproti průměru ve výši cca 12 % za sledované období (graf 5.9). Celkový počet smluv ve fázi spoření, který klesal již patnáct let v řadě, meziročně opět klesl, a to na 3,2 mil. smluv, nicméně tempo poklesu se zmírnilo o 1,6 p.b. na 1,4 % (tabulka 5.11).

Graf 5.9: Počet smluv o stavebním spoření

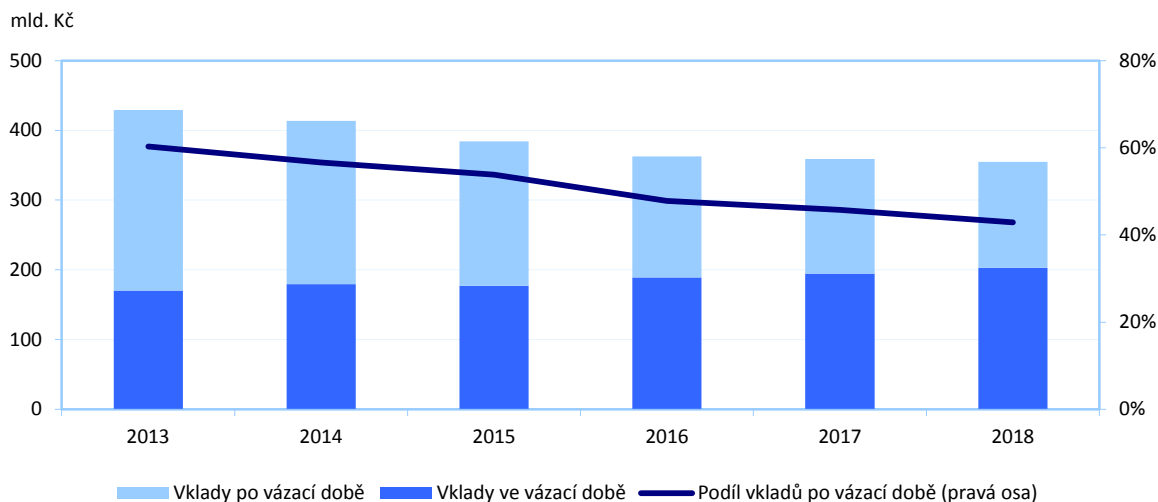
Pramen: stavební spořitelny, výpočty MF

Celková naspořená částka účastníků stavebního spoření se snížila již šestý rok po sobě a ke konci roku 2018 činila 355,0 mld. Kč, meziročně o 1,1 % méně (tabulka 5.11). Došlo však ke stabilizaci tempa meziročního poklesu naspořené částky a spolu s ním se stabilizovala i vyplacená státní podpora na 3,9 mld. Kč (meziroční pokles o 0,8 %), která opět překonala své historické minimum (tabulka 5.11).

Vklady účastníků stavebního spoření lze dle jejich splatnosti rozdělit do dvou skupin, jak znázorňuje graf 5.10. Vklady ukládané během prvních šesti let od založení smlouvy, tzv. vklady ve vázací době, představují určitou formu termínovaných vkladů, u nichž v případě výběru účastník ztratí nárok na státní podporu. Naopak vklady po vázací době lze považovat za jistý druh netermínovaných vkladů, které je možné v relativně krátké době spolu se státní podporou vybrat. Trend vývoje podílu objemu vkladů po vázací době na celkových vkladech byl

dlouhodobě klesající, na konci roku 2016 byla prolomena 50% hranice, v roce 2017 dosáhl podíl těchto vkladů na celkových vkladech hodnoty 45,7 % a v roce 2018 hodnoty 42,9 %.

Graf 5.10: Celkové vklady dle splatnosti

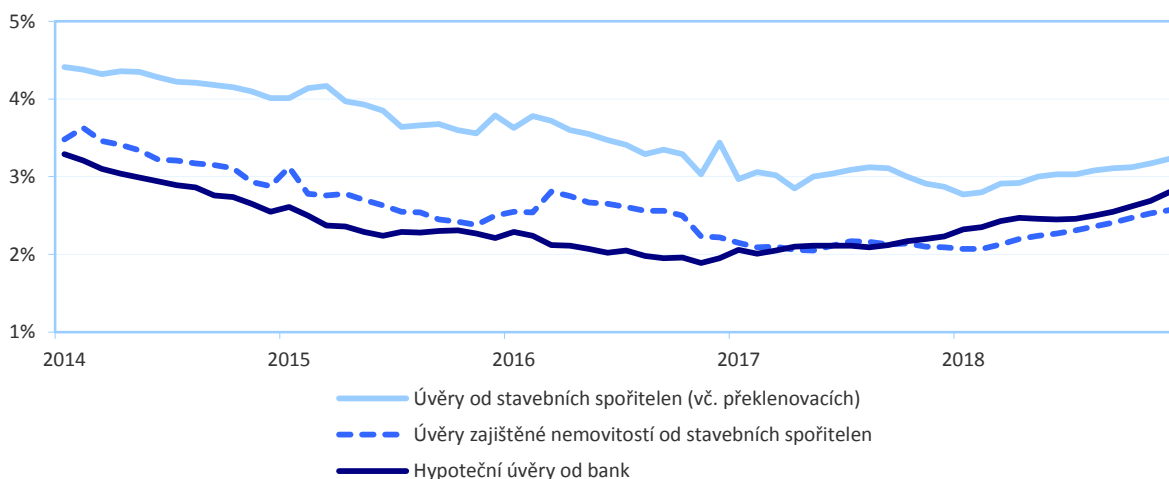

Pramen: stavební spořitelny, ČNB – ARAD

Jak již bylo zmíněno výše, dosáhl celkový objem úvěrů od stavebních spořitelen v roce 2018 nejvyšší hodnoty za posledních šest let, a to 262,9 mld. Kč, což znamenalo meziroční nárůst o 7,0 %. Ten byl realizován zejména díky překlenovacím úvěrům (224,4 mld. Kč), u nichž se výrazně zvýšilo meziroční tempo růstu z 0,9 % v roce 2016, přes 3,4 % v roce 2017, na 8,2 % v roce 2018. Úvěry ze stavebního spoření navíc ukončily trend kontinuálního poklesu šesti let za sebou, když se jejich objem zvýšil meziročně o 0,8 % na 38,5 mld. Kč. Nárůst celkového objemu úvěrů spolu s mírným poklesem naspořené částky se promítl do výrazného zvýšení ukazatele podílu úvěrů k naspořené částce o 5,6 p.b. na 74,1 % (tabulka 5.11). Tento ukazatel v roce 2018 nabyl nejvyšší hodnoty v historii stavebního spoření.

Stavební spořitelny v roce 2018 dokázaly svými úrokovými sazbami úvěrů konkurovat bankám. Úrokové sazby nově čerpaných úvěrů zajištěných nemovitostí od stavebních spořitelen se v lednu 2018 dotkly svého minima 2,07 % p.a. a poté začaly růst (graf 5.11). Sazby těchto úvěrů se celý rok 2018 držely pod úrovní sazeb komerčních bank, ačkoli jejich rozestup se postupně zužoval.

Graf 5.11: Úrokové sazby úvěrů na nákup bytových nemovitostí⁴²

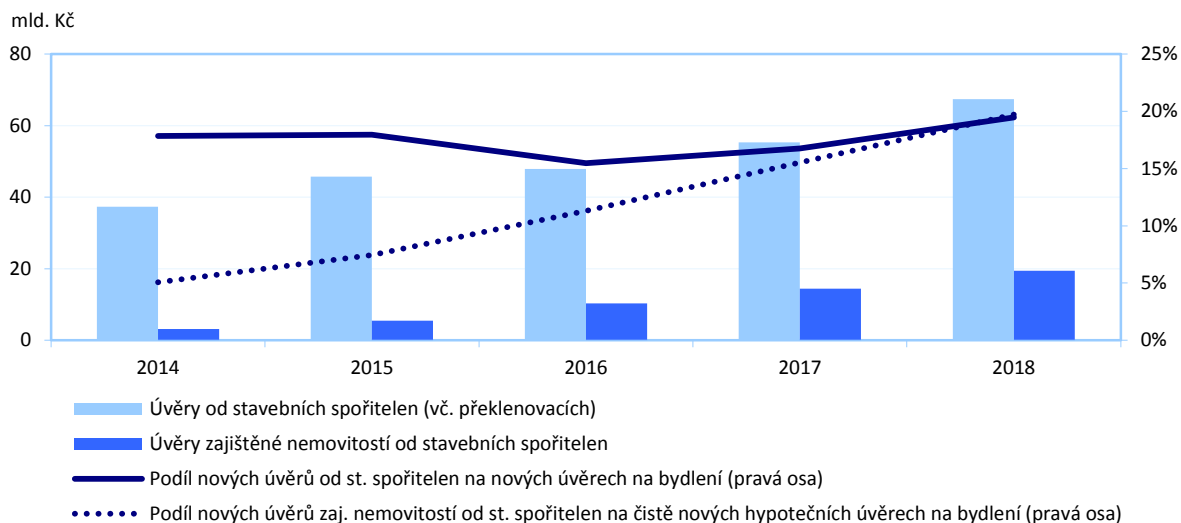

Pramen: ČNB – ARAD

Stavební spořitelny tak posílily svou tržní pozici, když získaly pětinu (cca 20 %) trhu objemu nových úvěrů zajištěných nemovitostí, což znamenalo nejvyšší podíl za sledované období (graf 5.12).

⁴² Data jsou dostupná od roku 2014.

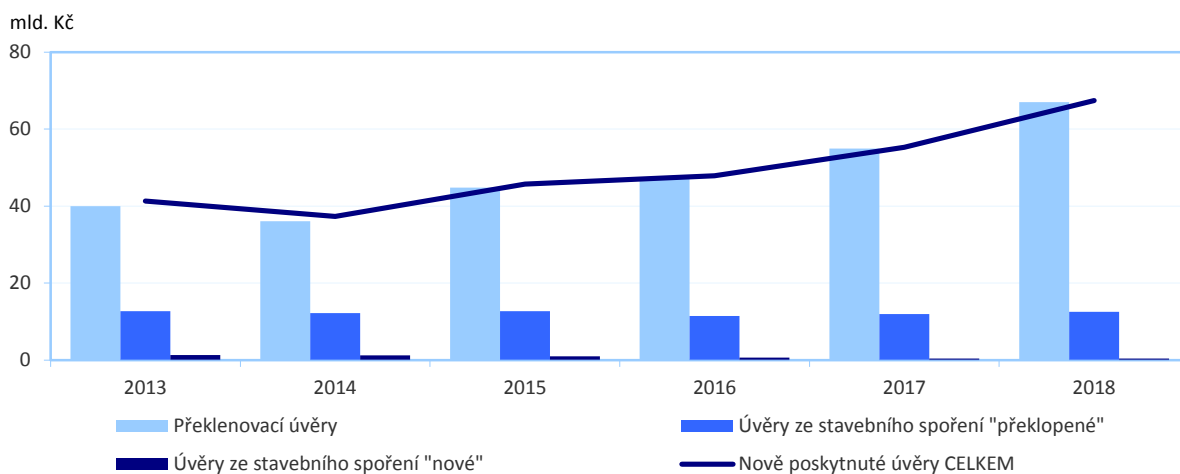
Graf 5.12: Podíl úvěrů od bank a spořitelen na úvěrech na nákup bytových nemovitostí⁴³

Pramen: stavební spořitelny, ČNB - ARAD

Objem nově poskytnutých úvěrů⁴⁴ vzrostl na 67,4 mld. Kč (graf 5.13), což představuje o 21,9 % více než v roce 2017 a nejlepší výsledek za posledních 10 let. Počet nových úvěrů přitom stoupl jen mírně o 0,4 % na 73,0 tis. V úvěrové aktivitě stavebních spořitelen tradičně dominovaly překlenovací úvěry, bylo jich uzavřeno 70,5 tis. v celkové hodnotě 67,0 mld. Kč. Ve srovnání s předchozím rokem byl navýšen zejména jejich objem (o 22,1 %), nikoli počet (pokles o 0,7 %). Naopak od roku 2010 pokračoval trend poklesu nových úvěrů ze stavebního spoření, v roce 2018 bylo uzavřeno 2,5 tis. smluv (meziroční pokles o 8,7 %) o objemu 0,4 mld. Kč (meziroční pokles o 5,7 %).

Graf 5.13: Nové úvěry v sektoru stavebního spoření

Pramen: stavební spořitelny, ČNB - ARAD

Za podmínky, že i v roce 2019 udrží úrokové sazby na úrovni sazeb hypotečních úvěrů, mohou stavební spořitelny udržet získaný pětinový podíl na trhu. Nicméně lze očekávat, že bude zpomalen růst úvěrové aktivity, a to s ohledem na obezřetnostní regulaci ČNB, která od října 2018 omezuje souběh úvěrování bydlení od různých institucí.

Podrobnější informace o sektoru stavebních spořitelen jsou pravidelně čtvrtletně aktualizovány na internetových stránkách www.mfcr.cz (viz také tabulka P2.2 v příloze 2).

⁴³ Data jsou dostupná od roku 2014.

⁴⁴ Nově poskytnuté úvěry jsou součtem nově poskytnutých překlenovacích úvěrů (světle modrý sloupec v grafu 5.13) a tzv. nových úvěrů ze stavebního spoření (tmavě modrý sloupec v grafu 5.13). Speciální kategorií tvoří tzv. překlopené úvěry ze stavebního spoření (nejde o nově poskytnuté úvěry), které byly dlužníky načerpány jako překlenovací a v určitém okamžiku (po splnění podmínek pro přidělení) jsou překlopeny ve standardní úvěry ze stavebního spoření s novým splátkovým kalendářem a za obvykle výhodnějších úrokových podmínek.

5.8 Družstevní záložny

Počátkem roku 2018 začala být pro činnost družstevních záložen plně účinná všechna nová opatření obsažená v novele zákona o spořitelních a úvěrních družstvech⁴⁵, která byla přijata na konci roku 2014. Od ledna 2018 musí základní členský vklad v družstevní záložně činit minimálně 1 000 Kč. Současně začalo i na vklady vložené před 1. červencem 2015 (neprodoužené nebo nezvýšené) platit tzv. pravidlo desetinásobku, které ukládá podmínku, že souhrn zůstatků vkladů člena spojený s úrokem nebo obdobnou výhodou nesmí překročit desetinásobek souhrnu jeho celkového členského vkladu.⁴⁶ Toto pravidlo se před rokem 2018 vztahovalo pouze na nově přijaté vklady a také na původní vklady, u nichž došlo k navýšení nebo prodloužení splatnosti. Změna pravidel se promítla v 1. čtvrtletí 2018 v poklesu členů sektoru družstevních záložen o 9 tisíc na cca 22 tisíc osob (viz tabulka 5.12). Někteří tito tehdejší členové pravděpodobně dostatečně nenavýšili své členské vklady, a tudíž došlo k zániku jejich členství.

Mezi další nově účinná pravidla v roce 2018 patřilo také zavedení horního limitu bilanční sumy družstevní záložny ve výši 5 mld. Kč. Při překročení této výše uloží ČNB družstevní záložně provést opatření k nápravě, k čemuž jí poskytne lhůtu v délce nejvýše jednoho roku. Pokud by v tomto termínu nedošlo ke zjednáání nápravy, následovalo by již odejmutí povolení působit jako družstevní záložna. Během roku 2018 přesahovala limit bilanční sumy pouze jedna z celkového počtu deseti záložen, a to Moravský Peněžní Ústav - spořitelní družstvo (MPÚ), jehož aktiva na konci roku 2018 tvořila 45,6 % aktiv celého sektoru a stejným dílem se podílel i na celkovém počtu členů sektoru. MPÚ se však v té době již nacházel v řízení o žádosti o udělení bankovní licence, k níž získal v prosinci 2018 od ČNB kladné stanovisko. Po dokončení procesu transformace na banku na začátku roku 2019 nyní působí na trhu jako TRINITY BANK a.s.

Tabulka 5.12: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen⁴⁷

K 31. 12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Počet členů (tis.)	53,6	57,2	51,2	51,6	30,9	21,8	-9,0	-29,2
Aktiva celkem (mld. Kč)	31,6	31,3	32,3	34,2	23,1	20,2	-2,8	-12,3
Úvěry a pohledávky (mld. Kč)	24,2	22,1	21,7	22,5	14,8	14,7	-0,2	-1,1
Vklady (mld. Kč)	27,6	27,4	27,8	29,2	19,0	15,9	-3,1	-16,1
Poměr vkladů k úvěrům (%)	113,8	124,1	128,1	130,0	127,8	108,4	-19,4	-15,2
Podíl rychle likvidních aktiv na celkových aktivech (%)	18,8	23,8	26,6	25,9	30,1	30,1	0,0	0,0
Podíl nevýkonných úvěrů a pohledávek k celkovým úvěrům a pohledávkám jiným než k obchodování (%)	-	-	-	31,4	19,7	22,8	3,1	15,6
Celkový kapitálový poměr (%)	14,3	13,5	15,4	16,2	18,9	21,4	2,5	13,0
Zisk před zdaněním (mil. Kč)	37,3	86,8	60,2	-13,0	-76,0	-39,1	36,8	48,5
Rentabilita vlastního kapitálu (Tier 1; %)	-	0,5	0,2	-0,7	-2,3	0,0	2,3	100,9

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Celková bilanční suma sektoru meziročně poklesla o 12,3 % na 20,2 mld. Kč (viz graf 5.14), a tvořila tak ke konci roku 2018 jen 0,3 % aktiv všech úvěrových institucí v ČR. Snížení objemu aktiv bylo způsobeno zejména poklesem pokladni hotovosti a hotovosti u centrálních bank, která byla použita k vyplacení vkladů. Jednak byly vypořádávány vklady z důvodu zániku členství v důsledku nenavýšení členského vkladu na jeho minimální úroveň a rovněž mohlo docházet k výběru vkladů ze strany těch členů, kteří se rozhodli nepřizpůsobit svůj

⁴⁵ Zákon č. 333/2014 Sb., kterým se mění zákon o spořitelních a úvěrních družstvech.

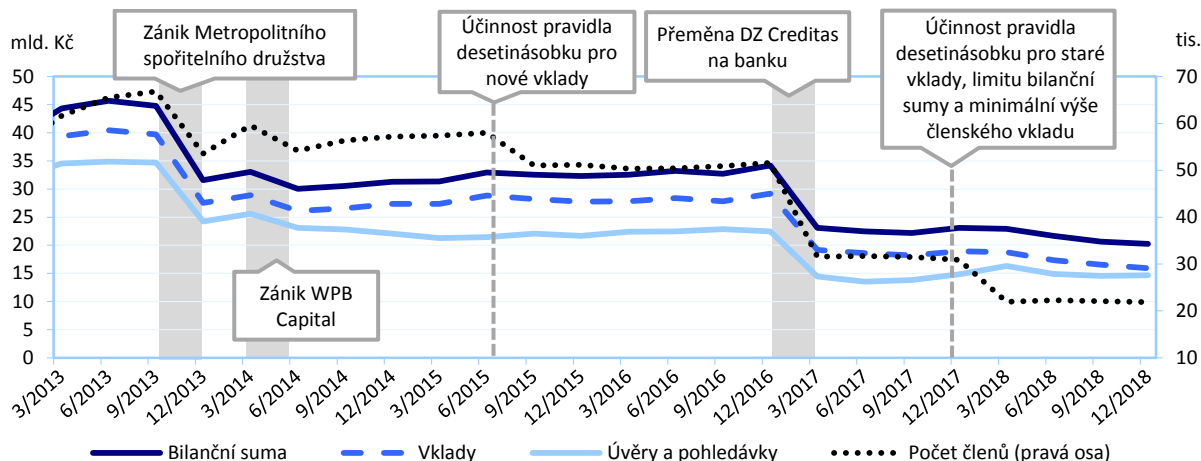
⁴⁶ Na souhrn neprodoužených a nezvýšených vkladů, které člen vložil do družstevní záložny před 1. červencem 2015, se od 1. ledna 2018 používá pravidlo desetinásobku v případě, že souhrn splaceného základního členského vkladu a splaceného dalšího členského vkladu člena družstevní záložny nepřesáhne 20 000 Kč.

⁴⁷ V roce 2013 nejsou za sektor družstevních záložen dostupná a interpretovatelná data rentability z důvodu nejednotného účetního období několika subjektů. Podíl nevýkonných úvěrů a pohledávek k celkovým úvěrům a pohledávkám jiným než k obchodování je z důvodu odlišného konceptu kategorizace dostupný až od roku 2016. Podíl nevýkonných úvěrů a pohledávek je vztažen k celkové expozici úvěrů a pohledávek jiných než k obchodování vyjádřených v účetní hodnotě brutto. Úvěry a pohledávky, které jsou v tabulce vyjádřeny v mld. Kč, jsou uvedeny v účetní hodnotě netto, tj. u úvěrů a pohledávek oceňovaných naběhlou hodnotou v hodnotě kompenzované o opravné položky a oprávk.

členský vklad výši svých dříve vložených prostředků vzhledem k začátku účinnosti pravidla desetinásobku i na původní vklady. Pokles vkladů probíhal především ve 2. až 4. čtvrtletí 2018 a celkově se vklady snížily o 3,1 mld. Kč na 15,9 mld. Kč.

Naopak objem úvěrů a pohledávek se snížil pouze nepatrně, což v kombinaci s výraznějším poklesem vkladů zapříčinilo značný pokles poměru vkladů k úvěrům na 108,4 %. Ve srovnání s tímto poměrem u bank (134,5 %) se sice jedná o nižší hodnotu, nicméně stále lze v dominantnosti financování prostřednictvím vkladů a jejich převaze nad úvěry spatřovat možný příspěvek k odolnosti sektoru projevující se tím, že vklady obvykle bývají spolehlivějším a stabilnějším zdrojem financování v obdobích akutních problémů s likviditou. V tomto ohledu lze poměrně kladně hodnotit i vývoj podílu rychle likvidních aktiv na celkových aktivech, který dosahoval stejné hodnoty jako v roce 2017, a setrval tak na nejvyšší úrovni od roku 2008.

Graf 5.14: Bilanční suma, výše přijatých vkladů, výše poskytnutých úvěrů a pohledávek a počet členů

Pramen: ČNB – ARAD, konstrukce MF

Z hlediska dalších poměrových ukazatelů, na jejichž základě lze hodnotit stabilitu sektoru, lze pozitivně vnímat vývoj ukazatele celkového kapitálového poměru, který vzrostl o 2,5 p.b. na historicky nejvyšší hodnotu 21,4 %, a pohyboval se tak nejen bezpečně nad regulatorně daným minimem, ale dosahoval i nejvyšší úrovně v rámci jednotlivých sektorů úvěrových institucí. Naopak úvěrové riziko v sektoru, které odráží podíl nevykonných úvěrů k celkovým úvěrům v sektoru, se kvůli nárůstu tohoto ukazatele o 3,1 p.b. na 22,8 % zvýšilo.

Sektor družstevních záložen se po 2 letech, kdy vykazoval záporný výsledek hospodaření po zdanění, opět vrátil k zisku. Zisk po zdanění ovšem v roce 2018 činil pouze 0,7 mil. Kč a navíc této výše bylo oproti vykázané ztrátě před zdaněním dosaženo jen díky jednorázovým daňovým aspektům. Ke snížení ztráty před zdaněním oproti roku 2017 přispělo zejména zvýšení čistých úrokových výnosů.

Ohledně budoucího vývoje lze v roce 2019 očekávat výrazné snížení významu sektoru kvůli skutečně přeměně největší družstevní záložny na banku. Současně by mělo dojít k částečné stabilizaci bilančních ukazatelů sektoru vzhledem k tomu, že na konci roku 2018 se bilanční sumy zbývajících družstevních záložen pohybovaly pod limitní hranicí 5 mld. Kč a další případné přeměny družstevních záložen na banky se dle vyjádření jednotlivých subjektů dají předpokládat spíše až ve střednědobém horizontu.

5.9 Nebankovní poskytovatelé financování

Nebankovní poskytovatelé financování aktiv představují alternativu k úvěrovým institucím z hlediska možnosti získání dluhového financování. Řada z těchto subjektů je majetkově i finančně propojena s bankovním sektorem v rámci finančních skupin. Z hlediska klientské orientace jsou nebankovní poskytovatelé významným alternativním zdrojem financování jak podnikatelských, tak retailových potřeb. Produktové portfolio částečně odpovídá struktuře bankovních úvěrů (splátkový prodej, neúčelový úvěr, kreditní karty, revolvingové produkty), vyskytují se zde však i některé specifické produkty či distribuční modely (leasing, tzv. peer to peer půjčky, zpětné hypotéky či různé formy online krátkodobých půjček).

Bilanční suma (tabulka 5.13) této části finančního trhu meziročně pokračovala v růstové trajektorii a na konci roku 2018 vzrostla o 3,5 % na rekordních 426,5 mld. Kč. Přesto se bilanční podíl nebankovních poskytovatelů

financování na bankovním sektoru⁴⁸ dlouhodobě drží pod 10 % a kontinuálně klesá, přičemž v roce 2018 byl za sledované období nejnižší (5,8 %).

Sektor nebankovních poskytovatelů financování je zpravidla členěn do tří dílčích segmentů: společnosti finančního leasingu, společnosti ostatního úvěrování a faktoringové a forfaitingové společnosti. Rozdělení bilanční sumy sektoru mezi dílčí segmenty je poměrně stabilní a v roce 2018 se zásadně nezměnilo. Mírně se snížil podíl společností finančního leasingu (o 0,2 p.b. na 78,1 %) ve prospěch faktoringových a forfaitingových společností (nárůst o 0,2 p.b. na 6,4 %). Bilanční suma společností finančního leasingu i tak dosáhla své nejvyšší úrovně 333,1 mld. Kč. Naopak podíl objemu aktiv společností ostatního úvěrování se meziročně téměř nezměnil (15,5 %).

Tabulka 5.13: Struktura aktiv sektoru nebankovních poskytovatelů financování dle segmentů

K 31. 12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Aktiva	342,1	354,5	350,0	383,4	411,9	426,5	14,6	3,5
Objem aktiv								
Společnosti finančního leasingu	253,1	261,4	280,9	301,4	322,7	333,1	10,4	3,2
Společnosti ostatního úvěrování	70,3	72,2	49,8	59,5	63,9	66,2	2,3	3,6
Faktoringové a forfaitingové společnosti	18,7	20,9	19,3	22,5	25,3	27,1	1,9	7,4
Podíl na aktivech sektoru (%)								
Společnosti finančního leasingu	74,0	73,7	80,3	78,6	78,3	78,1	-0,2	-0,3
Společnosti ostatního úvěrování	20,6	20,4	14,2	15,5	15,5	15,5	0,0	0,1
Faktoringové a forfaitingové společnosti	5,5	5,9	5,5	5,9	6,1	6,4	0,2	3,7

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Objem poskytnutých půjček (tabulka 5.14) rostl obdobným tempem jako bilanční suma (o 4,0 %) a dosáhl 318,6 mld. Kč. Podíl půjček vůči celkovým aktivům se ve sledovaném období dlouhodobě pohyboval nad 70 % a v posledních čtyřech letech se téměř nezměnil. Většina (96,4 %) celkového objemu půjček byla poskytnuta rezidentům (307,2 mil. Kč), z toho 79,2 % (243,4 mil. Kč) tvořily půjčky nefinančním podnikům, 20,2 % (62,2 mil. Kč) půjčky domácnostem, 0,5 % (1,7 mil. Kč) pak půjčky finančním, vládním a neziskovým institucím. Hlavním zdrojem růstu celkového objemu půjček byl nárůst půjček nefinančním podnikům, jejichž objem vzrostl o 5,8 % (o 13,2 mld. Kč). Naopak v případě domácností došlo k poklesu o 1,0 % (o 0,6 mld. Kč).

Tabulka 5.14: Struktura půjček sektoru nebankovních poskytovatelů financování dle segmentů

K 31. 12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Poskytnuté půjčky	246,9	255,8	258,1	284,0	306,2	318,6	12,4	4,0
Objem poskytnutých půjček								
Společnosti finančního leasingu	176,4	183,1	204,2	219,0	234,2	242,0	7,8	3,3
Společnosti ostatního úvěrování	54,6	54,6	37,1	44,9	48,9	51,6	2,8	5,7
Faktoringové a forfaitingové společnosti	16,0	18,1	16,8	20,1	23,2	25,0	1,8	7,7
Podíl na půjčkách sektoru (%)								
Společnosti finančního leasingu	71,4	71,6	79,1	77,1	76,5	76,0	-0,5	-0,7
Společnosti ostatního úvěrování	22,1	21,3	14,4	15,8	16,0	16,2	0,3	1,6
Faktoringové a forfaitingové společnosti	6,5	7,1	6,5	7,1	7,6	7,8	0,3	3,5

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Tempo růstu objemu poskytnutých půjček společností poskytujících **finanční leasing** se meziročně snížilo o 3,6 p.b. na 3,3 %. Dosažený objem poskytnutých půjček 242,0 mld. Kč byl však i přesto maximem ve

⁴⁸ K bilanci bankovního sektoru blíže viz kapitola 5.2.

sledovaném období. Společnosti **ostatního úvěrování** vykázaly třetí rok za sebou nárůst objemu půjček, v roce 2018 o 5,7 % na 51,6 mld. Kč. Zákon o spotřebitelském úvěru⁴⁹ z prosince 2016 nicméně zpřísnil podmínky podnikání nebankovním subjektům zprostředkování spotřebitelského úvěru, neboť tato činnost přestala být živností a od června 2018 bylo pro poskytování úvěrů třeba získat licenci ČNB. **Faktoringové a forfaitingové společnosti** vykázaly rovněž třetí rok za sebou nárůst objemu poskytnutých půjček, v roce 2018 o 7,7 % na 25,0 mld. Kč.

5.10 Zadluženost domácností

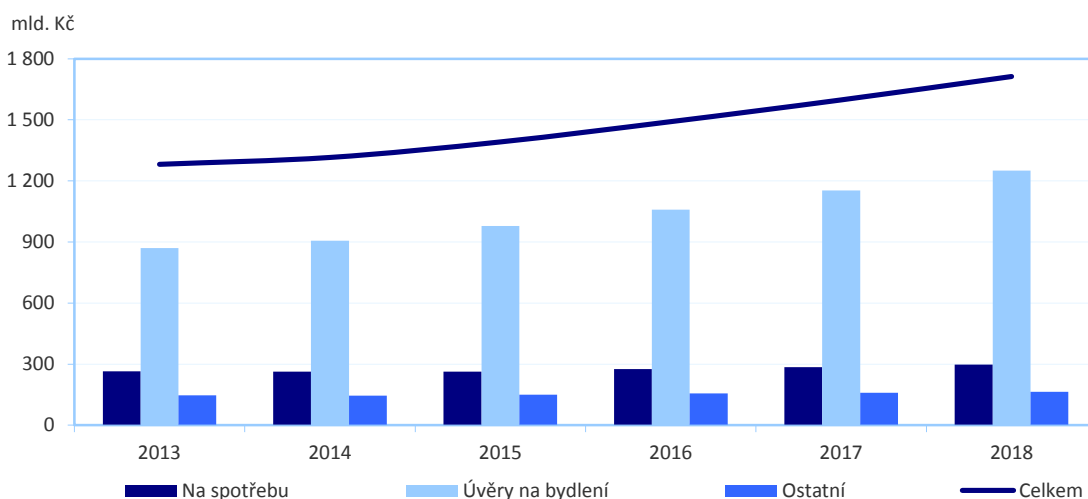
Domácnosti jsou dlouhodobě klíčovým klientským sektorem, u kterého je proto vhodný širší pohled nad rámec jeho vztahu k samotnému bankovnímu sektoru. Podíl domácností na celkových bankovních klientských úvěrech v roce 2018 činil 49,7 %, což bylo dlouhodobě nejvíce. Celkové zadlužení domácností u bank a nebankovních finančních institucí ke konci roku 2018 dosáhlo 1,7 bil. Kč (graf 5.15). To představuje meziroční nárůst o 7,2 %, resp. 114,9 mld. Kč. Zadlužení si tak třetí rok za sebou udrželo tempo růstu pohybující se na úrovni okolo 7 %. Vyšší absolutní přírůstek objemu zadlužení byl zaznamenán naposledy v roce 2008.

Domácnosti se dlouhodobě nejvíce zadlužovaly v souvislosti s bydlením. V absolutním vyjádření vzrostlo meziročně zadlužení na bydlení o 97,2 mld. Kč na 1,25 bil. Kč⁵⁰, což byl mírně vyšší přírůstek než v roce 2017 a nejvyšší nárůst od roku 2008. Přírůstek úvěrů na spotřebu oproti vývoji v roce 2017 vzrostl zhruba o polovinu (růst o 13,5 mld. Kč) na 298,4 mld. Kč. V rámci kategorie ostatní činil přírůstek zadlužení (zejména úvěry poskytnuté osobám samostatně výdělečně činným pro podnikatelské účely) 4,2 mld. Kč a byl tak v podstatě podobný jako v předchozích třech letech. Tato kategorie tak opět dosáhla nejvyššího objemu v historii (164,1 mld. Kč).

Z hlediska dynamiky rostl objem úvěrů na bydlení čtvrtý rok po sobě o cca 8 %. Zbývající dva segmenty vykázaly slabší dynamiku a došlo u nich k rozdílnému vývoji. Tempo růstu úvěrů na spotřebu se zvýšilo zhruba o polovinu na 4,8 %. Naopak dynamika tzv. ostatních úvěrů mírně meziročně klesla na 2,6 %.

Jak již bylo zmíněno výše, úvěry na bydlení jsou dlouhodobě nejvýznamnější složkou zadlužení domácností. V roce 2018 jejich podíl opětovně vzrostl (o 0,8 p.b.) na 73,0 %, během sledovaného období pak o 5,1 p.b. Příčinou jsou dlouhodobě vyšší přírůstky v tomto segmentu oproti dalším složkám zadlužení. Přispívá k tomu také skutečnost, že u úvěrů na bydlení dochází z důvodu jejich delší průměrné splatnosti zpravidla k pomalejšímu splácení.

Graf 5.15: Celkové zadlužení domácností⁵¹

Pramen: ČNB – ARAD, MF, výpočty MF

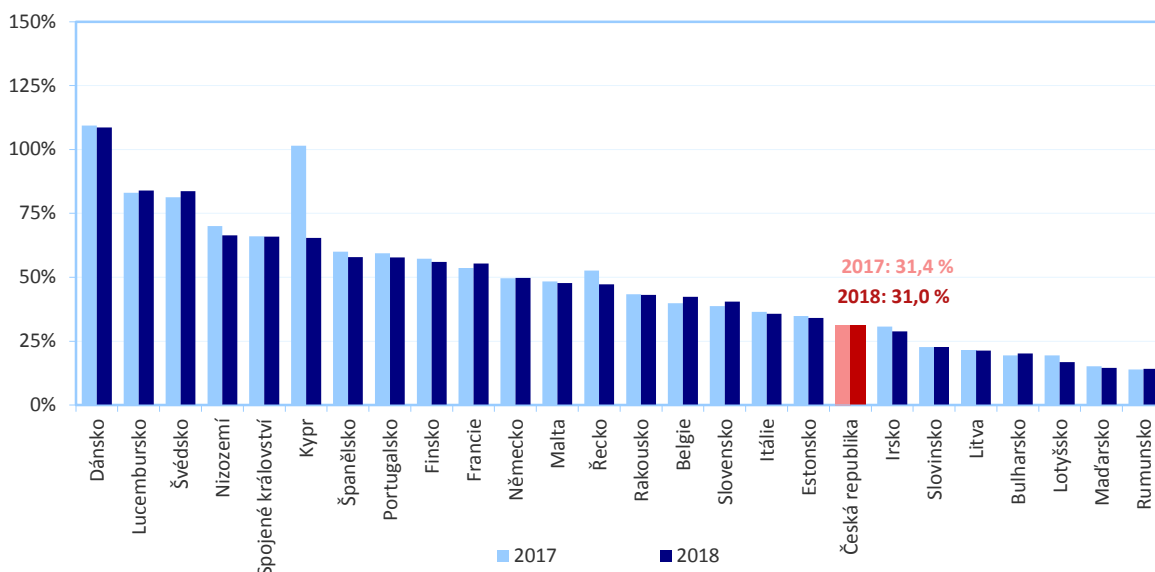
⁴⁹ Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ Tyto údaje se liší od ukazatelů v kapitole 5.6, neboť zahrnují nejen hypoteční úvěry ale i všechny úvěry od stavebních spořitelny a spotřebitelské úvěry (vše za podmínky účelu pořízení či investování do bydlení). Dalším důvodem odlišnosti dat je zahrnutí úvěrů poskytnutých domácnostem (tj. obyvatelstvo, živnosti, společenství vlastníků bytových jednotek a neziskovým institucím sloužícím domácnostem) od zprostředkovatelů financování aktiv.

⁵¹ Úvěry poskytnuté stavebními spořitelny zde představují součet objemu překlenovacích úvěrů a úvěrů ze stavebního spoření.

Relativní zadlužení domácností⁵² vztažené k velikosti HDP, odrážející nepřímo i příjmy domácností, a tím jejich schopnost své finanční závazky splácet, zůstává v ČR ve srovnání se zbytkem EU (graf 5.16) stále relativně nízké (31 % HDP).⁵³ V roce 2018 došlo k mírnému meziročnímu poklesu (o 0,4 p.b.).

Graf 5.16: Objem zadlužení domácností vzhledem k HDP ve vybraných zemích EU

Pramen: ECB, Eurostat, výpočty MF

Z hlediska zahraničního srovnání vykazovaly dlouhodobě nejzřetelnější tendenci k poklesu zadlužení domácností v posledních letech ty země, které byly nejvíce zasaženy v souvislosti se světovou finanční krizí a krizí eurozóny. V těchto zemích totiž často docházelo k poklesu poptávky po nových úvěrech ze strany již v té době vysoce zadlužených domácností a také k poklesu nabídky mnohdy značně oslabenými úvěrovými institucemi. V roce 2018 se jednalo především o Kypr a Řecko.

Při pohledu na vývoj během delšího časového úseku 5 let, tj. tzv. sledovaného období, vykazovala ČR významný růst relativního zadlužení (o 3,1 p.b.), a to i přesto, že v tomto období z velké části zaznamenala dynamický hospodářský růst, který by sám o sobě měl vést k poklesu poměrového ukazatele. Vyšší přírůstek zadlužení vzhledem k HDP vykazovaly v průběhu sledovaného období jen Slovensko, Belgie, Švédsko a Lucembursko.

⁵² Dle údajů ECB o objemu úvěrů poskytnutých domácnostem v rozvahách měnově finančních institucí, kromě ESCB.

⁵³ Meziroční vývoj tohoto ukazatele má omezenou interpretovatelnost v případě ekonomik s jinou domácí měnou, než je euro. V těchto případech může docházet k meziroční rozkolísanosti hodnot, pokud fluktuuje kurz domácí měny k euru, který je následně využit pro vyjádření závazků domácností v domácí měně v jednotkách společné měny eurozóny. Dále pak může interpretovatelnost omezovat situace, pokud se mění relativní zastoupení měnových finančních institucí a jiných subjektů ve financování zadlužení domácností. Příkladem může být odprodej portfolií klientských úvěrů bankami jiným subjektům.

6 KAPITÁLOVÝ TRH

6.1 Vývoj na světových kapitálových trzích

Aktiové indexy ve světě vykazaly nejméně příznivý meziroční vývoj za sledované období od roku 2013 (tabulka 6.1). Hodnota Indexu MSCI ACWI Standard, který zahrnuje více než 2 400 akciových titulů rozvinutých a rozvíjejících se ekonomik světa, ke konci roku 2018 meziročně klesla o 10,4 %. Mezi hlavní příčiny tohoto vývoje patřily nejistota ohledně světového hospodářského růstu a obavy z důsledků sporů v mezinárodním obchodě, negativního působení zpřísnování měnové politiky centrálních bank (viz kapitola 1) a Brexitu. Určitý vliv mohlo mít i vybírání dosavadních zisků investory poté, co akciové trhy v předchozích letech celkově významně rostly. Po skončení sledovaného období, na začátku roku 2019, dosáhly hlavní světové indexy silného opětovného růstu, ke kterému přispěl pokles obav ze sporů v mezinárodním obchodě a prohlášení některých představitelů klíčových centrálních bank ve světě, jež byla převážně interpretována jakožto příslib reagovat s nastavením měnové politiky na rizika v oblasti hospodářství.

Sledované indexy (vyjádřené v jednotkách domácích měn) až na výjimky zaznamenaly pokles. Hlavní akciový index v USA, S&P 500, doznal meziroční pokles o 6,2 %, tedy nejvíce za celé sledované období. Další významné světové indexy zaregistrovaly tempo poklesu ještě vyšší. Japonský akciový index Nikkei 225, britský index FTSE100 a index klíčových akciových titulů v Evropě, Euronext 100, klesly podobným tempem jako světový průměr, tedy o cca 11 až 12 %. Nejvyšší pokles hodnoty akcií v rámci sledovaných indexů nastal v exportně orientovaných zemích, které by mohly být nejvíce zasaženy důsledky případné eskalace obchodních válek – v Německu (o 18,3 %) a Číně (o 24,6 %).

Výjimkou mezi uvedenými indexy byl ruský index MOEX, který meziročně vzrostl o 12,3 %. V jeho případě se však mohlo jednat o částečnou korekci dřívějšího vývoje, neboť o rok dříve tento index jako jediný nerostl.

Výše popsaná dynamika globálního vývoje se projevila i ve střední Evropě. I zde indexy vykazaly méně příznivý vývoj než v roce 2017. Nejvyšší meziroční pokles (o 19,7 %) zaznamenal rakouský akciový index ATX, přičemž k němu přispěl vysoký podíl bankovního sektoru a energetického odvětví. Zhruba poloviční tempo poklesu, kolem 8 %, zaregistrovaly akciové indexy v Polsku a ČR. Relativně úspěšný byl maďarský akciový index BUX, který dosáhl jen mírného poklesu (o 0,6 %). Nejlépe v regionu si vedl slovenský akciový index SAX, když svým nárůstem o 2,1 % téměř zopakoval tempo růstu z roku 2017.

Tabulka 6.1: Roční výkonnost globálního akciového indexu a indexů sledovaných států

K 31. 12. (%)	Index	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Svět	MSCI ACWI	20,3	2,1	-4,3	5,6	21,6	-10,4
USA	S&P 500	29,6	11,4	-0,7	9,5	19,4	-6,2
Eurozóna	Euronext 100	19,0	3,7	8,0	3,0	10,6	-11,2
Čína	SSE Index	-6,7	52,9	9,4	-12,3	6,6	-24,6
Japonsko	Nikkei 225	56,7	7,1	9,1	0,4	19,1	-12,1
Německo	DAX	25,5	2,7	9,6	6,9	12,5	-18,3
Spojené království	FTSE 100	14,4	-2,7	-4,9	14,4	7,6	-12,5
Rusko	MOEX	2,0	-7,1	26,1	26,8	-5,5	12,3
Polsko	WIG 20	-7,3	-4,3	-18,9	4,7	26,1	-7,5
Rakousko	ATX	6,1	-15,2	11,0	10,6	29,1	-19,7
Česká republika	PX	-4,8	-4,3	1,0	-3,6	17,0	-8,5
Maďarsko	BUX	2,2	-10,4	43,8	33,8	23,0	-0,6
Slovensko	SAX	2,9	12,4	31,5	9,0	2,2	2,1

Pramen: Organizátoři trhu

Pozn.: Data představují meziroční změny uzavíracích cen daných indexů.

6.2 Regulovaný a mimoburzovní trh v ČR

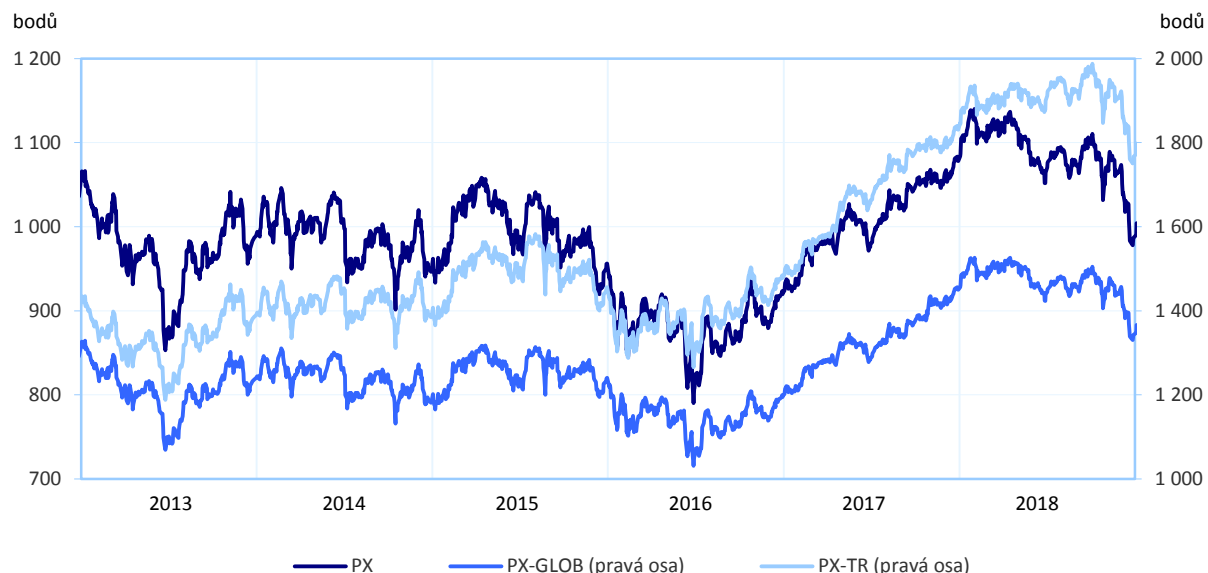
Hodnota hlavního akciového indexu pražské burzy PX vykázala v roce 2018 nejméně příznivý výsledek během sledovaného období (graf 6.1). Meziročně došlo k poklesu hodnoty indexu o 8,5 % na 987 bodů. Pokles v roce 2018 je však třeba hodnotit v kontextu dynamického růstu v roce 2017 (o 17,0 %). Z hlediska hodnoty indexu představuje pokles v roce 2018 návrat na úroveň července 2017, kdy se index kolem těchto úrovní pohyboval naposledy. Navíc lze dále konstatovat, že pokles na pražské burze v roce 2018 v zásadě nevybočoval z globálního vývoje, resp. že pokles byl mírnější ve srovnání s řadou dalších zemí. Při srovnání například s Německem bylo tempo poklesu méně než poloviční. Index PX-Glob, který zahrnuje všechny obchodované akcie na Burze cenných papírů Praha (BCPP), klesl o něco méně než hlavní PX index a meziročně zaregistroval ztrátu o 7,4 %.

Celková kapitalizace pražské burzy narostla meziročně téměř na 17násobek. Příčinu však lze spatřovat v zahájení obchodování (22. 5. 2018) s vybranými zahraničními akciovými tituly v segmentu Free Market. Jeho tržní kapitalizace totiž vzrostla více než tisícnásobně. Cílem bylo nabídnout domácím investorům možnost obchodovat významné zahraniční cenné papíry na domácím trhu v lokální měně a také rozšířit nabídku obchodovaných titulů o nové alternativy. Podíl kapitalizace segmentu Free Market na celkové kapitalizaci burzy se meziročně zvýšil ze spíše okrajových 1,3 % na více než 95 %. Pro sledování vývoje kapitalizace domácích, resp. více obchodovaných akcií je proto vhodnější sledovat vývoj kapitalizace za ostatní segmenty s výjimkou segmentu Free Market. V tomto případě naopak tržní kapitalizace klesla o 15,3 %, v čemž se projevil především negativní vývoj hodnoty akcií.

Z hlediska investorů, kteří sledují nejen zhodnocení, ale i dividendové výnosy, je vhodné sledovat i index PX-TR, který odráží vývoj ceny akcií hlavního indexu PX navíc zohledněného i o dividendový výnos. Tento index meziročně zaznamenal ztrátu 3,5 %, když v jeho případě kapitálové ztráty byly částečně kompenzovány silnými výnosy z dividend, které celkově překračovaly 5 % p.a.

Kromě výše zmíněného spuštění duálních listingů pro zahraniční emise patřilo v roce 2018 mezi důležité události BCPP také spuštění trhu START určeného malým a středním firmám z ČR. Na trh v prvním roce fungování vstoupilo celkem 5 emitentů, jejichž tržní kapitalizace dosáhla 2,4 mld. Kč.

Graf 6.1: Denní uzavírací hodnoty indexů na BCPP

Pramen: BCPP

Objem burzovních obchodů i navzdory poklesu cen akcií zaznamenal podobně jako v roce 2015 přerušování dlouhodobého klesajícího trendu převládajícího napříč sledovaným obdobím (tabulka 6.2). Navzdory meziročnímu růstu o 6,7 % se i tak jednalo o druhou nejnižší hodnotu za sledované období (152,0 mld. Kč).

Z hlediska objemu obchodů s akciemi se zobchodovalo 142,6 mld. Kč, tedy o 3,8 mld. Kč více. Obdobně jako v předchozích letech nejvyšší objem obchodů vykázaly akcie společností s velkou kapitalizací, jako je ČEZ, a.s., MONETA Money Bank, a.s. a Komerční banka, a.s. Z hlediska meziroční změny objemu obchodů měl klíčový vliv nárůst objemů v případě Erste Group Bank AG a MONETA Money Bank, a.s. a naopak pokles objemů obchodů

s akciemi Komerční banky, a.s. Novinkou, která přispěla k meziročnímu růstu objemů, bylo spuštění obchodů v rámci duálních listingů na segmentu Free market.

Objem burzovních obchodů s dluhopisy, jež jsou dlouhodobě minoritním segmentem obchodování, vykázal za poslední dva roky pozitivní vývoj, když meziročně vzrostl téměř o 50 % na 9,3 mld. Kč. Hlavním faktorem růstu tohoto segmentu bylo obchodování s podnikovými dluhopisy.

Tabulka 6.2: Objem burzovních obchodů na BCPP

Ročně (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Akcie	174,7	153,5	167,9	168,0	138,8	142,6	3,8	2,7
Dluhopisy	1,9	8,2	5,1	4,2	6,2	9,3	3,1	49,3
z toho podnikový sektor	1,9	8,2	5,1	4,2	6,1	9,2	3,1	49,7
z toho finanční sektor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	14,3
Strukturované produkty ⁵⁴	0,1	0,6	0,3	0,1	0,2	0,1	-0,1	-41,8
Investiční fondy	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	-50,9
Celkem	176,8	162,3	173,3	172,4	145,3	152,0	6,7	4,6

Pramen: BCPP, výpočty MF

Dle typu aktiv nadále dominovaly burzovním obchodům obchody s akciemi (93,8 % všech obchodů). Jejich podíl však klesl meziročně o 1,7 p.b. a o 5,1 p.b. za sledované období. Naopak podíl obchodů s dluhopisy se zvýšil o 1,8 p.b. (o 5,0 p.b. za sledované období) na 6,1 %.

Z pohledu počtu registrovaných emisí obchodovaných na BCPP bylo v roce 2018 v rámci sledovaného období dosaženo maxima, když počet meziročně vzrostl o 18,5 % na 275 (tabulka 6.3). K největšímu růstu došlo v segmentu akcií (o 130,4 %) díky již výše zmíněnému zavedení duálních listingů zahraničních titulů v rámci segmentu Free Market. Dále rostl počet instrumentů investičních fondů (o 18,8 %) a strukturovaných produktů (o 18,0 %). Naopak počet dluhopisů přijatých k obchodování meziročně mírně klesl, a to především kvůli poklesu počtu ve finančním sektoru (o 10,8 %). Pokračoval tak trend poklesu podílu tohoto segmentu na celkovém počtu dluhopisů. Na začátku sledovaného období tvořily dluhopisy finančního sektoru více než 50 % celkového počtu, na jeho konci to byla méně než třetina. Mírný růst (o 1,9 %) vykázal i podnikový sektor neboli sektor nefinančních podniků, který tak dosáhl nejvyšší hodnoty v rámci sledovaného období. Dluhopisy nefinančních podniků pokračovaly v dlouhodobě rostoucím trendu, který korespondoval s trendem vývoje objemu dlouhodobých dluhopisů emitovaných tímto sektorem (graf 6.2).

Tabulka 6.3: Počty registrovaných emisí na BCPP

K 31. 12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Akcie	26	23	25	25	23	53	30	130,4
Dluhopisy	110	116	112	115	116	112	-4	-3,4
z toho veřejný sektor	21	24	26	25	25	24	-1	-4,0
z toho podnikový sektor	32	38	42	49	54	55	1	1,9
z toho finanční sektor	57	54	44	41	37	33	-4	-10,8
Strukturované produkty	103	68	89	71	61	72	11	18,0
Instrumenty investičních fondů	0	0	17	37	32	38	6	18,8
Celkem	239	207	243	248	232	275	43	18,5

Pramen: BCPP, výpočty MF

Objem obchodů v rámci RM-Systém, česká burza cenných papírů (RMS), jež se zaměřuje především na drobné investory, se obdobně jako v předchozích letech pohyboval výrazně níže než na BCPP. V roce 2018 došlo k dalšímu snížení objemu u všech sledovaných dílčích kategorií obchodů (tabulka 6.4). Objem burzovních obchodů s akciemi klesl o 389,1 mil. Kč (o 12,2 %) na 2,8 mld. Kč. Tento segment tak vykázal meziroční pokles každý rok v rámci sledovaného období, což kumulativně za sledované období bylo téměř o 43 % méně.

⁵⁴ Jedná se o investiční certifikáty a warranty.

Podobně jako akciový segment, který v roce 2018 tvořil 99,9 % objemu obchodů na RMS, se vyvíjela tato burza jako celek, tj. meziroční absolutní pokles o 0,4 mld. Kč. Marginální objem obchodů s dluhopisy klesl o 5,8 mil. Kč na 3,0 mil. Kč.

Tabulka 6.4: Objem burzovních obchodů na RM-Systému

Ročně (mil. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Akcie	4 875,8	4 129,9	4 085,4	3 474,4	3 177,4	2 788,3	-389,1	-12,2
Dluhopisy	14,4	62,7	8,7	12,2	8,8	3,0	-5,8	-66,1
Celkem	4 890,3	4 192,5	4 094,1	3 486,6	3 186,2	2 791,3	-394,9	-12,4

Pramen: RMS, výpočty MF

Objem mimoburzovních transakcí vypořádaných v rámci Centrálního depozitáře cenných papírů (CDCP) (tabulka 6.5) řádově převyšoval aktivitu burzovních obchodů. Dlouhodobě zde dominují obchody s dluhopisy, jejichž nárůst v roce 2017 a následný pokles byl příčinou meziročního snížení obchodní aktivity v roce 2018.⁵⁵

Tabulka 6.5: Objem mimoburzovních transakcí v rámci CDCP

Ročně (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Celkem	3 374,3	2 151,1	2 362,3	2 137,0	5 180,7	3 202,7	-1 978,0	-38,2

Pramen: CDCP

Power Exchange Central Europe (PXE), dříve známá jako Pražská energetická burza, dokázala výrazně překonat dosavadní maxima z hlediska objemu obchodů, když došlo k růstu o 155,2 % na 5,9 mld. Kč (tabulka 6.6). K této dynamice, která nastala po již tak růstovém roce 2017, přispěly transakce mimo ČR (na maďarském, rumunském a slovenském trhu). Nejvýznamnějším segmentem byl ve sledovaném období velkoobchodní trh, který představoval 94,8 % objemu všech obchodů a kterému dominovaly obchody s elektřinou (91,8 % celkových obchodů). Zbylou část tvořily kontrakty pro koncové zákazníky, které se na PXE obchodují od roku 2014. I v jejich případě převládaly obchody s elektrickou energií.

Tabulka 6.6: Objem obchodů na PXE

Ročně (mil. EUR)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Velkoobchodní trh	1 161,2	788,3	875,0	970,2	2 083,6	5 573,8	3 490,2	167,5
z toho obchody s elektřinou	1 161,2	771,4	813,9	922,7	2 004,6	5 396,8	3 392,1	169,2
z toho obchody s plynem	-	16,8	61,1	47,5	79,0	177,0	98,0	124,1
Trh pro koncové zákazníky	-	8,2	304,0	251,1	219,8	303,9	84,1	38,3
z toho obchody s elektřinou	-	8,2	157,4	132,6	135,1	236,5	101,3	75,0
z toho obchody s plynem	-	0,0	146,6	118,4	84,6	67,4	-17,2	-20,4
Celkem	1 161,2	796,5	1 179,0	1 221,3	2 303,4	5 877,6	3 574,2	155,2

Pramen: PXE, výpočty MF

Při výhledu na rok 2019 lze očekávat, že vývoj na českém kapitálovém trhu bude ovlivňován zejména situací na světových trzích, měnovou politikou centrálních bank a hospodářským a politickým vývojem ve světě. Pokud bude udržen růst dosažený na světových trzích na začátku roku 2019, mělo by to přispět k pozitivnímu vývoji cen i na českém kapitálovém trhu.

S ohledem na vývoj v minulých letech lze pro rok 2019 očekávat nanejvýš mírný růst objemu burzovních obchodů. Příčinou zlepšení by mohl být další náběh využití tzv. dvojích kotací vybraných světových akciových titulů a jejich obchodování na pražské burze v domácí měně, a také nová opatření s cílem o rozvoj obchodování na trhu Start. Pozitivní vliv by obecně mohl mít také nárůst zájmu o investice do akcií s ohledem na to, jak domácí akciový trh doposud investorům nabízel poměrně atraktivní dividendový výnos.

⁵⁵ Mimoburzovní transakce jsou z důvodu ukončení vykazování v rámci BCPP nově sledovány v širším pohledu CDCP.

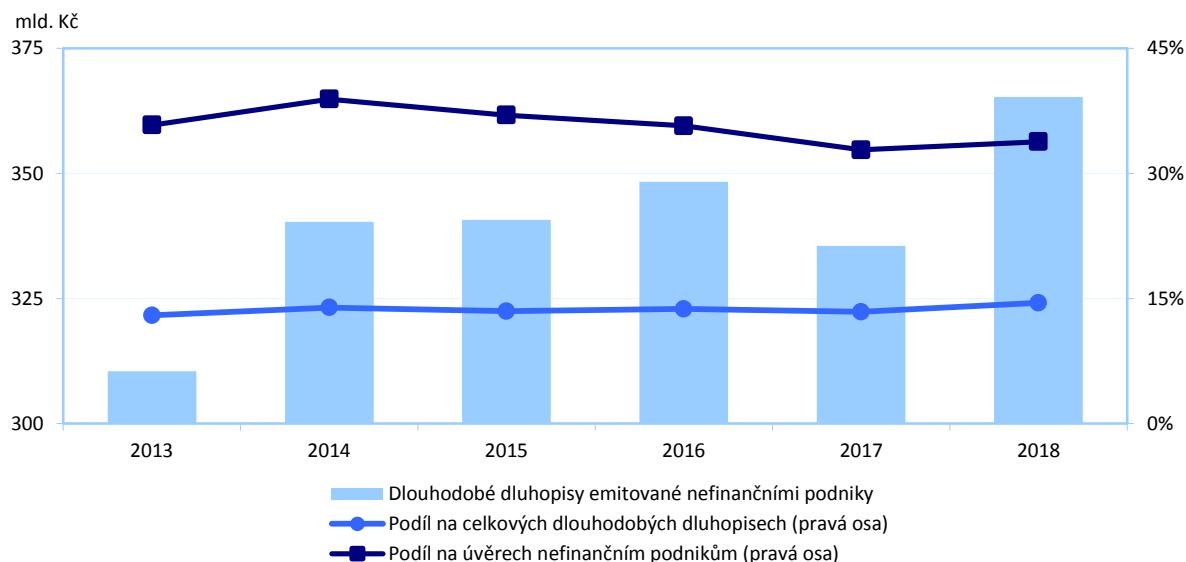
6.3 Financování nefinančních podniků dlouhodobými dluhopisy

Emise dlouhodobých dluhopisů jsou významným doplňkovým zdrojem financování nefinančních podniků. Vývoj jejich objemu⁵⁶ je stručně uveden v této kapitole samostatně, protože se jedná o významnou oblast kapitálového trhu, která není detailněji pokryta v kapitole 6.2.

Jak lze vidět v grafu 6.2, nefinanční podniky, tedy výrobní a obchodní společnosti, postupně v rámci sledovaného období celkově zvýšily objem finančních zdrojů získaných pomocí emisí dlouhodobých dluhopisů až na celkový objem 365,3 mld. Kč ke konci roku 2018. Na celkovém objemu emitovaných dlouhodobých dluhopisů měly nefinanční podniky podíl 14,5 % a většinu objemu dlouhodobých dluhopisů tvořily dluhopisy vládních institucí, následované dluhopisy finančních institucí. Pro srovnání lze uvést, že ke konci roku 2018 činil celkový objem úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům bankami 1,1 bil. Kč (viz kapitola 5.5). Prostřednictvím trhu dlouhodobých dluhopisů tedy byly poskytnuty zdroje odpovídající téměř 34 % objemu úvěrů poskytnutých domácím bankovním sektorem.

Pokles hodnoty tohoto poměrového ukazatele během sledovaného období (z 35,8 % na 33,8 %) byl způsoben vyšší dynamikou financování bankovními úvěry, neboť ve stejném období objem bankovních úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům vzrostl o 24,6 %.

Graf 6.2: Celkový objem dlouhodobých dluhopisů emitovaných domácími nefinančními podniky

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

6.4 Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv

Obchodníci s cennými papíry

Objem zákaznického majetku (tabulka 6.7) činil 4,3 bil. Kč, když meziročně mírně klesl o 7,6 %, k čemuž přispěl pokles cen aktiv na světových finančních trzích. I navzdory meziročnímu poklesu objemu zákaznického majetku se jednalo o druhou nejvyšší hodnotu v rámci sledovaného období. Jednotlivé dílčí segmenty vykázaly odlišný vývoj. Bankovní OCP i investiční společnosti vykázali míru poklesu vyšší než průměr sektoru (o 9,3 %, resp. 11,6 %). Celkový pokles byl částečně zmírněn růstem v případě nebankovních OCP (o 15,0 %). Více než 97 % objemu meziročního poklesu vygeneroval segment bankovních OCP, neboť měl po celé sledované období téměř 80% podíl na objemu zákaznického majetku.

Naproti tomu nebankovní OCP vykázali pokles podílu o 4,0 p.b. na 9,9 % a investiční společnosti téměř zrcadlový růst na 11,5 %.

Celkový objem obhospodařovaných prostředků se dlouhodobě vyvíjel podobně jako objem zákaznického majetku. V roce 2018 činil pokles 13,9 % na 770,6 mld. Kč, ale přesto tak dosáhl třetí nejvyšší hodnotu na konci

⁵⁶ Objemy emisí dlouhodobých dluhopisů (se splatností nad 1 rok) realizovaných českými rezidenty bez ohledu na místo (domácí i zahraniční trhy), způsob (veřejná nabídka, privátní umístění atd.) nebo měnu emise. ČNB odhaduje, že statistika pokrývá 90 % podnikových dluhopisů a téměř 100 % dluhopisů vládních a finančních institucí.

roku v rámci sledovaného období. Všechny dílčí segmenty zaznamenaly pokles (bankovní OCP o 19,3 % a nebankovní OCP o 16,8 %). Relativně nejmenší pokles pak zaregistrovaly investiční společnosti (o 11,7 %). Jelikož má tento segment na objemu obhospodařovaných prostředků téměř dvoutřetinový podíl, jednalo se v absolutním vyjádření o nejvyšší pokles v rámci jednotlivých segmentů (o 65,3 mld. Kč). Naproti tomu jak bankovní, tak nebankovní OCP zaznamenali menší absolutní pokles, o 20,7 mld. Kč, resp. 38,3 mld. Kč.

Z hlediska vývoje během sledovaného období mírně vzrostl podíl bankovních OCP (o 1,6 p.b.) a výrazně se zvýšil podíl investičních společností (o 28,3 p.b.). Naopak význam nebankovních OCP téměř o 30 p.b. klesl.

Tabulka 6.7: Ukazatele sektoru OCP⁵⁷

K 31.12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Objem zákaznického majetku	2 987,9	3 331,2	3 798,4	4 195,8	4 655,1	4 300,5	-354,5	-7,6
bankovní OCP	2 344,9	2 622,6	3 047,2	3 334,1	3 725,9	3 380,8	-345,0	-9,3
nebankovní OCP	417,6	458,6	492,4	336,4	369,9	425,5	55,6	15,0
investiční společnosti	225,3	250,0	258,8	525,3	559,4	494,2	-65,1	-11,6
Objem obhospodařovaných prostředků	631,6	693,0	719,9	819,6	894,9	770,6	-124,3	-13,9
bankovní OCP	61,5	73,8	73,4	84,0	107,6	86,9	-20,7	-19,3
nebankovní OCP	343,8	373,5	394,9	219,8	227,7	189,4	-38,3	-16,8
investiční společnosti	226,4	245,7	251,7	515,8	559,6	494,3	-65,3	-11,7

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Z hlediska struktury obhospodařovaných prostředků dle druhů aktiv (tabulka 6.8) poklesly všechny klíčové sledované kategorie. Nejrychleji klesl objem akcií (o 19,0 %), následovaný dluhopisy (o 16,5 %), které vzhledem ke své velikosti vykázaly nejvyšší absolutní pokles. Pomaleji než průměr (o 13,9 %) klesal objem peněžních prostředků (o 6,1 %) a CP kolektivního investování (o 5,6 %). Okrajová kategorie derivátů jako jediná meziročně vzrostla.

Tabulka 6.8: Struktura obhospodařovaných prostředků

K 31. 12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Dluhopisy	486,5	551,0	553,3	629,1	649,6	542,5	-107,1	-16,5
Akcie	16,7	19,6	21,5	21,7	28,7	23,2	-5,4	-19,0
CP kolektivního investování	80,3	91,9	104,5	120,9	139,4	131,6	-7,8	-5,6
Peněžní prostředky	44,6	33,9	41,9	53,3	76,1	71,4	-4,7	-6,1
Deriváty a ostatní	3,5	-3,4	-1,3	-5,5	1,1	1,9	0,8	67,2
Celkem	631,6	693,0	719,9	819,6	894,9	770,6	-124,3	-13,9

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Z pohledu struktury obhospodařovaných prostředků byl v rámci sledovaného období zřetelný postupný pokles podílu dluhopisů na 70,4 % (o 6,6 p.b.) a naopak nárůst podílu CP kolektivního investování na 17,1 % (o 4,4 p.b.). Došlo též k růstu podílu peněžních prostředků (o 2,2 p.b. na 7,1 %) a akcií (o 0,4 p.b. na 3,0 %). V tomto vývoji lze spatřovat rostoucí preferenci aktiv s potenciálem vyššího zhodnocení v prostředí nízkých úrokových sazeb a nižší náklady spojené s držbou hotovosti a vyčkávaním na vhodné příležitosti.

Správa aktiv

Objem majetku svěřeného ke správě členům Asociace pro kapitálový trh (AKAT) v roce 2018 nepatrně klesl (o 0,7 %) na celkových 1,37 bil. Kč (tabulka 6.9). Tři největší správci aktiv, kteří jsou zároveň členy AKAT, spravovali více než 56 % celkového majetku. Pět nejvýznamnějších subjektů pak dokonce téměř 77 %.

⁵⁷ Obhospodařovaný majetek zákazníků zahrnuje prostředky svěřené obchodníkovi s cennými papíry zákazníkem za účelem poskytnutí investiční služby na základě volné úvahy v rámci smluvního ujednání. Majetek zákazníků představuje veškeré prostředky, které má obchodník s cennými papíry ve své moci za účelem poskytování jakékoliv investiční služby.

Tabulka 6.9: Objem spravovaného majetku ve finančních skupinách AKAT

K 31. 12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Celkem	995,7	1 133,2	1 159,7	1 288,4	1 378,1	1 368,1	-10,1	-0,7

Pramen: AKAT, výpočty MF

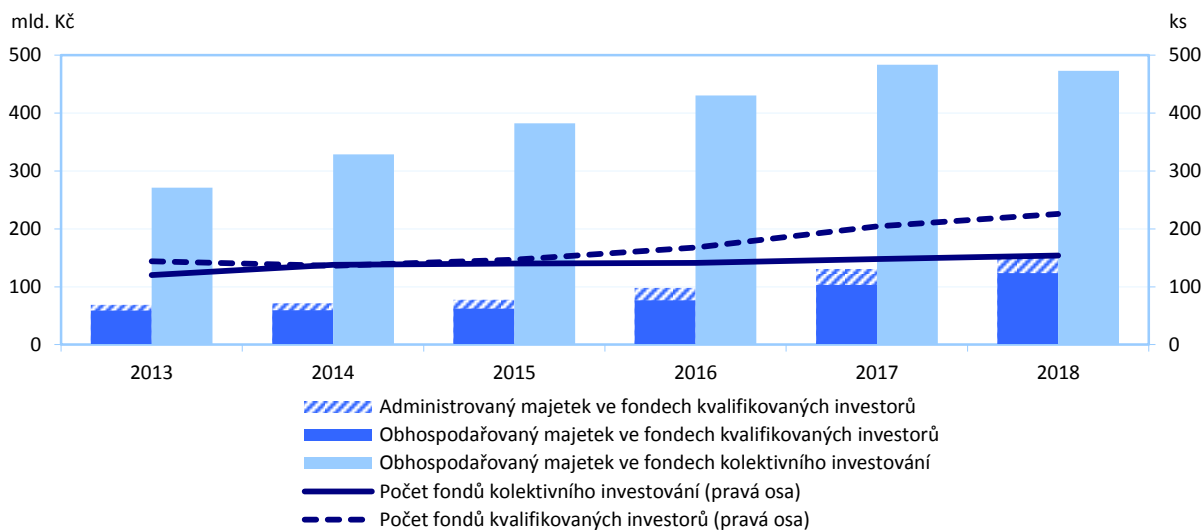
Z hlediska budoucího vývoje v segmentu OCP lze v případě pokračujícího růstu cen aktiv na globálních finančních trzích, který nastal na začátku roku 2019, předpokládat opětovný růst objemu obhospodařovaných prostředků sektorem OCP v nízkých jednotkách procent. To by následně znamenalo nárůst podílu více volatilních kategorií aktiv na celkovém objemu obhospodařovaných prostředků.

Objem majetku spravovaného AKAT by se následně mohl vrátit k převládajícímu růstu před rokem 2018 s růstem v řádu nízkých procent.

6.5 Investiční fondy

Investiční fondy lze rozdělit na fondy kolektivního investování a fondy kvalifikovaných investorů. Fondy kolektivního investování shromažďují peněžní prostředky od veřejnosti upisováním akcií investičního fondu nebo vydáváním podílových listů, provádějí společné investice nebo správu majetku. Naopak fondy kvalifikovaných investorů shromažďují peněžní prostředky od profesionálních zákazníků, a to v rozsahu obchodů nebo investičních služeb týkajících se nabízených cenných papírů. V roce 2018 došlo k nárůstu obhospodařovaného majetku ve fondech o 10,1 mld. Kč (1,7 %) na 596,8 mld. Kč, ovšem jen díky růstu objemu ve fondech kvalifikovaných investorů (graf 6.3).

Graf 6.3: Struktura investičních fondů⁵⁸

Pramen: AKAT, ČNB – ARAD

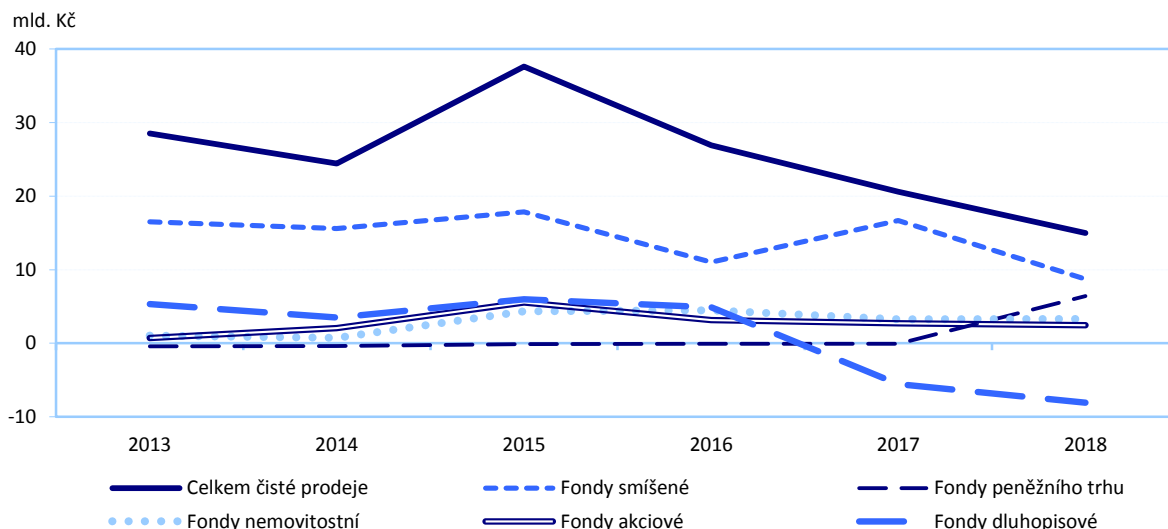
Fondy kolektivního investování

Objem prostředků ve fondech kolektivního investování během roku 2018 poklesl o 10,6 mld. Kč (2,2 %) na 472,9 mld. Kč. Z tohoto objemu se 284,0 mld. Kč nacházelo v domácích fondech (nárůst o 3,8 mld. Kč) a 188,9 mld. Kč ve fondech zahraničních (pokles o 14,4 mld. Kč). Mírný 1,4% růst prostředků v domácích fondech tedy nedokázal kompenzovat 7,1% pokles v případě fondů zahraničních.

Domácí fondy vykazovaly již od roku 2013 vyšší meziroční růst než fondy zahraniční, ačkoli tempo jejich růstu se postupně zpomalovalo podobně jako u fondů zahraničních (tabulka 6.10). Kumulovaný nárůst objemu majetku v celém sledovaném období pak u domácích fondů činil 117,4 %, kdežto u zahraničních fondů byl méně než třetinový (34,5 %). Celkové čisté prodeje domácích fondů však meziročně klesly o více jak čtvrtinu (27,2 %), což bylo především způsobeno nižšími čistými přítoky do smíšených a dluhopisových fondů (graf 6.4).

⁵⁸ Od roku 2014 došlo ke změně metodiky vykazování majetku v domácích podílových fondech, kdy jsou data vykazována za investice do domácích fondů na území ČR, tj. správceovský pohled je nahrazen pohledem distribučním.

Graf 6.4: Čisté prodeje domácích fondů

Pramen: AKAT, výpočty MF

Z hlediska umístění prostředků do jednotlivých druhů podílových fondů přetrvávaly v roce 2018 mezi domácími a zahraničními fondy rozdíly, nicméně struktura umístění prostředků se zásadně nezměnila (tabulka 6.10). Dominovaly opět smíšené fondy, a to jak u domácích (cca 41 %), tak zahraničních fondů (cca 35 %). To může být dáno jistou mírou flexibility spojenou s jejich investiční strategií pokrývající širokou škálu od konzervativních (spíše dluhopisových) až po dynamické (spíše akciové) strategie a jejich atraktivitou v prostředí nízkých úrokových sazeb. Nicméně meziročně objem prostředků ve smíšených fondech klesl o 5,4 mld. Kč (2,9 %).

Tabulka 6.10: Prostředky podílových fondů dle domicilu a dle druhu fondu

K 31.12. (mld. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Domácí	130,6	167,0	201,8	234,6	280,2	284,0	3,8	1,4
z toho dluhopisové	53,6	64,2	64,8	70,7	71,1	60,1	-11,0	-15,5
z toho akciové	18,0	22,3	27,1	33,6	44,3	46,2	1,8	4,2
z toho strukturované ⁵⁹	3,8	0,1	0,3	0,3	0,2	0,0	-0,2	-99,8
z toho smíšené ⁶⁰	22,6	36,8	80,1	92,4	117,6	116,3	-1,3	-1,1
z toho fondy fondů	27,4	38,3	17,7	20,0	24,1	24,8	0,7	2,9
z toho peněžního trhu	1,8	1,3	0,6	0,5	0,4	6,8	6,4	1650,4
z toho nemovitostní	3,4	4,0	11,3	17,0	22,4	29,8	7,4	33,2
Zahraniční	140,5	161,9	180,2	195,5	203,3	188,9	-14,4	-7,1
z toho dluhopisové	34,0	44,5	47,0	53,4	47,6	39,5	-8,1	-17,0
z toho akciové	34,1	35,1	42,3	47,7	55,0	53,7	-1,3	-2,4
z toho strukturované	35,6	31,9	28,0	27,2	26,7	24,0	-2,6	-9,9
z toho smíšené	25,2	42,0	57,8	63,4	71,0	66,9	-4,1	-5,8
z toho fondy fondů	0,5	0,5	0,2	0,2	0,3	0,3	0,0	-7,4
z toho peněžního trhu	10,2	6,6	3,8	2,6	2,2	4,1	1,9	84,2
z toho nemovitostní	0,9	1,2	1,2	1,1	0,5	0,4	0,0	-8,3
Celkem	271,1	328,9	382,0	430,1	483,5	472,9	-10,6	-2,2

Pramen: AKAT, výpočty MF

⁵⁹ Strukturované fondy představují strukturované, garantované a zajištěné fondy. Strukturované fondy investorům nabízí investici založenou na určitém algoritmu. Garantované fondy poskytují formální a právně závaznou garanci příjmu nebo kapitálu. Zajištěné fondy poskytují určitou ochranu před plnou tržní volatilitou.

⁶⁰ Zařazení fondu mezi smíšené fondy není podmíněno stanoveným limitem pro podíl jednotlivých investičních nástrojů jako tomu je u např. akciových nebo dluhopisových fondů.

U domácích fondů po smíšených fondech následovaly fondy dluhopisové (cca 21 %) a akciové (cca 16 %). Meziročně ovšem domácí dluhopisové fondy zaznamenaly pokles o 11,0 mld. Kč (15,5 %). Největší absolutní nárůst vykázaly fondy nemovitostní, a to o 7,4 mld. Kč (33,2 %), spolu s fondy peněžního trhu (nárůst o 6,4 mld. Kč na 6,8 mld. Kč). Zvýšení objemu prostředků v nemovitostních fondech mohlo být dáno atraktivitou očekávání výnosů v prostředí silného růstu cen nemovitostí. Za navýšením objemu prostředků ve fondech peněžního trhu stojí aktivně řízené peněžní fondy jednoho subjektu, které meziročně zvýšily objem prostředků o 6,4 mld. Kč. Fondy peněžního trhu investují spíše do krátkodobých a méně rizikových cenných papírů, které obecně dosahují i nižšího výnosu. V roce 2018 ČNB čtyřikrát zvýšila repo sazby, a tím se vysoce likvidní investice do peněžních fondů staly atraktivnější v prostředí nejistoty na finančních trzích a jinak stále nízkých úrokových sazeb.

U zahraničních fondů byly druhé nejvýznamnější tradičně fondy akciové (cca 28 %) a následovaly fondy dluhopisové (cca 21 %). S výjimkou fondů peněžního trhu s nárůstem spravovaných aktiv o 1,9 mld. Kč veškeré kategorie zahraničních fondů zaznamenaly meziroční pokles objemu prostředků, a to celkem o cca 16 mld. Kč.

Fondy kvalifikovaných investorů

Fondy kvalifikovaných investorů zaznamenaly meziroční nárůst obhospodařovaných prostředků o 20,6 mld. Kč (20,0 %) na 123,8 mld. Kč (graf 6.3) a zvýšily tak svůj podíl na 20,7 % veškerého fondy obhospodařovaného majetku⁶¹. V případě započtení i administrace prostředků, tedy prostředků, které člen AKAT administruje, ale nejsou obhospodařovány jiným členem AKAT, vzrostl objem prostředků ve fondech kvalifikovaných investorů meziročně dokonce o 24,1 mld. Kč na 154,8 mld. Kč, tedy čtvrtinu (24,7 %) celkového objemu majetku v investičních fondech (tj. jak fondech kolektivního investování, tak fondech kvalifikovaných investorů včetně administrovaného majetku).

V roce 2019 lze očekávat podobný příliv prostředků do investičních fondů jako v roce 2018. Případný pokračující růst cen aktiv na kapitálových trzích, který byl zaznamenán z počátku roku 2019, by se navíc mohl pozitivně projevit na relativně vyšším celoročním zhodnocení prostředků umístěných ve fondech.

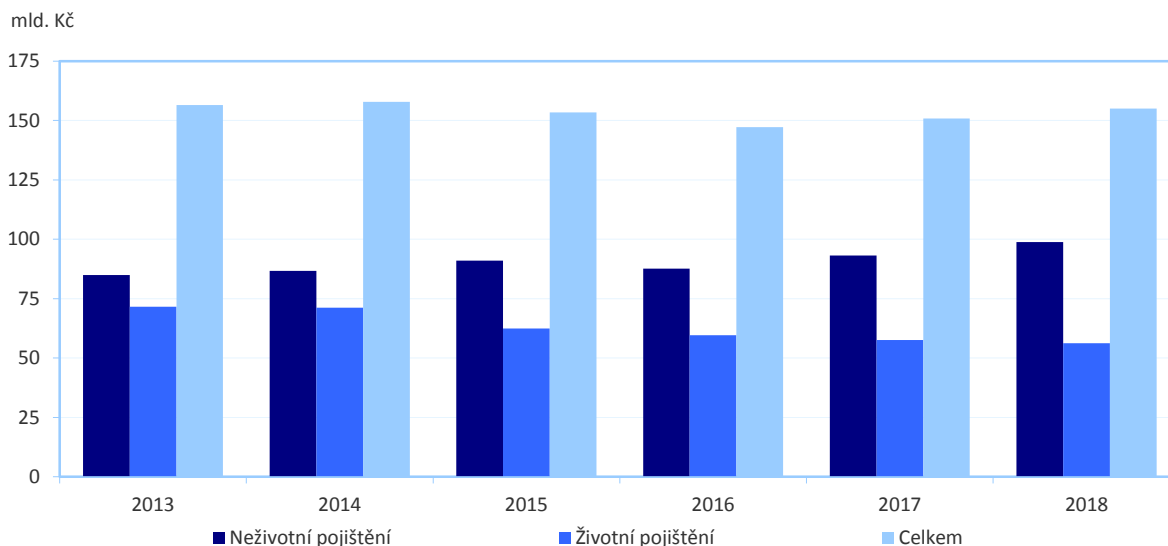
---

⁶¹ Bez započtení výše administrovaných prostředků fondů kvalifikovaných investorů.

7 POJIŠŤOVNICTVÍ

Rok 2018 představoval pro sektor pojišťoven potvrzení růstu objemu hrubého předepsaného pojistného, který započal již v roce 2017. Veškerý růst sektoru byl tažen růstem neživotního pojištění (6,0 %), životní pojištění vykazovalo naopak pokles, i když menší než v roce 2017, a to o 2,4 %. Celkový objem předepsaného pojistného dosáhl 155,0 mld. Kč (graf 7.1), což představovalo meziroční růst o 2,8 %. Šlo o mírné zrychlení tempa růstu proti roku 2017, kdy činilo 2,5 %. Pozvolný růst pojistného sektoru se však vzhledem k pokračující konjunktuře ekonomiky nedokázal promítnout do ukazatele propojištěnosti (pokles o 0,1 p.b. na 2,9 %), a to z důvodu rychlejšího tempa růstu nominálního HDP (o 5,1 p.b.) před hrubým předepsaným pojistným.

Graf 7.1: Objem hrubého předepsaného pojistného

Pramen: ČNB – ARAD

V důsledku pokračujícího růstu neživotního pojištění a naopak setrvalého poklesu životního pojištění se dále negativně vychyloval poměr mezi těmito dvěma základními segmenty pojistného trhu, který ke konci roku 2018 činil 64 : 36 % ve prospěch segmentu neživotního pojištění. Převahu neživotního pojištění však vykazovaly i ostatní země Visegrádské čtyřky, kde Polsko dosahovalo obdobných poměrů jako ČR. V Maďarsku a Slovensku byl tento poměr více vyrovnaný s hodnotami 54 : 46 %, resp. 55 : 45 %, nicméně stále ve prospěch neživotního pojištění, což představovalo rozdíl oproti zemím západní Evropy, kde je již dlouhodobě podíl obou segmentů přibližně opačný (cca 40 : 60 %), tj. ve prospěch životního pojištění (tabulka 7.1).

Tabulka 7.1: Podíl životního a neživotního pojištění ve vybraných zemích⁶²

Sledované ekonomiky	Podíl neživotního pojištění	Podíl životního pojištění
Česká republika	64 %	36 %
Polsko	64 %	36 %
Slovensko	55 %	45 %
Maďarsko	54 %	46 %
Německo	37 %	63 %
Francie	36 %	64 %
Spojené království	24 %	76 %

Pramen: EIOPA

Stabilitu pojistného trhu ukázaly i výsledky dohledových zátěžových testů vybraných⁶³ pojišťoven provedené ČNB v 2. a 3. čtvrtletí 2018. Výsledky těchto testů potvrdily dostatečnou odolnost sektoru vůči případným

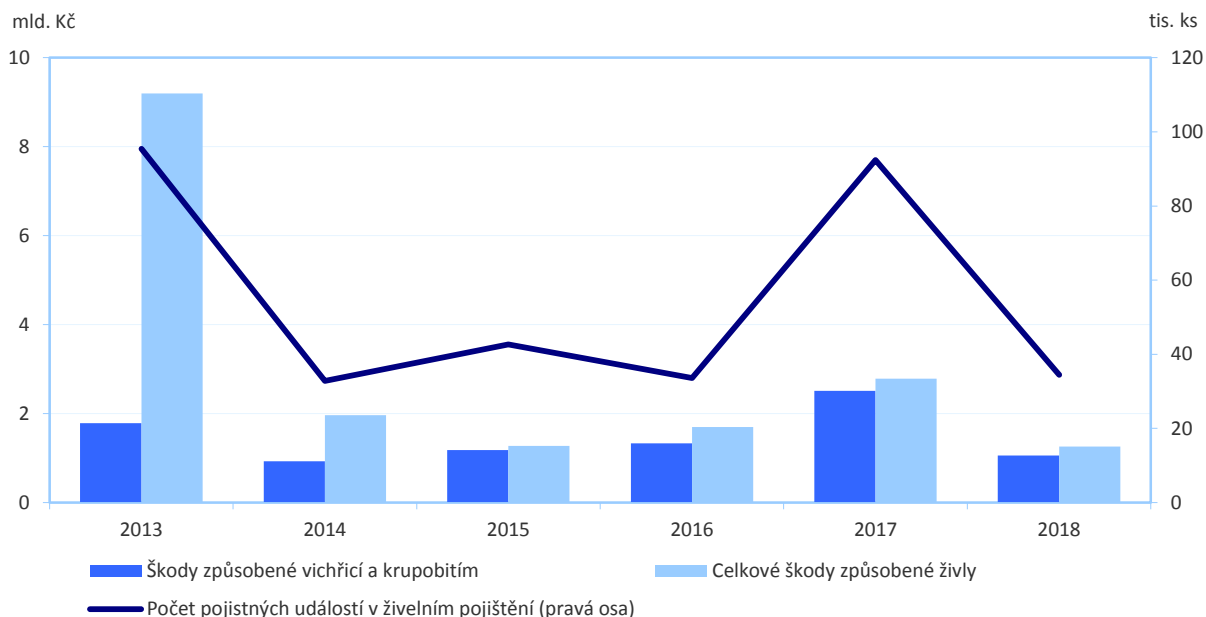
⁶² Z důvodu frekvence zveřejňování dat orgánu EIOPA, se jedná o data za 3. čtvrtletí 2018.

⁶³ Zátěžového testování se zúčastnilo 18 pojišťoven, jejichž tržní podíl podle hrubého předepsaného pojistného činil 93 % trhu tuzemských pojišťoven v roce 2017.

nepříznivým šokům a současně prokázaly, že sektor jako celek byl dostatečně kapitálově vybaven a byl by schopen absorbovat relativně významné změny rizikových faktorů. Celkový solventnostní poměr za testované pojišťovny činil po realizaci šoků pro tržní i pojistná rizika 177 % a nacházel se tak relativně vysoko nad úrovní regulatorního minima 100 %.

Z hlediska působení přírodních živlů lze rok 2018 považovat za poměrně příznivý, tj. pokračoval trend nízké zátěže pojišťoven vyvolané vyplácením pojistného plnění z titulu mimořádných škod vzniklých působením přírodních živlů. Majetkové škody po jejich zvýšení v roce 2017 vlivem následků orkánu Herwart poklesly v roce 2018 meziročně téměř o 55 % (graf 7.2), přičemž období s relativně nízkým objemem majetkových škod z důvodu působení přírodních živlů přetrvávalo od roku 2014.

Graf 7.2: Živelné pojistné události

Pramen: ČAP

Pokles počtu celkových pojistných událostí způsobených přírodními živly byl zapříčiněn především nízkým výskytem živelních škod v kategorii vichřice a krupobití. Pojistné události způsobené vichřicí a krupobitím v uplynulých dvou letech tvořily více než 80 % z celkového počtu živelních událostí, a to i v korunovém vyjádření způsobených škod. Podle dat vykázaných Českou asociací pojišťoven (ČAP) jsou do živelních pojistných událostí též zařazovány škody způsobené tíhou sněhu a následkem povodní. Tato skupina škodných událostí v roce 2018 tvořila cca 15 % objemu škod z pojištění majetku.

V rámci celkových škod z pojištění majetku představovaly významnou skupinu škody vzniklé následkem požáru. Tato kategorie sice činila v roce 2018 pouze 2,4 % celkového počtu škod z pojištění majetku, ale v korunovém vyjádření zaujímala 30,3% podíl. Další podstatnou skupinou škod v rámci pojištění majetku byly vodovodní škody, jejichž podíl na celkovém počtu škod tvořil cca 20 %. I přes vysoký podíl v rámci počtu událostí korunové vyjádření těchto škod dosáhlo pouze 13,4 % na celkových majetkových škodách. Podle údajů ČAP došlo v roce 2018 k meziročnímu poklesu škod v rámci pojištění majetku. Počet škod poklesl oproti předchozímu roku o 24,3 %, přičemž korunové vyjádření těchto událostí zaznamenalo pokles o 20,1 %.

Situace na pojistném trhu je úměrně závislá na celkové ekonomické situaci země, nelze proto při předpokládaném slabnoucím ekonomickém růstu v roce 2019 očekávat výraznější budoucí přírůstky hrubého předepsaného pojistného. Navíc se na českém trhu dlouhodobě nedaří sjednávat dostatečné limity, které by pokryly následky pojistných událostí zejména u neživotního pojištění. Nedostatečná aktualizace pojistných smluv ve smyslu navýšení pojistné částky vzhledem ke skutečné hodnotě pojištěného majetku a z toho vznikající podpojištění se stává chronickým problémem pojistného trhu ČR, jenž se dlouhodobě nedaří napravit. Problematika podpojištění byla dále zvýrazněna nabytím účinnosti nového občanského zákoníku před 4 lety, který zavedl individuální náhrady poškozeným na základě posouzení jejich konkrétní situace.

7.1 Vývoj neživotního a životního pojištění

V segmentu **neživotního pojištění** přes celkový mírný pokles počtu pojistných smluv (o 1,4 %) i nově uzavřených smluv přetrvalo silné růstové tempo hrubého předepsaného pojistného (6,0 %) na 98,8 mld. Kč, jež bylo ovlivněno zejména vyšším tempem růstu v pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel (7,1 %) i v havarijním pojištění (10,7 %). Celkový růst hrubého pojistného v pojištění motorových vozidel (o 3,5 mld. Kč) vyplýval z navyšujících se počtů vozidel i jejich hodnoty v případě havarijního pojištění. Retailové majetkové a odpovědnostní pojištění vzrostlo podle údajů ČAP o 5,6 % a v návaznosti na pokračující růst ekonomiky bylo možné pozorovat i solidní růst u podnikatelských pojištění (4,9 %).

Při poklesu počtu smluv tak došlo ke zvýšení průměrné částky pojistného připadajícího na smlouvu v neživotním pojištění. Jako další pozitivní jev lze označit vyšší růst hrubého pojistného, než byl růst hrubé výše nákladů na pojistné plnění u pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, což odpovídalo i celkovému vývoji mezi těmito dvěma ukazateli v neživotním pojištění jako celku.

U **životního pojištění** pokračoval trend poklesu celkového počtu pojistných smluv (o 2,5 %) a k meziročnímu poklesu počtu došlo i u nově uzavřených smluv (o 5,0 %). U obou kategorií smluv přetrvával klesající trend během celého sledovaného období. V návaznosti na snižující se počty pojistných smluv pokračoval i klesající trend hrubého předepsaného pojistného v životním pojištění, které v roce 2018 meziročně pokleslo o 2,4 % na 56,2 mld. Kč.

Životní pojištění u produktů s jednorázově placeným pojistným dále pokračovalo v poklesu, když pojistné předepsané za rok 2018 dosáhlo o 18 % nižší hodnoty než v roce 2017. Vývoj u produktů s běžně placeným pojistným je možné označit za stagnující. Na nedůvěře v životní pojištění se mohla částečně podílet i některá rozhodnutí finančního arbitra a Nejvyššího soudu, včetně negativní mediální polemiky zpochybňující platnost vybraných smluv rezervotvorného pojištění. Vybrané ukazatele životního a neživotního pojištění jsou souhrnně uvedeny v tabulce 7.2.

Tabulka 7.2: Hlavní ukazatele pojistného trhu

K 31. 12.	2013	2014	2015	2016 ⁶⁴	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Počet pojistných smluv (tis. ks)	27 321	28 157	27 748	27 119	27 945	27 485	-461	-1,6
z toho neživotní pojištění	19 252	20 417	20 355	21 099	22 080	21 768	-313	-1,4
životní pojištění	8 061	7 740	7 393	6 020	5 865	5 717	-148	-2,5
Počet nově uzavřených poj. smluv (tis. ks)	11 874	11 955	10 861	11 138	12 006	11 884	-122	-1,0
z toho neživotní pojištění	10 738	10 889	9 920	10 454	11 372	11 282	-90	-0,8
životní pojištění	1 137	1 066	941	684	634	602	-32	-5,0
Předepsané pojistné celkem (mld. Kč)	156,5	157,8	153,4	147,2	150,8	155,0	4,2	2,8
z toho neživotní pojištění	85,0	86,6	91,0	87,6	93,2	98,8	5,6	6,0
životní pojištění	71,6	71,2	62,4	59,6	57,6	56,2	-1,4	-2,4
Hrubá výše nákladů na poj. plnění (mld. Kč)	100,6	105,0	99,7	95,7	96,6	92,3	-4,3	-4,4
z toho neživotní pojištění	49,2	46,7	48,5	50,6	53,9	49,2	-4,8	-8,8
životní pojištění	51,4	58,3	51,2	45,1	42,6	43,1	0,5	1,2
Celková propojištěnost (%)	4,0	3,7	3,4	3,2	3	2,9	-0,1	-

Pramen: ČNB – ARAD

Vzhledem ke klesajícím počtům pojistných smluv a očekávanému zpomalení hospodářského růstu lze pro rok 2019 očekávat vývoj neživotního pojištění jako spíše stagnující nebo jen ve velmi nízkých procentních přírůstcích. Obdobně u životního pojištění lze reálně předpokládat přetrvávání nejasností a nízké transparence některých rezervotvorných smluv, což by mohlo ovlivnit chování potencionálních pojistníků. Ani odhadovaný růst rizikového životního pojištění zřejmě nebude natolik silný, aby bylo možné v segmentu životního pojištění

⁶⁴ Z důvodu odlišné metodiky – vykazování podle druhů pojištění v souladu s požadavkem Solventnost II – nejsou údaje od roku 2016 zcela konzistentní s předchozí časovou řadou.

očekávat meziroční přírůstek pojistného. Vzhledem k výše uvedenému bude celková propojištěnost zřejmě nadále stagnovat.

7.2 Hospodaření pojišťoven

Pojišťovny dosáhly v roce 2018 kladného hospodářského výsledku, který byl nejvyšší za posledních 8 let. Zisk před zdaněním činil 18 mld. Kč a meziroční růst představoval cca 73 %. Zvýšená tvorba zisku byla dosažena zejména zásluhou výsledku technického účtu k neživotnímu pojištění z důvodů nižších nároků na pojistné plnění. Výnosy z investic naopak meziročně poklesly (cca o 17 %) z důvodu poklesu výkonnosti finančních trhů zejména v závěru roku 2018 (viz kapitola 6).

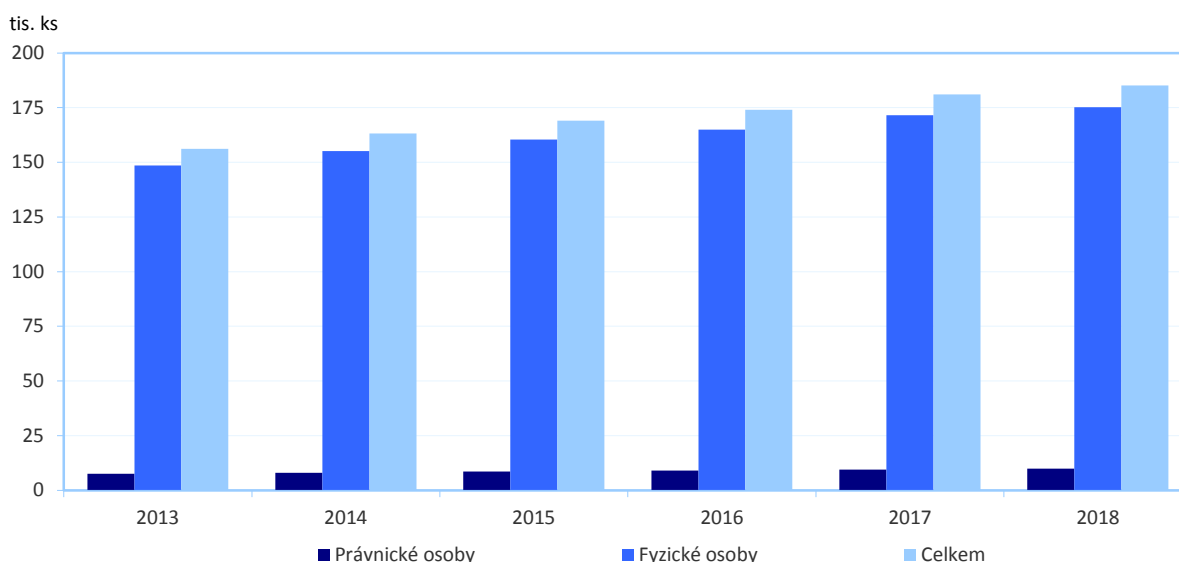
Bilanční suma pojistného sektoru se meziročně zvýšila na 519,5 mld. Kč, což představovalo růst o 1,5 %. Největší objem aktiv zaujímaly investice, které činily 364,4 mld. Kč (cca 70 % bilanční sumy). Struktura investic si zachovala konzervativní charakter, kde dlouhodobě převažují investice do dluhových cenných papírů (cca 70 %), a to zejména státních dluhopisů. Na pasivní straně bilance došlo k posílení kapitálové vybavenosti vlivem růstu vlastního kapitálu (25,6 %) a naopak k poklesu tvorby technických rezerv o 3,8 % na 256,1 mld. Kč. Pokles tvorby těchto rezerv se projevil zejména u rezervy na životní pojištění (o 6,7 mld. Kč), menší poklesy se projeví i u rezervy na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí (cca 4,4 mld. Kč) a u ostatní technické rezervy (0,8 mld. Kč).

Výsledek hospodaření pojišťoven je ovlivňován i úspěšností odhalování pojistných podvodů. Podle údajů ČAP pojišťovny prověřily celkem 10,3 tis. podezřelých pojistných událostí, ve kterých zásluhou stále sofistikovanějších postupů odhalily v roce 2018 pojistné podvody v celkové hodnotě 1,3 mld. Kč. Průměrná výše prokázané hodnoty pojistného podvodu meziročně vzrostla o 18,4 % na 232 tis. Kč. Nejvyšší objemy uchráněných hodnot byly dosaženy v pojištění majetku (39,6 %), pojištění odpovědnosti (25,9 %) a v pojištění vozidel (20,0 %).

7.3 Zprostředkování pojištění

Vývoj počtu pojišťovacích zprostředkovatelů pokračoval v mírném růstovém trendu obdobně jako v předchozích letech. Ke konci roku 2018 bylo vydáno více než 185 tis. licencí na vykonávání zprostředkovatelské činnosti vč. výkonu samostatné činnosti likvidátora pojistných událostí. Z grafu 7.3 je patrná výrazná převaha fyzických osob (95 %) nad právníky.

Graf 7.3: Počet pojišťovacích zprostředkovatelů

Pramen: ČNB

Od prosince roku 2018 doznala právní úprava zprostředkování pojištění zásadních změn. Nový zákon o distribuci pojištění a zajištění⁶⁵ nahradil dosavadní zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech

⁶⁵ Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění.

pojistných událostí a mimo jiné založil zcela novou strukturu podnikatelských oprávnění pojišťovacích zprostředkovatelů. Dosavadní pojišťovací agenti a pojišťovací makléři se stali automaticky samostatnými (pojišťovacími) zprostředkovateli, pokud tuto přeregistraci aktivně neodmítli. Ostatním pojišťovacím zprostředkovatelům (výhradní pojišťovací agenti, vázaní pojišťovací zprostředkovatelé a podřízení pojišťovací zprostředkovatelé) dosavadní oprávnění trvalo nejdéle do konce března 2019. V případě, že ve zprostředkování pojištění měly tyto osoby zájem pokračovat, musely se u ČNB nechat nově zaregistrovat svými tzv. zastoupenými (pojišťovnami, samostatnými zprostředkovateli) jako tzv. vázaní zástupci nebo doplňkoví pojišťovací zprostředkovatelé.

Podnikatelské oprávnění ke zprostředkování pojištění se nově uděluje na dobu určitou (1 rok), přičemž jeho případné prodloužení ČNB je podmíněno úhradou správního poplatku. Samostatní likvidátoři byli z důvodu systematiky regulace distribuce převedeni do režimu vázané živnosti. V dalších letech již proto ve statistice osob působících na finančním trhu nebudou vykazováni.

8 SOUKROMÝ PENZIJNÍ SYSTÉM

8.1 Penzijní společnosti

Penzijní společnosti působí na finančním trhu jako správci prostředků účastníků evidovaných na osobních penzijních účtech v účastnických a transformovaných fondech od roku 2013, kdy proběhla velká reforma fondového penzijního systému. Zájemcům o spoření ve III. pilíři⁶⁶ nabízí penzijní společnosti možnost spořit v rámci systému doplňkového penzijního spoření, kde jsou prostředky účastníků umísťovány do některého z účastnických fondů podle investiční strategie, kterou si účastník zvolil z nabídky penzijní společnosti. Dále penzijní společnosti spravují prostředky v transformovaných fondech, kam byly účastníkům penzijního připojištění v souvislosti s reformou z roku 2013 automaticky převedeny jejich úspory při zachování podmínek smluv o penzijním připojištění (zejména garance tzv. nezáporného zhodnocení, možnost výplaty výsluhové penze i podmínky ukončení smlouvy a výplaty dávek). Do transformovaných fondů již nemohou vstupovat žádní noví účastníci.

Během roku 2018 pokračovalo v rámci penzijního systému ve své činnosti 8 penzijních společností, z nichž všechny nadále prováděly správu prostředků jak v účastnických, tak transformovaných fondech. Počet penzijních společností se již třetím rokem nezměnil a stejně jako v roce 2017 bylo možné na konci roku 2018 spořit ve 28 účastnických a 8 transformovaných fondech. Z hlediska počtu subjektů se tedy zdá být sektor penzijních společností již stabilizovaný, když po provedení reformy v roce 2013 na trhu působilo 10 penzijních společností, z nichž jedna se rozhodla svou činnost ukončit a dvě společnosti se sloučily.

Jak ukazuje tabulka 8.1, zisk sektoru penzijních společností z běžné činnosti před zdaněním dosáhl v roce 2018 opět rekordní výše, která činila 1,7 mld. Kč. Oproti roku 2017 to však znamenalo nižší meziroční dynamiku růstu, a to z 14,5 % na 7,9 %. K nárůstu zisku přispělo zejména zvýšení úplaty za obhospodařování majetku fondů o 0,2 mld. Kč na 3,5 mld. Kč, která dlouhodobě představuje hlavní zdroj výnosů penzijních společností.

Regulatorní kapitál penzijních společností opět vzrostl a jeho poměr k souhrnnému kapitálovému požadavku dosáhl od vzniku penzijních společností své nejvyšší úrovně představující téměř 154 %. Na zvýšení kapitálové přiměřenosti však mělo opětovně vliv také snížení kapitálových požadavků penzijních společností kvůli kapitálově méně rizikovější struktuře aktiv fondů z důvodu navýšení podílů vkladů uložených u úvěrových institucí, a to především v případě účastnických fondů (grafy 8.8 a 8.9 v kapitole 8.2).

Kapitálovou vybavenost penzijních společností je však vhodné sledovat také v souvislosti s případnou potřebou pokrýt při nepříznivé situaci na finančních trzích ztráty transformovaných fondů, které by mohly mít z důvodu zákonné garance nenulového zhodnocení negativní dopad na zisk penzijních společností a potenciálně vést až ke snížení jejich kapitálu pod regulatorní požadavek. Z tohoto hlediska však nelze v roce 2018 hovořit o příliš pozitivním vývoji, neboť došlo k výraznému snížení kombinovaného kapitálového přebytku tvořeného jednak vlastním kapitálem transformovaných fondů a jednak rozdílem skutečně drženého objemu kapitálu a kapitálového požadavku penzijních společností⁶⁷, a to jak v absolutní hodnotě o 27,8 % na 9,1 mld. Kč, tak i v relativním vyjádření k aktivům transformovaných fondů o 0,9 p.b. na 2,1 %.

Tabulka 8.1: Vybrané ukazatele sektoru penzijních společností⁶⁸

K 31. 12.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna (%)
Zisk nebo ztráta z běžné činnosti před zdaněním (mld. Kč)	-0,3	0,5	0,8	1,4	1,6	1,7	7,9
Kapitál celkem (mld. Kč)	9,1	8,3	8,8	8,9	9,0	9,3	3,4
Kapitál ke kapitálovým požadavkům (%)	148,5	139,7	132,6	119,9	139,7	153,6	-
Kapitálový přebytek v mld. Kč	14,2	18,1	18,0	16,9	12,6	9,1	-27,8
PS a kapitál TF ⁶⁷ v % k aktivům TF	4,8	5,4	5,0	4,4	3,0	2,1	-

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

⁶⁶ I. pilíř představuje státní povinný průběžně financovaný systém. II. pilíř, který tvořilo nepovinné důchodové spoření, vznikl v roce 2013 a v roce 2016 byl ukončen.

⁶⁷ Přebytek představuje maximální možnou absolutní či procentní velikost ztrát na aktivech transformovaných fondů, které by vedly na úroveň celého sektoru k poklesu kapitálu penzijních společností na úroveň jejich kapitálových požadavků.

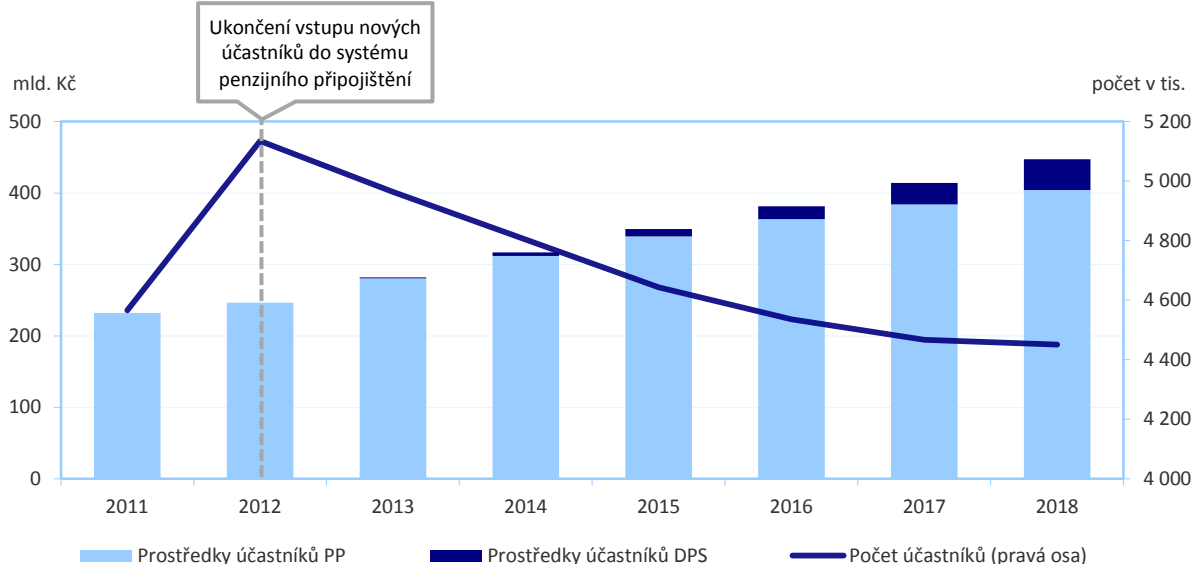
⁶⁸ Zkratky: PS = penzijní společnosti a TF = transformované fondy.

8.2 Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

Prostředky a struktura účastníků

Prostředky účastníků v transformovaných a účastnických fondech dosáhly na konci roku 2018 celkové výše 447,1 mld. Kč (graf 8.1) poté, co vzrostly o 8,0 %. Tento vývoj byl v souladu s postupným zpomalováním tempa růstu, které začalo již v roce 2014. Úspory účastníků v účastnických fondech vzrostly v roce 2018 o 42,5 % na 42,7 mld. Kč, a činily tak 9,6 % všech prostředků III. pilíře. V transformovaných fondech byla nadále spravována většina prostředků, a to ve výši 404,4 mld. Kč, když se jejich meziroční nárůst mírně snížil na 5,3 %.

Graf 8.1: Prostředky⁶⁹ a počet účastníků ve III. pilíři

Pramen: APS ČR, MF

V roce 2018 došlo opět jako v předchozích 5 letech k poklesu celkového počtu účastníků III. pilíře, a to na 4,45 mil. osob. V transformovaných fondech mělo své prostředky uloženo 3,49 mil. účastníků a v účastnických fondech přibližně 956,8 tis. osob.⁷⁰ Přestože počet nových smluv o doplňkovém penzijním spoření dosáhl v roce 2018 opět rekordního počtu, a to 220 tis., tj. o 10 tis. smluv více než v roce 2017, celkový počet účastníků doplňkového penzijního spoření se zvýšil pouze o 199 tis. osob. Rok 2018 byl totiž prvním rokem, v němž si mohli účastníci ve věku 60 let a výše, kteří vstoupili do systému doplňkového penzijního spoření v průběhu prvního roku jeho existence, nechat své prostředky po pěti letech spoření vyplatit. Souhrnný meziroční nárůst počtu osob v účastnických fondech tak nadále nestačil pokrýt úbytek klientů v transformovaných fondech, který činil 215 tis. osob.

Nicméně meziroční úbytek účastníků ve výši přibližně 16 tis. osob byl za celou dobu existence doplňkového penzijního spoření nejnižší. Velmi pozitivně lze vnímat skutečnost, že ve 4. čtvrtletí 2018 došlo k prvnímu, i když velmi drobnému (o cca 400 účastníků) mezičtvrtletnímu růstu celkového počtu účastníků od začátku roku 2013. Tento vývoj by tak mohl představovat pozvolný obrat dlouhotrvajícího klesajícího trendu počtu účastníků, který je částečně důsledkem vstupu velkého počtu nových účastníků (nárůst o 569 tis. osob) před začátkem účinnosti velké důchodové reformy v souvislosti s možností uzavřít smlouvu podle podmínek penzijního připojištění pouze do konce listopadu 2012. V případě potvrzení obratu trendu v roce 2019 by bylo možné očekávat, že by se počet účastníků mohl v příštích letech postupně přibližovat počtu účastníků penzijního připojištění na konci roku 2011, který čítal téměř 4,6 mil. osob, nebo v případě příznivých ekonomických podmínek tuto tehdejší kapacitu III. pilíře i přesáhnout.

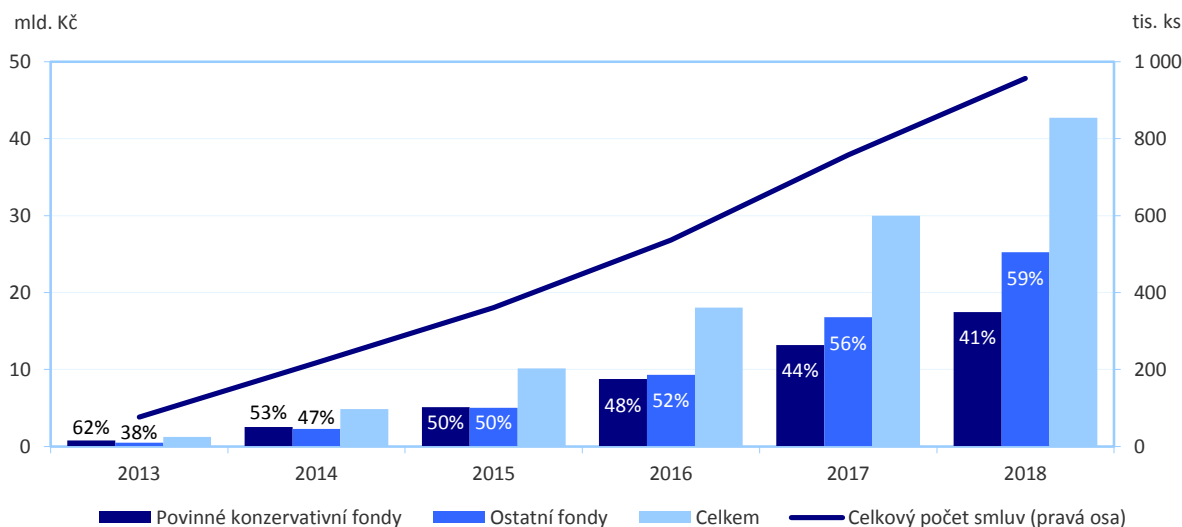
V rámci doplňkového penzijního spoření musí penzijní společnosti nabízet možnost spořit v povinných konzervativních účastnických fondech se zákonem danými investičními limity, které umožňují těmto fondům

⁶⁹ Zkratky: PP = penzijní připojištění a DPS = doplňkové penzijní spoření.

⁷⁰ Počet účastníků v transformovaných a účastnických fondech vychází z dat, která jsou MF čtvrtletně posílána jednotlivými penzijními společnostmi. Dle údajů APS ČR a ČNB spořilo k 31. 12. 2018 v transformovaných fondech 3,47 mil. účastníků a v účastnických fondech 967 tis. účastníků.

investovat většinu svého majetku pouze do nejméně rizikových aktiv (státní dluhopisy, pokladniční poukázky, instrumenty peněžního trhu atd.). Vedle těchto konzervativních fondů však mohou, v rámci širších limitů daných zákonem, nabízet spektrum dalších účastnických fondů s různými investičními strategiemi a stupni rizika. Jak je vidět z grafu 8.2, z hlediska umístění prostředků účastníků v účastnických fondech docházelo od roku 2013 k postupnému snižování podílu prostředků v povinných konzervativních fondech na celkovém objemu prostředků v účastnických fondech, který v roce 2018 dále poklesl na cca 41 %. Ostatní fondy s méně konzervativními investičními strategiemi se v roce 2018 podílely na celkových prostředcích doplňkového penzijního spoření přibližně 59 %, a navýšily tak svou převahu získanou již v roce 2016. Nárůst prostředků držných mimo povinné konzervativní fondy souvisel s postupnou proměnou věkové struktury účastníků doplňkového penzijního spoření, kdy došlo v roce 2018 k dalšímu navýšení podílů účastníků mladších 49 let (viz dále graf 8.4), u kterých lze očekávat, že vzhledem k delšímu investičnímu horizontu zbývajícím do dosažení důchodového věku by mohli preferovat účastnické fondy s dynamičtějšími investičními strategiemi.

Graf 8.2: Objem prostředků účastníků v jednotlivých typech účastnických fondů

Pramen: APS ČR, výpočty MF

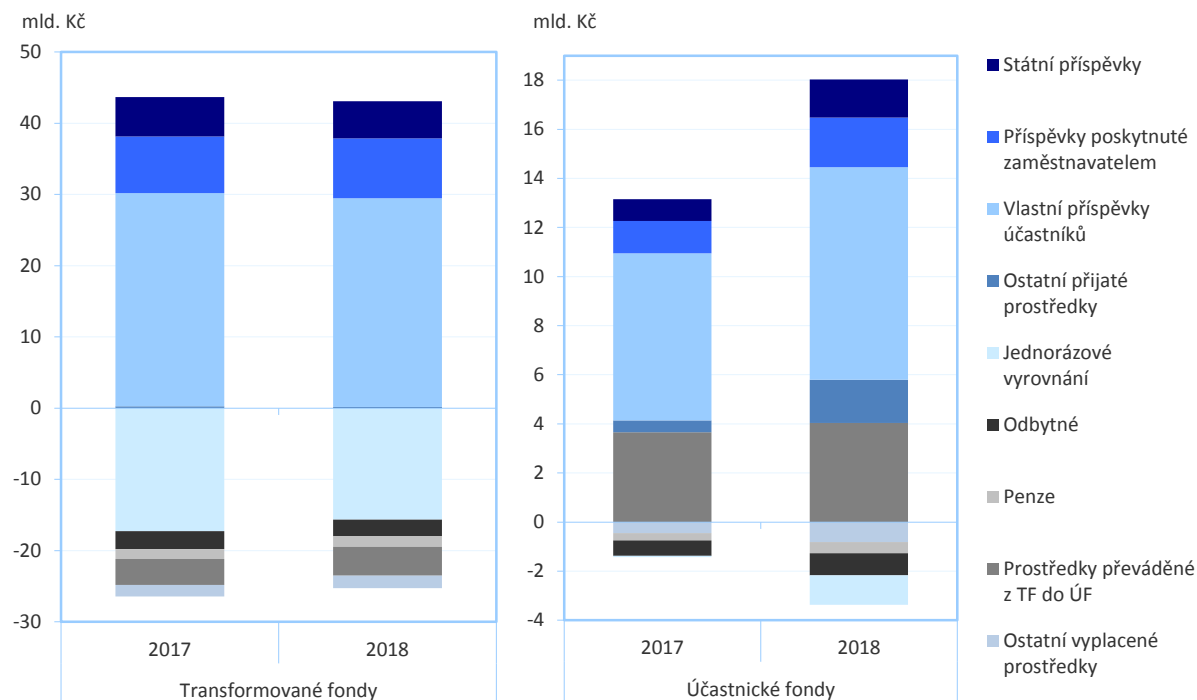
Postupný pokles účastníků penzijního připojištění z důvodu ukončeného vstupu nových účastníků se u transformovaných fondů projevuje ve snižování jejich ročního objemu přijatých i vyplacených prostředků (graf 8.3). Z hlediska přijatých prostředků došlo v transformovaných fondech od roku 2014 k nepřerušnému poklesu ročního objemu jak vlastních příspěvků, tak státních příspěvků. Jediným zdrojem příjmů, který zaznamenal v roce 2018 nárůst, byly příspěvky poskytnuté zaměstnavatelem, které zatím nepřetržitě rostly od roku 2016. Vyplacené prostředky z transformovaných fondů měly i v roce 2018 z převážné části (cca 62 %) formu jednorázového vyrovnání. V posledních 3 letech se však na úkor jednorázových vyrovnání mírně zvyšoval podíl penzí na celkové roční výplatě prostředků (cca 6 %) a značný nárůst od roku 2013 zaznamenaly také převáděné prostředky do účastnických fondů, které v roce 2018 činily téměř 16 % všech vyplacených prostředků.

Zejména zvyšující se příspěvky zaměstnavatelů a rostoucí počet účastníků doplňkového penzijního spoření měly za následek opět rekordní nárůst přijatých prostředků v účastnických fondech, které oproti roku 2017 vzrostly o 4,9 mld. Kč (o 37,1 %) na 18,0 mld. Kč. K vyššímu objemu přijatých prostředků dosaženému v roce 2018 sice částečně přispěl i vyšší objem převedených prostředků z transformovaných fondů, ale v porovnání s předchozími roky byl tento příspěvek mnohem méně významný. Objem vyplacených prostředků z účastnických fondů za rok 2018 se oproti roku 2017 zvýšil o 1,9 mld. Kč na 3,4 mld. Kč, a to zejména zásluhou navýšení prostředků vyplacených formou jednorázového vyrovnání o 1,1 mld. Kč, které se tak stalo stejně jako v případě transformovaných fondů nejvýznamnějším způsobem výplaty, i když s nižším podílem na celkových vyplacených prostředcích ve výši necelých 36 %.

Změna struktury vyplacených prostředků účastnických fondů zřejmě úzce souvisela s věkovou strukturou účastníků, kteří vstoupili do systému doplňkového penzijního spoření v roce 2013, když více jak 50 % těchto účastníků bylo ve věku nejméně 60 let. Značný nárůst jednorázového vyrovnání potvrdil, že řada těchto účastníků díky svému věku využila doplňkové penzijní spoření jako relativně výhodnou 5letou investici se státním příspěvkem. V tomto ohledu lze v roce 2019 očekávat až dvojnásobný nárůst jednorázově vyplacených

prostředků, neboť v roce 2014 uzavřelo smlouvu o doplňkovém penzijním spoření 78,5 tis. účastníků starších 60 let, tj. o 91,6 % více než v roce 2013.

Graf 8.3: Přijaté a vyplacené prostředky v transformovaných (TF) a účastnických (ÚF) fondech

Pramen: ČNB – ARAD

I přes výrazný nárůst jednorázových vyrovnání došlo v roce 2018 rovněž ke zvýšení prostředků doplňkového penzijního spoření vyplacených formou penzí, které zaujímaly na celkovém objemu vyplacených prostředků podíl ve výši 13,8 %. Vyšší obliba penzí v případě účastnických fondů mohla také souviset s rostoucím využitím tzv. předdůchodů⁷¹. Předdůchody si nechalo ke konci roku 2018 vyplácet 3 915 osob, což představovalo nárůst o 46,3 %. Ke zvolení výplaty pravidelné penze mohla účastníky doplňkového penzijního spoření motivovat také možnost zvolit, oproti transformovaným fondům, výplatu penze na kratší stanovenou dobu, a to nejméně 3 roky.⁷²

V rámci věkové struktury účastníků III. pilíře byli v roce 2018 již tradičně nejvíce zastoupeni účastníci ve věku 40 až 49 let, kteří svůj podíl stejně jako v předchozích 5 letech opět mírně navýšili, a to na 24,5 %. Naopak účastníci ve věku 30 až 39 let spolu s osobami ve věku 18 až 29 let představovali v roce 2018 opět kategorie, které zaznamenaly nejcitelnější úbytek. Tento trend je však do jisté míry ovlivněn obecným vývojem v rámci demografické struktury obyvatelstva. Z hlediska počtu nových účastníků však obě tyto věkové kategorie dosahovaly v předchozích letech postupného růstu a výjimkou nebyl ani rok 2018, kdy uzavřelo smlouvu o doplňkovém penzijním spoření 36,5 tis. nových účastníků ve věku od 18 do 29 let, což je zhruba o 7,1 tis. účastníků více než v předchozím roce. V případě věkové kategorie v rozmezí 30 až 39 let vstoupilo do systému doplňkového penzijního spoření 29,7 tis. nových účastníků, tedy o 5,2 tis. více než v roce 2017. Dohromady účastníci ve věku 18 až 39 let tvořili 30 % všech nových účastníků, což představovalo meziroční navýšení o 4,4 p.b.

V účastnických fondech v roce 2018 poprvé od jejich vzniku nepřevládaly mezi účastníky osoby starší 60 let, jejichž podíl klesl na 46,9 % (graf 8.4). Tento pokles oproti roku 2017 způsobilo jednak značné snížení počtu nových účastníků ve věku nad 60 let o 12,7 tis. na 82,9 tis. osob (37,6 % nových účastníků v roce 2018) a pravděpodobně také skutečnost, že mnozí účastníci této věkové kategorie využili díky svému věku možnosti vybrat po 5 letech své naspořené prostředky.

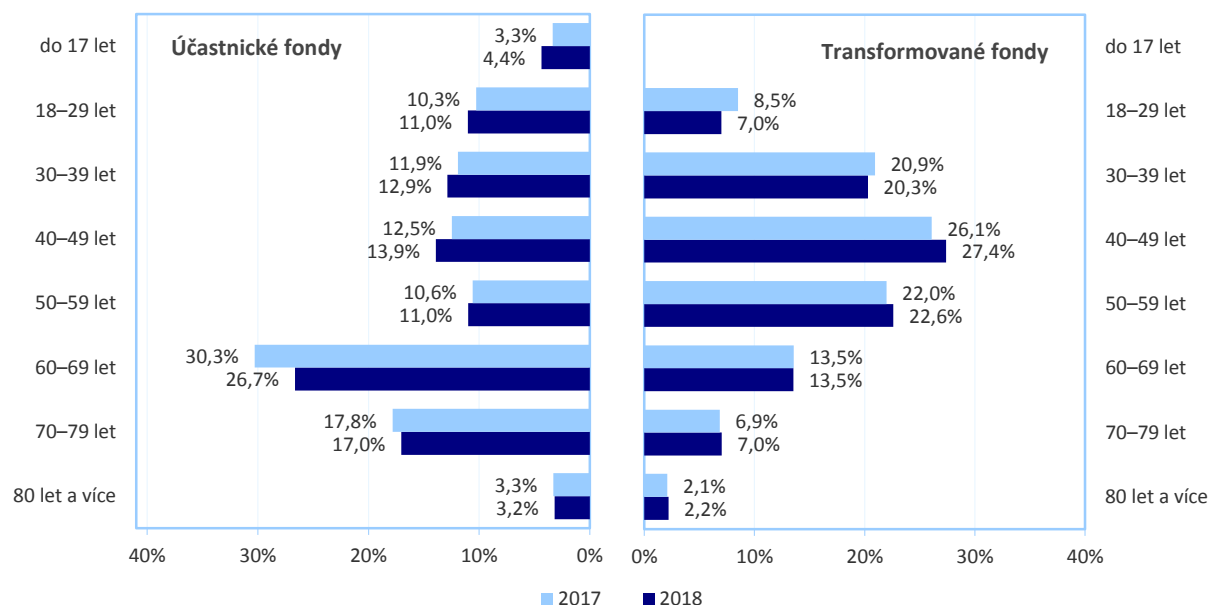
⁷¹ Starobní penzi na určenou dobu, úhradu jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu mohou účastníci čerpat při dosažení věku o 5 let nižšího, než je věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod. Podmínkou pro jednorázové vyrovnání je dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod.

⁷² Smlouvy o penzijním připojištění uzavřené od roku 2000 umožňují po jejich ukončení zvolit pouze dva způsoby výplaty naspořených prostředků – jednorázové vyrovnání, nebo doživotní penzi.

V roce 2018 se mohli již třetím rokem účastnit systému doplňkového penzijního spoření i nezletilí účastníci. V rámci kategorie účastníků do 17 let došlo v roce 2018 k nárůstu počtu nových účastníků o 3,5 tis. na 17,7 tis. a stejně jako v minulých 2 letech přibližně dvě třetiny všech nových smluv připadaly na děti ve věku do 9 let. Zde se ukazuje jako výrazný motivační faktor možnost vyplatit účastníkovi v roce dosažení věku 18 let částečně odbytné, a to do výše jedné třetiny hodnoty jeho prostředků (bez případných příspěvků zaměstnavatele a po odečtení poskytnutých státních příspěvků), pokud doba spoření trvala nejméně 10 let. Celkově bylo na konci roku 2018 v systému doplňkového penzijního spoření evidováno již 41,8 tis. nezletilých účastníků (4,4 % účastníků doplňkového penzijního spoření).

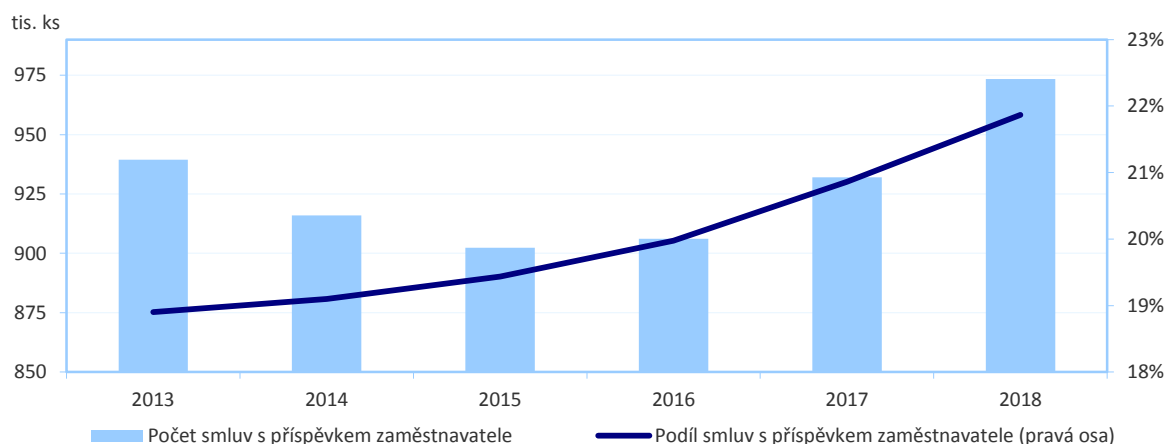
Graf 8.4: Struktura účastníků dle věku v účastnických a transformovaných fondech

Pramen: MF

Počet účastníků, jimž zaměstnavatel přispíval na penzijní připojištění nebo doplňkové penzijní spoření, vzrostl v roce 2018 oproti předchozímu roku o 4,4 % na 973,4 tis., což představovalo nejvyšší relativní i absolutní nárůst od roku 2008. Jak je patrné z grafu 8.5, výrazný nárůst absolutního počtu účastníků s příspěvkem zaměstnavatele o 41,5 tis. se projevil také ve zvýšení jejich podílu na celkovém počtu účastníků, a to o 1,0 p.b. na 21,9 %. Podíl účastníků s příspěvkem zaměstnavatele tak dosáhl své předkrizové úrovně z roku 2007. Je možné očekávat, že pokračující napjaté podmínky na trhu práce by mohly v průběhu roku 2019 i přes očekávané oslabení hospodářského růstu přimět další zaměstnavatele ve snaze získat nové zaměstnance k využívání benefitu ve formě příspěvku na penzijní připojištění či doplňkové penzijní spoření. Podíl účastníků s příspěvkem zaměstnavatele na celkovém počtu účastníků v III. pilíři by se tak mohl nadále zvýšit, i když pravděpodobně již nižším tempem.

Graf 8.5: Počet smluv ve III. pilíři, na které přispíval účastníkům zaměstnavatel

Pramen: MF

Příspěvky účastníků a přímá státní podpora

Jak je patrné z tabulky 8.2, průměrný měsíční účastnický příspěvek u penzijního připojištění v roce 2018 vzrostl o 56 Kč na 680 Kč, což představovalo nejvyšší nárůst od roku 2013, kdy došlo k výraznému skokovému zvýšení příspěvku z důvodu změny podmínek vyplácení státního příspěvku a poskytování daňové úlevy⁷³ jako součásti velké reformy III. pilíře. V rámci doplňkového penzijního spoření se průměrný měsíční účastnický příspěvek zvýšil oproti roku 2017 o nižší částku, a to o 14 Kč na 790 Kč. V souladu s účastnickými příspěvků došlo i k navýšení průměrných měsíčních státních příspěvků, které bylo v rámci penzijního připojištění rovněž nejvyšší během sledovaného období.

Při pohledu na průměrný účastnický příspěvek v jednotlivých věkových kategoriích účastníků je v roce 2018 patrná struktura částečně odpovídající hypotéze životního cyklu v rámci ekonomických teorií spotřební funkce⁷⁴. S blížícím se důchodovým věkem se příspěvky postupně zvyšovaly, přičemž účastníci ve věku 55 až 64 let si v průměru měsíčně spořili částku 1 029 Kč. Naopak u účastníků ve věku od 18 do 39 let průměrná výše příspěvku činila pouze 402 Kč a nedosahovala tak ani úroveň průměrného příspěvku v případě nezletilých účastníků ve výši 433 Kč. Průměrná výše příspěvku účastníků v důchodovém věku nad 65 let sice oproti osobám ve věku kolem 60 let poklesla, ale přesto se pohybovala relativně na vysoké úrovni téměř 900 Kč. Zdá se tedy, že penzijního připojištění či doplňkového penzijního spoření využívali k dalšímu spoření zejména bohatší lidé v důchodovém věku, kteří se snažili maximalizovat výši obdržného státního příspěvku.

Tabulka 8.2: Průměrná výše měsíčních příspěvků v transformovaných (TF) a účastnických (ÚF) fondech

Průměr (Kč/měsíc)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Meziroční změna	
							abs.	(%)
Účastnický příspěvek	568	574	589	606	624	680	56	9,0
TF Státní příspěvek	117	119	122	124	120	128	8	6,7
Příspěvek zaměstnavatele	705	735	741	770	837	877	40	4,8
Účastnický příspěvek	749	722	722	741	776	790	14	1,8
ÚF Státní příspěvek	143	148	152	156	159	160	1	0,6
Příspěvek zaměstnavatele	905	859	857	846	885	973	88	9,9

Pramen: APS ČR, MF, výpočty MF

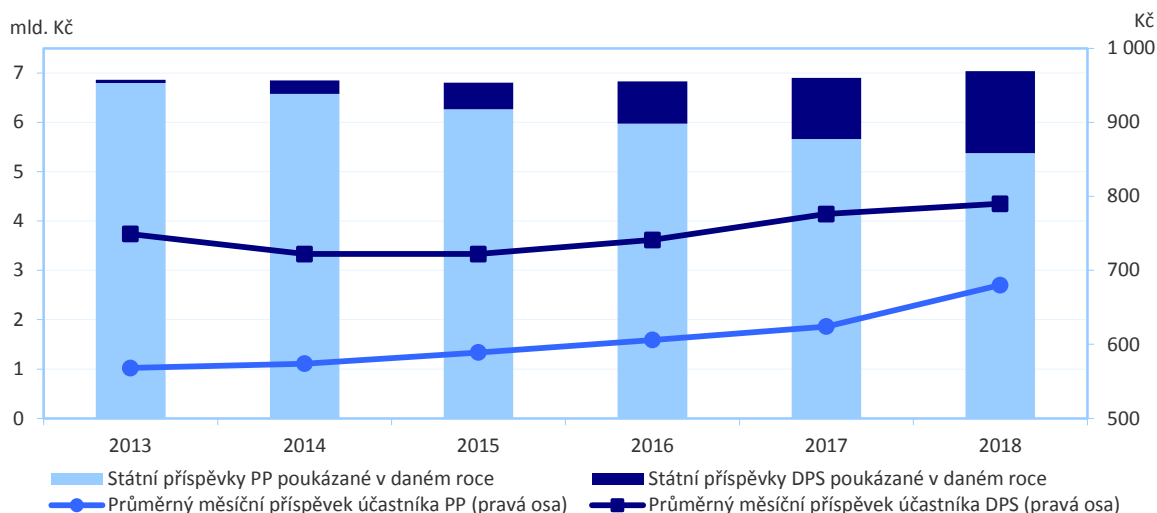
V případě doplňkového penzijního spoření došlo v roce 2018 opět k rekordnímu zvýšení průměrného měsíčního příspěvku zaměstnavatele, a to o 88 Kč na 973 Kč, což představuje nejvyšší příspěvek v historii účastnických fondů. V rámci penzijního připojištění sice příspěvek zaměstnavatele vzrostl o nižší částku než v roce 2017, ale zvýšení o 40 Kč na 877 Kč bylo druhým nejvyšším ve sledovaném období. Stejně jako v případě počtu účastníků s příspěvkem zaměstnavatele měla i na samotnou výši příspěvků vliv situace na pracovním trhu a na vyšší dynamice růstu příspěvků od roku 2017 se pravděpodobně podílelo i navýšení hranice daňové úlevy pro příspěvek zaměstnavatele na penzijní připojištění či doplňkové penzijní spoření z 30 000 Kč na 50 000 Kč.

Od roku 2016 se z důvodů vyššího růstu průměrného měsíčního státního příspěvku na účastníka a zároveň snižujícího se poklesu celkového počtu účastníků postupně zvyšovalo tempo růstu celkové přímé státní podpory vyplácené ve formě příspěvků. V roce 2018 činila přímá státní podpora v sektoru penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření 7,0 mld. Kč (graf 8.6) poté, co meziročně vzrostla o 134 mil. Kč (o 1,9 %). Z celkového objemu státních příspěvků vyplacených za rok 2018 bylo 1,7 mld. Kč poskytnuto účastníkům doplňkového penzijního spoření.

⁷³ Od 1. 1. 2013 se zvýšila minimální částka měsíčního příspěvku účastníka, ke které je vyplácen státní příspěvek, ze 100 Kč na 300 Kč, přičemž minimální výše měsíčního státního příspěvku vzrostla z 50 Kč na 90 Kč. Minimální částka měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku se zvýšila z 500 Kč na 1 000 Kč, přičemž maximální výše měsíčního státního příspěvku vzrostla ze 150 Kč na 230 Kč. V souvislosti se zvýšením minimální částky pro přiznání maximální výše státního příspěvku se začala vztahovat možnost daňových odpočtů pouze na měsíční úložky od 1 001 Kč, oproti původním 501 Kč.

⁷⁴ Dle hypotézy životního cyklu ekonomické subjekty plánují svou spotřebu a úspory na dlouhé časové období dopředu (celý život), přičemž se snaží udržovat spotřebu, která je v průběhu života přibližně vyrovnaná. Mladí lidé spotřebovávají více, než vydělají, a splátky úvěrů (typicky hypoteční úvěry) a další nezbytné výdaje jim neumožňují spořit vyšší částky. Lidé středního věku vzhledem k jejich zvyšujícím se příjmům mají tendenci více spořit a v důchodovém věku následně své úspory spotřebovávají.

Graf 8.6: Celková výše státních příspěvků a výše prům. účast. příspěvku v transformovaných a účastnických fondech

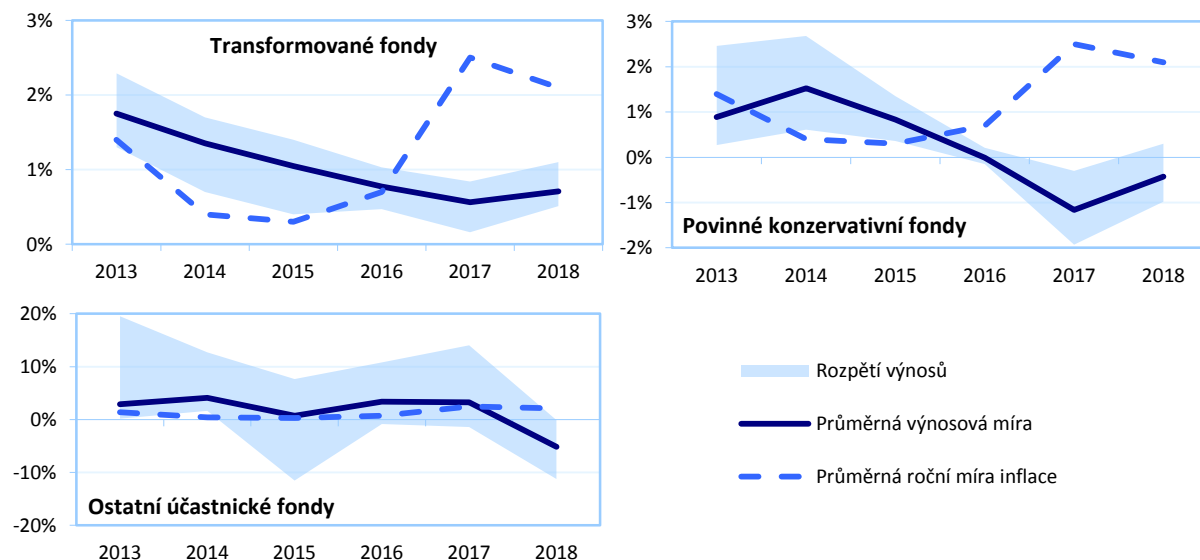
Pramen: MF

Výnosnost a struktura aktiv penzijních fondů

Obdržená státní podpora ve formě příspěvků však tvoří pouze část zhodnocení prostředků vložených účastníky. K dalšímu případnému zhodnocení prostředků může dojít prostřednictvím výplaty podílu na ročním zisku penzijních fondů. Hospodářský výsledek účastnických a transformovaných fondů po zdanění se v roce 2018 opět jako v posledních 5 letech snížil, když dosáhl necelých 1,9 mld. Kč, tedy o 0,7 mld. Kč méně než v předchozím roce. Kladného výsledku bylo dosaženo jen díky zisku transformovaných fondů, který dokonce meziročně vzrostl o 25 % na 2,9 mld. Kč. Účastnické fondy naopak vykazaly poprvé za dobu své existence celkovou ztrátu ve výši 1,1 mld. Kč.

Vývoj na finančních trzích v roce 2018 charakteristický výrazným poklesem jak kurzů akcií, tak cen dluhopisů v průběhu 4. čtvrtletí roku zasáhl zejména účastnické fondy s dynamickou a vyváženou strategií, z nichž se ani jednomu fondu nepodařilo úspory účastníků zhodnotit. Výnosy v účastnických fondech v rámci dynamických investičních strategií s vyšším podílem akcií se za rok 2018 pohybovaly v rozmezí -6,1 až -11,2 % p.a. V rámci vyvážených strategií, kde je nižší podíl akcií a vyšší podíl dluhopisů, vykazaly účastnické fondy mírně lepší, ale stále záporné zhodnocení v intervalu -3,1 až -6,4 % p.a. Jak ukazuje graf 8.7, průměrná výnosová míra účastnických fondů bez povinných konzervativních fondů se tak v roce 2018 poprvé dostala pod úroveň průměrné roční míry inflace, která činila 2,1 %.

Graf 8.7: Průměrná výnosová míra penzijních fondů

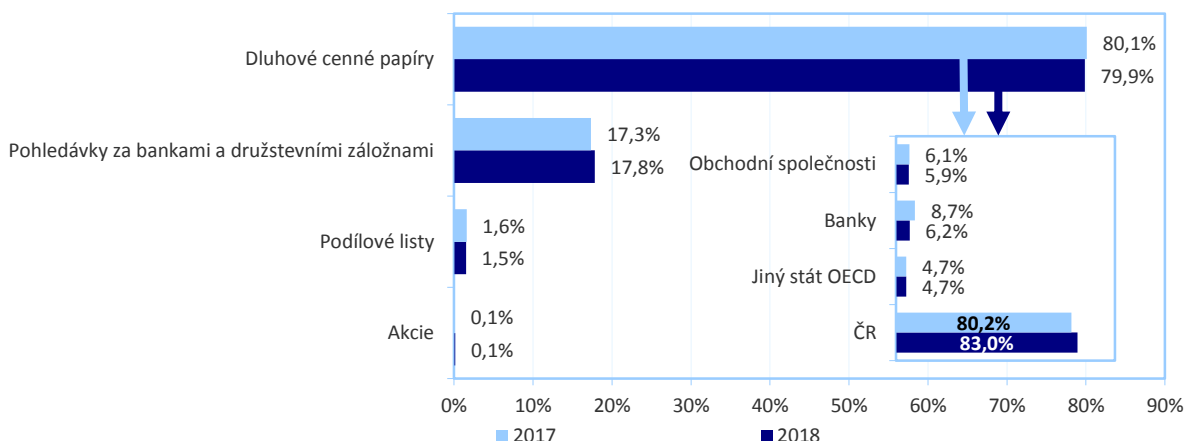

Pramen: APS ČR, výpočty MF

Lépe si oproti roku 2017 vedly z hlediska výnosů povinné konzervativní fondy, jejichž zhodnocení se v roce 2018 pohybovalo v rozmezí -1,0 až 0,3 % p.a., přičemž dva fondy vykázaly zisk. Zhodnocení prostředků účastníků v transformovaných fondech za rok 2018 pak dosahovalo úrovně od 0,5 do 1,1 % p.a., tedy mírně lepších výsledků než v předchozím roce. Přestože byl rok 2018 z hlediska výnosů pro penzijní fondy spíše nepříznivý, stále naprostá většina z nich vykazovala od svého založení zisk a pozitivní vývoj na kapitálových trzích z počátku roku 2019 by se mohl v případě, že nenastane nějaký výraznější propad cen dluhopisů a akcií, příznivě odrazit na celoročním zhodnocení prostředků v penzijních fondech.

Aktiva transformovaných fondů vzrostla v roce 2018 o 2,9 % na 425,7 mld. Kč. Investiční portfolio transformovaných fondů, které zobrazuje graf 8.8, si zachovalo značně konzervativní charakter, který vyplývá z regulatorního rámce. V roce 2018 nedošlo ve struktuře aktiv k žádným významnějším změnám. Pouze v rámci dluhových cenných papírů mírně posílily své postavení státní dluhopisy vydané ČR, a to na úkor dluhopisů emitovaných bankovními institucemi.

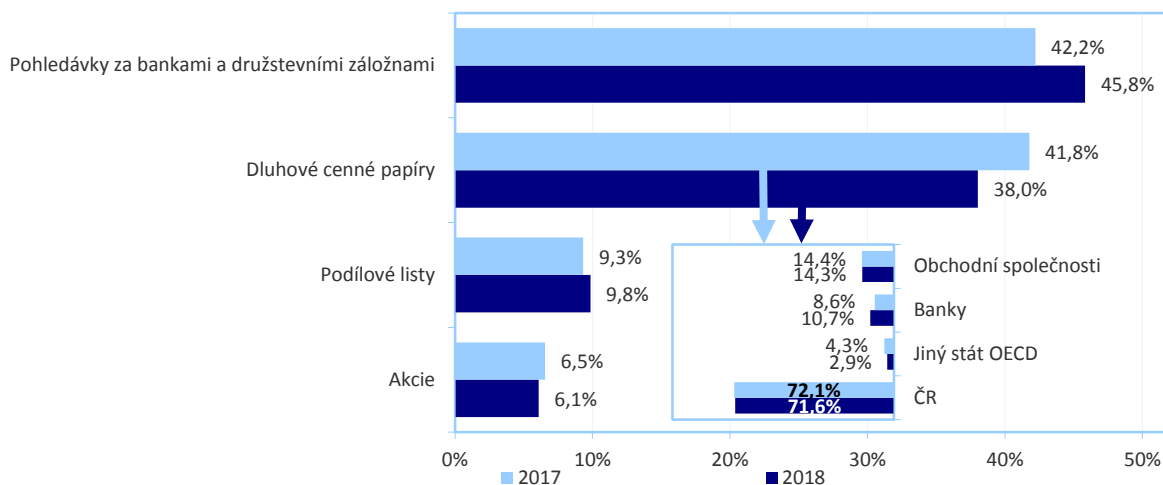
Graf 8.8: Struktura aktiv transformovaných fondů a struktura dluhopisů v transformovaných fondech dle emitenta

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

Celková aktiva účastnických fondů na konci roku 2018 dosahovala 44,6 mld. Kč, když vzrostla o téměř 13 mld. Kč, což představuje mírně nižší nárůst oproti předchozímu roku. V investičním portfolio účastnických fondů (graf 8.9) došlo v roce 2018 opětovně k nárůstu podílu vkladů uložených u úvěrových institucí na úkor dluhových cenných papírů. Nepříznivý vývoj na finančních trzích příliš nepřál změně struktury aktiv z hlediska přesunu prostředků do investičních nástrojů, a podíl akcií a podílových listů na aktivech se tak v roce 2018 takřka nezměnil.

Graf 8.9: Struktura aktiv účastnických fondů a struktura dluhopisů v účastnických fondech dle emitenta

Pramen: ČNB – ARAD, výpočty MF

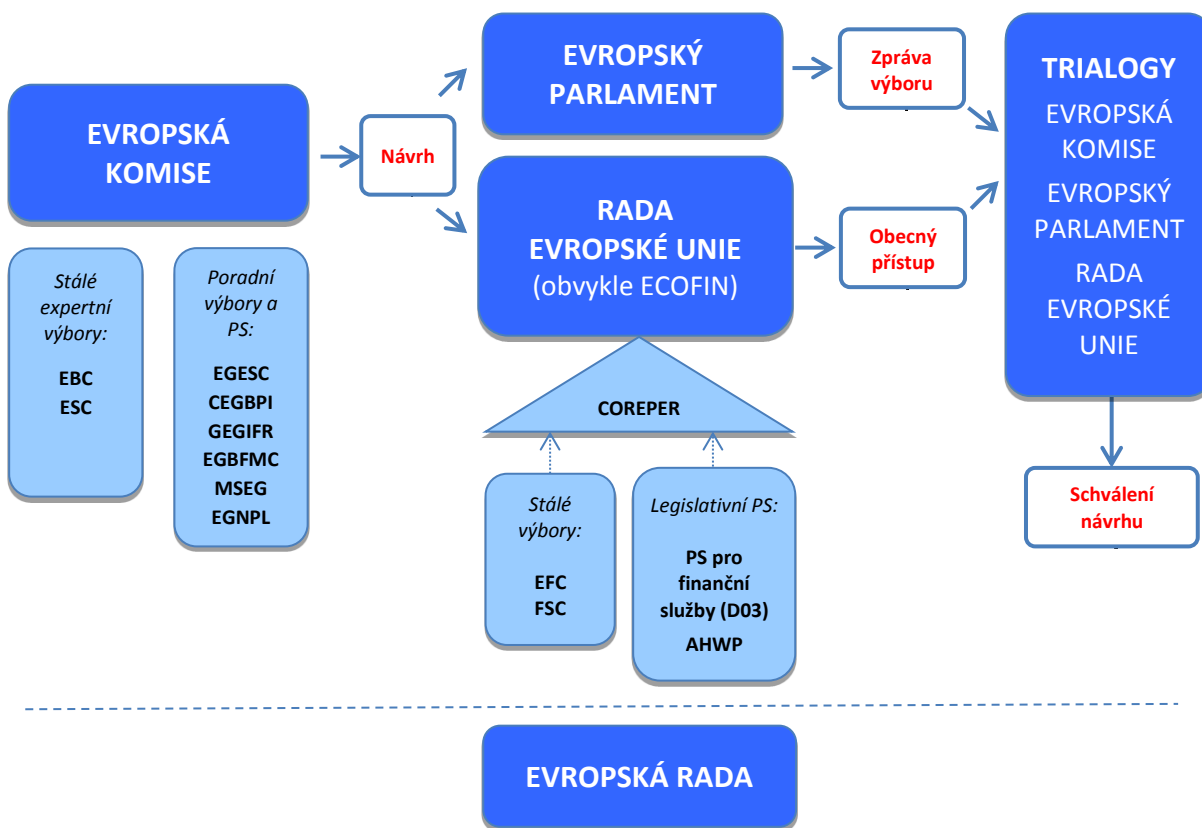
Podrobnější informace o sektoru penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, které jsou pravidelně publikovány na internetových stránkách www.mfcr.cz, obsahují tabulky P2.3 a P2.4 v příloze 2.

9 AKTIVITY MF A LEGISLATIVA V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU

9.1 Aktivity na evropské úrovni

Aktivity MF na evropské úrovni jsou spojeny s legislativním procesem projednávání, resp. schvalování směrnic a nařízení regulujících finanční trh. Schéma 9.1 zobrazuje jeho základní průběh. Přípravou legislativních návrhů se zabývá Evropská komise (Komise), která má v této oblasti tzv. iniciační monopol. Své záměry či texty návrhů v řadě případů diskutuje se zástupci členských států na expertní úrovni, a to na platformách stálých expertních výborů (tzv. výborů druhé úrovně), poradních expertních výborů a pracovních skupin. Návrh Komise je následně dokončen, zveřejněn na internetových stránkách Komise a postoupen k paralelnímu projednávání v Evropském parlamentu a Radě Evropské unie (Radě EU). Na úrovni Evropského parlamentu jsou návrhy projednávány v příslušném výboru (návrhy upravující finanční trh jsou projednávány Hospodářským a měnovým výborem ECON), výstupem jednání je pak schválená zpráva výboru obsahující úpravy původního návrhu Komise. V rámci struktur Rady EU jsou návrhy projednávány zástupci členských států v příslušných pracovních skupinách, v případě finančních služeb je to skupina D03 (PS pro finanční služby), příp. ad-hoc zřízené pracovní skupiny (PS). Výsledkem jednání je upravené znění předložené ke schválení v podobě obecného přístupu Výborem stálých zástupců, obvykle ve složení II (COREPER II), a následně Radou EU, obvykle ve složení ministrů financí (Rada ECOFIN). Obecný přístup a zpráva příslušného výboru Evropského parlamentu jsou vstupem do tzv. trialogů, ve kterých je dojednáno kompromisní znění směrnice či nařízení mezi třemi stranami – Komisí, Radou EU a Evropským parlamentem. Konečné znění je poté formálně schváleno Radou EU a Evropským parlamentem a publikováno v Úředním věstníku EU (Věstníku).

Schéma 9.1: Základní struktura evropských institucí v souvislosti s legislativním procesem

Pramen: konstrukce MF

Následující pasáže kapitoly 9.1 popisují projednáváná témata ve strukturách Komise a Rady EU. Více informací k jednotlivým návrhům směrnic a nařízení pak přináší kapitola 9.3.

Komise

Komise je nadnárodní orgán EU nezávislý na členských státech a hájící zájmy EU. Pojem je používán ve dvou významech: buď jako kolegium komisařů, nebo jako kolegium s celým administrativním aparátem. Komise se podílí takřka na všech úrovních rozhodování, má největší administrativní a expertní aparát. Komise je především „strážkyně smluv“, tedy dbá na dodržování zakládajících smluv EU a z úřední povinnosti podává žaloby v případě zjištěného porušení. Důležitou pravomocí je účast na tvorbě legislativy, kde pouze Komisi je vyhrazeno předkládat legislativní návrhy (iniciační monopol). Dalšími pravomocemi Komise jsou vydávání doporučení a stanovisek, výkon pravomocí v přenesené působnosti (delegovaná legislativní pravomoc) a zapojení do jednání EU navenek, včetně udržování diplomatických styků a sjednávání mezinárodních smluv. Komise také spravuje z převážné části rozpočet EU.

V rámci struktur Komise působí jako její poradní orgány různé pracovní skupiny a výbory. Jejich jednání se účastní zástupci členských států, v případě finančních služeb obvykle zástupci ministerstev a někdy i centrálních bank. V roli pozorovatelů bývají v některých případech členy také zástupci Evropské centrální banky (ECB), evropských orgánů dohledu – Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA), Evropský orgán pro bankovníctví (EBA) a Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA), zemí Evropského sdružení volného obchodu (EFTA), Evropského hospodářského prostoru (EEA) a kandidátských zemí na členství v EU.

Stálé expertní výbory Komise

Evropský bankovní výbor (EBC)

EBC plní úlohu poradního orgánu Komise při tvorbě návrhů prováděcích předpisů (tzv. implementing acts) EU v oblasti bankovníctví. V roce 2018 výbor nezasedal. Během roku 2018 proběhla 2 hlasování formou tiché písemné procedury o návrhu prováděcího předpisu týkajícího se prodloužení přechodných období ve vztahu k aplikaci kapitálových požadavků na expozice vůči centrálním protistranám. Vzhledem k tomu, že proces autorizace stávajících centrálních protistran na kvalifikované centrální protistrany stále nebyl ukončen, bylo výborem odsouhlaseno prodloužení přechodného období až do 15. 6. 2019. V únoru 2019 pak proběhla tichá písemná procedura k návrhu prováděcího rozhodnutí Komise, které se týká seznamu třetích zemí, jejichž požadavky na dohled a regulaci jsou rovnocenné pro účely přístupu k expozicím podle nařízení CRR⁷⁵. Do seznamu takových třetích zemí byla navržena Argentina.

Evropský výbor pro cenné papíry (ESC)

ESC je výborem zástupců členských států, který má právo hlasovat o prováděcích předpisech Komise v rámci regulativního postupu s kontrolou (tzv. regulatory procedure with scrutiny; netýká se technických standardů, které Komise jen formálně schvaluje). V roce 2018 zasedl výbor ESC za tímto účelem k problematice tržní infrastruktury v kontextu Brexitu a řešení finanční stability EU i jednotlivých členských států za předpokladu vystoupení Spojeného království z EU bez dohody (viz dále).

Další vybrané platformy Komise

Expert Group of the European Securities Committee (EGESC)

Zasedání EGESC často probíhá ve stejný den jako zasedání ESC, je-li nutno, aby se ESC fyzicky sešel (viz výše). V roce 2018 se skupina EGESC sešla celkem třikrát. Dvě jednání, v červnu a prosinci, byla věnována tržní infrastruktuře. Na prvním jednání se řešil rozsah působnosti nařízení EMIR⁷⁶ ve vztahu k vládním a nadnárodním subjektům, na druhém jednání byla potom tržní infrastruktura diskutována v kontextu Brexitu. Pro případ vystoupení Spojeného království z EU bez dohody byly projednány návrhy prováděcích rozhodnutí Komise, kterými se na omezenou dobu stanoví, že právní rámec použitelný na ústřední protistrany a centrální depozitář cenných papírů ve Spojeném království je v souladu s nařízeními EMIR a CSDR⁷⁷ rovnocenný. V září proběhlo jednání, na kterém byla představena prezentace Komise *Investment Saving Accounts a Employee Share Ownership*. Dále byly řešeny delegované akty k nařízení o prospektu⁷⁸.

⁷⁵ Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 575/2013 ze dne 26. 6. 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

⁷⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 ze dne 4. 7. 2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů.

⁷⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014 ze dne 23. 7. 2014 o zlepšení vypořádání obchodů s cennými papíry v Evropské unii a centrálních depozitářích cenných papírů a o změně směrnic 98/26/ES a 2014/65/EU a nařízení (EU) č. 236/2012.

⁷⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1129 ze dne 14. 6. 2017 o prospektu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu, a o zrušení směrnice 2003/71/ES.

Commission Expert Group on Banking, Payments and Insurance (CEGBPI)

Expertní skupina CEGBPI byla vytvořena v roce 2013 a do značné míry nahradila Evropský výbor pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPC). Jejím cílem je asistence a poradenství Komisi při přípravě legislativních návrhů a předpisů v přenesené pravomoci v oblasti bankovníctví, platebního styku a pojišťovnictví. Skupina představuje také platformu pro komunikaci a výměnu názorů mezi orgány členských států a Komisí.

Komise využívá CEGBPI ve formaci pro bankovníctví, resp. bankovní regulaci a dohled, mimo jiné pro konzultaci připravovaných předpisů v přenesené pravomoci (tzv. delegovaných nařízení) vycházejících ze směrnice (CRD IV⁷⁹) a nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (CRR). Ve formaci pro bankovníctví zasedala skupina v roce 2018 pouze jednou, a to v březnu. Na jednání informovala Komise o základní představě procesu implementace revidovaných basilejských standardů, které byly v Basileji schváleny v prosinci 2017. Dále v roce 2018 proběhla tichá procedura k návrhu nařízení Komise v přenesené pravomoci, které bylo poté publikováno ve Věstníku⁸⁰.

Formace pro platební služby a platby během roku 2018 nezasedala.

Ve formaci pro pojišťovnictví skupina zasedala v květnu a září 2018 a zabývala se návrhem novely delegovaného nařízení (2015/35), kterým se doplňuje směrnice Solventnost II. Předmětem novely jsou úpravy ve způsobu výpočtu solventnostního kapitálového požadavku pomocí standardního vzorce. Komise také informovala o připravovaném přezkumu směrnice Solventnost II, který je plánován na rok 2020. Dále informovala o vývoji problematiky IFRS, regulaci týkající se udržitelného financování, jejích záměrech v oblasti případné regulace ozdravných plánů a řešení situace pojišťoven v problémech a také o vývoji globálního kapitálového standardu (ICS) pro dohled nad mezinárodně působícími pojišťovacími skupinami.

Government Expert Group on the Interchange Fee Regulation (GEGIFR)

Tato expertní pracovní skupina byla založena v roce 2015 v souvislosti s implementací nařízení o mezibankovních poplatcích⁸¹ do právních řádů členských států. Skupina je zaměřena zejména na diskusi problematiky, která se vyskytla v rámci implementačního procesu. Na jednáních jsou také prezentovány poznatky a zkušenosti členských států a je probírána spolupráce mezi členskými státy. V roce 2018 se skupina sešla jednou v červnu. Další jednání proběhlo v únoru 2019.

Expert Group on Barriers to Free Movement of Capital (EGBFMC)

Tato expertní skupina speciálního formátu byla založena v prosinci 2014 pod Generálním ředitelstvím pro finanční stabilitu, finanční služby a unii kapitálových trhů (tzv. DG FISMA). Jejím cílem byla identifikace možných bariér volného pohybu kapitálu napříč všemi členskými státy. V případě identifikace existujících bariér volného pohybu kapitálu bylo na posouzení skupiny, zda je možné tyto bariéry odstranit harmonizací, přičemž v takovém případě by navrhla Komisi, aby danou otázku předala odpovídající skupině. U bariér vnitrostátního charakteru pak bylo na jednotlivých členských státech, aby se zavázaly danou překážku odstranit. Poslední jednání se uskutečnilo v únoru 2019 a následně se Komise rozhodla skupinu rozpustit pro vyčerpání relevantních témat k diskusi.

Member States expert group on sustainable finance (MSEG)

Expertní skupina pro udržitelné financování se poprvé sešla v červnu 2018 a další jednání následovala vždy přibližně s tříměsíčním odstupem. Cílem skupiny je informovat zástupce členských států (ČR má po jednom zástupci z MF a z MŽP) zejména o činnosti Technické expertní skupiny (TEG), jejímž úkolem je zejména práce na tvorbě rámce pro usnadnění udržitelného investování, tzv. taxonomie, jehož cílem je harmonizovat kritéria pro určení, zda lze ekonomickou činnost kvalifikovat jako udržitelnou při zohlednění současných tržních praktik, ale také na vytvoření tzv. green bond standardu, metod měření klimatických dopadů pro účely nefinančního reportingu a metodologie pro nízkouhlíkové benchmarky.

⁷⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2013/36/EU ze dne 26. 6. 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES.

⁸⁰ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1620 ze dne 13. 7. 2018, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2015/61, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o požadavek na úvěrové instituce týkající se krytí likvidity.

⁸¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. 4. 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.

Expert Group on Non-performing loans (EGNPL)

Expertní skupina EGNPL byla vytvořena v roce 2017, aby po schválení Akčního plánu k řešení NPLs Radou EU v červenci 2017 dále diskutovala navrhované přístupy ke snížení stávajících vysokých podílů NPLs v některých členských státech EU a k zamezení jejich budoucímu opětovnému nárůstu. Akční plán k NPLs, který stanovil návrhy postupu pro jednotlivé evropské instituce a harmonogram jejich realizace, zahrnuje řadu dílčích oblastí: zlepšení v oblasti dohledu nad finančním trhem, rozvoj likvidity sekundárního trhu s NPLs, vymáhání pohledávek včetně insolvenčních řízení a restrukturalizace bankovního sektoru EU.

V roce 2018 se expertní skupina sešla pouze jednou v únoru, kde byli její členové informováni o pokroku v přípravě legislativních návrhů Komise - směrnici o obsluhovatelích úvěrů, kupcích úvěrů a vymáhání kolaterálu a návrhu nařízení, kterým se mění nařízení CRR, pokud jde o minimální krytí ztrát z nevykonných expozic. Další jednání expertní skupiny již neproběhla, neboť oba návrhy byly dále projednávány na úrovni pracovních skupin Rady EU v standardním legislativním procesu.

Rada Evropské unie / Rada ECOFIN

V Radě Evropské unie (neoficiálně se jí také říká Rada EU) se setkávají ministři členských států EU a přijímají právní předpisy a koordinují chod jednotlivých politik. Mezi hlavní úkoly Rady EU patří schvalování právních předpisů EU, koordinace hlavních směrů hospodářských politik členských států, podepisování dohod mezi EU a dalšími zeměmi, schválení ročního rozpočtu, rozvoj zahraniční a obranné politiky EU a koordinace spolupráce mezi soudními orgány a policejními složkami členských států. Předsednictví v Radě EU rotuje každého půl roku na základě předem schváleného pořadí (ČR předsedala v 1. pololetí 2009 a bude opět předsedat ve 2. pololetí 2022, v roce 2018 předsedalo Bulharsko a Rakousko, v 1. pololetí 2019 Rumunsko). Rada EU nemá stálé členy, avšak výjimku představuje Rada pro zahraniční věci (FAC), které předsedá vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Tuto funkci v současnosti zastává Federica Mogherini. Členské státy posílají na každé zasedání Rady EU zástupce (ministra), který odpovídá za danou politickou oblast. Rada EU se tedy schází v různých formacích (celkem jich je 10) dle oblasti, do které spadají projednávané materiály.

Rada ECOFIN je formací Rady EU složená z ministrů financí a hospodářství členských států EU (v případě, že se projednávají otázky rozpočtu, účastní se zasedání také ministři pro rozpočet). Do její kompetence spadá přijímání opatření v oblastech, jako je koordinace hospodářských politik a dohled nad těmito politikami, sledování rozpočtové politiky a stavu veřejných financí členských zemí, jednotná měna euro, daně, finanční trhy, volný pohyb kapitálu a hospodářská spolupráce se třetími zeměmi. Rada ECOFIN dále ve spolupráci s Evropským parlamentem každoročně připravuje a schvaluje rozpočet EU. Rada ECOFIN zasedá zpravidla jednou měsíčně, přičemž v každém půlroce se ministři financí a hospodářství také jednou setkávají neformálně v předsedající zemi. Těchto neformálních setkání se účastní rovněž guvernéři centrálních bank. Dále je zpravidla jednou ročně svolán rozpočtový ECOFIN.

Přípravným výborem pro jednání Rady EU je Výbor stálých zástupců (tzv. COREPER), který má rovněž 2 formace - pro oblast finančních trhů je věcně příslušný COREPER II.

V rámci Rady EU působí různé expertní výbory a stálé či ad-hoc pracovní skupiny projednávající legislativní návrhy. Pro oblast finančních služeb jsou relevantní výbory EFC a FSC a Pracovní skupina pro finanční služby označovaná jako D03.

Schválení legislativních návrhů ve všech formacích Rady EU má stejnou váhu – pokud u některého návrhu dojde ke shodě všech členských států již na nižších úrovních (pracovní skupina, COREPER), může být návrh postoupen Radě EU ke schválení bez diskuse (jako tzv. A-bod). Může jej pak schválit libovolná formace Rady EU (obvykle ta, která zasedá nejdříve); naopak na pořadu jednání Rady ECOFIN se mohou jako „A-body“ objevit i návrhy spadající do působností ostatních formací Rady EU.

Rada EU ve složení ECOFIN v průběhu roku 2018 schvalovala obecné přístupy k návrhům Komise, které byly projednávány v pracovní skupině pro finanční služby; dále zejména diskutovala a informovala o agendách týkajících se bankovní unie, unie kapitálových trhů, nevykonných úvěrů, evropského systému pojištění vkladů a balíčku ke snižování rizik v bankovním sektoru.

Na jednotlivých jednáních Rada ECOFIN:

- diskutovala další prohlubování hospodářské a měnové unie, včetně dokončení bankovní unie a rovněž problematiku nevykonných úvěrů; rozhodla se nebránit přijetí delegovaného nařízení Komise, kterým se doplňuje nařízení o Evropských fondech dlouhodobých investic⁸² (23. 1. 2018);
- zabývala se problematikou udržitelných financí a vyzvala Komisi, aby v rámci přípravy akčního plánu zohlednila diskuzi ministrů; vydala doporučení týkající se nominace viceprezidenta Evropské centrální banky; rozhodla se nebránit přijetí delegovaného nařízení Komise, kterým se doplňuje směrnice o distribuci pojištění⁸³ (20. 2. 2018);
- byla informována o balíčku legislativních návrhů Komise v oblasti unie kapitálových trhů a rovněž o stavu implementace legislativy v oblasti finančních trhů (13. 3. 2018);
- schválila obecný přístup k balíčku legislativních návrhů zaměřených na snižování rizik v bankovním sektoru a vyzvala bulharské předsednictví, aby zahájilo triology s Evropským parlamentem u revizí CRR, CRD, BRRD a SRMR (25. 5. 2018);
- vzala na vědomí zprávu o pokroku v projednávání návrhu o evropském systému pojištění vkladů a byla informována o stavu projednávání směrnice o preventivní restrukturalizaci a druhé šanci (22. 6. 2018);
- byla rakouským předsednictvím informována o hlavních prioritách pro nadcházející pololetí, mezi něž náleží mimo jiné dokončení bankovní unie a rozvoj unie kapitálových trhů; rozhodla se nebránit přijetí delegovaného nařízení Komise, kterým se doplňuje směrnice Solventnost II⁸⁴ (13. 7. 2018);
- byla informována o návrhu Komise k posílení role Evropského orgánu pro bankovníctví v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu; rozhodla se nebránit přijetí delegovaných nařízení Komise, kterými se doplňuje (i) směrnice o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů a směrnice o správcích alternativních investičních fondů⁸⁵ a (ii) nařízení o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky (2. 10. 2018);
- byla informována Komisí o stavu implementace legislativy v oblasti finančních služeb (6. 11. 2018);
- schválila výsledek vyjednávání s Evropským parlamentem k balíčku legislativních návrhů zaměřených na snižování rizik v bankovním sektoru; vzala na vědomí pokrok v projednávání návrhu o evropském systému pojištění vkladů; byla Komisí informována o pokroku při implementaci Akčního plánu rady z července 2017 týkajícího se nevykonných úvěrů v bankovním sektoru (4. 12. 2018).

Výbor pro finanční služby (FSC) a Hospodářský a finanční výbor (EFC)

FSC a EFC patří mezi stálé výbory Rady ECOFIN. Mají stálého předsedu, není v nich praktikováno pravidlo rotujícího předsednictví. Výbor FSC je fórem pro předběžné projednávání otázek souvisejících s finančními službami na vyšší expertní úrovni a společně s EFC se podílí na přípravě jednotlivých zasedání Rady ECOFIN. Práce výboru FSC se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, Komise, ECB a evropských orgánů dohledu (ESAs - EBA, ESMA a EIOPA). Předmětem činnosti výboru EFC je zejména sledovat hospodářskou a finanční situaci členských států eurozóny a EU jako celku, podávat zprávy Radě ECOFIN a Komisi a přispívat k přípravě činností Rady EU v hospodářském a finančním sektoru. Tematický záběr EFC je tedy podstatně širší než u FSC. Jednání výboru EFC se účastní zástupci ministerstev financí členských států EU, Komise, ECB a národních centrálních bank.

Mezi diskutovaná témata finančního trhu v rámci těchto výborů patřila v průběhu roku 2018 například problematika bankovní unie a unie kapitálových trhů, vývoj na finančních trzích, virtuální měny, cenné papíry

⁸² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/760 ze dne 29. 4. 2015 o evropských fondech dlouhodobých investic.

⁸³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97 ze dne 20. 1. 2016 o distribuci pojištění (přepřacované znění).

⁸⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. 11. 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II).

⁸⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/61/EU ze dne 8. 6. 2011 o správcích alternativních investičních fondů a o změně směrnic 2003/41/ES a 2009/65/ES a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 1095/2010 a Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. 7. 2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů.

zajištěné státními dluhopisy, udržitelné finance, FinTech, zátěžové testy bank a pojišťoven, boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu a nevykonné úvěry.

Pracovní skupina pro finanční služby (D03)

Pracovní skupina Rady pro finanční služby je jedním z přípravných orgánů Rady EU, v rámci které jsou projednávány příslušné legislativní návrhy Komise z oblasti finančních trhů, a to před jejich předložením COREPER II a Radě ECOFIN. Pracovní skupina se tak zabývá širším okruhem témat, jejichž konkrétní výčet závisí na tom, v jakém stadiu projednávání se jednotlivé legislativní návrhy nachází, a dále zda byly případně zveřejněny návrhy nové. Zasedání této pracovní skupiny se účastní experti jednotlivých členských států EU, přičemž v čele skupiny stojí expert z předsedající země EU. Zejména v pozdějších fázích projednávání návrhů jsou členské státy zastoupeny svými finančními atašé.

V roce 2018 probíhala jednání k balíčku legislativních návrhů ke snižování rizik v bankovním sektoru, balíčku návrhů revidujících evropský systém dohledu nad finančním trhem, legislativním návrhům v oblasti udržitelných financí, nevykonných úvěrů, krytých dluhopisů, panevropského penzijního produktu, revizi kapitálových požadavků a dohledu nad investičními podniky, přeshraniční distribuci fondů kolektivního investování, dohledu ústředních protistran, crowdfundingu, přeshraničním platbám, trhu pro růst malých a středních podniků, pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a novelám nařízení týkajícího se OTC derivátů, z nichž jedna představuje zjednodušení pravidel clearingů a zajištění jejich větší přiměřenosti a druhá mění koncepci dohledu CCP (EMIR REFIT a EMIR CCP Supervision).

Ad hoc pracovní skupina k posílení bankovní unie (AHWP)

Ad hoc pracovní skupina k posílení bankovní unie (AHWP), jejíž první zasedání se konalo v lednu 2016, byla založena za účelem projednávání návrhu Komise na zřízení EDIS a sdělení Komise k dokončení bankovní unie, věnujícího se zejména otázce snižování rizik finančních systémů. Pracovní skupina v průběhu roku 2018 pokračovala v projednávání výše zmíněných návrhů Komise, jednání následně pokračují i v roce 2019.

Více informací k jednotlivým projednávaným návrhům obsahuje kapitola 9.3.

Evropská rada

Evropská rada (ER) je nejvýznamnějším politickým orgánem EU, ve kterém jsou zastoupeni nejvyšší představitelé členských států (hlavy států nebo předsedové vlád) a předseda Komise. ER se schází nejméně čtyřikrát do roka a určuje obecné politické směřování EU. Nevykonává legislativní funkce, výstupem z jednání každé ER jsou Závěry Evropské rady. Jejich účelem je určit konkrétní otázky, jež jsou pro EU důležité, a nastínit zvláštní opatření, jež je třeba přijmout, nebo cíle, jichž je třeba dosáhnout. Závěry ER také mohou stanovit lhůtu pro dosažení dohody o určité záležitosti nebo pro předložení legislativního návrhu. ER může tímto způsobem ovlivňovat politickou agendu EU a určovat její směřování. ER má stálého předsedu (v roce 2017 byl znovuzvolen Donald Tusk), stálý předseda ani předseda Komise se však neúčastní hlasování ER. Rozhodování ER probíhá až na výjimečné případy konsenzem. Po každém svém zasedání je ER povinna předložit Evropskému parlamentu zprávu o jednání a každoročně písemnou zprávu o pokroku dosaženém EU (tu pak projedná jak Rada EU, tak Evropský parlament).

ER se na svých zasedáních v průběhu roku 2018 věnovala mimo jiné problematice unie kapitálových trhů, bankovní unie a evropského systému pojištění vkladů. Na eurosummitu v inkluzivním formátu v červnu 2018 byla zdůrazněna nutnost začít pracovat na harmonogramu pro zahájení politických jednání o evropském systému pojištění vkladů, a to při dodržení všech prvků plánu z roku 2016. Bylo rovněž dohodnuto, aby Evropský mechanismus stability poskytoval společné jištění Jednotnému fondu pro řešení krizí. V této souvislosti byl schválen referenční rámec společného jištění pro Jednotný fond pro řešení krizí, v rámci kterého je uvedeno, jakým způsobem bude toto jištění operacionalizováno a zavedeno v předstihu za podmínky, že bude dosaženo dostatečného pokroku ve snižování rizik, což bude posouzeno v roce 2020. Eurosummit rovněž vyzval k urychlení prací týkajících se bankovní unie a k dosažení ambiciózního pokroku do jara 2019.

ER se v roce 2018 věnovala rovněž problematice vystoupení Spojeného království z EU, daňovým otázkám v kontextu digitální ekonomiky, opatřením ke snížení nelegální migrace, posílení evropské obrany prostřednictvím navýšení investic do obrany a rozvoje schopností a operační připravenosti či evropskému pilíři sociálních práv.

9.2 Aktivity na globální úrovni

OECD

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj je mezivládní organizace 35 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. OECD vznikla v roce 1961 transformací Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která byla původně zřízena roku 1948 k administraci poválečného Marshallova plánu. Mezi hlavní cíle OECD patří koordinace politik za účelem dlouhodobého ekonomického rozvoje členských i nečlenských zemí. OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice, a jelikož OECD sdružuje ekonomicky nejvýznamnější země světa, má také důležitou roli v prosazování liberalizace mezinárodního obchodu. Cílem OECD je napomáhat k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačení nezaměstnanosti, stabilizaci a rozvoji mezinárodních finančních trhů. Mezi hlavní orgány OECD patří rada složená z ministrů zastupujících členské země a dále výkonný výbor, sekretariát v čele s generálním tajemníkem a několik odborných komisí. Některé aktivity OECD překračují geografický rámec členských zemí. Příkladem je Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání (INFE), jejíž členové jsou z více než 120 zemí světa.

Committee for Financial Markets (CFM)

Výbor CFM je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou finančních trhů. Je platformou pro diskuzi vývojových trendů na finančních trzích a opatření usilujících o jejich lepší fungování v jednotlivých zemích a v širším nadnárodním měřítku. Členy CFM jsou zástupci ministerstev financí, centrálních bank či dalších orgánů regulace a dohledu. Jednání se také účastní zástupci celosvětových finančních institucí, jako je Mezinárodní měnový fond, Světová banka nebo Banka pro mezinárodní platby v Basileji, dále pak také zástupci z přidružených rozvíjejících se ekonomik. Jedná se tedy o geograficky širší platformu pro debatu a sdílení zkušeností, než jsou např. diskuse mezi členskými státy EU.

Specifickým prvkem zasedání výboru jsou pravidelná setkání se zástupci soukromé finanční sféry, na kterých se diskutují významná témata společného zájmu veřejného a soukromého sektoru, zejména vývojové tendence na světovém finančním trhu. Mezi témata diskutovaná na dvou jednáních v roce 2018 patřil jako obvykle vývoj na finančních trzích. Předmětem jednání byla též témata inovací na finančních trzích (FinTech, digitalizace) a některé aspekty dluhopisových trhů. Obvyklým tématům tržního vývoje, ale také rozvoji FinTech nebo otázkám udržitelnosti se výbor CFM věnoval i na svém dubnovém zasedání v roce 2019.

Advisory Task Force on the OECD Codes of Liberalisation (ATFC)

Zasedání výboru CFM obvykle časově předchází jednání pracovní skupiny Advisory Task Force on the OECD Codes of Liberalisation. Jednání pracovní skupiny se účastní především někteří členové výboru CFM, výboru IPPC a Investičního výboru OECD z různých zemí. Obsahem diskuzí v roce 2018 byl opět především postup revize Kodexů Liberalizace OECD, jejich procesní fungování a další technické aspekty.

Task Force on Financial Consumer Protection (TFFCP)

Pracovní skupina TFFCP při OECD má za cíl zpracování mezinárodních standardů v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu, především v oblasti týkající se architektury dohledu, pravidel jednání se zákazníkem, řešení spotřebitelských sporů, finančního vzdělávání a finanční inkluze. Tyto nejdůležitější zásady (tzv. high-level principles) do značné míry odrážejí příklady již funkční regulatorní praxe v EU, současně však zpětně fungují jako vzor nově vznikající regulace (zejména pro země OECD mimo EU). V roce 2018 tato pracovní skupina připravila revidované znění Doporučení OECD ke spotřebitelskému úvěru z roku 1977 a Zprávu o vysokonákladových krátkodobých spotřebitelských úvěrech. Dále se věnovala problematice digitalizace poskytování finančních služeb, dostupnosti finančních služeb pro stárnoucí populaci a problematice kryptoměn.

Insurance and Private Pensions Committee (IPPC)

Výbor IPPC je hlavním orgánem OECD zabývajícím se problematikou pojišťovacího trhu, dohledem v oblasti pojišťovnictví a problematikou soukromých penzí, tj. neveřejného sektoru důchodového zabezpečení (problematikou soukromých penzí se v rámci IPPC zabývá WPPP). IPPC se snaží o mezinárodní spolupráci, koordinaci a větší kompatibilitu regulace uvedených sektorů finančního trhu. Členy jsou zástupci ministerstev financí a těch orgánů státní správy, které mají v gesci oblast pojišťovnictví a soukromých penzí. Jednání se účastní také zástupci dohledových orgánů členských států OECD a při jednáních, která jsou otevřená, i zástupci trhu nebo odborů.

V roce 2018 diskutoval výbor mimo jiné téma umělé inteligence a její aplikace v pojišťovnictví. Pravidelně sleduje na základě sběru dat OECD globální trendy na pojišťovacím trhu. Vzhledem k situaci, kdy členské státy EU

mají po zavedení režimu Solventnost II u některých sbíraných údajů jiné definice, se výbor zabýval i problematikou souladu reportingu EU a OECD v k tomu vytvořené podskupině pro statistiku. Dále se také zabýval projektem zaměřeným na zmírnění rizika dlouhověkosti, rolí zajištění při posílení řízení rizik u pojištění majetku a pojištěním kybernetického rizika.

Working Party for Private Pensions (WPPP)

Pracovní skupina WPPP se věnuje obdobným tématům jako IPPC s větším zaměřením na sektor penzijních fondů, jejich správců a účastníků soukromých penzijních systémů, a to jak individuálních, tak zaměstnaneckých. V roce 2018 pokračovalo projednávání tématu nastavení finančních motivačních prvků k podpoře odkládání prostředků na období stáří. Mezi diskutovanými tématy bylo dále nastavení rámce správy a investiční politiky velkých centralizovaných (i státních) fondů, náklady v akumulaci fázi u penzijních schémat, celková role doplňkových penzijních schémat, role fondových penzijních schémat u tzv. nestandardních forem zaměstnání/výdělečné činnosti a aktuálně probíhající reformy či plánované změny v této oblasti u členů OECD.

International Network on Financial Education (INFE)

Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání (INFE) je platformou institucí (zpravidla ministerstev financí a centrálních bank) nejen členských států OECD, která vytváří strategické dokumenty na globální úrovni. Internetové stránky sítě⁸⁶ jsou branou k informacím o finančním vzdělávání, datům, zdrojům, výzkumům a zprávám. MF je členem a zároveň národním koordinátorem INFE od jejího založení v roce 2008.

V roce 2018 probíhala konsolidace a aktualizace veškerých standardů, doporučení a nástrojů finančního vzdělávání vydaných od doby založení sítě INFE. Byly vytvořeny kompetence finanční gramotnosti pro mikro, malé a střední podniky a zpráva ke krátkodobým úvěrům.

INFE se kontinuálně zabývá finančním vzděláváním a ochranou spotřebitele na finančním trhu v digitální době. Pro další období byla zařazena témata finančního vzdělávání na pracovišti a důsledky měnících se demografických podmínek. Na přelomu let 2019 a 2020 proběhne mezinárodní měření finanční gramotnosti dospělé populace na celém světě.

G20

Skupina G20 sdružující ministry financí a guvernéry centrálních bank 19 zemí⁸⁷ a EU (zastoupena aktuálně předsedající zemí a ECB) byla ustavena v roce 1999, aby poskytla fórum pro výměnu názorů nejvýznamnějších světových ekonomik na klíčové otázky týkající se globální ekonomiky. ČR není členem G20, ale je de facto reprezentována společným zástupcem za EU.

V roce 2018 předsedala G20 Argentina a summit se konal ve dnech 30. 11. a 1. 12. 2018 v Buenos Aires, kde vedoucí představitelé skupiny G20 mimo jiné:

- znovu potvrdili svůj závazek plné, včasné a konzistentní implementace schválených reforem v oblasti finančních trhů;
- informovali, že i nadále budou pokračovat v monitorování a v případě potřeby řešení vznikajících rizik ve finančním systému a že očekávají pokrok, pokud jde o dosažení odolného nebankovního finančního zprostředkování;
- dohodli se, že zintenzivní úsilí s cílem zajistit, aby bylo možné realizovat potenciální přínos technologií ve finančním sektoru při současném zmírnění rizik;
- rozhodli, že budou regulovat kryptoaktiva v souvislosti s praním špinavých peněz a financováním terorismu, a to v souladu se standardy FATF a podle potřeby zváží nutnost další reakce.

⁸⁶ <http://www.oecd.org/finance/financial-education/>

⁸⁷ Členskými státy jsou Argentina, Austrálie, Brazílie, Kanada, Čína, Francie, Německo, Indie, Indonésie, Itálie, Japonsko, Mexiko, Rusko, Saudská Arábie, Jihoafrická republika, Jižní Korea, Turecko, Spojené království a USA.

9.3 Evropská legislativa v oblasti finančního trhu

Evropský systém pojištění vkladů (EDIS)

V listopadu 2015 zveřejnila Komise návrh nařízení, který doplňuje nařízení o jednotném postupu pro řešení krize úvěrových institucí (SRMR)⁸⁸ za účelem zřízení evropského systému pojištění vkladů (EDIS). Vytvořený systém má doplnit již existující pilíře bankovní unie a zvýšit ochranu vkladatelů, upevnit finanční stabilitu a omezit vazbu mezi bankami a státy na národní úrovni. Návrh by se měl vztahovat na systémy pojištění vkladů v členských státech účastnících se bankovní unie a na úvěrové instituce k nim přidružené. Na základě závěrů Rady EU z června 2016 pokračuje práce na EDIS v čistě technické rovině.

Bulharské předsednictví se v 1. pololetí 2018 zaměřilo na diskutování dvou alternativ původního modelu EDIS: tzv. modelu zajištění (re-insurance) založeného na myšlenkách Komise vyjádřených v jejím sdělení z října 2017 a modelu povinných půjček (mandatory lending) mezi národními systémy pojištění vkladů (DGS) dle non-paperu bulharského předsednictví. Členské státy hodnotily možné výhody a nedostatky obou modelů, podpora jednotlivých přístupů se však mezi nimi lišila a celkově nebylo dosaženo žádného konsenzu ohledně vhodnosti technických vlastností ani jednoho z prezentovaných modelů.

Rakouské předsednictví v 2. pololetí 2018 přišlo s dalším alternativním modelem, kombinujícím dva předešlé alternativní návrhy podoby EDIS, s cílem kompromisně řešit dílčí výhrady vznesené členskými státy ke dvěma předešlým návrhům. Pozice členských států však nadále není jednotná. Některé státy souhlasí s další diskusí hybridního modelu, avšak pouze pokud by měl znamenat přechodnou fázi k plnohodnotnému evropskému systému pojištění vkladů ve smyslu plného krytí ztrát z centrálního fondu. Jiné státy by naopak preferovaly diskutovat řešení založená na pouhém návratném poskytování likvidity, která by DGS chyběla pro okamžitou výplatu náhrad vkladů.

Dále byla v oblasti EDIS projednávána např. témata rizikově vážených příspěvků do EDIS, aspektů přechodu mezi fázemi EDIS, preferenčního zacházení se vkladateli a DGS či dopadu EDIS na vnitřní trh a členské státy mimo eurozónu.

Problematika spojená s EDIS se diskutuje na nově vzniklé platformě Pracovní skupiny na vysoké úrovni (HLWG), která má mandát naplánovat další kroky v dostavbě bankovní unie a odblokovat politickou diskusi o EDIS. Tato skupina má reportovat zpět Euroskupině do června 2019.

Snižování rizik v bankovním sektoru (RRM)

V listopadu 2016 předložila Komise balíček pěti legislativních návrhů, jejichž cílem má být snižování rizik a posílení bankovního sektoru v EU. Balíček zahrnuje revizi směrnice CRD IV, nařízení CRR, směrnice o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu (BRRD)⁸⁹ a nařízení SRMR.

V rámci revize CRR byla vybraná témata (problematika přechodných období k rozložení dopadu zavedení nových účetních standardů IFRS 9 na regulatorní kapitál a problematika přechodných ustanovení v oblasti pravidel pro velké expozice) z balíčku vyjmuta, projednána ve zrychlené proceduře a následně schválena prostřednictvím nařízení o přechodných opatřeních⁹⁰, které nabylo účinnosti dne 1. 1. 2018. V rámci revize BRRD byla za účelem umožnění efektivnějšího odpisu závazků v případě řešení krize samostatně projednána ve zrychlené proceduře a následně schválena směrnice o pořadí nezajištěných dluhových nástrojů v insolvenční hierarchii⁹¹, která byla ve Věstníku publikována již v prosinci 2017.

Další změny v oblasti obezřetnostních regulatorních pravidel v CRD a CRR se týkají úpravy pravidel Pilíře 2 (např. zamezení možnosti použití nástroje Pilíře 2 pro makrobezpečnostní účely), proporcionality (např. v oblasti výkaznictví, uveřejňování informací institucemi nebo odměňování), zavedení tzv. zprostředkující instituce pro dvě a více sesterských institucí v EU, které jsou součástí skupiny s mateřským

⁸⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 806/2014 ze dne 15. 7. 2014, kterým se stanoví jednotná pravidla a jednotný postup pro řešení krize úvěrových institucí a některých investičních podniků v rámci jednotného mechanismu pro řešení krizí a Jednotného fondu pro řešení krizí a mění nařízení (EU) č. 1093/2010.

⁸⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU ze dne 15. 5. 2014, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků a kterou se mění směrnice Rady 82/891/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU a 2013/36/EU a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 a (EU) č. 648/2012.

⁹⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2395 ze dne 12. 12. 2017, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o přechodná opatření pro zmírnění dopadu zavedení IFRS 9 na kapitál a pro zacházení s některými expozicemi vůči subjektům veřejného sektoru denominovanými v národní měně kteréhokoli členského státu jako s velkými expozicemi.

⁹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2399, ze dne 12. 12. 2017, kterou se mění směrnice 2014/59/EU, pokud jde o pořadí nezajištěných dluhových nástrojů v insolvenční hierarchii.

podnikem ze třetí země, zavedení závazného pákového poměru a závazného požadavku na čisté stabilní financování v oblasti likvidity a promítnutí některých změn zavedených Basilejským výborem pro bankovní dohled.

V oblasti revize BRRD (a analogické úpravy SRMR) pak hlavní změny souvisí především s koncepční úpravou stávajících pravidel minimálního požadavku na kapitál a odepisovatelné závazky (MREL) v souvislosti s implementací pravidel globálního požadavku pro absorpci ztrát (TLAC), který byl představen Radě pro finanční stabilitu. Dále se jedná o změny spočívající v harmonizaci nástroje pro odložení splatnosti závazků (tzv. moratorium) a úpravě ustanovení týkajících se smluvního uznání odpisu či konverze odepisovatelných závazků.

Změny, které nebyly součástí výše zmíněných zrychlených procedur, byly v roce 2018 projednávány prostřednictvím pracovní skupiny Rady pro finanční služby. Balíček byl schválen na plenárním zasedání Evropského parlamentu v dubnu 2019, schválení Radou EU následovalo v květnu 2019. Publikace ve Věstníku se předpokládá v červnu 2019.

Evropský systém dohledu nad finančním trhem (ESFS)

V září 2017 předložila Komise balíček tří legislativních návrhů revidujících ESFS⁹². Balíček zahrnuje revizi jednotlivých nařízení upravujících činnost evropských orgánů dohledu (ESAs - EBA, ESMA a EIOPA) a Evropské rady pro systémová rizika (ESRB), dále revizi směrnice o trzích finančních nástrojů a směrnice Solventnost II a rovněž revizi nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů. Projednávání balíčku bylo Radou EU zahájeno v roce 2017 a pokračovalo i v průběhu roku 2018. V září 2018 Komise předložila upravený návrh, do kterého navíc začlenila problematiku boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu. V březnu 2019 se podařilo Radě EU dosáhnout dohody s Evropským parlamentem o konečné podobě předložených legislativních návrhů. Pokud jde o organizační strukturu ESAs, zůstává zachována zásada, že rozhodnutí musí přijímat rada orgánů dohledu (v rámci které jsou zastoupeny národní orgány dohledu všech členských států), dochází nicméně určitým způsobem k posílení role předsedy ESAs. Posíleny budou rovněž pravomoci ESAs v oblasti dohledové konvergence zefektivněním nástrojů, jimiž ESAs již disponují (např. srovnávací hodnocení národních orgánů dohledu, vydávání obecných pokynů) a jsou rovněž zaváděny nástroje nové (např. stanovování strategických priorit dohledu na úrovni EU, které budou národní orgány dohledu zohledňovat v rámci svých pracovních programů). Rovněž bude posílena role EBA v souvislosti s problematikou boje proti praní špinavých peněz. ESMA bude nově vykonávat přímý dohled nad administrátory kritických benchmarků ze třetích zemí a poskytovateli služeb hlášení údajů. Balíček byl schválen na plenárním zasedání Evropského parlamentu v dubnu 2019. Po právně-lingvistické úpravě by konečnou podobu návrhu měl schválit nově zvolený Evropský parlament v 2. pololetí 2019, následovat bude jeho schválení Radou EU a publikace ve Věstníku.

Změna sídla Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA)

V návaznosti na rozhodnutí Spojeného království dle článku 50 Smlouvy o EU vystoupit z EU se evropské instituce se sídlem ve Spojeném království přesouvají na území EU. V listopadu 2017 vybralo 27 zbývajících členských států na zasedání Rady pro obecné záležitosti jako nové sídlo EBA Paříž. Členské státy se předem dohodly, že výsledek hlasování budou respektovat. Komise v této souvislosti předložila návrh nařízení, upravující článek 7 nařízení o sídle orgánu EBA. V říjnu 2018 schválil návrh Evropský parlament a následně v listopadu Rada EU, přičemž nařízení⁹³ bylo publikováno ve Věstníku.

Unie kapitálových trhů (CMU)

Projekt CMU si klade za cíl zlepšení přístupu k financování na vnitřním trhu EU, a to zejména pro malé a střední podniky a infrastrukturní projekty, dále také větší diverzifikaci finančních zdrojů a možností investic a celkové

⁹² Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 1093/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), nařízení (EU) č. 1094/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění), nařízení (EU) č. 1095/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy), nařízení (EU) č. 345/2013 o evropských fondech rizikového kapitálu, nařízení (EU) č. 346/2013 o evropských fondech sociálního podnikání, nařízení (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, nařízení (EU) 2015/760 o evropských fondech dlouhodobých investic, nařízení (EU) 2016/1011 o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách nebo k měření výkonnosti investičních fondů, a nařízení (EU) 2017/1129 o prospektu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu, Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 1092/2010 o makroobezřetnostním dohledu nad finančním systémem na úrovni Evropské unie a o zřízení Evropské rady pro systémová rizika a Směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů a směrnice 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II).

⁹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1717 ze dne 14. 11. 2018 o změně nařízení (EU) č. 1093/2010, pokud jde o umístění sídla Evropského orgánu pro bankovníctví.

zlepšení fungování kapitálových trhů EU a jejich větší propojení. V březnu 2018 zveřejnila Komise balíček CMU obsahující akční plány pro FinTech a udržitelné financování společně se sdělením Komise o dokončení CMU, obsahující závazek k urychlení realizace CMU tak, aby byla dokončena před volbami do Evropského parlamentu v květnu 2019. Za tímto účelem byla pod vedením rakouského předsednictví výrazně navýšena aktivita při vyjednávání návrhů v rámci Rady EU ve 2. pololetí 2018. U řady návrhů se podařilo dosáhnout obecného přístupu, což bylo podmínkou rumunského předsednictví, aby pokračovalo v 1. pololetí 2019 v dalším vyjednávání v rámci trialogů. Nicméně je třeba dodat, že CMU je dlouhodobý projekt a ani potenciální dokončení všech legislativních návrhů spadajících pod tuto iniciativu ve volebním období Evropského parlamentu by nevedlo k dokončení CMU. O dalším směřování CMU však bude více jasno, až bude po květnových volbách ustavena nová Komise.

Obezřetnostní požadavky pro obchodníky s cennými papíry (IFS)

V prosinci 2017 byl předložen návrh směrnice o obezřetnostním dohledu nad investičními podniky⁹⁴, který má za cíl vytvořit účinnější obezřetnostní a dohledový právní rámec nad investičními podniky, v ČR označovanými jako obchodníci s cennými papíry (OCP), zejm. zjednodušit kapitálové požadavky. OCP jsou podle návrhu Komise nově kategorizováni do tří tříd. OCP 1. třídy nebo 1. minus třídy jsou považováni za systémově významné z důvodu své velikosti, kapitálové ani jiné obezřetnostní požadavky se pro ně nemění (budou nadále podléhat požadavkům CRR/CRD, v případě OCP 1. třídy bude nutné získat licenci úvěrové instituce). Návrh vychází z předpokladu, že na obchodníky s cennými papíry 2. a 3. třídy, kteří jsou považováni za systémově nevýznamné, není třeba klást tak vysoké kapitálové a jiné obezřetnostní požadavky jako na banky a obchodníky 1. třídy nebo 1. minus třídy.

V lednu 2018 započalo jednání o tomto legislativním návrhu v Radě EU. V únoru 2019 bylo v rámci trialogu dosaženo politické dohody s Evropským parlamentem. V dubnu 2019 proběhlo 1. čtení v Evropském parlamentu, konečnou podobu návrhu by měl schválit nový Evropský parlament v 2. pololetí 2019.

Solventnost II

Komise na základě zmocnění přijímala prováděcí akty ke směrnici Solventnost II. Dále Komise připravovala ve spolupráci s členskými státy a orgánem EIOPA návrh novely prováděcího nařízení ke směrnici Solventnost II⁹⁵, která by měla být přijata během roku 2019. Změny se týkají výpočtu solventnostního kapitálového požadavku pomocí standardního vzorce. Deklarovaným cílem novely je např. odstranit aktuálně identifikované neúvodné překážky pro financování evropské ekonomiky, zjednodušit některé prvky regulace a odstranit neopodstatněné rozdílnosti regulace oproti bankovnímu sektoru. Na základě doporučení EIOPA, která zohlednila aktuální data a zkušenosti industrie a národních orgánů dohledu, jsou navrhovány změny v kalibraci standardních parametrů pro riziko pojistného a technických rezerv v neživotním pojištění a katastrofické riziko. Návrh dále např. stanovuje dodatečná pravidla pro snížení solventnostního kapitálového požadavku v důsledku schopnosti odložené daňové povinnosti absorbovat ztráty. Probíhaly také aktivity EIOPA zaměřené na revizi směrnice Solventnost II, které budou pokračovat v roce 2019 a 2020.

Novela tzv. motorové směrnice (MID)

Komise přijala v květnu 2018 návrh novely tzv. motorové směrnice⁹⁶. Obsahem návrhu jsou: reakce na některá rozhodnutí Soudního dvora EU týkající se povinnosti členských států zajistit, aby provoz každého motorového vozidla byl kryt pojištěním odpovědnosti; sjednocení minimálních částek pojistného plnění, které pojistné smlouvy musejí zajišťovat; umožnění členským státům provádět kontroly pojištění vozidel, která mají obvyklé stanoviště v jiném členském státě, bez jejich zastavení; zavedení povinnosti členských států zajistit úhradu nároků poškozených ze škodných událostí, které není schopen zajistit insolventní pojistitel; úprava formuláře týkajícího se potvrzení o škodném průběhu pojištění odpovědnosti.

Návrh je projednáván v pracovní skupině Rady a projednávání pokračuje v roce 2019. V únoru 2019 návrh projednal Evropský parlament.

⁹⁴ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. 12. 2017 o obezřetnostním dohledu nad investičními podniky a o změně směrnice 2013/36/EU a 2014/65/EU.

⁹⁵ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/35 ze dne 10. 10. 2014, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II).

⁹⁶ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. 9. 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění.

Panevropský osobní penzijní produkt (PEPP)

Komise přijala v červnu 2017 návrh nařízení o panevropském osobním penzijním produktu (PEPP)⁹⁷. Jeho cílem je položení základů pro bezpečnější, nákladově efektivnější a transparentní trh dobrovolných penzijních úspor spravovaných v celoevropském měřítku. Podle Komise roztržitost evropského trhu brání poskytovatelům osobních penzijních produktů v maximalizaci diverzifikace rizik, zavádění inovací a úspor z rozsahu. Nařízení má podle Komise také pomoci řešit demografickou krizi, doplnit stávající penzijní produkty a podpořit nákladovou efektivitu osobních penzijních produktů tím, že poskytne vhodné možnosti pro dlouhodobé investice osobních penzí. Dalšími cíli návrhu nařízení jsou navýšení kapitálu a jeho nasměrování k evropským dlouhodobým investicím do reálné ekonomiky a podpora přeshraničního poskytování a přenositelnosti PEPP. PEPP bude moci poskytovat vícero typů finančních institucí (např. banky, pojišťovny a investiční podniky). PEPP poskytovatel bude mít povinnost do tří let od použitelnosti nařízení zabezpečit tzv. podúčet alespoň pro 2 členské státy. Pro každý podúčet pro příslušný členský stát platí podmínky pro tzv. akumulační a výplatní fázi tohoto produktu daného členského státu. Důležitou součástí je také regulace distribuce PEPP produktů - nařízení nezakládá žádná nová sektorová oprávnění, zprostředkovávat PEPP tedy budou moci ti, kteří jsou poskytovateli PEPP nebo držiteli příslušného podnikatelského oprávnění v sektoru pojišťovnictví a kapitálového trhu. Při vlastní distribuci PEPP se však budou tyto subjekty muset řídit ochranospotřebitelskými povinnostmi obsaženými v nařízení.

V průběhu roku 2018 pokračovalo vyjednávání návrhu. Obecný přístup byl přijat v červnu 2018. Hlavní témata při jednání Rady EU a Evropského parlamentu v rámci dialogů, které byly ukončeny v prosinci 2018 dohodou na kompromisním textu, byla zejména kompetence dohledových orgánů v rámci procesu registrace PEPP produktu a charakteristika produktu v akumulační a výplatní fázi. Na začátku roku 2019 pak již probíhaly dokončovací procesy a překlady. Evropský parlament přijal návrh v dubnu 2019. Publikace nařízení ve Věstníku se očekává v červnu 2019.

Distribuce pojištění (IDD)

V návaznosti na přijetí směrnice o distribuci pojištění (IDD) a v souladu se zmocněními v ní obsaženými zahájila Komise v roce 2017 přípravu příslušných prováděcích právních předpisů (k informačnímu dokumentu o pojistném produktu, pravidlům jednání při distribuci rezervotvorných pojištění a produktovému řízení). Většinu z nich se však podařilo přijmout až v závěru roku 2017, tedy krátce před tím, než měla vstoupit v účinnost samotná směrnice IDD. Z tohoto důvodu členské státy iniciovaly u Komise odložení účinnosti jak těchto prováděcích nařízení, tak samotné směrnice IDD, aby byl regulovaným osobám (pojišťovnám a pojišťovacím zprostředkovatelům) poskytnut dostatečný časový prostor pro adaptaci na tuto novou sektorovou distribuční legislativu. Cílem prodloužení legisvakance bylo i vytvoření prostoru pro dokončení transpozičních konzultací členských států s Komisí. Datum účinnosti směrnice IDD a jejich prováděcích předpisů bylo nakonec jednotně posunuto na 1. 10. 2018.

Klíčové informace o retailových investičních produktech (PRIIPs)

K 1. 1. 2018 nabylo účinnosti nařízení o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou (PRIIPs)⁹⁸. Tzv. UCITS fondy (standardní fondy kolektivního investování) požívají výjimku z povinnosti sdělovat klíčové informace (Key Information Document, KID) podle nařízení PRIIPs, přičemž tato výjimka vyprší k 31. 12. 2019. Smyslem výjimky bylo umožnit, aby se po určitou dobu mohly klíčové informace sdělovat podle konceptu, který zohledňuje specifika UCITS fondů. Do uplynutí této výjimky měla být budoucí aplikovatelnost PRIIPs-KIDů na UCITS fondy vyhodnocena z fungování infolistu u investičních produktů, které výjimku neměly. Z odpovědí na související konzultaci evropských orgánů dohledu vyplynulo, že rozsah problémů prezentace stávajících PRIIPs-KIDů (zejména pak příslušných prováděcích regulatorních technických standardů) při distribuci UCITS fondů retailovým klientům je tak velký, že v danou chvíli není řešitelný technickou, a tedy rychle proveditelnou novelou. Za zásadní věcné problémy aplikovatelnosti PRIIPs-KID na UCITS fondy se považuje zejména metodika vytváření scénářů výkonnosti a kalkulace tzv. transakčních nákladů, upozorňuje se i na nejasnosti týkající se působnosti na vybrané investiční nástroje (měnové deriváty, korporátní bondy, OTC deriváty). Z tohoto důvodu Komise připravila prodloužení výjimky do 31. 12. 2021, souběžně se diskutuje o možnostech širší věcné revize platné legislativy, reagující na výše uvedené věcné problémy.

⁹⁷ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. 6. 2017 o panevropském osobním penzijním produktu (PEPP).

⁹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1286/2014 ze dne 26. 11. 2014 o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou.

OTC deriváty, centrální protistrany a registry obchodních údajů (EMIR)

Nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách (CCP) a registrech obchodních údajů, tzv. EMIR, vstoupilo v platnost již v roce 2012, nicméně účinnosti nabývá postupně tak, jak jsou k němu vydávány dílčí prováděcí předpisy. Jedná se zejména o předpisy potvrzující rovnocennost regulačního rámce pro CCP tzv. třetích zemí, tj. zemí mimo EU (USA, Indie, Singapur aj.), a předpisy specifikující povinnost clearingů včetně požadavků na vykazování. V roce 2018 bylo takových předpisů přijato šest. Za nejvýznamnější z nich lze zejména v kontextu Brexitu, resp. případného vystoupení Spojeného království z EU bez dohody, považovat prováděcí rozhodnutí Komise, kterým se na omezenou dobu stanoví, že právní rámec použitelný na CCP ve Spojeném království je v souladu s nařízením EMIR rovnocenný. Toto opatření umožní CCP povoleným ve Spojeném království po dobu 1 roku dále poskytovat clearingové služby v EU, a výrazně tak přispěje k zajištění finanční stability EU i jednotlivých členských států. Zároveň byly projednávány dva návrhy novelizující nařízení EMIR, uveřejněné v roce 2017, jimž je s ohledem na jejich význam věnována samostatná pozornost dále.

Pro připomenutí je žádoucí uvést, že hlavním cílem nařízení EMIR bylo řešit nedostatky v oblasti fungování trhu s OTC deriváty zjištěné v průběhu finanční krize, především omezit systémové riziko prostřednictvím zvýšení transparentnosti trhu s OTC deriváty, zmírnit úvěrové riziko protistrany a snížit operační riziko spojeného s OTC deriváty. Subjekty podléhajícími regulaci jsou kromě CCP také registry obchodních údajů a finanční i nefinanční instituce.

Revize EMIR (EMIR REFIT)

První z výše zmíněných návrhů, které novelizují nařízení EMIR, uveřejnila Komise již v roce 2017. Návrh nařízení, kterým se mění nařízení EMIR, pokud jde o povinnost clearingů a její pozastavení, požadavky na oznamování, techniky zmírňování rizika u OTC derivátových smluv, jejichž clearing neprovádí ústřední protistrana, registraci registrů obchodních údajů, dohled nad těmito registry a požadavky na ně, tzv. EMIR REFIT, spadá do programu pro účelnost a účinnost právních předpisů (Regulatory Fitness and Performance Programme) a zohledňuje výsledky přezkumu nařízení EMIR provedeného Komisí. Z přezkumu vyplynulo, že EMIR jako celek se, pokud jde o zvýšení transparentnosti a snížení uvedených rizik, osvědčilo, v případě konkrétních požadavků však dosavadní praktická zkušenost ukázala prostor pro zlepšení. Smyslem změn je zjednodušení pravidel a zajištění jejich větší přiměřenosti, aniž by došlo k ohrožení finanční stability, a tedy omezení administrativní zátěže a nákladů na jejich dodržování.

Ke zjednodušení a zvýšení účinnosti stávajících požadavků by měly přispět např. optimalizace sdílení informací, schvalování postupů řízení rizik či oznamovací povinnosti nebo zavedení mechanismu umožňujícího omezení povinnosti centrálního clearingů v jiných situacích než při řešení krize (řešením krize CCP se zabývá samostatný návrh – viz dále nařízení CCPRR). Snížení nerovnoměrných nákladů a zatížení by měla umožnit úprava rozsahu aplikace povinnosti clearingů jak v případě transakcí, tak i u subjektů.

Co se týče průběhu projednávání, ve 2. pololetí 2018 probíhaly trialogy, v jejichž rámci bylo dosaženo neformální politické dohody, která byla po dokončení technických prací potvrzena na COREPER II v březnu 2019. V době přípravy této zprávy probíhaly překlady.

Dohled nad ústředními protistranami (EMIR CCP Supervision)

Návrh nařízení, kterým se mění nařízení ESMA a nařízení EMIR, pokud jde o postupy a orgány zapojené do povolování ústředních protistran a požadavky na uznávání ústřední protistrany ze třetích zemí, tzv. nařízení EMIR Supervision, je druhý z výše zmíněných návrhů novelizujících EMIR. Tento návrh byl zveřejněn v červnu 2017.

Návrh nařízení reaguje na skutečnost, že se CCP v návaznosti na přijetí nařízení EMIR a zejména zavedení povinnosti clearingů v jeho rámci staly více koncentrovanými a propojenými nejen v EU, ale rovněž ve třetích zemích. Jeho cílem je zajistit v EU, resp. CMU existenci účinného a konzistentního systému dohledu.

Určité nedostatky vykazuje rovněž systém rovnocennosti a uznání CCP ze třetích zemí (např. přístup k informacím a jejich sdílení, odlišné cíle orgánů dohledu ze třetích zemí atd.). Nově budou tři kategorie CCP ze třetích zemí, členěné podle jejich významnosti a dopadu na finanční stabilitu EU nebo jednotlivých členských států. Pokud bude CCP shledána jako systémově významnou, bude muset dodržovat pravidla pro CCP daná nařízením EMIR. V případě vysoké systémové významnosti CCP může být pro některou službu, kterou CCP nabízí, požadováno přesídlení do EU. Změny v pravomoci orgánu ESMA spočívají především v ustanovení výkonného zasedání, vymezení jeho úlohy, složení, organizace a odpovědnosti, hlasování a personální a finanční nezávislosti a dále posílení pravomocí tohoto orgánu získávat informace. Dále bude vytvořen speciální výbor pod orgánem ESMA, kde budou národní dohledové orgány, které dohlíží CCP, sdílet své zkušenosti s dohledem a diskutovat některá rozhodnutí.

Návrh obecného přístupu byl projednán a schválen na COREPER II bez diskuze v listopadu 2018. ČR společně s Lucemburskem ke své podpoře připojily prohlášení. K materiálu proběhlo pět trialogů a v březnu 2019 bylo dosaženo politické dohody, schválené na COREPER I. Po ustanovení Evropského parlamentu se předpokládá přijetí návrhu.

Statut ECB čl. 22

V návaznosti na návrh EMIR Supervision byl v září 2017 představen návrh na změnu čl. 22 Statutu ECB s cílem, aby ECB měla pravomoci i ve vztahu k ústředním protistranám ze třetích zemí. Projednávání tohoto návrhu probíhalo společně s projednáváním návrhu EMIR Supervision. Ovšem po dosažení politické dohody, již schválil v březnu 2019 COREPER I, stáhla ECB své souhlasné stanovisko s tímto návrhem, a tak bylo projednávání tohoto návrhu ukončeno.

Centrální depozitáře cenných papírů (CSDR)

Nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů tvoří součást širšího trendu poslední doby v oblasti regulace tržní infrastruktury. Ačkoli vstoupilo v platnost již v roce 2014, účinnosti nabývá postupně. Hlavním cílem nařízení je zvýšit bezpečnost provozování vypořádacích systémů, odstranit právní překážky vyplývající z národního práva upravujícího fungování systémů a centrálních depozitářů cenných papírů jako jejich provozovatelů, zejména překážky spojené s rozdílnou úpravou délky vypořádání, standardů kladených na centrální depozitáře cenných papírů z hlediska obezřetnostní regulace a možnosti přístupu do národních centrálních depozitářů cenných papírů a systémů jimi provozovaných. Dále by v delším horizontu mělo dojít k úplné dematerializaci nebo imobilizaci všech cenných papírů obchodovaných na organizovaných trzích.

V roce 2018 bylo v souvislosti s nařízením a Brexitem, resp. případným vystoupením Spojeného království z EU bez dohody, přijato prováděcí rozhodnutí Komise, kterým se na omezenou dobu stanoví, že právní rámec použitelný na centrální depozitář cenných papírů ve Spojeném království je v souladu s CSDR rovnocenný. Toto opatření umožní centrálnímu depozitáři povolenému ve Spojeném království po dobu 2 let dále poskytovat své služby, jakými jsou především registrace cenných papírů, vedení centrální evidence či provozování systémů vypořádání cenných papírů, v EU, a výrazně tak přispěje k zajištění finanční stability EU i jednotlivých členských států.

Řešení krize ústředních protistran (CCPRR)

Návrh nařízení o ozdravných postupech a řešení krize ústředních protistran uveřejnila Komise již v roce 2016. Návrh reaguje na skutečnost, že požadavek povinného clearingů zavedený nařízením EMIR na jedné straně některá rizika, např. hrubou globální tržní expozici nebo propojenost skrze vzájemné započtení (netting) bilaterálních obchodů, omezil a zlepšil rovněž transparentnost i tvorbu cen včetně ocenění rizik, na straně druhé však přispěl ke vzniku jiných problémů, zejména došlo ke koncentraci clearingů u omezeného počtu CCP, resp. jejich skupin.

Zvýšená koncentrace přitom může potenciálně umocnit riziko nákazy mezi různými trhy, a tím oslabit evropský finanční systém. Právě z tohoto důvodu nejsou limity zakotvené v nařízením EMIR, v němž je činnost CCP upravena, považovány za dostatečné a v tomto smyslu předložený návrh stávající pravidla doplňuje. Do určité míry přitom odráží nedávno přijatý komplex pravidel pro ozdravné postupy a řešení krize úvěrových institucí a OCP (směrnice BRRD), s ohledem na rozdílnou povahu cílových subjektů má však svá výrazná specifika.

Deklarovaným cílem návrhu je přijetí jednotného přístupu, který bude systémové riziko CCP řešit úměrně, tak aby byla zabezpečena finanční stabilita, zachovány zásadní funkce finančního trhu a ochráněni daňoví poplatníci. V souladu s tímto cílem zavádí návrh nové instituty, z nichž jako nejdůležitější lze uvést orgán řešení krize a koncept kolegií, plány ozdravení a řešení krize, včasný zásah, opatření řešení krize a záruky, tzv. princip žádný věřitel se nesmí dostat do méně výhodného postavení (no creditor worse off).

Vzhledem k tomu, že byl tento návrh do značné míry navázán na paralelně projednávané návrhy zabývající se problematikou nové koncepce dohledu, zvláště pak návrhu nařízení o ESAs a také návrhu nařízení EMIR CCP Supervision, pracovní skupiny k němu byly v roce 2018 dočasně pozastaveny a k jejich obnovení by mělo dojít ve 2. čtvrtletí 2019.

Přeshraniční platby (CBP)

Komise přijala v březnu 2018 návrh nařízení, kterým se mění nařízení o přeshraničních platbách⁹⁹, pokud jde o některé poplatky za přeshraniční platby v EU a poplatky za konverzi měny. Nařízení navazuje na Akční plán

⁹⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. 9. 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001.

Komise z března 2017, který vymezuje strategii k posílení jednotného trhu finančních služeb pro spotřebitele. Nařízení sjednocuje poplatky za přeshraniční transakce v eurech s poplatky účtovanými za vnitrostátní platby v národní měně členského státu. Cílem nařízení je rovněž zvýšení transparentnosti poplatků účtovaných při konverzi měny. Nařízení zavádí povinnost poskytovatelů platebních služeb informovat uživatele platebních služeb o nákladech na konverzi měny před iniciací platební transakce, aby uživatelům platebních služeb umožnili porovnat alternativní možnosti konverze měny a jejich příslušné náklady.

Návrh nařízení byl schválen v únoru 2019 Evropským parlamentem a v březnu Radou EU, následně bylo nařízení publikováno ve Věstníku¹⁰⁰.

Crowdfunding (CRFR)

Komise přijala v březnu 2018 návrh nařízení o evropských poskytovatelích služeb skupinového financování pro podniky. Návrh nařízení je součástí balíčku opatření k prohloubení CMU. Deklarovaným cílem návrhu je usnadnit nárůst služeb skupinového financování (crowdfunding) napříč vnitřním trhem a tím zvýšit přístup k finančním prostředkům pro podnikatele, především pro tzv. start-upy, rozvíjející se podniky a malé a střední podniky obecně. Cílem návrhu je rovněž posílení postavení investorů pomocí potřebných informací o crowdfundingu, neboť investoři aktuálně nemusí být informováni o riziku souvisejícím s investicí do crowdfundingu. Návrh nařízení upravuje investiční a úvěrový crowdfunding, kde na straně osoby poptávající financování vystupují podnikatelé. Platformy zprostředkovávající financování spotřebitelům tak do působnosti nařízení nebudou spadat. Návrh nařízení zavádí subjekt *evropského poskytovatele služeb skupinového financování*. Platforma s tímto povolením by mohla poskytovat služby ve všech členských státech, což nyní vzhledem k roztříštěnosti právních úprav není možné.

Návrh je zatím ve fázi expertního projednávání pracovní skupinou Rady.

Řešení rizik spojených s úvěry v selhání (NPLs)

Komise přijala v březnu 2018 návrh směrnice o obsluhovatelích úvěrů, kupcích úvěrů a vymáhání kolaterálu a návrh nařízení, kterým se mění nařízení CRR, pokud jde o minimální krytí ztrát z nevykonných expozic. Deklarovaným cílem legislativního balíčku je podpora rozvoje sekundárních trhů, snížení současného počtu NPLs a předcházení jejich možnému budoucímu hromadění v bilancích bank a usnadnění vymáhání pohledávek ze zajištěných úvěrů poskytnutých podnikatelům.

Návrh směrnice cílí na ochranu zajištěných věřitelů prostřednictvím efektivnější metody, jak mimosoudně získat zpět peníze ze zajištěných úvěrů poskytnutých podnikatelům, a dále chce odstranit překážky správy úvěrů třetími stranami a odprodávání úvěrů za účelem dalšího rozvoje sekundárních trhů s NPLs. Návrh nařízení je veden snahou změnit chování úvěrových institucí *pro futuro* ve vztahu k nedostatečné tvorbě opravných položek a ponechávání NPL/NPE v jejich bilancích po příliš dlouhou dobu. Proto zavádí nástroj obezřetnostního jištění, který fakticky úvěrovým institucím ukládá, aby v rámci opatření Pilíře 1 povinně plně pokryly kmenovým kapitálem Tier 1 nezajištěné části nových nevykonných expozic.

Návrh směrnice zavádí úpravu správců úvěrů, obchodníků s úvěry a mimosoudní realizaci předmětu zajištění. První část směrnice je věnována úpravě a podpoře sekundárního trhu s nevykonnými úvěry. Působnost směrnice o sekundárních trzích je omezena pouze na úvěry poskytnuté úvěrovými institucemi. Správce úvěrů je osoba, která pro věřitele spravuje úvěry, a směrnice dále vymezuje, co přesně se považuje za správu úvěrů a jaké požadavky jsou na správce úvěrů kladeny. Směrnice rovněž upravuje, jaké požadavky se vztahují na obchodníky s úvěry. Druhá část směrnice se týká mimosoudní realizace předmětu zajištění, kdy požaduje po členských státech, aby do svého právního systému zavedly alespoň jeden ze systému mimosoudní realizace předmětu zajištění (veřejná dražba, prodej z volné ruky nebo propadnutí předmětu zajištění).

K projednávání návrhů Radou se přistoupilo „dvourychlostně“. Návrh směrnice byl rozdělen na 2 části a část týkající se sekundárních trhů byla v březnu 2019 schválena na COREPER II. Část mimosoudní realizace předmětu zajištění byla oddělena a bude projednávána samostatně.

Návrh nařízení byl v říjnu 2018 projednán na COREPER II, kde byl schválen obecný přístup. V březnu 2019 byl návrh schválen v rámci prvního čtení v Evropském parlamentu a v dubnu 2019 Radou EU. Následně bylo nařízení publikováno ve Věstníku¹⁰¹ (účinnost nastane prvním dnem po vyhlášení), přičemž zaváděný nástroj obezřetnostního jištění se použije na veškeré nevykonné expozice vzniklé po nabytí účinnosti nařízení.

¹⁰⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2019/518 ze dne 19. 3. 2019, kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009, pokud jde o některé poplatky za přeshraniční platby v Unii a poplatky za konverzi měny.

¹⁰¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/630 ze dne 17. 4. 2019, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o minimální krytí ztrát z nevykonných expozic.

Udržitelné financování (SF)

Komise publikovala v květnu 2018 legislativní balíček obsahující návrh nařízení o zřízení rámce pro usnadnění udržitelného investování (taxonomie), návrh nařízení o zveřejňování informací ohledně udržitelných investic a rizik týkajících se udržitelnosti (transparence) a návrh nařízení, kterým se mění nařízení o benchmarkích¹⁰² pro nízkouhlíkové investice a investice s pozitivním uhlíkovým dopadem¹⁰³, a to jako součást realizace Akčního plánu: financování udržitelného růstu ze dne 8. 3. 2018. Cílem evropských iniciativ v oblasti udržitelného financování (Sustainable finance) je zajištění dlouhodobé konkurenceschopnosti ekonomiky EU prostřednictvím integrace environmentálních, sociálních a správních faktorů do ekonomických procesů a přechodu na nízkouhlíkové oběhové hospodářství, které účinněji využívá zdroje.

V rámci Rady EU započala vyjednávání k legislativnímu balíčku v červenci 2018. V prosinci 2018 byl u transparence a u benchmarků přijat obecný přístup na COREPER II, přičemž následně bylo u benchmarků v únoru 2019 a u transparence v březnu 2019 dosaženo i dohody v rámci trialogu s Evropským parlamentem. Taxonomie bude v roce 2019 dále projednávána na úrovni Rady EU.

Trh pro růst malých a středních podniků

V květnu 2018 Komise předložila legislativní balíček skládající se z návrhu novelizujícího nařízení o prospektu a nařízení o zneužívání trhu¹⁰⁴, a návrhu pozměňujícího nařízení Komise v přenesené pravomoci ke směrnici MiFID II, jehož cílem je umožnit snadnější financování malých a středních podniků (SMEs) prostřednictvím kapitálového trhu. Návrh si klade za cíl usnadnit SMEs přístup na veřejné kapitálové trhy, konkrétně má řešit nadměrnou administrativní zátěž SMEs při kotaci nebo emisích kapitálových nástrojů a dluhopisů a zvýšit míru likvidity na trzích pro růst SME. První jednání Rady EU o tomto návrhu se uskutečnilo v září 2018. V březnu 2019 proběhl trialog, na kterém došlo k politickému kompromisu, který byl následně schválen Radou EU. V dubnu 2019 byl návrh schválen v Evropském parlamentu, následovat bude jeho formální schválení Radou EU a poté publikace ve Věstníku.

V prosinci 2018 přijala Komise návrh pozměňujícího nařízení Komise v přenesené pravomoci ke směrnici MiFID II, jehož cílem je umožnit snadnější financování SMEs prostřednictvím kapitálového trhu. Tento návrh nabude účinnosti za 3 měsíce od svého schválení, pokud proti němu Evropský Parlament a Rada EU nevznesou námítky.

Přeshraniční nabízení fondů (CBDF)

V březnu 2018 byly v rámci CMU balíčku publikovány návrhy Komise, které mají za cíl usnadnit přeshraniční nabízení fondů kolektivního investování. Jedná se o návrh nařízení, který mění nařízení EuVECA¹⁰⁵ a EuSEF¹⁰⁶ a návrh směrnice, který mění směrnice UCITS¹⁰⁷ a AIFMD¹⁰⁸. Cílem návrhů je zvýšit transparentnost vnitrostátních požadavků a harmonizovat některá vnitrostátní pravidla v oblasti přeshraničního nabízení investičních fondů. Podle Komise je úroveň přeshraničního nabízení investičních fondů negativně ovlivněna různorodostí právních řádů způsobující nepřehlednost právních norem a správních poplatků pro správce investičních fondů. Z toho důvodu se navrhuje vytvořit ústřední databázi relevantních právních norem (zejm. s ohledem na marketingová sdělení a správní poplatky) na národní i evropské úrovni, které by v rámci EU zjednodušily přístup na zahraniční trhy.

Jednání v Radě EU započala v březnu 2018. Obecný přístup byl schválen v červnu 2018 a následně byl návrh zařazen na COREPER II. do části bez diskuse. V únoru 2019 proběhl trialog, na kterém bylo dosaženo politické dohody s Evropským parlamentem. V dubnu 2019 byl návrh v rámci prvního čtení v Evropském parlamentu přijat. Očekává se publikace ve Věstníku.

¹⁰² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011 ze dne 8. 6. 2016 o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách nebo k měření výkonnosti investičních fondů, a o změně směrnic 2008/48/ES a 2014/17/EU a nařízení (EU) č. 596/2014.

¹⁰³ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 5. 2018 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelného investování, návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 5. 2018 o zveřejňování informací ohledně udržitelných investic a rizik týkajících se udržitelnosti a o změně směrnice (EU) 2016/2341 a návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 5. 2018, kterým se mění nařízení (EU) 2016/1011, pokud jde o referenční hodnoty pro nízkouhlíkové investice a investice s pozitivním uhlíkovým dopadem.

¹⁰⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. 4. 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnice Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES.

¹⁰⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 345/2013 ze dne 17. 4. 2013 o evropských fondech rizikového kapitálu.

¹⁰⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 346/2013 ze dne 17. 4. 2013 o evropských fondech sociálního podnikání.

¹⁰⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. 7. 2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

¹⁰⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/61/EU ze dne 8. 6. 2011 o správcích alternativních investičních fondů a o změně směrnice 2003/41/ES a 2009/65/ES a nařízení (ES) č. 1060/2009 a (EU) č. 1095/2010.

Kryté dluhopisy (CB)

V březnu 2018 byly publikovány návrhy Komise, které mají za cíl přispět k dokončení CMU, mezi nimiž jsou také návrhy upravující kryté dluhopisy. Jedná se o návrh směrnice a návrh nařízení. Návrh směrnice, měnící směrnici UCITS a směrnici BRRD, stanoví náležitosti krytých dluhopisů, požadavky na jejich strukturální vlastnosti, pravidla pro využití označení „evropské kryté dluhopisy“ jako evropské značky a náležitosti veřejného dohledu. Strukturálními požadavky jsou mechanismus dvojího postihu, vyloučení automatické splatnosti v případě úpadku, kvalita aktiv určených ke krytí, oddělení krycích aktiv v krycím portfoliu a jejich vynětí z majetkové podstaty v případě úpadku, kontrolor krycího portfolia, rezerva likvidity krycího portfolia, zvláštní správce pro případ platební neschopnosti či řešení krize, umožnění struktur prodloužitelné splatnosti. Pokud budou kryté dluhopisy splňovat tyto náležitosti, mohou používat označení „evropské kryté dluhopisy“ (evropská značka jako záruka bezpečnosti a kvality). Návrh nařízení mění nařízení CRR, a to zejména expozice v krytých dluhopisech, přičemž jsou mimo jiné stanoveny požadavky na přezajištění a náhradní aktiva.

Jednání v Radě EU započala v květnu 2018. Obecný přístup byl schválen v listopadu 2018 a následně byly návrhy předloženy k projednání v COREPER II jako bod bez diskuze. V únoru 2019 bylo dosaženo na triologu politické dohody s Evropským parlamentem. V době přípravy této zprávy probíhaly technické úpravy textu a rovněž jeho lingvistická korektura.

Cenné papíry zajištěné státními dluhopisy (SBBS)

V květnu 2018 byl Komisí publikován návrh vytvářející nová pravidla pro vydávání cenných papírů zajištěných státními dluhopisy (Sovereign Bond-Backed Securities, SBBS). Cenné papíry zajištěné státními dluhopisy jsou diverzifikovaným souborem státních dluhopisů eurozóny zahrnujícím státní dluhopisy ze všech členských států eurozóny podle jejich podílu na kapitálu ECB. Podle Sdělení o dokončení bankovní unie by sekuritizace státních dluhopisů z různých členských států mohla zvýšit diverzifikaci portfolia bankovního sektoru, zmírnit negativní spirálu mezi bankami a příslušnými národními vládami a vytvořit nový zdroj kvalitního kolaterálu využitelného mj. pro přeshraniční finanční transakce. Toto nahlížení na SBBS ze strany Komise je podle ČR a ostatních států příliš zavádějící a neodpovídá realitě. ČR se domnívá, že nákupy státních dluhopisů pro účely sekuritizace v SBBS mohou vést k významnému omezení nabídky státních dluhopisů na volném trhu. To může být nežádoucí pro likviditu trhu s jednotlivými státními dluhopisy a může dojít také ke snížení informační hodnoty, kterou ceny dluhopisů poskytují pro oceňování rizik. Vznik SBBS může vést k transferu poptávky směrem k dluhopisům vlád z podkladového portfolia SBBS, což by mohlo nepříznivě ovlivnit dluhopisové trhy v zemích EU, které nebudou mít dluhopisy v *poolu*.

Na jednáních výborů FSC a EFC v červnu 2018, kde byl návrh představen, vyjádřila nesouhlas s návrhem opětovně naprostá většina členských států. Na prvním jednání Rady EU k SBBS vyplynul z diskuze hluboký nesouhlas napříč mnoha členskými státy a s ohledem na to vyjádřilo rakouské předsednictví vážné pochybnosti o možném pokroku ve vyjednávání. Rakouské předsednictví tak již nepokračovalo ve vyjednávání návrhu SBBS a ani rumunské předsednictví se návrhem v 2. pololetí 2018 nijak nezabývalo.

9.4 Domácí legislativa v oblasti finančního trhu

Krizové řízení ve finančním sektoru

V roce 2018 nabyl účinnosti zákon, kterým se mění zákon o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a další související zákony¹⁰⁹. Cílem zákona je upřesnit a doplnit některá již dříve implementovaná ustanovení směrnice BRRD, např. ustanovení týkající se požadavku na doplnění smluvní dokumentace kapitálového nástroje o uznání pravomoci ČNB provést odpis nebo konverzi nástroje, pravomoc ČNB uložit instituci povinnost omezit expozice vůči jiné instituci nebo povinnost vést podrobné záznamy o finančních smlouvách. Dále je v zákoně upraveno nové moratorium (tj. odložení splatnosti závazku) vztahující se pouze na odepisovatelné kapitálové nástroje nebo odepisovatelné závazky, které lze uložit až na osmáct měsíců, a to i opakovaně. Zároveň jsou na základě zkušeností s dosavadním fungováním GSFT zákonem upraveny některé otázky jeho fungování (např. výběr příspěvků do fondu pro řešení krize, schvalování vnitřních předpisů).

Dne 4. 1. 2019 nabyla účinnosti novela zákona o dluhopisech¹¹⁰ a dalších souvisejících zákonů, kterou se novelizuje rovněž insolvenční zákon¹¹¹. Tato novela má za cíl mimo jiného transponovat směrnici novelizující směrnici BRRD, pokud jde o pořadí nezajištěných dluhových nástrojů v insolvenčním řízení (hierarchie věřitelů) a umožňuje vytvoření nové kategorie „nepreferenčního a prioritního“ dluhu, jenž by měl být v úpadečném

¹⁰⁹ Zákon č. 182/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., a další související zákony.

řízení řazen nad kapitálové nástroje a podřízené závazky, které nejsou kapitálovými nástroji, ale pod ostatní nepodřízené (seniorní) závazky. Více k novele v části Dluhopisy.

Česká národní banka

V roce 2018 nabyl účinnosti zákon, kterým se mění zákon o ČNB a zákon o oběhu bankovek a mincí, a kterým se zrušuje zákon o ražbě československých dukátů¹¹². Zákon umožňuje ČNB vydávat pamětní bankovky a obchodní mince, tzv. české dukáty. Této pravomoci již ČNB využila a dne 31. ledna 2019 vydala první pamětní bankovku v nominální hodnotě 100 Kč ke 100. výročí budování československé měny.

Během roku 2018 také pokračoval legislativní proces u další novely zákona o ČNB, která obsahuje několik dílčích věcných změn a legislativně technické korekce směřující ke snazšímu a především jednotnému výkladu zákona o ČNB. V rámci věcných změn jde zejména o rozšíření okruhu nástrojů měnové politiky a okruhu subjektů, se kterými může ČNB uzavírat obchody na volném trhu. Dále je navrhováno doplnění oprávnění pro ČNB stanovit horní hranici vybraných úvěrových ukazatelů týkajících se spotřebitelských úvěrů zajištěných obytnou nemovitostí, čímž by byly rozšířeny nástroje makrobezpečnostní politiky. Návrh dále například staví najisto možnost ČNB založit k podpoře plnění svých úkolů právníckou osobu nebo v ní nabytí účast. V létě 2018 proběhlo mezirezortní připomínkové řízení a v dubnu 2019 byl návrh zákona předložen vládě.

Úvěrové instituce

V prosinci 2018 byl vládě předložen návrh zákona, kterým se mění zákon o bankách a zákon o spořitelních a úvěrních družstvech¹¹³. Návrh zákona je z části technickou novelou, která však přinese i několik dílčích věcných změn. Jednou z věcných změn je např. posílení ochrany klientů bank v případech, kdy dochází k přeměnám či jakékoliv dispozici s obchodním závazkem banky nebo jeho částí. Dále se nově přiznává podanému rozkladu proti rozhodnutí o odnětí licence banky odkladný účinek. S tím souvisí zásadní věcná změna, která nově váže vykonatelnost rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, kterým by bylo zrušeno rozhodnutí ČNB o odnětí licence bance, resp. povolení družstevní záložně, až na okamžik marného uplynutí lhůty pro podání kasační stížnosti. Návrhem byly dále provedeny některé úpravy s cílem snížit administrativní zátěž tržních subjektů. Jedná se například o zrušení povinnosti bank předkládat orgánu dohledu výpis všech akcionářů a správců z emise akcií banky před konáním valné hromady. Během roku 2019 bude pokračovat legislativní proces.

Kapitálový trh

V souvislosti s přijetím nařízení o prospektu byl v roce 2018 započat legislativní proces návrhu zákona, kterým se mění zákon o podnikání na kapitálovém trhu a další zákony. Návrh zákona byl v únoru 2019 postoupen vládou Poslanecké sněmovně a je zde projednáván jako sněmovní tisk 389.

Tento návrh zákona obsahuje převážně změny, jimiž se provádí adaptace právního řádu na nařízení o prospektu, které nabyde účinnosti 21. 7. 2019. Nařízení o prospektu je prvním schváleným předpisem EU v rámci iniciativy vytváření unie kapitálových trhů. Nařízení si klade za cíl zejména usnadnit emitentům akcií a dluhopisů přístup na kapitálové trhy. Například pro časté emitenty se usnadňuje vyhotovení jednotlivých prospektů a zkracuje se doba pro jeho schválení orgánem dohledu, tedy ČNB. Pro drobné emitenty se upravuje jednodušší forma prospektu, tzv. unijní prospekt pro růst. Nařízení o prospektu rovněž reviduje tzv. shrnutí prospektu (prospectus summary) tak, aby se jednalo o kratší dokument obsahující klíčové informace pro investory prezentované srozumitelnou formou. Vzhledem k tomu, že toto nařízení nahrazuje původní směrnici o prospektu¹¹⁴, tato novela rovněž ruší příslušná původní transpoziční ustanovení.

Návrh zákona se adaptuje také na nařízení o fondech peněžního trhu¹¹⁵ a dále na nařízení o transparentnosti obchodů zajišťujících financování a opětovného použití¹¹⁶, navržené změny jsou u obou nařízení však spíše

¹¹⁰ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² Zákon č. 89/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a kterým se zrušuje zákon č. 76/1976 Sb., o ražbě československých dukátů.

¹¹³ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/71/ES ze dne 4. 11. 2003 o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí převoditelných cenných papírů k obchodování a o změně směrnice 2001/34/ES.

¹¹⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1131 ze dne 14. 6. 2017 o fondech peněžního trhu.

¹¹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2365 ze dne 25. 11. 2015 o transparentnosti obchodů zajišťujících financování a opětovného použití a o změně nařízení (EU) č. 648/2012.

legislativně-technického charakteru. Návrh zákona také reaguje na nedostatky shledané v oblasti distribuce doplňkového penzijního spoření a insolvence podílových fondů a podfondů. Z veřejných konzultací vyplynuly i dílčí nedostatky ve vztahu k zákonu o investičních společnostech a investičních fondech¹¹⁷ a k zákonu o dluhopisech.

Dluhopisy

V únoru 2018 vláda schválila návrh zákona, kterým se mění zákon o dluhopisech a další související zákony. Návrh zákona schválený oběma komorami Parlamentu ČR podepsal prezident republiky v prosinci 2018, přičemž zákon byl publikován ve Sbírce zákonů pod číslem 307/2018 Sb. a nabyl účinnosti dne 4. 1. 2019.

Důvodem předložení tohoto návrhu byla snaha odstranit nedostatky ve stávající právní úpravě hypotečních zástavních listů a upravit některé další nedostatky dluhopisového práva, na které upozornila praxe. Současná nižší atraktivita a nižší konkurenceschopnost ČR v této oblasti souvisí s chybějícími ustanoveními nebo instituty, které jsou v ostatních vyspělých státech obvyklé. To má za následek negativní hodnocení právního rámce pro hypoteční zástavní listy ze strany ratingových agentur. Chybějícími instituty stávajícího dluhopisového práva jsou např. agent pro zajištění, monitor krytého bloku nebo nucený správce krytých bloků. Novým institutem jsou např. povinně konvertibilní dluhopisy. Dalším důvodem předložení novely bylo odstranění právní nejistoty současné právní úpravy insolvenčního práva, je-li předmětem řízení o úpadku majetek sloužící ke krytí hypotečních zástavních listů. Novela staví najisto, že kryté dluhopisy (hypoteční zástavní listy) jsou vyloučeny z majetkové podstaty emitenta, který je v úpadku a zahájením insolvenčního řízení nedojde ani k automatické splatnosti dluhopisů.

Investiční fondy

V květnu 2018 vláda schválila návrh nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády o investování investičních fondů¹¹⁸. Návrh nařízení vlády byl předložen v souvislosti s potřebou adaptovat český právní řád na nařízení o fondech peněžního trhu, které nabylo účinnosti 21. 7. 2018. Adaptace spočívá zejména ve vypuštění ustanovení o fondech peněžního trhu, která by byla s uvedeným evropským nařízením duplicitní. Zároveň se provádějí některé legislativně-technické změny v návaznosti na poslední novelu č. 133/2017 Sb. Nařízení vlády bylo v červnu 2018 publikováno ve Sbírce zákonů pod číslem 97/2018 Sb. s účinností od 21. 7. 2018.

Distribuce pojistných produktů

Dne 1. 12. 2018 nabyl účinnosti nový zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění. Jeho hlavními cíli jsou zajištění účinnější ochrany klientů pojišťoven a dokončení procesu sjednocování pravidel distribuce finančních produktů a služeb. Zákonem, který nahrazuje dosavadní zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí¹¹⁹, se rovněž implementují některé evropské právní předpisy. Účinnější ochranu spotřebitele nový zákon zakládá především posílením odpovědnosti pojišťoven a pojišťovacích zprostředkovatelů za kvalitu jejich distribuční sítě. Dále se rozšiřují dohledové a sankční pravomoci ČNB tak, aby bylo možné plnění zákonných povinností oproti současnosti účinněji vymáhat. K omezení nekalých praktik při prodeji investičního životního pojištění má přispět větší důraz na srozumitelnost a transparentnost některých klíčových produktových informací (souhrnné vyjádření) a zachování limitu pro uplatnění distribučních nákladů pojišťoven na klientovi při výpovědi pojištění (odkupné). Zákon rovněž zvyšuje standard odborné způsobilosti prodejců pojištění. Vstup zákona v účinnost také znamenal zahájení procesu přeregistrace současných pojišťovacích zprostředkovatelů. Toto opatření představuje nutnou podmínku k efektivnějšímu výkonu dohledu v pojišťovnictví.

Zdravotní pojištění cizinců

V roce 2018 probíhala příprava návrhu zákona o zdravotním pojištění cizinců. Na problematice spolupracovalo více resortů a jednání pokračují v roce 2019. Nová úprava má odstranit nedostatky dosavadní právní úpravy soukromého zdravotního pojištění cizinců, zakotvit jeho základní rozsah a jednoznačně vymezit kategorii cizinců, kteří jsou zahrnuti v systému veřejného zdravotního pojištění, a kategorii cizinců, na něž se vztahuje povinnost uzavřít soukromé zdravotní pojištění. Cílem je přehledná úprava práv a povinností cizince související s daným zdravotním pojištěním, vymezení zákonného rozsahu soukromého zdravotního pojištění cizinců, a to tak, aby nedocházelo k neodůvodněným rozdílům v rozsahu nákladů hrazených zdravotních služeb nejen mezi cizinci, ale i mezi cizinci a občany ČR (resp. osobami zahrnutými v systému veřejného zdravotního pojištění).

¹¹⁷ Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁸ Nařízení vlády č. 243/2013 Sb., o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁹ Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů.

Platební styk

Dne 13. 1. 2018 nabyl účinnosti nový zákon o platebním styku¹²⁰, který nahradil původní zákon o platebním styku z roku 2009. Zákon transponuje směrnici o platebních službách na vnitřním trhu (PSD II).¹²¹ Reguluje moderní způsoby placení prostřednictvím mobilních a internetových aplikací, které jsou alternativou k platbě kartou a ve srovnání s klasickým bankovním převodem dávají vyšší záruku, že platba bude skutečně provedena. Spotřebitelé dále mají možnost prostřednictvím internetu centrálně spravovat údaje o svých platebních účtech, což jim umožňuje mít větší přehled o rodinných financích. Rovněž se zavádí vyšší standardy bezpečnosti plateb prostřednictvím tzv. silného ověření uživatele a dochází k posílení práv spotřebitelů v případě ztráty, odcizení nebo zneužití platebních karet. Spotřebitelé nemusí nově platit poplatek za platbu kartou, který byl účtován u některých čerpacích stanic nebo při internetovém prodeji letenek.

Směnárenská činnost

Dne 1. 4. 2019 nabyla účinnosti novela zákona o směnárenské činnosti.¹²² Novela významně zvyšuje ochranu klientů směnáren a zpřesňuje některá ustanovení zákona o směnárenské činnosti. Novela také zpřesňuje evidenční povinnosti směnáren a sladuje definici skutečného majitele se zákonem o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu¹²³. Na nově zaváděné instituty navazuje úprava přestupků. V zákoně o platebním styku dochází v návaznosti na to k úpravě vymezení bezhotovostního obchodu s cizí měnou. Zákon o platebním styku se dále upravuje v souvislosti s vydáním prováděcího předpisu Komise ke směrnici o platebních službách. Důležité změny se týkají vymezení hranic mezi směnárenským obchodem a poskytováním platebních služeb, kurzovního lístku, jiných podmínek směny – tzv. VIP kurzy, omezení vydávání předmluvních informací, zákazu úplaty za provedení směnárenského obchodu, odstoupení od smlouvy o směnárenském obchodu a tzv. doplňkového prodeje.

Tržní infrastruktura – držení cenných papírů

V průběhu roku 2018 byl připravován návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s podporou výkonu práv akcionářů. Vláda návrh zákona schválila v září 2018 a v dubnu 2019 k němu proběhlo druhé čtení v Poslanecké sněmovně (sněmovní tisk 300). Při vypracovávání návrhu spolupracovalo MF s MSp. Návrh transponuje směrnici o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi¹²⁴. Cílem návrhu je podpořit dlouhodobé zapojení akcionářů do činnosti těchto společností. Pro kótované společnosti se stanoví povinnost vypracovat politiku odměňování vedoucích osob společnosti, jež bude schvalována valnou hromadou. Společnosti budou rovněž vypracovávat zprávu o odměňování vedoucích osob, která také podléhá schválení valnou hromadou a bude uveřejněna na webových stránkách společnosti. Valná hromada bude dále povinně schvalovat určité transakce se spřízněnými stranami, nicméně souhlas není vyžadován u transakcí uzavřených za běžných obchodních podmínek.

Část návrhu zákona se týká fungování kapitálového trhu. Emitentům se umožňuje získat prostřednictvím účastníků centrálního depozitáře informace o akcionářích, např. pro účely svolání valné hromady. Stanoví se také pravidla pro komunikaci emitenta s akcionáři prostřednictvím účastníků centrálního depozitáře. Každý investor tak bude dostávat informace o svých investicích na jedno místo, konkrétně k subjektu, který pro něj vede účet cenných papírů. Do českého právního řádu se tak zavádějí prvky tržních standardů pro korporátní akce. Poslední část návrhu dopadá na institucionální investory, jako jsou pojišťovny či zajišťovny, a správu jejich investic do kótovaných společností.

9.5 Nelegislativní aktivity MF v oblasti finančního trhu

Finanční vzdělávání

MF je podle vládou schválené Národní strategie finančního vzdělávání (NSFV) orgánem státní správy odpovědným za finanční vzdělávání. MF vede Pracovní skupinu pro finanční vzdělávání (PSFV), která je platformou pro výměnu zkušeností a názorů. Členy PSFV jsou zástupci veřejného sektoru (MF, MŠMT, další ministerstva a ČNB), profesních sdružení působících na finančním trhu, subjektů realizujících finančně

¹²⁰ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

¹²¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. 11. 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES.

¹²² Zákon č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 277/2013 Sb., o směnárenské činnosti, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., a zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku.

¹²³ Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/828 ze dne 17. 5. 2017, kterou se mění směrnice 2007/36/ES, pokud jde o podporu dlouhodobého zapojení akcionářů.

vzdělávací projekty (neziskové organizace, spotřebitelská sdružení a dluhové poradny), akademické sféry a odborníci v oblasti vzdělávání. MF ad-hoc zřizuje podskupiny PSFV řešící konkrétní úkoly.

MF reviduje NSFV a související strategické dokumenty. Do procesu revize spadá provedení měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace a jeho vyhodnocení. V průběhu minulých let byl vydán revidovaný **standard finanční gramotnosti**¹²⁵ stanovující cílové kompetence žáků ve světě financí, který slouží jako podklad pro vytvoření rámcových vzdělávacích programů na základních a středních školách. V roce 2017 byla vytvořena nová **definice finanční gramotnosti**.¹²⁶ V průběhu let 2018 a 2019 probíhají kontinuální jednání pracovní podskupiny pro revizi NSFV a aktualizace návrhů NSFV 2.0. Její předložení vládě se očekává do konce roku 2019. Na přelomu let 2019 a 2020 bude provedeno další měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace ČR.

Portál Proč se finančně vzdělávat?

MF průběžně spravuje rozcestníkový portál finanční gramotnosti „Proč se finančně vzdělávat?“ www.psfv.cz, který je určen široké laické i odborné veřejnosti. Portál na jednom místě shromažďuje informace o fungování a rizicích finančního trhu a o systému finančního vzdělávání v ČR i v zahraničí. Obsahem jsou mj. rodinné finance včetně tvorby domácího rozpočtu; struktura, instituce a produkty finančního trhu; kontakty na spotřebitelské a dluhové poradny, které v případě sporů s institucemi finančního trhu či např. při složité životní situaci poskytují zdarma pomoc; řešení sporů, rady a návody zaměřené především na předlužení, oddlužení a exekuce a odkazy na zajímavé stránky s projekty, hrami a kalkulačkami v ČR i v zahraničí.

Koncepce rozvoje kapitálového trhu v ČR

MF v roce 2018 finalizovalo strategický dokument „Koncepce rozvoje kapitálového trhu v ČR 2018-2023“, a to za účasti expertů Světové banky (WB) v rámci programu na podporu strukturálních reforem (SRSP). Koncepce vznikala od roku 2015 a její konečná verze do značné míry vychází ze zprávy WB o kapitálovém trhu v ČR, publikované v říjnu 2017. Koncepce má za cíl vytvořit dlouhodobou strategii pro rozvoj kapitálového trhu v ČR a prostřednictvím obsažených opatření přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a pozitivně se podílet na hospodářském růstu země, včetně tvorby pracovních míst s vysokou přidanou hodnotou. Koncepce obsahuje 27 opatření na podporu domácností, podniků, tržní infrastruktury i státu.

Překlady některých zákonů do anglického jazyka

V roce 2018 byly vyhotoveny informativní překlady dalších právních předpisů z oblasti finančního trhu do anglického jazyka. Vedle překladů zákona o podnikání na kapitálovém trhu, zákona o omezení plateb v hotovosti, zákona o platebním styku (zveřejněno v lednu 2018) a zákona o směnářské činnosti (zveřejněno v únoru 2018) se jedná o překlad zákona o dluhopisech, který odpovídá poslední rozsáhlé novele tohoto zákona (zveřejněno v lednu 2019), a zákona o spotřebitelském úvěru (zveřejněno v březnu 2019). Dále se začalo pracovat na překladu zákona o investičních společnostech a investičních fondech, který by měl být zveřejněn na konci roku 2019 tak, aby odpovídal plánované novelizaci v uvedeném roce. Překlady zákonů jsou dostupné na internetových stránkách MF v části Legislativa a Legislativní dokumenty.¹²⁷

Konzultace k tématu virtuálních měn a jiných virtuálních aktiv

Ministerstvo financí v listopadu 2018 zveřejnilo veřejnou konzultaci k tématu virtuálních měn a jiných virtuálních aktiv. Cílem konzultace bylo získat názor odborné veřejnosti na možnost právního ukotvení virtuálních aktiv a využití technologie blockchain k evidenci zaknihovaných cenných papírů. V první polovině března 2019 zahájilo ministerstvo konzultace k otázce vedení elektronické evidence emise cenných papírů se státními orgány, na jejichž základě zváží další postup.

¹²⁵ <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>

¹²⁶ Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.

¹²⁷ Viz <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2004/zakon-c-256-2004-sb-3568>,
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2004/zakon-c-254-2004-sb-3569>,
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2018/zakon-c-370-2017-sb-30664>,
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2013/zakon-c-277-2013-sb-31253>,
<https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/kapitalovy-trh/cenne-papiry/2018/zakon-o-dluhopisech-publikovan-ve-sbirce-33795>,
<https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2016/zakon-c-257-2016-sb-26924>.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.1: Meziroční růst reálného HDP	6
Tabulka 1.2: Základní makroekonomické a fiskální ukazatele ČR	6
Tabulka 1.3: Základní ukazatele vnějších vztahů ČR	7
Tabulka 1.4: Indexy spotřebitelských cen sledovaných ekonomik	7
Tabulka 1.5: Hlavní měnověpolitické úrokové sazby vybraných centrálních bank	8
Tabulka 1.6: Průměrný kurz koruny k hlavním a regionálním měnám	9
Tabulka 2.1: Umístění prostředků na finančním trhu	10
Tabulka 4.1: Počty subjektů poskytujících služby na finančním trhu	13
Tabulka 4.2: Počet subjektů působících v ČR na základě jednotného pasu	14
Tabulka 4.3: Základní ukazatele FPV	15
Tabulka 4.4: Základní ukazatele FŘK	15
Tabulka 4.5: Počet zahájených řízení v jednotlivých letech	16
Tabulka 4.6: Výsledek hospodaření finančních institucí před zdaněním	17
Tabulka 4.7: Průměrný přepočtený počet zaměstnanců finančních institucí	18
Tabulka 5.1: Základní ukazatele bankovního sektoru	20
Tabulka 5.2: Vybrané položky výkazu zisku a ztráty bankovního sektoru	23
Tabulka 5.3: Úrokové sazby ČNB	24
Tabulka 5.4: Průměrná úroková sazba	25
Tabulka 5.5: Vklady u bank dle sektorového hlediska	26
Tabulka 5.6: Úvěry u bank dle sektorového hlediska	26
Tabulka 5.7: Nově poskytnuté hypoteční úvěry podle účelu pořízení	27
Tabulka 5.8: Nové hypoteční úvěry (HÚ) na bytové nemovitosti poskytnuté bankami obyvatelstvu	28
Tabulka 5.9: Hypoteční úvěry (HÚ) podle fixace úrokové sazby	29
Tabulka 5.10: Celkový objem nesplacených hypotečních úvěrů podle účelu pořízení	29
Tabulka 5.11: Hlavní ukazatele stavebního spoření	31
Tabulka 5.12: Základní ukazatele sektoru družstevních záložen	35
Tabulka 5.13: Struktura aktiv sektoru nebankovních poskytovatelů financování dle segmentů	37
Tabulka 5.14: Struktura půjček sektoru nebankovních poskytovatelů financování dle segmentů	37
Tabulka 6.1: Roční výkonnost globálního akciového indexu a indexů sledovaných států	40
Tabulka 6.2: Objem burzovních obchodů na BCPP	42
Tabulka 6.3: Počty registrovaných emisí na BCPP	42
Tabulka 6.4: Objem burzovních obchodů na RM-Systému	43
Tabulka 6.5: Objem mimoburzovních transakcí v rámci CDCP	43
Tabulka 6.6: Objem obchodů na PXE	43
Tabulka 6.7: Ukazatele sektoru OCP	45
Tabulka 6.8: Struktura obhospodařovaných prostředků	45
Tabulka 6.9: Objem spravovaného majetku ve finančních skupinách AKAT	46
Tabulka 6.10: Prostředky podílových fondů dle domicilu a dle druhu fondu	47
Tabulka 7.1: Podíl životního a neživotního pojištění ve vybraných zemích	49
Tabulka 7.2: Hlavní ukazatele pojištného trhu	51
Tabulka 8.1: Vybrané ukazatele sektoru penzijních společností	54
Tabulka 8.2: Průměrná výše měsíčních příspěvků v transformovaných (TF) a účastnických (ÚF) fondech	59
Tabulka P2.1: Přehled vybraných ukazatelů sektoru úvěrových institucí, nebankovních poskytovatelů, kapitálového trhu a pojišťoven	97
Tabulka P2.2: Základní ukazatele stavebního spoření	98
Tabulka P2.3: Základní ukazatele penzijního připojištění v transformovaných fondech	99
Tabulka P2.4: Základní ukazatele doplňkového penzijního spoření v účastnických fondech	100

SEZNAM GRAFŮ

Graf 2.1: Umístění prostředků na finančním trhu	10
Graf 3.1: Struktura úspor domácností	12
Graf 5.1: Celkový kapitálový poměr a čisté úrokové výnosy z aktiv	20
Graf 5.2: Podíl nevykonných úvěrů dle klientských sektorů a odvětví	22
Graf 5.3: Rentabilita vlastního kapitálu Tier 1	24
Graf 5.4: RPSN nových korunových úvěrů poskytnutých bankami	25
Graf 5.5: Vybrané úrokové sazby	28
Graf 5.6: Struktura nesplacených hypotečních úvěrů na pořízení bytové a nebytové nemovitosti	30
Graf 5.7: Struktura hypotečních úvěrů podle kategorizace	30
Graf 5.8: Smlouvy podle roku uzavření	32
Graf 5.9: Počet smluv o stavebním spoření	32
Graf 5.10: Celkové vklady dle splatnosti	33
Graf 5.11: Úrokové sazby úvěrů na nákup bytových nemovitostí	33
Graf 5.12: Podíl úvěrů od bank a spořitelen na úvěrech na nákup bytových nemovitostí	34
Graf 5.13: Nové úvěry v sektoru stavebního spoření	34
Graf 5.14: Bilanční suma, výše přijatých vkladů, výše poskytnutých úvěrů a pohledávek a počet členů	36
Graf 5.15: Celkové zadlužení domácností	38
Graf 5.16: Objem zadlužení domácností vzhledem k HDP ve vybraných zemích EU	39
Graf 6.1: Denní uzavírací hodnoty indexů na BCPP	41
Graf 6.2: Celkový objem dlouhodobých dluhopisů emitovaných domácími nefinančními podniky	44
Graf 6.3: Struktura investičních fondů	46
Graf 6.4: Čisté prodeje domácích fondů	47
Graf 7.1: Objem hrubého předepsaného pojistného	49
Graf 7.2: Živelné pojistné události	50
Graf 7.3: Počet pojišťovacích zprostředkovatelů	52
Graf 8.1: Prostředky a počet účastníků ve III. pilíři	55
Graf 8.2: Objem prostředků účastníků v jednotlivých typech účastnických fondů	56
Graf 8.3: Přijaté a vyplacené prostředky v transformovaných (TF) a účastnických (ÚF) fondech	57
Graf 8.4: Struktura účastníků dle věku v účastnických a transformovaných fondech	58
Graf 8.5: Počet smluv ve III. pilíři, na které přispíval účastníkům zaměstnavatel	58
Graf 8.6: Celková výše státních příspěvků a výše prům. účast. příspěvku v transformovaných a účastnických fondech	60
Graf 8.7: Průměrná výnosová míra penzijních fondů	60
Graf 8.8: Struktura aktiv transformovaných fondů a struktura dluhopisů v transformovaných fondech dle emitenta	61
Graf 8.9: Struktura aktiv účastnických fondů a struktura dluhopisů v účastnických fondech dle emitenta	61

SEZNAM SCHÉMÁT

Schéma 9.1: Základní struktura evropských institucí v souvislosti s legislativním procesem	62
--	----

SEZNAM ZKRATEK

AHWP	Ad Hoc Working Party on the Strengthening of the Banking Union (pracovní skupina k posílení bankovní unie)
AIFMD	Alternative Investment Fund Managers Directive (směrnice o správcích alternativních investičních fondů)
AKAT	Asociace pro kapitálový trh ČR
APP	Asset Purchase Programme (program nákupu cenných papírů)
APS ČR	Asociace penzijních společností České republiky
ARAD	Databáze časových řad ČNB
a.s.	akciová společnost
ATFC	Advisory Task Force on the OECD Codes of Liberalisation (pracovní skupina)
BCPP	Burza cenných papírů Praha
BoJ	centrální banka Japonska
BoE	centrální banka Spojeného království
BRRD	Bank Recovery and Resolution Directive (směrnice o ozdravných postupech a řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků)
CB	Covered Bonds (kryté dluhopisy)
CBDF	Cross Border Distribution of Investment Funds (přeshraniční nabízení fondů kolektivního investování)
CBP	Cross Border Payments (přeshraniční platby)
CCP	Central Counterparty Clearing House (ústřední protistrana)
CCPRR	Central Counterparties Recovery and Resolution Proposal (návrh nařízení o ozdravných postupech a řešení krize ústředních protistran)
CDCP	Centrální depozitář cenných papírů
CEGBPI	Commission Expert Group on Banking, Payments and Insurance (expertní skupina)
CFM	Committee for Financial Markets OECD (Výbor pro finanční trhy OECD)
CMU	Capital Markets Union (unie kapitálových trhů)
CNY	čínské renminbi - mezinárodní kód měny
COREPER	Comité des Représentants Permanents (Výbor stálých zástupců)
CP	cenný papír
CRD	Capital Requirements Directive (směrnice o kapitálových požadavcích)
CRFR	Crowdfunding (skupinové financování)
CRR	Capital Requirements Regulation (nařízení o kapitálových požadavcích)
CSDR	Central Securities Depositories Regulation (nařízení o centrálních depozitářích cenných papírů)
CZK	koruna česká – mezinárodní kód měny
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
D03	Pracovní skupina pro finanční služby
DG FISMA	Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union (Generální ředitelství pro finanční stabilitu, finanční služby a unii kapitálových trhů)
DGS	Deposit Guarantee Schemes (systémy pojištění vkladů)
DPS	doplňkové penzijní spoření
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán pro bankovníctví)
EBC	European Banking Committee (Evropský bankovní výbor)
ECB	European Central Bank (Evropská centrální banka)
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council (Rada ministrů hospodářství a financí členských zemí EU)
ECON	Committee on Economic and Monetary Affairs (Hospodářský a měnový výbor)
EDIS	European Deposit Insurance Scheme (Evropský systém pojištění vkladů)
EEA	European Economic Area (Evropský hospodářský prostor)
EFC	Economic and Financial Committee (Hospodářský a finanční výbor)
EFTA	European Free Trade Association (Evropské sdružení volného obchodu)

EGBFMC	Expert Group on Barriers to Free Movement of Capital (expertní skupina pro řešení bariér volného pohybu kapitálu)
EGESC	Expert Group of the European Securities Committee (expertní skupina Evropského výboru pro cenné papíry)
EGNPL	Expert Group on Non-performing loans (expertní skupina pro řešení NPLs)
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
EIOPC	European Insurance and Occupational Pensions Committee (Evropský výbor pro pojišťovny a zaměstnanecké penzijní fondy)
EMIR	European Market Infrastructure Regulation (Nařízení o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů)
ESAs	European supervisory authorities (Evropské orgány dohledu)
ESC	European Securities Committee (Evropský výbor pro cenné papíry)
ESCB	European System of Central Banks (Evropský systém centrálních bank)
ESFS	European System of Financial Supervision (Evropský systém dohledu nad finančním trhem)
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán dohledu pro cenné papíry a trhy)
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropská rada pro systémová rizika)
EU	Evropská unie
EUR	euro (měna eurozóny) - mezinárodní kód měny
EuSEF	European Social Entrepreneurship Funds Regulation (nařízení o evropských fondech sociálního podnikání)
EuVECA	European Venture Capital Funds Regulation (nařízení o evropských fondech rizikového kapitálu)
FA	Finanční arbitr
FAC	Foreign Affairs Council (Rada pro zahraniční věci)
FATF	Financial Action Task Force (Finanční akční výbor)
Fed	Federal Reserve System (Centrální banka USA)
FPV	Fond pojištění vkladů
FSC	Financial Services Committee (Výbor pro finanční služby)
FŘK	Fond pro řešení krize
G20	Skupina největších ekonomik světa představovaná ministry financí a guvernéry centrálních bank
GBP	britská libra - mezinárodní kód měny
GEGIFR	Government Expert Group on the Interchange Fee Regulation (expertní skupina k implementaci nařízení o mezibankovních poplatcích)
GFOCP	Garanční fond obchodníků s cennými papíry
GSFT	Garanční systém finančního trhu
HDP	hrubý domácí produkt
HLWG	High-Level Working Group (Pracovní skupiny na vysoké úrovni)
HÚ	hypoteční úvěr
HUF	maďarský forint – mezinárodní kód měny
ICS	International Capital Standard (Mezinárodní kapitálový standard)
IDD	Insurance Distribution Directive (směrnice o distribuci pojištění)
IFRS	International Financial Reporting Standards (mezinárodní standardy účetního výkaznictví)
IFS	Investment Firms Supervision (dohled nad investičními podniky)
INFE	International Network on Financial Education (Mezinárodní síť pro finanční vzdělávání)
IPPC	Insurance and Private Pensions Committee
JPY	japonský jen - mezinárodní kód měny
KID	Key Information Document (sdělení klíčových informací)
MF	Ministerstvo financí
MID	Motor Insurance Directive (směrnice o pojištění motorových vozidel)
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive (směrnice o trzích finančních nástrojů)
MNB	centrální banka Maďarska
MREL	Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities (Pravidla pro minimální požadavky na kapitál a odepisovatelné závazky)

MSEG	Member States expert group on sustainable finance (expertní skupina pro udržitelnému financování)
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
n/a	nedostupné nebo nelze aplikovat
NBP	centrální banka Polska
NPLs	Non-performing loans (Nevýkonné úvěry)
NPE	Non-performing exposure (Nevýkonná expozice)
NSFV	Národní strategie finančního vzdělávání
OCP	obchodník s cennými papíry
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OEEC	Organisation for European Economic Co-operation (Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci)
OTC	over-the-counter (mimoburzovní vypořádání obchodů)
p.a.	per annum (za rok)
p.b.	procentní bod
PEPP	Panevropský osobní penzijní produkt (Pan-European Personal Pension Products)
PLN	polský zlotý – mezinárodní kód měny
Pozn.	poznámka
PP	penzijní připojištění
PRIBOR	Prague InterBank Offered Rate (průměrná sazba na českém mezibankovním trhu)
PRIIPs	Packaged Retail and Insurance-based Investment Products Regulation (nařízení o sděleních klíčových informací týkajících se strukturovaných retailových investičních produktů a pojistných produktů s investiční složkou)
PS	pracovní skupina, případně penzijní společnost
PSD II	Payment Service Directive (směrnice o platebních službách na vnitřním trhu)
PSFV	Pracovní skupina pro finanční vzdělávání
PX	hlavní index BCPP
PXE	Power Exchange Central Europe
PX-GLOB	index BCPP se širokouází
PX-TR	index BCPP zohledňující dividendy (Total Return)
QQE	Qualitative and Quantitative Easing (Kvalitativní a kvantitativní uvolňování)
RMS	RM-Systém
RPSN	roční procentní sazba nákladů
RRM	Risk Reduction Measures (balíček pěti legislativních návrhů Komise ke snižování rizik a posílení bankovního sektoru v EU)
RUB	ruský rubl - mezinárodní kód měny
SBBS	Sovereign Bond-Backed Securities (cenné papíry zajištěné státními dluhopisy)
SF	Sustainable finance (udržitelné financování)
SMEs	Small and Medium Enterprises (malé a střední podniky)
SRMR	Single Resolution Mechanism Regulation (nařízení o jednotném mechanismu pro řešení krizí)
SRSP	Structural Reform Support Programme (Program na podporu strukturálních reforem)
STS	Simple, Transparent and Standardised Securitization (jednoduchá, transparentní a standardizovaná sekuritizace)
TF	transformovaný fond
TFFCP	Task Force on Financial Consumer Protection (pracovní skupina k ochraně spotřebitele na finančním trhu)
TEG	Technical Expert Group (Technická expertní skupina)
Tier 1	Část kapitálu banky, která představuje součet splaceného základního kapitálu zapsaného v obchodním rejstříku, splacené emisní ažio, povinné rezervní fondy, ostatní rezervní fondy ze zisku (bez účelově vytvořených), nerozdělený zisk z předchozích období po zdanění, zisk ve schvalovacím řízení snížený o předpokládané dividendy, zisk běžného období snížený o předpokládané dividendy a snížený o odečitatelné položky.
TLAC	Total Loss-Absorbing Capacity (kapacita bank absorbovat ztráty)
TREA	Total Risk Exposure Amount (celkový objem rizikových expozic)

UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities (subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)
ÚF	účastnický fond
USA	Spojené státy americké
USD	americký dolar – mezinárodní kód měny
WB	World Bank (Světová banka)
WPPP	Working Party on Private Pensions (pracovní skupina)

PŘÍLOHA 1: LEGISLATIVA FINANČNÍHO TRHU

Legislativa ČR a EU doznala v roce 2018 v oblasti finančního trhu následujících úprav (přehled odpovídá stavu ke dni 30. 4. 2019):

P1.1 Průřezové předpisy v oblasti finančního trhu

1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2018:

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/344 ze dne 14. 11. 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující kritéria týkající se metodiky oceňování rozdílů v zacházení v rámci řešení krize;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/345 ze dne 14. 11. 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující kritéria týkající se metodiky pro posuzování hodnoty aktiv a závazků institucí nebo subjektů;
- Nařízení Evropské centrální banky (EU) 2018/1845 ze dne 21. 11. 2018 o uplatnění případu vlastního uvážení podle čl. 178 odst. 2 písm. d) nařízení (EU) č. 575/2013 v souvislosti s limitem pro posouzení podstatnosti úvěrových závazků po splatnosti (ECB/2018/26);
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/308 ze dne 1. 3. 2018, kterým se stanoví prováděcí technické normy ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o formáty, vzory a definice, podle nichž orgány příslušné k řešení krize zjišťují informace o minimálním požadavku na kapitál a způsobilé závazky a předávají je Evropskému orgánu pro bankovníctví;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/634 ze dne 24. 4. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2016/1799, pokud jde o tabulky upřesňující přiřazování hodnocení úvěrových rizik od externích ratingových agentur ke stupňům úvěrové kvality stanoveným v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/815 ze dne 1. 6. 2018 o prodloužení přechodných období týkajících se kapitálových požadavků pro expozice vůči ústředním protistranám stanovených v nařízeních Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 a (EU) č. 648/2012;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1580 ze dne 19. 10. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2015/2197, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o silně korelované měny, v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1624 ze dne 23. 10. 2018, kterým se podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy, standardní formuláře a vzory k poskytování informací pro účely plánů řešení krize úvěrových institucí a investičních podniků, a zrušuje prováděcí nařízení Komise (EU) 2016/1066;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1889 ze dne 4. 12. 2018 o prodloužení přechodných období týkajících se kapitálových požadavků pro expozice vůči ústředním protistranám stanovených v nařízeních Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 a (EU) č. 648/2012;
- Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. 5. 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU;
- Doporučení Evropské rady pro systémová rizika ze dne 16. 7. 2018, kterým se mění doporučení ESRB/2015/2 o hodnocení přeshraničních účinků opatření makrobezpečnostní politiky a o jejich dobrovolné reciprocitě (ESRB/2018/5);
- Doporučení Evropské rady pro systémová rizika ze dne 5. 12. 2018, kterým se mění doporučení ESRB/2015/2 o hodnocení přeshraničních účinků opatření makrobezpečnostní politiky a o jejich dobrovolné reciprocitě (ESRB/2018/8).

2) Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2018) a další iniciativy Komise:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. 9. 2017, kterým se mění nařízení (EU) č. 1092/2010 o makrobezpečnostním dohledu nad finančním systémem na úrovni Evropské unie a o zřízení Evropské rady pro systémová rizika;
- Pozměněný návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. 9. 2018, kterým se mění nařízení (EU) č. 1093/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), nařízení (EU) č. 1094/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění), nařízení (EU) č. 1095/2010 o zřízení

Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy), nařízení (EU) č. 345/2013 o evropských fondech rizikového kapitálu, nařízení (EU) č. 346/2013 o evropských fondech sociálního podnikání, nařízení (EU) č. 600/2014 o trzích finančních nástrojů, nařízení (EU) 2015/760 o evropských fondech dlouhodobých investic, nařízení (EU) 2016/1011 o indexech, které jsou používány jako referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách nebo k měření výkonnosti investičních fondů, nařízení (EU) 2017/1129 o prospektu, který má být uveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu, a směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu;

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/348 ze dne 25. 10. 2018, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/59/EU, pokud jde o regulační technické normy upřesňující kritéria pro posouzení dopadu selhání instituce na finanční trhy, na jiné instituce a na podmínky financování;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. 11. 2016, kterou se mění směrnice 2014/59/EU, pokud jde o schopnost úvěrových institucí a investičních podniků absorbovat ztráty a schopnost rekapitalizace, a kterou se mění směrnice 98/26/ES, 2002/47/ES, 2012/30/EU, 2011/35/EU, 2005/56/ES, 2004/25/ES a 2007/36/ES;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. 9. 2017, kterou se mění směrnice 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů a směrnice 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II);
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. 4. 2018 o ochraně osob oznamujících porušení práva Unie;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. 4. 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2017/1132, pokud jde o přeshraniční přeměny, fúze a rozdělení;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. 4. 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2017/1132, pokud jde o využívání digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností.

3) **Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2018:**

- Zákon č. 182/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 374/2015 Sb., o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., a další související zákony (účinnost 1. 10. 2018).

4) **Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2018):**

- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v oblasti regulace podnikání na finančním trhu (předpokládaná účinnost říjen 2019).

5) **Sekundární legislativa:**

- žádná

P1.2 Legislativa v oblasti kapitálového trhu

1) **Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2018:**

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/480 ze dne 4. 12. 2017, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/760, pokud jde o regulační technické normy týkající se finančních derivátových nástrojů, které slouží výhradně pro účely zajištění, dostatečně dlouhé doby trvání evropských fondů dlouhodobých investic, kritérií pro hodnocení trhu z hlediska potenciálních kupců a pro ocenění aktiv určených k prodeji a typů a náležitostí zařízení pro neprofesionální investory;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/990 ze dne 10. 4. 2018, kterým se mění a doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1131, pokud jde o jednoduché, transparentní a standardizované (STS) sekuritizace a komerční papíry zajištěné aktivy, požadavky na aktiva obdržená na základě reverzního repa a metody hodnocení úvěrové kvality;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1229 ze dne 25. 5. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014, pokud jde o regulační technické normy pro zajištění disciplíny při vypořádání;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1619 ze dne 12. 7. 2018, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2016/438, pokud jde o povinnosti depozitářů týkající se úschovy;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1637 ze dne 13. 7. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011, pokud jde o regulační technické normy pro postupy a charakteristiky útvaru dozoru;

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1638 ze dne 13. 7. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011, pokud jde o regulační technické normy, které blíže stanoví, jak zajistit vhodnost a ověřitelnost vstupních údajů, a vnitřní postupy pro dohled a ověřování, jejichž zavedení musí administrátor referenční hodnoty s kritickým nebo značným významem zajistit u dodavatele, pokud jsou vstupní údaje dodávány z útvaru poskytujícího služby přímo klientům;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1639 ze dne 13. 7. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011, pokud jde o regulační technické normy blíže upřesňující prvky kodexu chování, který vypracují administrátoři referenčních hodnot založených na vstupních údajích dodavatelů;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1640 ze dne 13. 7. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011, pokud jde o regulační technické normy blíže upřesňující požadavky na správu, řízení a kontrolu pro dohlížené dodavatele;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1641 ze dne 13. 7. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011, pokud jde o regulační technické normy, které blíže stanoví další informace, jež musí poskytovat administrátoři referenčních hodnot s kritickým nebo značným významem a které se týkají metodiky používané k určení referenční hodnoty, vnitřního přezkumu a schvalování metodiky a postupů provádění podstatných změn metodiky;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1642 ze dne 13. 7. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011, pokud jde o regulační technické normy blíže upřesňující kritéria, jež mají příslušné orgány zvážit při posuzování, zda by administrátoři referenčních hodnot se značným významem měli uplatňovat určité požadavky;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1643 ze dne 13. 7. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011, pokud jde o regulační technické normy blíže upřesňující obsah prohlášení o referenční hodnotě, které je povinen zveřejňovat administrátor referenční hodnoty, a případy, kdy je nutné tohoto prohlášení aktualizovat;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1644 ze dne 13. 7. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011, pokud jde o regulační technické normy, a které stanoví minimální obsah mechanismů spolupráce s příslušnými orgány třetích zemí, jejichž právní rámec a postupy dohledu byly uznány jako rovnocenné;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1645 ze dne 13. 7. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011, pokud jde o regulační technické normy pro formu a obsah žádosti o uznání předkládané příslušnému orgánu referenčního členského státu a informací předkládaných v oznámení Evropskému orgánu pro cenné papíry a trhy (ESMA);
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1646 ze dne 13. 7. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011, pokud jde o regulační technické normy pro informace, které mají být poskytnuty v žádosti o povolení k činnosti a v žádosti o registraci;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/292 ze dne 26. 2. 2018, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy a formuláře pro výměnu informací a pomoc mezi příslušnými orgány podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 o zneužívání trhu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/688 ze dne 23. 3. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2016/2070, pokud jde o srovnávací portfolia a šablony a pokyny k podávání zpráv;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/708 ze dne 17. 4. 2018, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o vzor oznámení, který budou používat správci fondů peněžního trhu při podávání zpráv příslušným orgánům podle článku 37 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1131;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1105 ze dne 8. 8. 2018, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o postupy a formuláře pro poskytování informací příslušnými orgány orgánu ESMA podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1106 ze dne 8. 8. 2018, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o vzory prohlášení o shodě, která zveřejňují a zachovávají administrátoři referenčních hodnot se značným významem a referenčních hodnot bez značného významu podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1557 ze dne 17. 10. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2016/1368, kterým se stanoví seznam referenčních hodnot s kritickým významem používaných na finančních trzích podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1011;

- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1627 ze dne 9. 10. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) č. 680/2014, pokud jde o obezřetné oceňování pro podávání zpráv v oblasti dohledu;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2018/2030 ze dne 19. 12. 2018, kterým se na omezenou dobu stanoví, že právní rámec použitelný na centrální depozitáře cenných papírů ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku je v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014 rovnocenný;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2018/2031 ze dne 19. 12. 2018, kterým se na omezenou dobu stanoví, že právní rámec použitelný na ústřední protistrany ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku je v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 rovnocenný;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2018/2047 ze dne 20. 12. 2018 o rovnocennosti právního rámce a rámce dohledu použitelných pro burzy cenných papírů ve Švýcarsku v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU.

2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2018) a další iniciativy Komise:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. 12. 2017 o obezřetnostních požadavcích na investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 575/2013, nařízení (EU) č. 600/2014 a nařízení (EU) č. 1093/2010;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. 3. 2018 o usnadnění přeshraniční distribuce fondů kolektivního investování a o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 345/2013 a (EU) č. 346/2013;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. 3. 2018, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o expozice v krytých dluhopisech;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 5. 2018, kterým se mění nařízení (EU) č. 596/2014 a (EU) 2017/1129, pokud jde o podporu využívání trhů pro růst malých a středních podniků;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 5. 2018 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelného investování;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 5. 2018 o zveřejňování informací ohledně udržitelných investic a rizik týkajících se udržitelnosti a o změně směrnice (EU) 2016/2341;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 5. 2018, kterým se mění nařízení (EU) 2016/1011, pokud jde o referenční hodnoty pro nízkouhlíkové investice a investice s pozitivním uhlíkovým dopadem;
- Návrh nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) ze dne 24. 5. 2018, kterým se mění nařízení (EU) 2017/565, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU, pokud jde o organizační požadavky a provozní podmínky pro investiční podniky a definice pojmů pro účely uvedené směrnice;
- Návrh nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) ze dne 24. 5. 2018, kterým se mění nařízení Komise v přenesené pravomoci (ES) č. 2017/565, pokud jde o některé registrační podmínky s cílem podpořit využívání trhů malých a středních podniků pro účely směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU;
- Návrh nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) ze dne 28. 11. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1129, pokud jde o formát, obsah, kontrolu a schválení uveřejňovaného prospektu při nabízení cenných papírů veřejnosti nebo přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a kterým se zrušuje nařízení Komise (ES) č. 809/2004;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. 12. 2017 o obezřetnostním dohledu nad investičními podniky a o změně směrnic 2013/36/EU a 2014/65/EU;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 8. 3. 2018, kterou se mění směrnice 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. 3. 2018 o vydávání krytých dluhopisů a veřejném dohledu nad krytými dluhopisy a o změně směrnic 2009/65/ES a 2014/59/EU;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. 3. 2018, kterým se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/61/EU, pokud jde o přeshraniční distribuci fondů kolektivního investování.

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2018:

- Zákon č. 204/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (účinnost 3. 1. 2018).

- 4) Přípravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2018):**
- Zákon č. 307/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (účinnost 4. 1. 2019).
- 5) Sekundární legislativa:**
- Nařízení vlády č. 97/2018 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 243/2013 Sb., o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování, ve znění pozdějších předpisů (účinnost 21. 7. 2018);
  - Vyhláška č. 2/2019 Sb., o evidenci krytých bloků (účinnost 1. 2. 2019).

P1.3 Legislativa v oblasti bankovníctví, stavebního spoření a družstevních záložen

- 1) Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2018:**
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1717 ze dne 14. 11. 2018 o změně nařízení (EU) č. 1093/2010, pokud jde o umístění sídla Evropského orgánu pro bankovníctví;
  - Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/171 ze dne 19. 10. 2017, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy pro limit podstatnosti úvěrového závazku po splatnosti;
  - Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/405 ze dne 21. 11. 2017, kterým se opravují některá jazyková znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky a o změně nařízení (EU) č. 648/2012;
  - Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/728 ze dne 24. 1. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy pro stanovení postupů, jimiž by se operace s nefinančními smluvními stranami usazenými ve třetí zemi vyňaly z kapitálových požadavků pro riziko CVA;
  - Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/959 ze dne 14. 3. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o regulační technické normy pro upřesnění metodiky hodnocení, v jejímž rámci mohou příslušné orgány institucím povolit použití pokročilých přístupů k měření operačního rizika;
  - Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1620 ze dne 13. 7. 2018, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2015/61, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013, pokud jde o požadavek na úvěrové instituce týkající se krytí likvidity;
  - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/634 ze dne 24. 4. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2016/1799, pokud jde o tabulky upřesňující přiřazování hodnocení úvěrových rizik od externích ratingových agentur ke stupňům úvěrové kvality stanoveným v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
  - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/688 ze dne 23. 3. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2016/2070, pokud jde o srovnávací portfolia a šablony a pokyny k podávání zpráv;
  - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/815 ze dne 1. 6. 2018 o prodloužení přechodných období týkajících se kapitálových požadavků pro expozice vůči ústředním protistranám stanovených v nařízeních Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 a (EU) č. 648/2012;
  - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1580 ze dne 19. 10. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2015/2197, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o silně korelované měny, v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013;
  - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1627 ze dne 9. 10. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) č. 680/2014, pokud jde o obezřetné oceňování pro podávání zpráv v oblasti dohledu;
  - Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1889 ze dne 4. 12. 2018 o prodloužení přechodných období týkajících se kapitálových požadavků pro expozice vůči ústředním protistranám stanovených v nařízeních Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013 a (EU) č. 648/2012.
- 2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2018) a další iniciativy Komise:**
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/630 ze dne 17. 4. 2019, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o minimální krytí ztrát z nevýkonných expozic;
  - Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 26. 11. 2015, kterým se mění nařízení (EU) 806/2014 za účelem zřízení evropského systému pojištění vkladů (tzv. EDIS);
  - Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. 11. 2016, kterým se mění nařízení (EU) č. 575/2013, pokud jde o pákový poměr, ukazatel čistého stabilního financování, požadavky na kapitál a způsobilé závazky, úvěrové riziko protistrany, tržní riziko, expozice vůči ústředním

protistranám, expozice vůči subjektům kolektivního investování, velké expozice, požadavky na podávání zpráv a zveřejňování informací, a kterým se mění nařízení (EU) č. 648/2012;

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. 11. 2016, kterým se mění nařízení (EU) č. 806/2014, pokud jde o schopnost absorbovat ztráty a rekapitalizace úvěrových institucí a investičních podniků;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. 11. 2016, kterou se mění směrnice 2013/36/EU, pokud jde o osvobozené subjekty, finanční holdingové společnosti, smíšené finanční holdingové společnosti, odměňování, opatření a pravomoci v oblasti dohledu a opatření na zachování kapitálu.

3) **Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2018:**

- Zákon č. 89/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a kterým se zrušuje zákon č. 76/1976 Sb., o ražbě československých dukátů (účinnost od 15. 6. 2018).

4) **Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2018):**

- Návrh novely zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů (předpokládaná účinnost v průběhu roku 2020);
- Návrh novely zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů (předpokládaná účinnost v průběhu roku 2020).

5) **Sekundární legislativa:**

- žádná

P1.4 Legislativa platebního styku a tržní infrastruktury

1) **Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2018:**

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/32 ze dne 28. 9. 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU, pokud jde o regulační technické normy pro standardizovanou terminologii Unie pro nejreprezentativnější služby spojené s platebním účtem;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/389 ze dne 27. 11. 2017, kterým se doplňuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366, pokud jde o regulační technické normy týkající se silného ověření klienta a společných a bezpečných otevřených standardů komunikace;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1229 ze dne 25. 5. 2018, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014, pokud jde o regulační technické normy pro zajištění disciplíny při vypořádání;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/33 ze dne 28. 9. 2017, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o standardizovaný formát výpisu poplatků a jeho společný symbol podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/34 ze dne 28. 9. 2017, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o standardizovaný formát sdělení informací o poplatcích a jeho společný symbol podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2018/2030 ze dne 19. 12. 2018, kterým se na omezenou dobu stanoví, že právní rámec použitelný na centrální depozitáře cenných papírů ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska je v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 909/2014 rovnocenný;
- Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2018/2031 ze dne 19. 12. 2018, kterým se na omezenou dobu stanoví, že právní rámec použitelný na ústřední protistrany ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska je v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 rovnocenný.

2) **Připravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2018) a další iniciativy Komise:**

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/518 ze dne 19. 3. 2019, kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009, pokud jde o některé poplatky za přeshraniční platby v Unii a poplatky za konverzi měny;

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 28. 11. 2016 o rámci pro ozdravné postupy a řešení krize ústředních protistran a změně nařízení (EU) č. 1095/2010, (EU) č. 648/2012 a (EU) č. 2015/2365;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 4. 5. 2017, kterým se mění nařízení (EU) č. 648/2012, pokud jde o povinnost clearingů a její pozastavení, požadavky na oznamování, techniky zmírňování rizika u OTC derivátových smluv, jejichž clearing neprovádí ústřední protistrana, registraci registrů obchodních údajů, dohled nad těmito registry a požadavky na ně;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 14. 6. 2017, kterým se mění nařízení (EU) č. 1095/2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro cenné papíry a trhy) a nařízení (EU) č. 648/2012, pokud jde o postupy a orgány zapojené do povolování ústředních protistran a požadavky na uznávání ústředních protistran ze třetích zemí;
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 8. 3. 2018 o evropských poskytovatelích služeb skupinového financování pro podniky;
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 14. 3. 2018 o obsluhovatelích úvěrů, kupcích úvěrů a vymáhání kolaterálu.

3) **Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2018:**

- Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku (účinnost 13. 1. 2018);
- Zákon č. 371/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku (účinnost 13. 1. 2018).

4) **Připravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2018):**

- Zákon č. 5/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 277/2013 Sb., o směnářské činnosti, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., a zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku (účinnost 1. 4. 2019);
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s podporou výkonu práv akcionářů (předpokládaná účinnost červen 2019).

5) **Sekundární legislativa:**

- Vyhláška č. 454/2017 Sb., o informačních povinnostech některých osob oprávněných poskytovat platební služby nebo vydávat elektronické peníze (účinnost 13. 1. 2018);
- Vyhláška č. 1/2018 Sb., o žádostech a oznámeních k výkonu činnosti podle zákona o platebním styku (účinnost 13. 1. 2018);
- Vyhláška č. 7/2018 Sb., o některých podmínkách výkonu činnosti platební instituce, správce informací o platebním účtu, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu (účinnost 13. 1. 2018);
- Vyhláška č. 14/2018 Sb., o platebních systémech s neodvolatelností zúčtování (účinnost 1. 2. 2018);
- Vyhláška č. 141/2018 Sb., o hlášení závažných bezpečnostních a provozních incidentů osobami oprávněnými poskytovat platební služby (účinnost 1. 8. 2018);
- Vyhláška č. 74/2018 Sb., o službách spojených s platebním účtem, na které se vztahuje jednotné označení (účinnost 31. 10. 2018).

P1.5 Legislativa v oblasti pojišťovnictví a soukromých penzijních systémů

1) **Evropské právní předpisy a další iniciativy, které byly zveřejněny v roce 2018:**

- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/541 ze dne 20. 12. 2017, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/2358 a nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2017/2359, pokud jde o jejich den použitelnosti;
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/1221 ze dne 1. 6. 2018, kterým se mění nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2015/35, pokud jde o výpočet regulačních kapitálových požadavků pro sekuritizace a jednoduché, transparentní a standardizované sekuritizace v držení pojištěn a zajištěn;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/165 ze dne 31. 1. 2018, kterým se stanoví technické informace pro výpočet technických rezerv a primárního kapitálu pro vykazování s referenčními daty od 31. 12. 2017 do 30. 3. 2018 v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/633 ze dne 24. 4. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2016/1800, kterým se stanoví technické normy, pokud jde o přidělování úvěrových hodnocení od

externích ratingových agentur podle stupnice úvěrového hodnocení v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;

- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/730 ze dne 4. 5. 2018, kterým se stanoví technické informace pro výpočet technických rezerv a primárního kapitálu pro vykazování s referenčními daty od 31. 3. 2018 do 29. 6. 2018 v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1078 ze dne 30. 7. 2018, kterým se stanoví technické informace pro výpočet technických rezerv a primárního kapitálu pro vykazování s referenčními daty od 30. 6. 2018 do 29. 9. 2018 v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1699 ze dne 9. 11. 2018, kterým se stanoví technické informace pro výpočet technických rezerv a primárního kapitálu pro vykazování s referenčními daty od 30. 9. 2018 do 30. 12. 2018 v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1843 ze dne 23. 11. 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 2015/2452, pokud jde o rozsah použití šablony pro zveřejňování pojistného, nároků na pojistná plnění a výdajů podle zemí;
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1844 ze dne 23. 11. 2018, kterým se mění a opravuje prováděcí nařízení (EU) 2015/2450, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o šablony pro předkládání informací orgánům dohledu podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES;
- Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2018/411 ze dne 14. března 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2016/97, pokud jde o lhůtu použitelnosti prováděcích opatření členských států;
- Rozhodnutí Rady (EU) 2018/539 ze dne 20. 3. 2018 o uzavření Dvoustranné dohody mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými o obezřetnostních pravidlech týkajících se pojištění a zajištění.

2) Přípravované evropské právní předpisy (vč. již zveřejněných po 31. 12. 2018) a další iniciativy Komise:

- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 29. 6. 2017 o panevropském osobním penzijním produktu (PEPP);
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 5. 2018, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění.

3) Zákony, které nabyly účinnosti v roce 2018:

- Zákon č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění (účinnost 1. 12. 2018);
- Zákon č. 171/2018 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o distribuci pojištění a zajištění (účinnost 1. 12. 2018);
- Zákon č. 180/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění, ve znění pozdějších předpisů (účinnost 16. 8. 2018).

4) Přípravované zákony (vč. již přijatých, které nabyly nebo nabydou účinnosti po 31. 12. 2018):

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění, ve znění pozdějších předpisů (předpokládaná účinnost ve 2. pololetí 2019).

5) Sekundární legislativa:

- Vyhláška č. 195/2018 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci pojištění (účinnost 1. 12. 2018);
- Vyhláška č. 196/2018 Sb., o žádostech podle zákona o distribuci pojištění a zajištění (účinnost 1. 12. 2018).

PŘÍLOHA 2: DOPLŇUJÍCÍ TABULKY

Tabulka P2.1: Přehled vybraných ukazatelů sektoru úvěrových institucí, nebankovních poskytovatelů, kapitálového trhu a pojišťoven

Úvěrové instituce						Kapitálový trh a pojišťovnictví					
Banky	2017	Meziroční změna	2018	Meziroční změna		Regulovaný a mimoburzovní trh	2017	Meziroční změna	2018	Meziroční změna	
Bilanční suma	7 064,5 mld. Kč	+17,4 % ↑	7 331,6 mld. Kč	+3,8 % ↑		Index PX	1 078,2 bodů	+17,0 % ↑	986,6 bodů	-8,5 % ↓	
Celkový kapitálový poměr	19,3 %	+0,8 p.b. ↑	19,6 %	+0,3 p.b. ↑		Objem burzovních obchodů na BCPP	145,3 mld. Kč	-15,7 % ↓	152,0 mld. Kč	+4,6 % ↑	
Poměr klientských vkladů k úvěrům	135,1 %	+7,4 p.b. ↑	134,5 %	-0,6 p.b. ↓		Objem burzovních obchodů na RM-S	3,2 mld. Kč	-8,6 % ↓	2,8 mld. Kč	-12,4 % ↓	
Podíl nevýkonných úvěrů	4,0 %	-0,8 p.b. ↓	3,2 %	-0,8 p.b. ↓		Objem mimoburzovních obchodů	5 180,7 mld. Kč	+142,4 % ↑	3 202,7 mld. Kč	-38,2 % ↓	
Klientské vklady	4 169,1 mld. Kč	+10,7 % ↑	4 445,6 mld. Kč	+6,6 % ↑		Obchodníci s cennými papíry	2017	Meziroční změna	2018	Meziroční změna	
Klientské úvěry	3 085,5 mld. Kč	+4,6 % ↑	3 306,4 mld. Kč	+7,2 % ↑		Objem zákaznického majetku	4 655,1 mld. Kč	+10,9 % ↑	4 300,5 mld. Kč	-7,6 % ↓	
Hypoteční úvěry	1 498,5 mld. Kč	+7,9 % ↑	1 637,3 mld. Kč	+9,3 % ↑		Objem obhospodařovaných prostředků	894,9 mld. Kč	+9,2 % ↑	770,6 mld. Kč	-13,9 % ↓	
Stavební spořitelny	2017	Meziroční změna	2018	Meziroční změna		Investiční fondy	2017	Meziroční změna	2018	Meziroční změna	
Počet smluv	3,21 mil.	-3,0 % ↓	3,17 mil.	-1,4 % ↓		Obhospodařovaný majetek ve fondech kolektivního investování	483,5 mld. Kč	+12,4 % ↑	472,9 mld. Kč	-2,2 % ↓	
Naspořená částka	358,9 mld. Kč	-1,0 % ↓	355,0 mld. Kč	-1,1 % ↓		Obhospodařovaný majetek ve fondech kvalifikovaných investorů	103,2 mld. Kč	+34,8 % ↑	123,8 mld. Kč	+20,0 % ↑	
Státní podpora	3,9 mld. Kč	-7,8 % ↓	3,9 mld. Kč	-0,8 % ↓		Pojišťovny	2017	Meziroční změna	2018	Meziroční změna	
Celkové úvěry	245,7 mld. Kč	+2,1 % ↑	262,9 mld. Kč	+7,0 % ↑		Bilanční suma	511,7 mld. Kč	+4,0 % ↑	519,5 mld. Kč	+1,5 % ↑	
Nové úvěry	55,3 mld. Kč	+15,6 % ↑	67,4 mld. Kč	+21,9 % ↑		Hrubé předepsané pojistné	150,8 mld. Kč	+2,5 % ↑	155,0 mld. Kč	+2,8 % ↑	
Poměr naspořené částky k úvěrům	68,5 %	+2,1 p.b. ↑	74,1 %	+5,6 p.b. ↑		Hrubá výše nákladů na pojistná plnění	96,6 mld. Kč	+0,9 % ↑	92,3 mld. Kč	-4,4 % ↓	
Družstevní záložny	2017	Meziroční změna	2018	Meziroční změna		Celková propojištěnost	3,0 %	-0,1 p.b. ↓	2,9 %	-0,1 p.b. ↓	
Počet členů	30,9 tis.	-40,2 % ↓	21,8 tis.	-29,2 % ↓		Penzijní fondy	2017	Meziroční změna	2018	Meziroční změna	
Bilanční suma	23,1 mld. Kč	-32,5 % ↓	20,2 mld. Kč	-12,3 % ↓		Počet účastníků	4 467 tis.	-1,5 % ↓	4 451 tis.	-0,4 % ↓	
Podíl nevýkonných úvěrů na celkových úvěrech	19,7 %	-11,7 p.b. ↓	22,8 %	+3,1 p.b. ↑		Prostředky účastníků	413,9 mld. Kč	+8,5 % ↑	447,1 mld. Kč	+8,0 % ↑	
Celkový kapitálový poměr	18,9 %	+2,8 p.b. ↑	21,4 %	+2,5 p.b. ↑		Podíl smluv s příspěvkem zaměstnavatele	20,9 %	+0,9 p.b. ↑	21,9 %	+1,0 p.b. ↑	
Nebankovní poskytovatelé	2017	Meziroční změna	2018	Meziroční změna		Průměrný měsíční příspěvek účastníka penzijního připojištění	624 Kč	+3,0 % ↑	680 Kč	+9,0 % ↑	
Bilanční suma	411,9 mld. Kč	+7,4 % ↑	426,5 mld. Kč	+3,5 % ↑		Průměrný měsíční příspěvek účastníka doplňkového penzijního spoření	776 Kč	+4,7 % ↑	790 Kč	+1,8 % ↑	
Poskytnuté půjčky	306,2 mld. Kč	+7,8 % ↑	318,6 mld. Kč	+4,0 % ↑		Státní příspěvky	6,9 mld. Kč	+1,1 % ↑	7,0 mld. Kč	+1,9 % ↑	

Pramen: AKAT, APS ČR, ČNB – ARAD, MF

Tabulka P2.2: Základní ukazatele stavebního spoření

K 31. 12.		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nově uzavřené smlouvy o stavebním spoření	počet	449 588	481 439	373 096	403 259	370 707	422 048
	změna (%)	3,8	7,1	-22,5	8,1	-8,1	13,8
Průměrná cílová částka u nově uzavřených smluv o stavebním spoření fyzickými osobami - občany	objem (tis. Kč)	370,8	336,0	371,1	383,9	396,5	470,1
	změna (%)	1,3	-9,4	10,5	3,4	3,3	18,6
Smlouvy o stavebním spoření ve fázi spoření	počet	4 066 684	3 825 367	3 503 349	3 312 077	3 212 427	3 166 824
	změna (%)	-5,8	-5,9	-8,4	-5,5	-3,0	-1,4
Přiznaná státní podpora	objem (mld. Kč)	5,0	4,8	4,6	4,3	3,9	3,9
	změna (%)	-6,4	-3,9	-4,2	-6,2	-7,8	-0,8
Průměrná státní podpora přiznaná na smlouvu o stavebním spoření za příslušný rok	objem (Kč)	1 316,0	1 245,0	1 302,0	1 292,0	-	-
	změna (%)	0,3	2,2	4,6	-0,8	-	-
Naspořená částka	objem (mld. Kč)	429,1	413,6	384,2	362,6	358,9	355,0
	změna (%)	-1,4	-3,6	-7,1	-5,6	-1,0	-1,1
Úvěry celkem z toho ze stavebního spoření překlenovací ¹²⁸	počet	815 160	752 558	695 439	650 214	612 982	588 165
	počet	471 441	425 508	380 873	339 809	307 668	282 587
	počet	343 719	327 050	314 566	310 405	305 314	305 578
	změna (%)	-8,9	-7,7	-7,6	-6,5	-5,7	-4,0
Úvěry celkem z toho ze stavebního spoření překlenovací ¹²⁸	objem (mld. Kč)	261,4	249,6	242,7	240,6	245,7	262,9
	objem (mld. Kč)	51,7	48,0	43,9	40,0	38,2	38,5
	objem (mld. Kč)	209,7	201,6	198,7	200,6	207,5	224,4
	změna (%)	-7,4	-4,5	-2,8	-0,8	2,1	7,0
Úvěry celkem / naspořená částka	poměr (%)	60,9	60,4	63,2	66,4	68,5	74,1

Pramen: stavební spořitelny

¹²⁸ Úvěry podle § 5 odst. 5 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka P2.3: Základní ukazatele penzijního připojištění v transformovaných fondech

K 31. 12.		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Smlouvy o penzijním připojištění ¹²⁹	počet	4 565 741	5 134 862	4 886 675	4 585 149	4 281 621	3 999 304	3 709 605	3 494 140
	změna (%)	0,8	12,5	-4,8	-6,2	-6,6	-6,6	-7,2	-5,8
Nová penzijní připojištění	počet	457 033	1 128 020	-	-	-	-	-	-
	změna (%)	-7,8	146,8	-	-	-	-	-	-
Penzijní připojištění s vedenými příspěvky zaměstnavatele ¹³⁰	počet	1 271 934	1 317 563	1 339 000	1 313 766	1 289 925	1 272 665	1 254 968	1 244 494
	změna (%)	-1,0	3,6	1,6	-1,9	-1,8	-1,3	-1,4	-0,8
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	objem (mld. Kč)	5,6	5,9	6,8	6,6	6,3	6,0	5,7	5,4
	změna (%)	1,7	5,6	15,0	-3,3	-4,8	-4,7	-5,2	-5,1
Příspěvky účastníků ¹³¹	objem (mld. Kč)	23,4	25,5	33,0	31,6	30,1	29,6	29,4	28,4
	změna (%)	0,9	8,8	29,3	-4,3	-4,6	-1,5	-1,0	-3,2
Průměrný měsíční státní příspěvek	objem (Kč)	105	108	117	119	122	124	120	128
	změna (%)	0,4	2,5	8,2	2,1	2,5	1,6	-3,2	6,7
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	objem (Kč)	442	465	568	574	589	606	624	680
	změna (%)	0,5	5,3	22,2	1,1	2,6	2,9	3,0	9,0

Pramen: MF

¹²⁹ Údaj uvádí počet připojištění, která nejsou v evidenci ukončena.

¹³⁰ Penzijní připojištění, u kterých jsou po dobu existence smlouvy vedeny příspěvky od zaměstnavatele.

¹³¹ Příspěvky účastníků jsou uvedeny bez příspěvků placených zaměstnavateli za své zaměstnance.

Tabulka P2.4: Základní ukazatele doplňkového penzijního spoření v účastnických fondech

K 31. 12.		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Doplňková penzijní spoření ¹³²	počet	76 669	217 985	361 395	536 759	757 549	956 820
	změna (%)	-	184,3	65,8	48,5	41,1	26,3
Nová doplňková penzijní spoření	počet	77 771	145 841	156 062	195 508	251 818	262 167
	změna (%)	-	87,5	7,0	25,3	28,8	4,1
z toho s převodem prostředků z penzijního připojištění ¹³³	počet	1 284	14 221	12 959	17 705	41 671	41 506
Doplňková penzijní spoření s vedenými příspěvky zaměstnavatele ¹³⁴	počet	13 461	40 719	72 358	111 137	167 842	235 953
	změna (%)	-	202,5	77,7	53,6	51,0	40,6
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	objem (mld. Kč)	0,062	0,270	0,539	0,857	1,237	1,659
	změna (%)	-	335,5	99,6	59,0	44,3	34,1
Příspěvky účastníků ¹³⁵	objem (mld. Kč)	0,342	1,341	2,573	4,072	6,072	8,237
	změna (%)	-	292,1	91,9	58,3	49,1	35,7
Průměrný měsíční státní příspěvek	objem (Kč)	143	148	152	156	159	160
	změna (%)	-	3,5	2,7	2,6	1,9	0,6
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	objem (Kč)	749	722	722	741	776	790
	změna (%)	-	-3,6	0,0	2,6	4,7	1,8

Pramen: MF

¹³² Stav ke konci období; údaj uvádí počet doplňkových penzijních spoření, která nejsou v evidenci ukončena.

¹³³ Prostředky byly převedeny z transformovaného fondu do účastnického fondu podle § 191 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

¹³⁴ Doplňková penzijní spoření, u kterých jsou po dobu existence smlouvy vedeny příspěvky od zaměstnavatele.

¹³⁵ Příspěvky účastníků jsou uvedeny bez příspěvků placených zaměstnavateli za své zaměstnance.

Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2018

Vydavatel
Ministerstvo financí, Letenská 15, Praha 1
Červen 2019

Tisk
Ministerstvo financí

© Ministerstvo financí

1. vydání
Číslo svazku: 1
Počet stran: 101

ISBN (online) 978-80-7586-030-9
ISBN (tisk) 978-80-7586-029-3